ALMANAH FLACĂRA 2009 estival

Numai 6,40 lei

Aventură

JENNIFER LOPEZ, CEA MAI SEXY ACTRIŢĂ

- Cât de greu e Bastonul de Mareşal
- Noutăţi aiurvedice
- Păpuşile Barbie şi Ken
- Promenada Operei 2009
- Taj-Mahal, un monument închinat iubirii
- Policier, semnat George Arion
- Parisul – mod de întrebuinţare
- Città umilissima
- Dicţionar de vinuri moldave
- Hotelul zburător
- Tendinţele modei în criză
- Bancuri

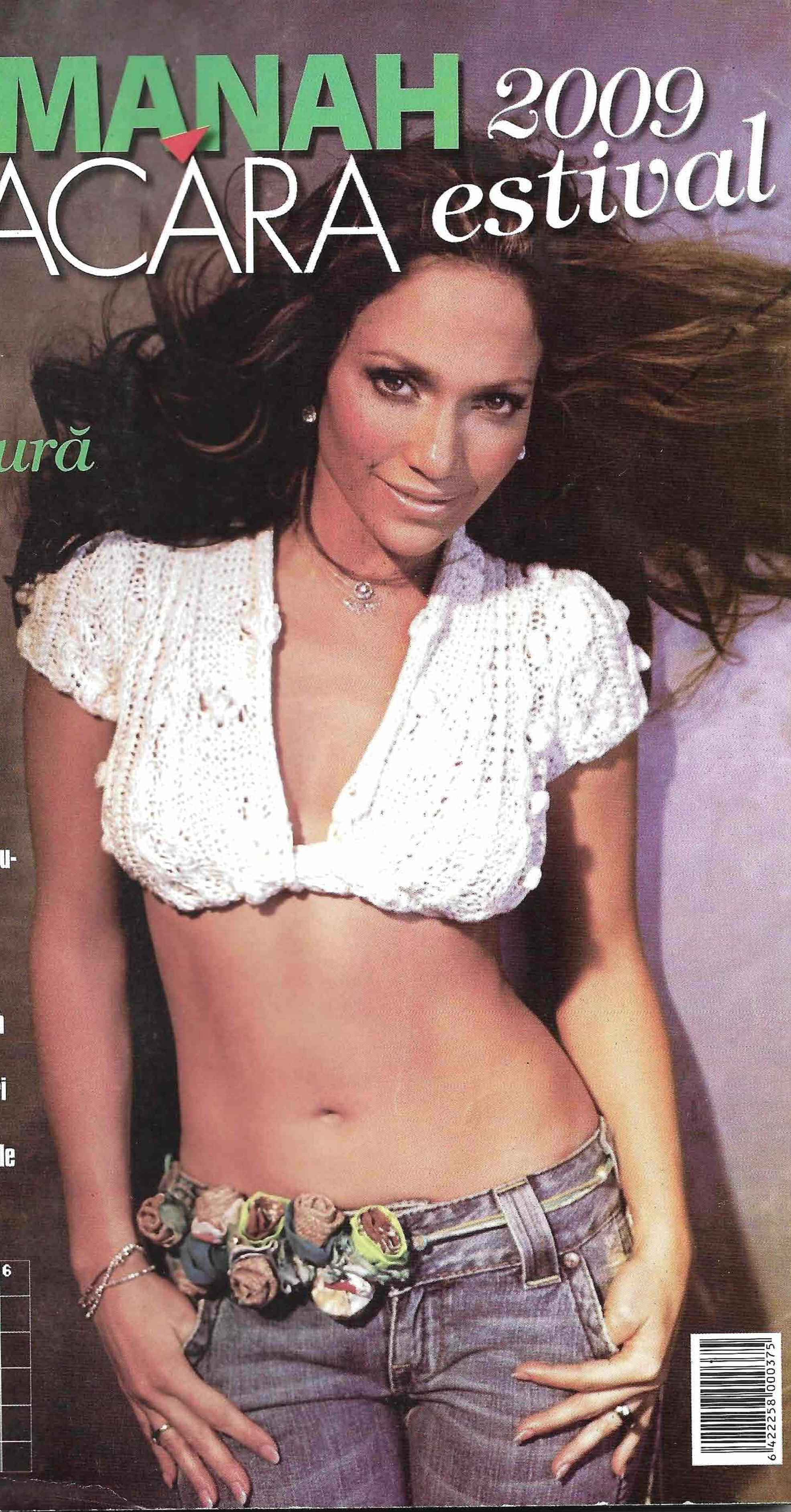

1	2	3	4	5	6
2					
3					
4					
5					
6					

Divertisment, jocuri, careuri, integrame

Almanah anual al revistei Flacăra (fondată în 1911) • 2008 • 132 pagini

6 422258 000375

ai nevoie de energie

✓ multivitamine

✓ minerale

✓ extract de ginseng

PHARCO Pharmaceuticals

ALMANAH

FLACÁRA

FLACÁRA ESTIVAL 2009

REPORTAJ 7
Roz de Jaipur

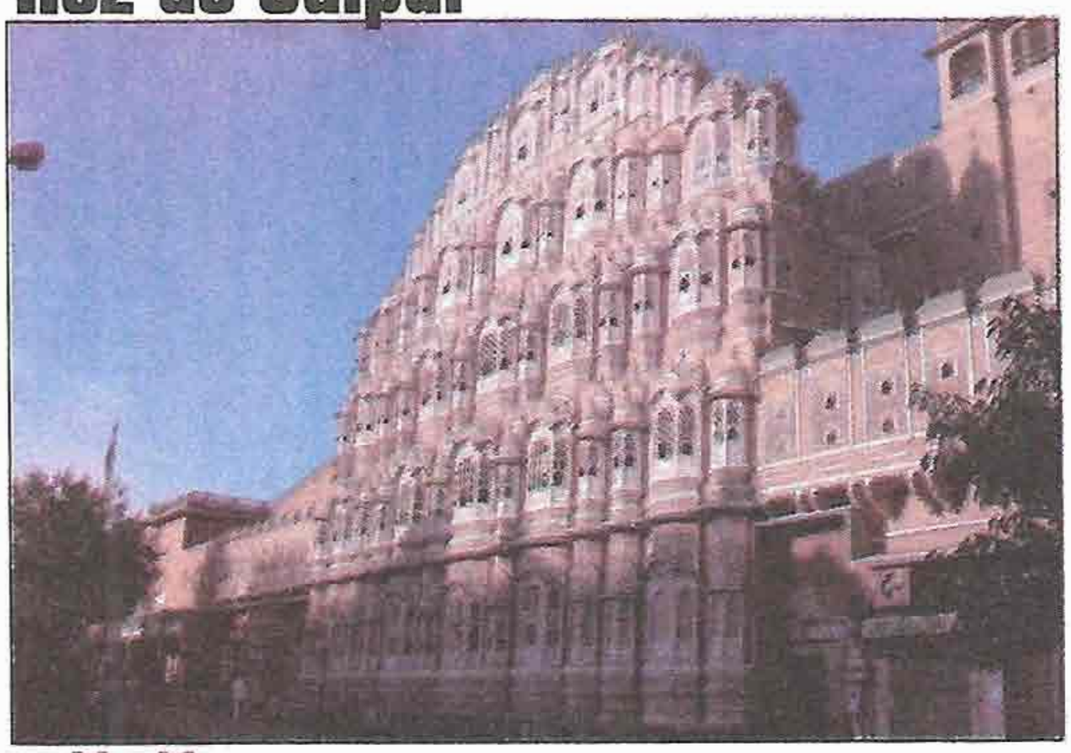

VIP 11
Cea mai sexy şi bogată actriţă: Jennifer Lopez

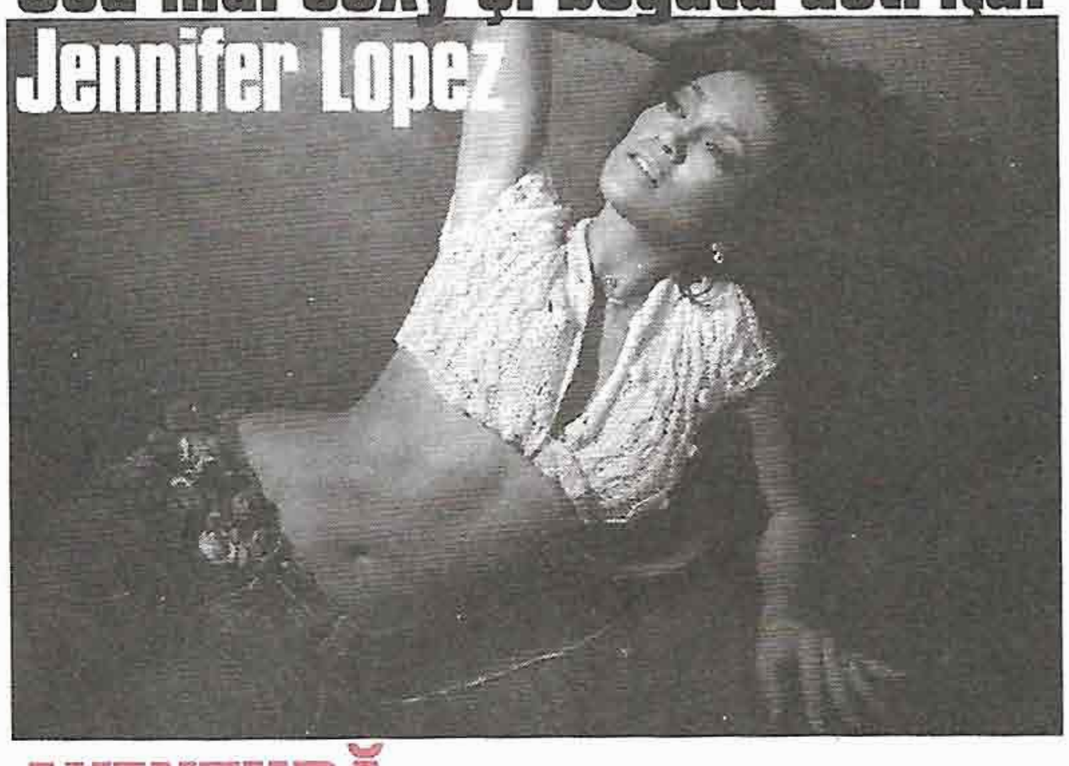

CĂLĂTORII 17
Città umilissima

AVENTURĂ 33
Cocktail de Râşnov

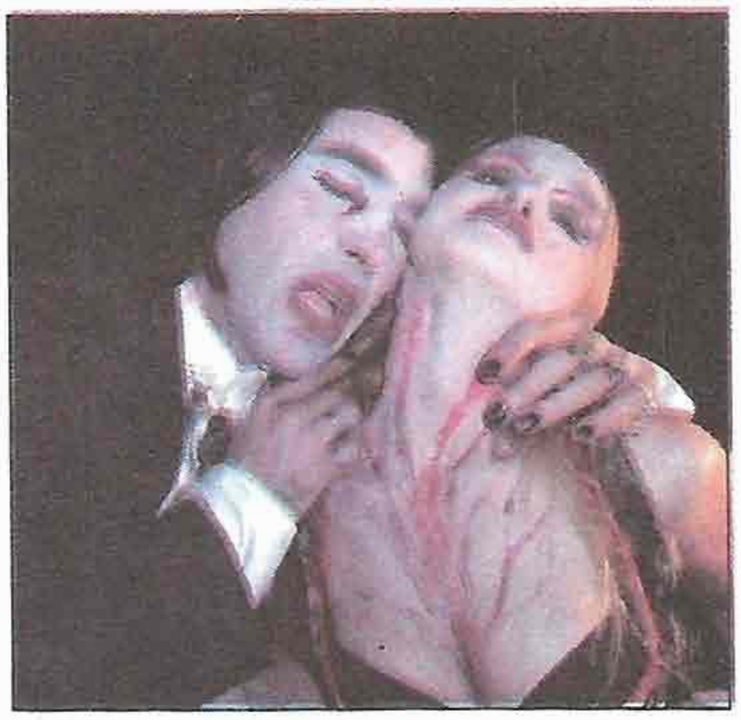

INEDIT 39
Hotelul zburător

43
Păpuşile Barbie şi Ken

STIL DE VIAŢĂ 88
Primiţi cu hair-stilistul?

DRINK STYLE 91
Dicţionar de vinuri moldave

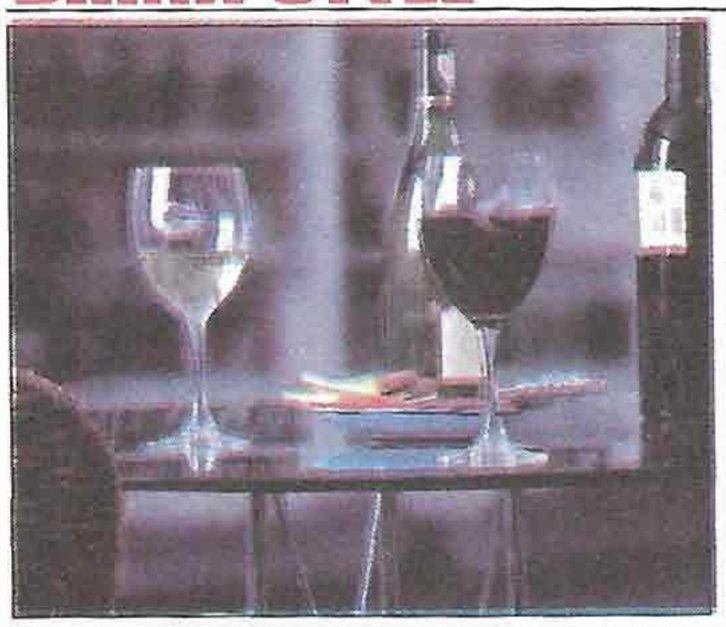

GLOBE-TROTTER

Parisul meu livresc 25
Vacanţă cu milionari şi *Suez Canal* 51

REPORTAJ

Motarzi şi hortensii 29
El Gem, un amfiteatru roman în deşert 41
Kathmandu, trei oraşe într-unul 47
Taj-Mahal, un monument închinat iubirii 77
Călătorie cu gust de sare la Praid şi Odorheiul Secuiesc 81

EDUCAŢIE

Drama copiilor supradotaţi 45

ETAJUL DE IMAGINE

Pe fundal de Barcelona, *Miró* 55
Cristina Negoescu: „Visurile mele sunt o sursă de inspiraţie“ 83

POLICIER

Scurtătura 59

FESTIVAL

În căutarea armoniei pierdute 69

INEDIT

Muzeul Băncii Finlandei 75

ECO

Fii creativ, fii alternativ 85

FILM

Gala „Omuleţului lui Gopo“ 95

AVENTURĂ

Acasă la o familie troglodită berberă 97

ŞTIINŢĂ

Zece minute de ştiinţă 101

ISTORIE

Cât este de greu Bastonul de Mareşal 105

INTERVIU

Dan Cumpătă 107

MODĂ

Tendinţele modei în criză 113

DIVERTISMENT

Jocuri, careuri, integrame 119

ALMANAH FLACĂRA ESTIVAL 2009

Almanah anual al revistei FLACĂRA
Fondată în 1911 de Constantin Banu

Director general adjunct: **ALEXANDRU ARION**
Director: **MIHAIL GĂLĂŢANU**
mihail.galatanu@revistaflacara.ro

Editor-coordonator almanah **ALICE-CLAUDIA GHERMAN**
Redactor-şef **LILIANA PETRUŞ**
Senior editor foto **OCTAVIAN TIBĂR**
Coordonare pagini divertisment **DAN POPA**
Ilustraţii **AUREL ŞT. ALEXANDRESCU**
Grafică şi tehnoredactare **LAURA TIBĂR**
Corectură **POMPILIU L. DUMITRESCU**

Şef departament producţie **PETRUŢ STOIAN**
Colaboratori: **Marin-Marian Bălaşa, Mihaela Găneţ, Claudia Golea, Călin Hentea, Daniel Lăcătuş, Dimitrie Lupu, Silvana Pătrăşcanu, Ioana Scoruş, Raluca Spătăreanu, Andra Rotaru**

Flacăra, Almanah Flacăra, Flacăra Bis, Flacăra Focus, Rebus, Almanah Rebus, Rebusache, Rebus Bis, Rebus de buzunar, Almanah Estival Rebus sunt mărci înregistrate ale SC Publicaţiile Flacăra SA

Consiliul de Administraţie:
Preşedinte – director general: **GEORGE ARION**
george.arion@publicatiileflacara.ro
Vicepreşedinte: **ALEXANDRU PĂSĂRIN**
alexandru.pasarin@publicatiileflacara.ro
Director economic: **GABRIEL BUMB**
Director publicitate: **EMIL DUMITRU**
emil.dumitru@publicatiileflacara.ro
Director marketing: **CORINA ANGHEL**
corina.anghel@publicatiileflacara.ro

Foarte important!
Potrivit art. 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conţinutul articolului aparţine autorului. De asemenea, în cazul unor agenţii de presă şi personalităţi citate, responsabilitatea juridică le aparţine.

ISBN: 978-973-7900-37-1
Tiparul: OLIMP PRINTING SERVICES SRL

Preţ: 6,40 lei

desen de **Cristian Marcu**

Roz de Jaipur

Am plecat către Jaipur din Agra cu părere de rău că am părăsit Taj Mahalul, cel mai frumos monument închinat iubirii. Şi totuşi, aveam să descopăr la Jaipur un oraş nu mai puţin fascinant. Un oraş roz. Un oraş care ştie să-şi păstreze de sute de ani arhitectura şi care continuă să fascineze turiştii prin comorile sale arhitecturale şi nu numai. Străzi aglomerate şi extrem de colorate, ricşe alergând încoace şi încolo, claxoane asurzitoare, cămile, elefanţi, vaci şi taxiuri pe trei roţi deopotrivă, un oraş în fierbere foarte pitoresc. Oraşul roz.

În apropierea deşertului Thar, capitală a Rajasthan-ului, se înalţă un oraş roz desprins parcă din basm: Jaipur. Supranumit şi Oraşul Victoriei, Jaipur a fost construit în 1728 de maharajahul Sawai Jai Singh al II-lea. Jaipur nu a fost dintotdeauna un oraş roz, ba chiar a fost un oraş gri, dar în cinstea prinţului Albert, care a vizitat India în 1883, maharajahul de atunci a dat poruncă să fie vopsit în culoarea tradiţională de bun venit, roz.

Creat după planul unui arhitect bengalez, Vidyadhar Bhattacharaya, Jaipur îşi descoperă comorile de arhitectură de cum intri pe sub porţile sale. Oraşul e împărţit în şapte zone de clădiri despărţite de străzi largi. Întregul grup de clădiri este împrejmuit de un zid crenelat cu şapte porţi. Se spune despre Jaipur că a fost primul oraş din India cu un plan urbanistic bine stabilit, ba chiar a fost la timpul construirii sale unul dintre cele mai bine proiectate oraşe ale Asiei.

Am luat o ricşă – costă 100 de rupii pentru două

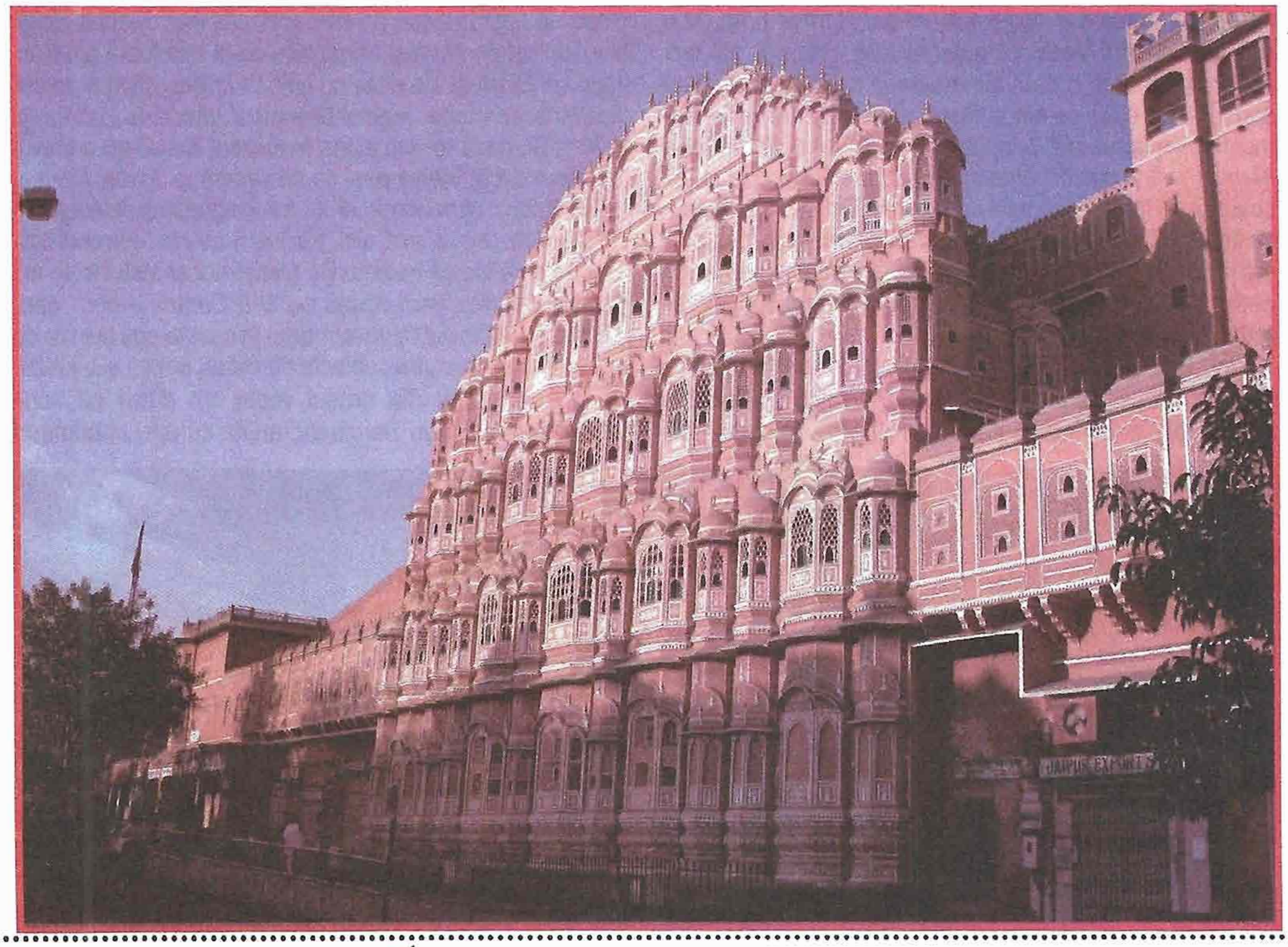

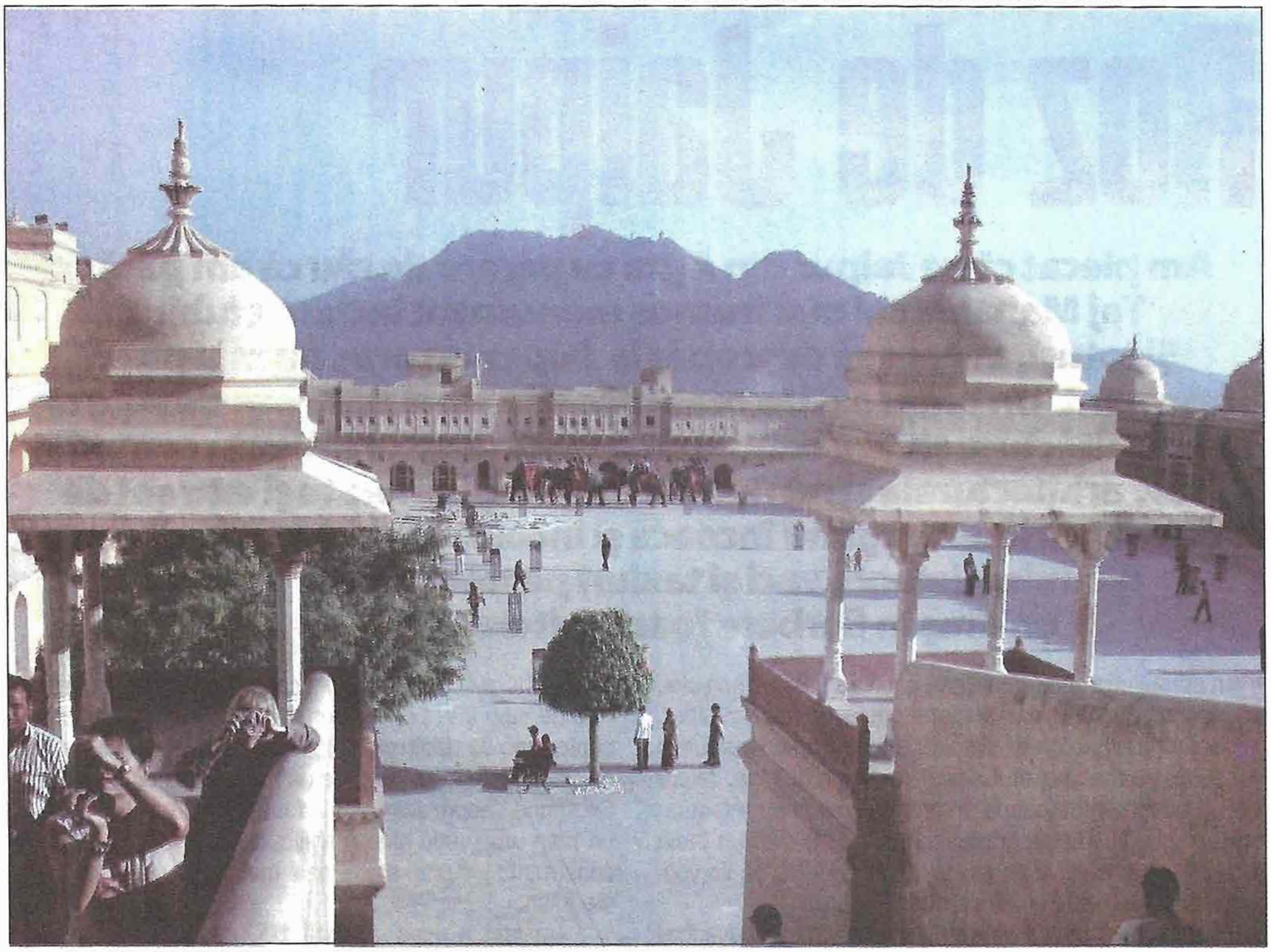

persoane, adică 4,4 dolari – şi ne-am plimbat timp de o oră prin centrul vechi al oraşului. De preferat să faci această plimbare o dată dimineaţa şi o dată seara, ne-a spus ghidul, ceea ce am şi făcut. Astfel, am trecut în momente diferite ale zilei prin faţa *Palatului Vânturilor – Hawa Mahal* – având posibilitatea să ne bucurăm de jocul luminii soarelui pe faţada palatului care pare când roz, când roşu-cărămiziu şi care are 953 de ferestre. Mai mult, cu ricşa am putut merge şi pe străduţele înguste care împart zona veche în mici dreptunghiuri având posibilitatea să vedem cum trăiesc oamenii din Jaipur.

Nu am ratat nici *Palatul Oraşului* şi muzeul acestuia, care sunt deschise între 9.30 şi 16.30, fostă reşedinţă a familiei regale. În muzeul *Sawa Man Singh* am văzut două vase de argint uriaşe pe care maharajahul Madho Singh le-a utilizat pentru a-şi transporta cu el apa luată din Gangele cel Sfânt şi a o duce cu sine în Anglia, când a participat la încoronarea regelui Edward al VII-lea, la Londra, în 1901. Şi, dacă tot am ajuns la muzeul *Sawa*, nu am avut de făcut decât câţiva paşi ca să vedem şi *Jantar Mantar*, observatorul astronomic al lui Jai Singh care datează din 1716. Am descoperit aici 16 instrumente astronomice inedite care indică traiectoriile planetelor şi stelelor. În mijlocul grădinilor *Ram Niwas* se află *Centrul Albert* care găzduieşte *Muzeul Central*, muzeu în care te poţi bucura de vederea unor costume, obiecte de fildeş, aramă şi bijuterii.

În bazarurile din oraşul vechi am putut să achiziţionăm imprimeuri *Sanganer*, multe cu aur, imprimeuri

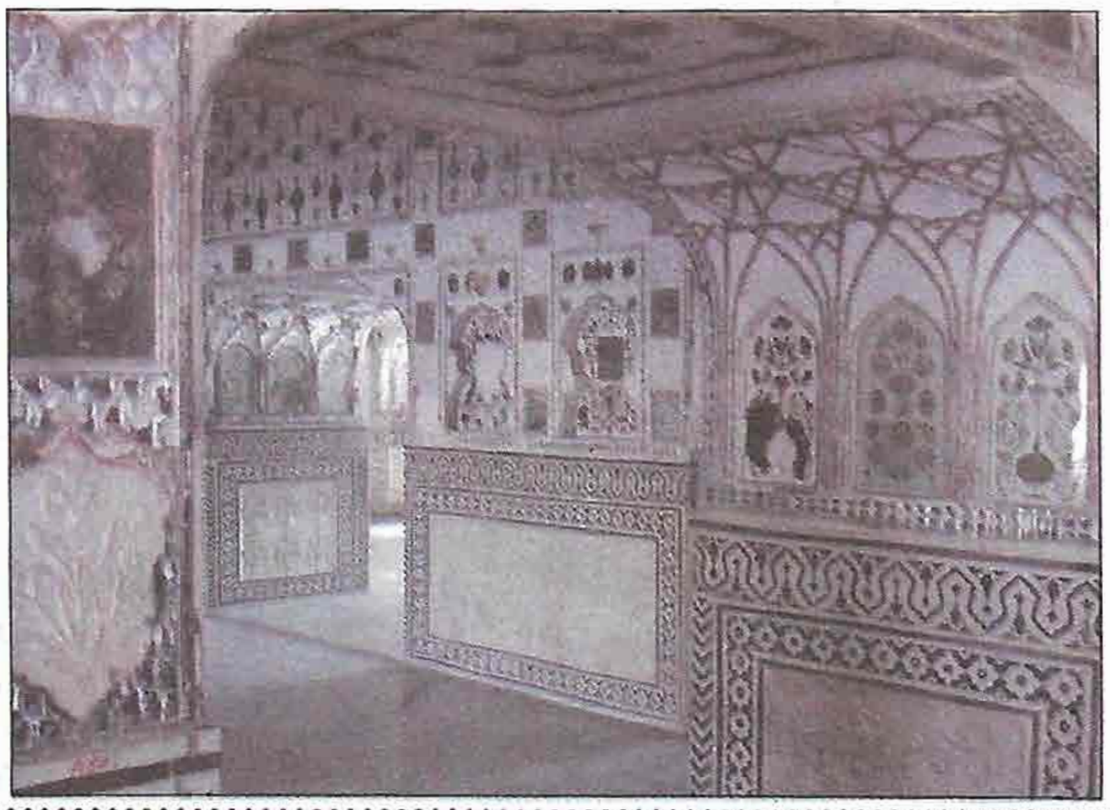

florale din Bagru. E ideal să alegi textile tradiţionale, ele sunt vopsite natural şi sunt făcute din fibră naturală. Locuri sigure de unde ai garanţia achiziţionării unor produse de calitate sunt *Rajasthali Government Emporium*, *Gramaya* sau complexul artizanal *Anokhi*. Tricouri, fuste, lenjerii de pat, tapiserii şi pietre preţioase constituie oferta şi mirajul bazarurilor din Jaipur.

Dar Jaipur nu înseamnă doar *oraşul roz*, Jaipur înseamnă şi *Palatul Amber* – tot reşedinţă a familiei regale, aflată la 11 kilometri de Jaipur. Un palat deosebit nu doar prin arhitectura pavilioanelor şi palatelor sale interioare, ci şi prin mijloacele de a ajunge la el. Amplasat pe un deal, la Palatul din Amber se poate ajunge cu elefantul. Trebuia neapărat să experimentăm o călătorie pe elefanţii pictaţi – 100 de rupii de persoană – sunt exotici, dar te şi poţi bucura de priveliştea din jur, de la înălţimea pe care ţi-o oferă. Afară de peisajul pe care îl oferă *Palatul Amber* de sus şi zidurile sale întinse pe 17 km, extrem de interesant este *Sheesh Mahal*, palatul oglinzilor, din interiorul acestui complex, ai cărui pereţi sunt încrustaţi cu oglinzi din argint şi care favorizează un joc feeric de lumini. La întoarcerea în Jaipur din Amber, trebuie neapărat să te opreşti şi să vezi *Palatul de Apă – Jal Mahal*, aflat chiar în mijlocul lacului Mansagar. O amintire de neuitat pentru turistul venit de undeva de aiurea, din Europa.

text şi foto **Alice-Claudia Gherman**

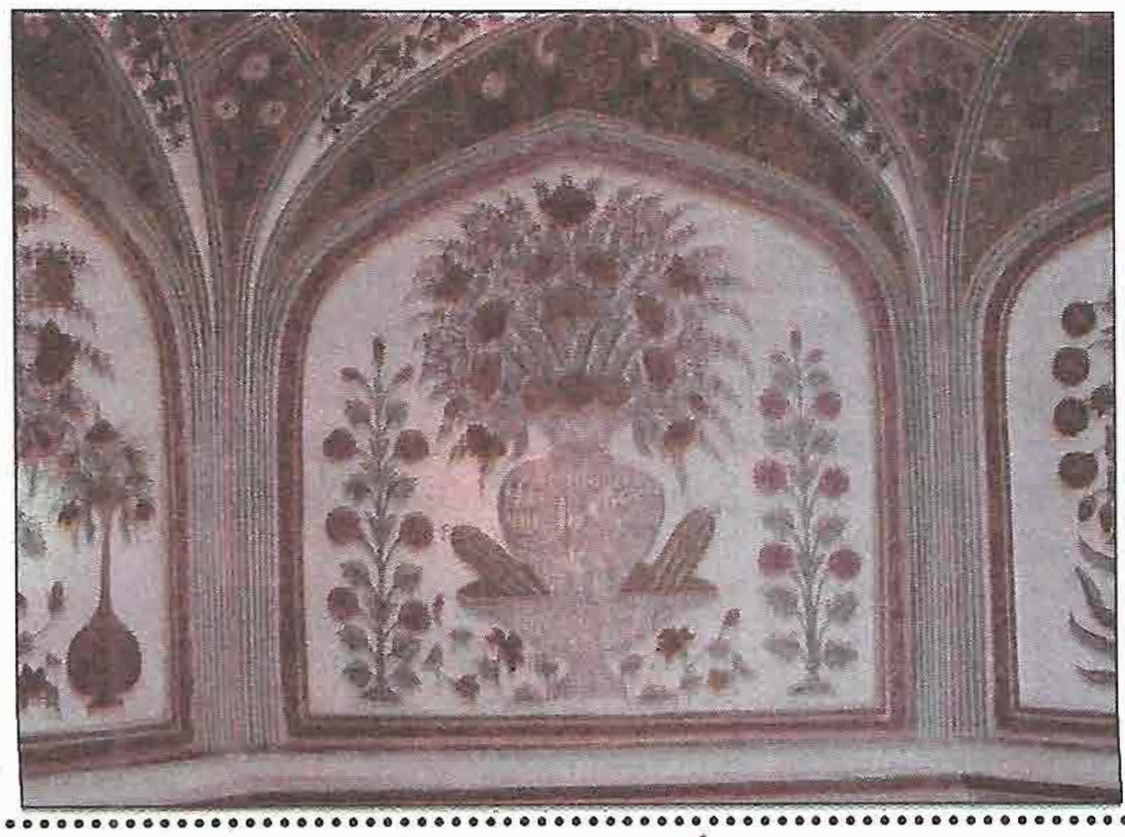

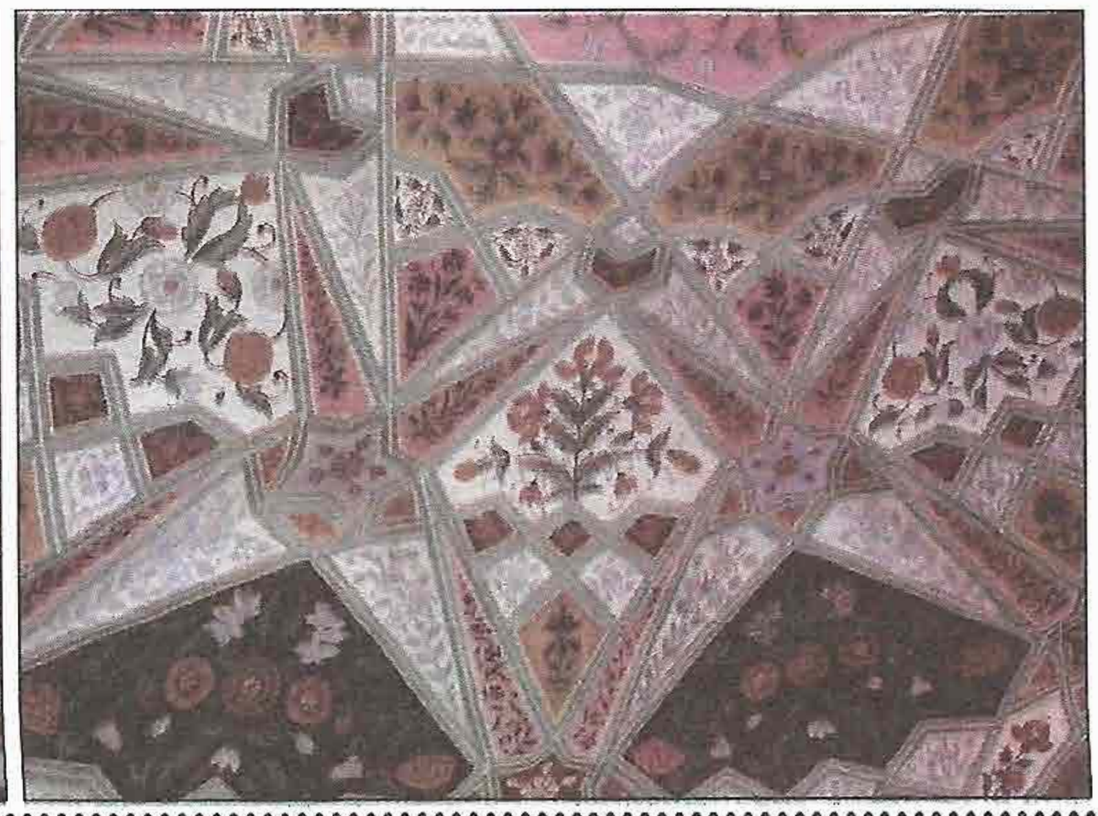

Să râdem...

Ion şi Vasile se întorc de la câmp. Ion mâna caii, Vasile stătea în căruţă şi se uita înapoi.

– Ioane, bă, a trecut un motociclist fără cap!

– Taci, măi Vasile, că minţi!

Peste două minute...

– Ioane, iar a trecut un motociclist fără cap!

La care Ion se întoarce şi zice:

– Măi Vasile, trage, mă, coasa aia în căruţă!

Într-o zi vine Ion acasă fericit...

– Marie, fă-ţi bagajele că am câştigat la loterie cinci milioane de dolari!

– Vai, Ioane, ce bagaje... de munte... de mare.

– Nu mă interesează... dispari!

Poezia unui african:

Când mă nasc, sunt negru
Când cresc, sunt negru
Când stau la soare, sunt negru
Când mi-e frig, sunt negru
Când sunt speriat, sunt negru
Când sunt bolnav, sunt negru
Iar când mor, sunt tot **negru!**
Iar tu, omule alb,
Când te naşti, eşti roz
Când creşti, eşti alb
Când stai la soare, eşti roşu
Când ţi-e frig, eşti albastru
Când eşti speriat, eşti galben
Când eşti bolnav, eşti verde
Iar când mori, eşti cenuşiu
Şi tu mă numeşti pe mine COLORAT?!
CURCUBEUL NAIBII!!

Despre criză:

Optimistul: Vai, vom ajunge cu toţii să cerşim...
Pesimistul: De la cine?

Cafea de criză...

Se ia o boabă de cafea, se leagă cu o aţă şi se scufundă de două-trei ori în cana cu apă fierbinte. La fiecare trei cafele se schimbă aţa...

Ion vede pe soacră-sa mergând cu bicicleta:

– Unde mergi, mamă dragă?

– La cimitir.

– Şi cine aduce înapoi bicicleta?

CIA căuta să angajeze un agent-asasin. La sfârşit, rămân trei finalişti: doi bărbaţi şi o femeie.

Testul final: primul bărbat este dus lângă o uşă, i se dă un pistol şi i se spune că dincolo de această uşă, pe un scaun, se află soţia lui.

– Ucide-o!

– Glumiţi!? Nu-mi pot ucide nevasta!

– Atunci nu este o slujbă pentru tine!

Al doilea bărbat primeşte aceleaşi instrucţiuni, intră în cameră şi după cinci minute de linişte, iese afară plângând:

– Am încercat, dar mi-e imposibil...

Vine rândul femeii. I se spune că trebuie să-şi ucidă bărbatul. la pistolul, intră în cameră şi se aud mai multe împuşcături, apoi strigăte, trosnete, lovituri în pereţi. După zece minute, se face linişte, iese femeia obosită şi transpirată:

– Pistolul avea gloanţe oarbe; a trebuit să-l omor cu scaunul!

Un angajat intră în biroul şefului şi spune supărat:

– Dacă nu-mi adăugaţi 100 de euro la salariu, o să le spun celorlalţi că mi-aţi adăugat 200 de euro.

Doi nuntaşi la masă. Unul către celălalt:

– Asta e cea mai hidoasă mireasă pe care am văzut-o la o nuntă.

Celălalt răspunde sec:

– E fata mea!

– Vai, mă scuzaţi, nu am ştiut că sunteţi tatăl fetei, spuse primul.

– Nu sunt tatăl, sunt mama!

Un cuplu într-o maşină pe serpentine...

Soţia: Dragul meu, doresc să divorţez şi motivul va fi impotenţa ta... El, calm, măreşte viteza...

Ea: La partaj voi cere casa, custodia copiilor, conturile din bancă şi o pensie alimentară foarte mare... El, măreşte viteza...

Ea: Bine, dar tu nu-ţi doreşti nimic?

El: Am tot ceea ce îmi trebuie acum...

Ea: Bine, dar ce ai tu şi eu nu am?

El: Airbag şi centura de siguranţă...

Cea mai sexy şi mai bogată actriţă:

JENNIFER LOPEZ

E frumuşică, sexy şi, spun cei de la *Forbes*, cea mai bogată actriţă latino-americană de la Hollywood. Şi mai e ceva! Potrivit *People en Español*, este şi cea mai influentă artistă hispanică dintr-o listă de 100 de persoane. Cântă, dansează, joacă în filme precum: *Money Train* (*Trenul cu bani*) cu Wesley Snipes sau în *Blood and Wine* (*Sânge şi vin*) cu Jack Nicholson. Prestaţia din pelicula *Selena* i-a adus o nominalizare la Globul de Aur pentru cea mai bună actriţă într-un musical aşa cum şi duetul său cu Marc Anthony (mai târziu soţul ei) i-a adus două nominalizări la Premiile *Latin Grammy* pe 2000 pentru cel mai bun grup vocal respectiv cel mai bun videoclip. Jennifer Lynn Lopez, pe scurt, J. Lo, a fost şi este idolul multor tineri de peste Ocean şi de pretutindeni.

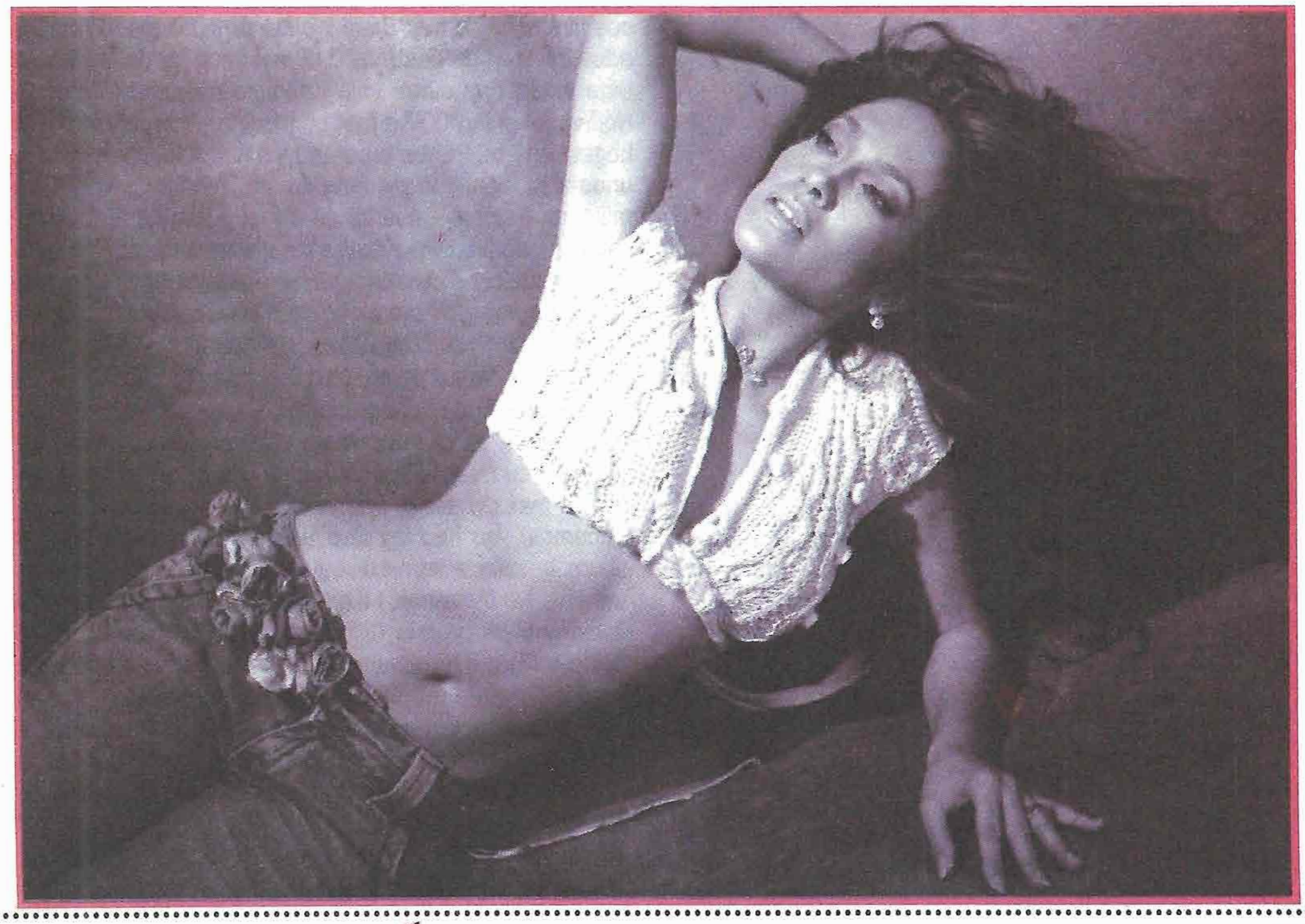

Pentru Jennifer, viaţa nu a fost întotdeauna aşa de simplă cum pare chiar dacă, nu se poate plânge că s-a născut într-o familie săracă. Tatăl său, David Lopez – informatician – şi mama sa, Guadalupe Rodriguez – educatoare – au emigrat din Puerto Rico. Jennifer a venit pe lume pe 24 iulie 1969, în Castle Hill, o zonă din Bronx, fiind a doua fiică din cele trei ale familiei Lopez. A luat de mică lecţii de dans, a practicat sporturi precum atletismul, gimnastica şi tenisul, a lucrat după liceu într-un birou de avocatură, iar la 18 ani a plecat de acasă din cauza mamei care nu a fost deloc încântată de decizia fiicei mijlocii de a intra în showbiz. În Bronx, vecinii o porecleau *Supernova*.

Cu părinţii din Puerto Rico, Jennifer a crescut pe ritmuri afro-caraibiene precum *salsa, merengue* sau *bachata*, iar New York-ul i-a adăugat ritmuri de *hip-hop, pop* şi *r&b*. În timp ce ziua mergea la biroul de avocatură, noaptea Jennifer lua lecţii de dans. Într-o zi norocul i-a surâs şi a obţinut primul rol într-o comedie a studiourilor *Fox* pentru televiziune intitulată *In Living Color*. În paralel cu acest job, care a ţinut timp de doi ani, frumoasa Jennifer a continuat să practice gimnastica, la sală fiind poreclită *Chitara* fiindcă îşi putea undui trupul asemenea unei chitare.

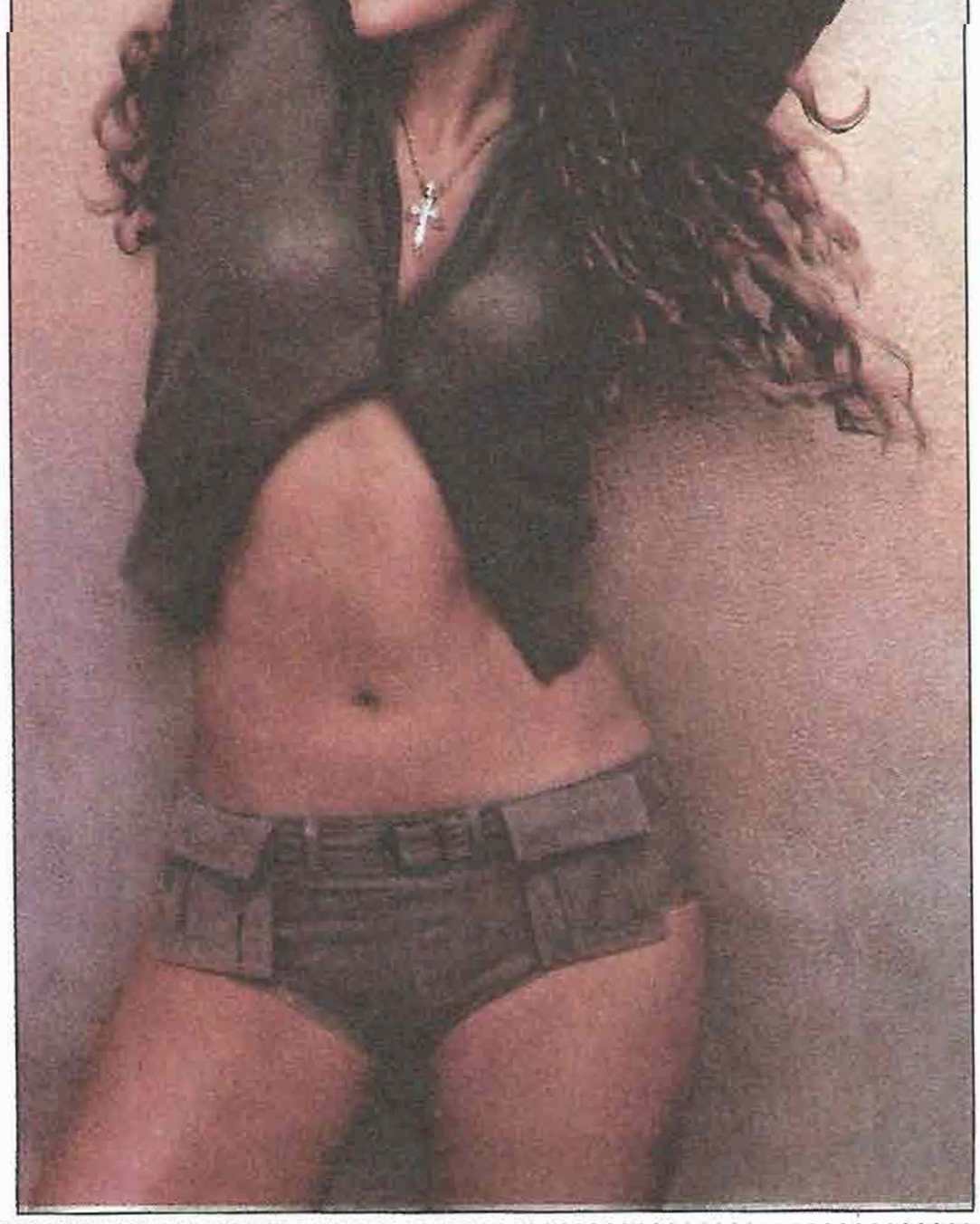

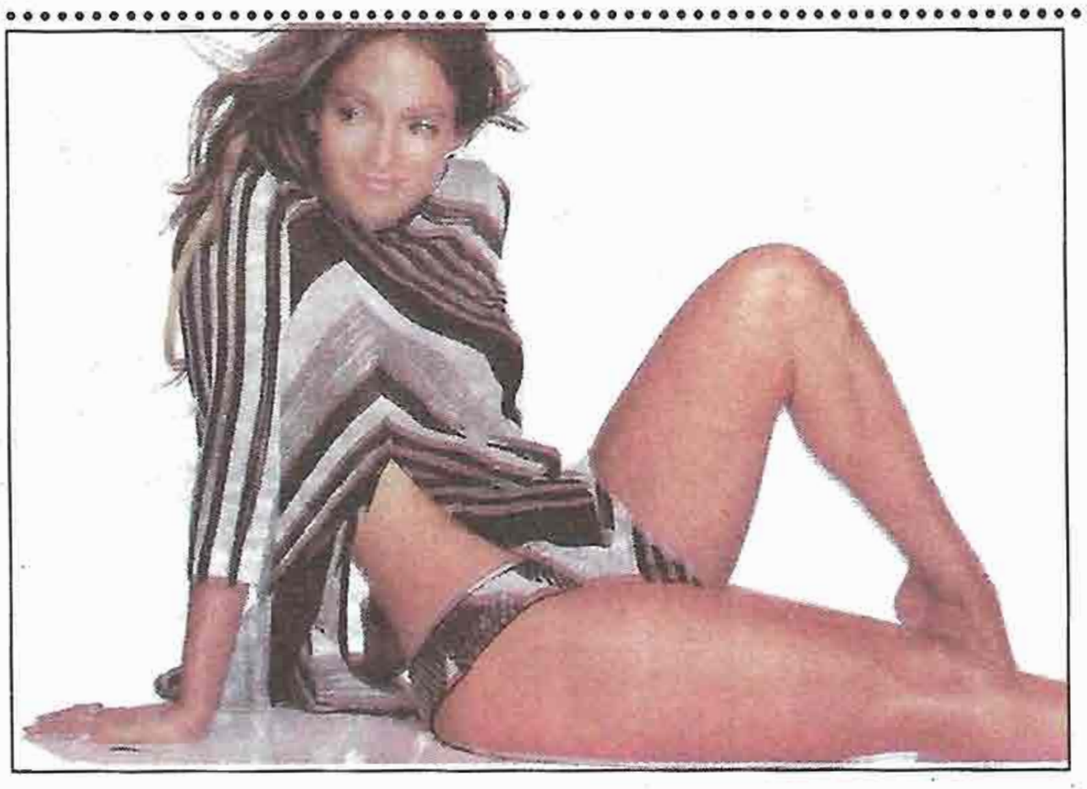

Prietenia ei cu Sean P. Diddy Cumbs – cunoscut mai degrabă ca *Puff Daddy* – i-a adus necazuri. Cei doi au fost arestaţi în 1999 fiind acuzaţi de tragerea câtorva focuri de armă într-un club de noapte din New York. Jennifer Lopez a fost achitată, dar acuzaţiile la adresa lui Puff Daddy nu au fost retrase. De altfel relaţia Lopez-Diddy a luat sfârşit în 2001.

Multă vreme Lopez a pendulat între actorie şi muzică. Marea lovitură a dat-o în 1997 când a interpretat rolul cântăreţei Tejano – în mod crud ucisă în 1995 – în filmul *Selena*. Succesele au venit rând pe rând, în filmele unor regizori prestigioşi precum: Francis Ford Coppola în pelicula *Jack*, Oliver Stone – *U-Turn* sau Bob Rafaelson – filmul *Blood and Wine*. Unul dintre cele mai apreciate roluri pe care le-a primit actriţa a fost cel jucat alături de George Clooney şi regizat de Steven Soderbergh's – *Out of Sight*. Împrumutându-şi vocea unui personaj din animaţia *Antz*, Lopez a intrat în lista noii generaţii de fani. Cel mai de succes film al său a fost *Shall We Dance?* (*Dansăm?*) care a adus încasări de peste 170 de milioane de dolari. Lopez este astăzi una dintre cele mai bine plătite actriţe de la Hollywood şi în 2007 a fost pe locul 20 în topul celor mai bogate artiste. Pentru prestaţia din filmul *Monster in Law*, unde a jucat alături de Jane Fonda, Jennifer a primit 15 milioane de dolari. Averea sa a fost estimată la 110 milioane de dolari. Filmul *Gigli* a înregistrat un eşec, dar asta nu a împiedicat-o pe actriţă să lucreze la filmul *El Cantante* alături de soţul ei, producţie care a plăcut publicului. Ultimul său film este *The Governess* apărut în 2009, iar comedia programată pentru 2010 şi intitulată *The Back-Up Plan* se află încă în pre-producţie.

Evident că nici în privinţa carierei muzicale Jennifer nu a stat cu mâinile în sân. Primul album al starului american a fost *On the 6*, apărut în 1999 şi conţinând hituri precum: *If you had my love, Waiting for tonight*, pentru album Jennifer a primit discul de platină. Duetul cu Marc Anthony, *No me ames*, i-a adus o nominalizare la premiile *Grammy* şi un premiu *Billboard Latin Music Awards*. Are 48 de milioane de albume vândute în întreaga lume. Pe lângă activitatea febrilă desfăşurată în showbiz – film şi muzică, Jennifer deţine un restaurant în Pasadena – *Madre's*, are o linie vestimentară intitulată *Sweetface* şi un parfum propriu, *Glow by J.Lo*, care însă nu a fost primit cu prea mult entuziasm.

Dincolo de succesele sale de scenă sau în filme, Jennifer Lopey a trebuit să treacă prin două căsnicii nefericite

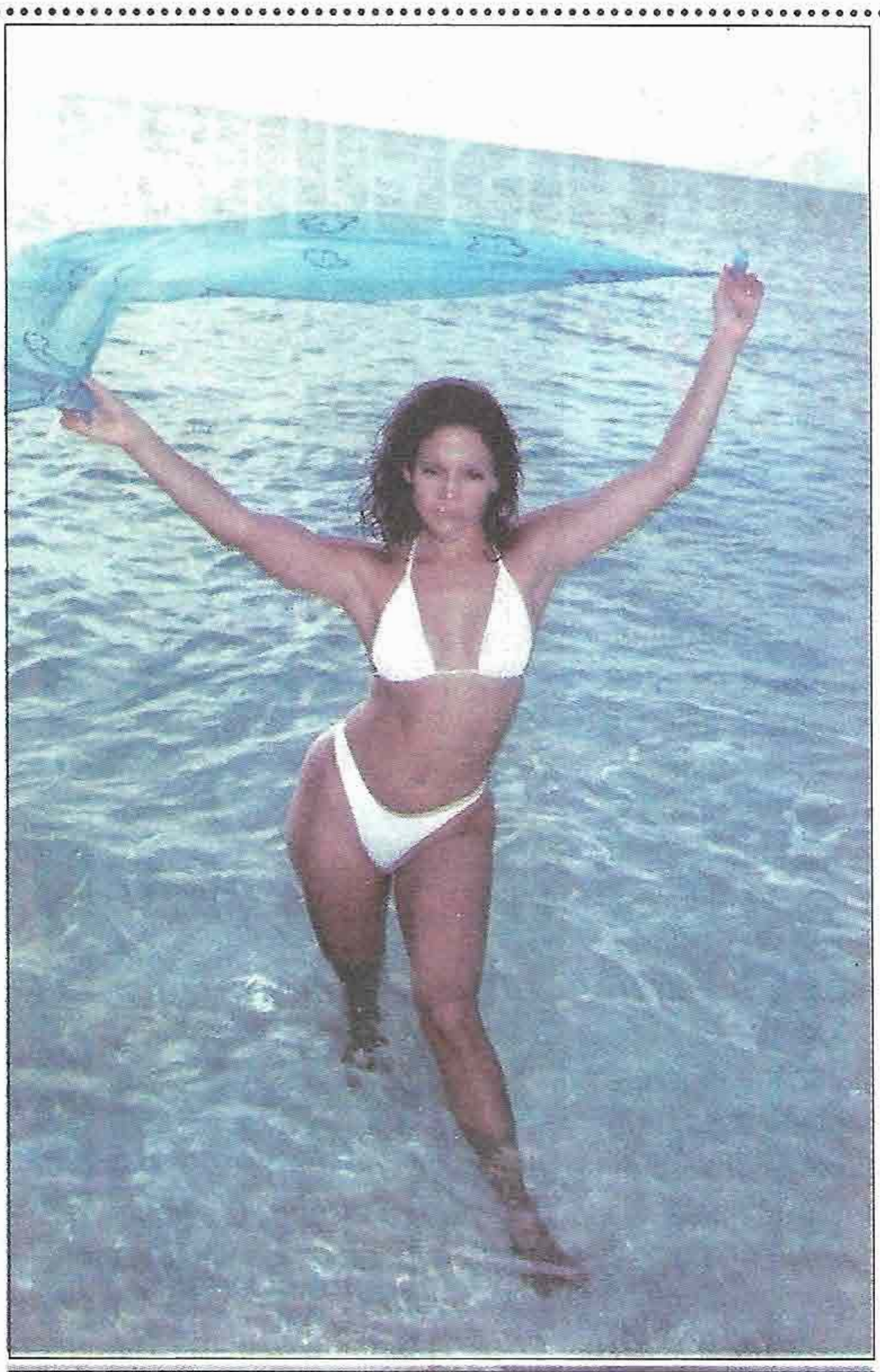

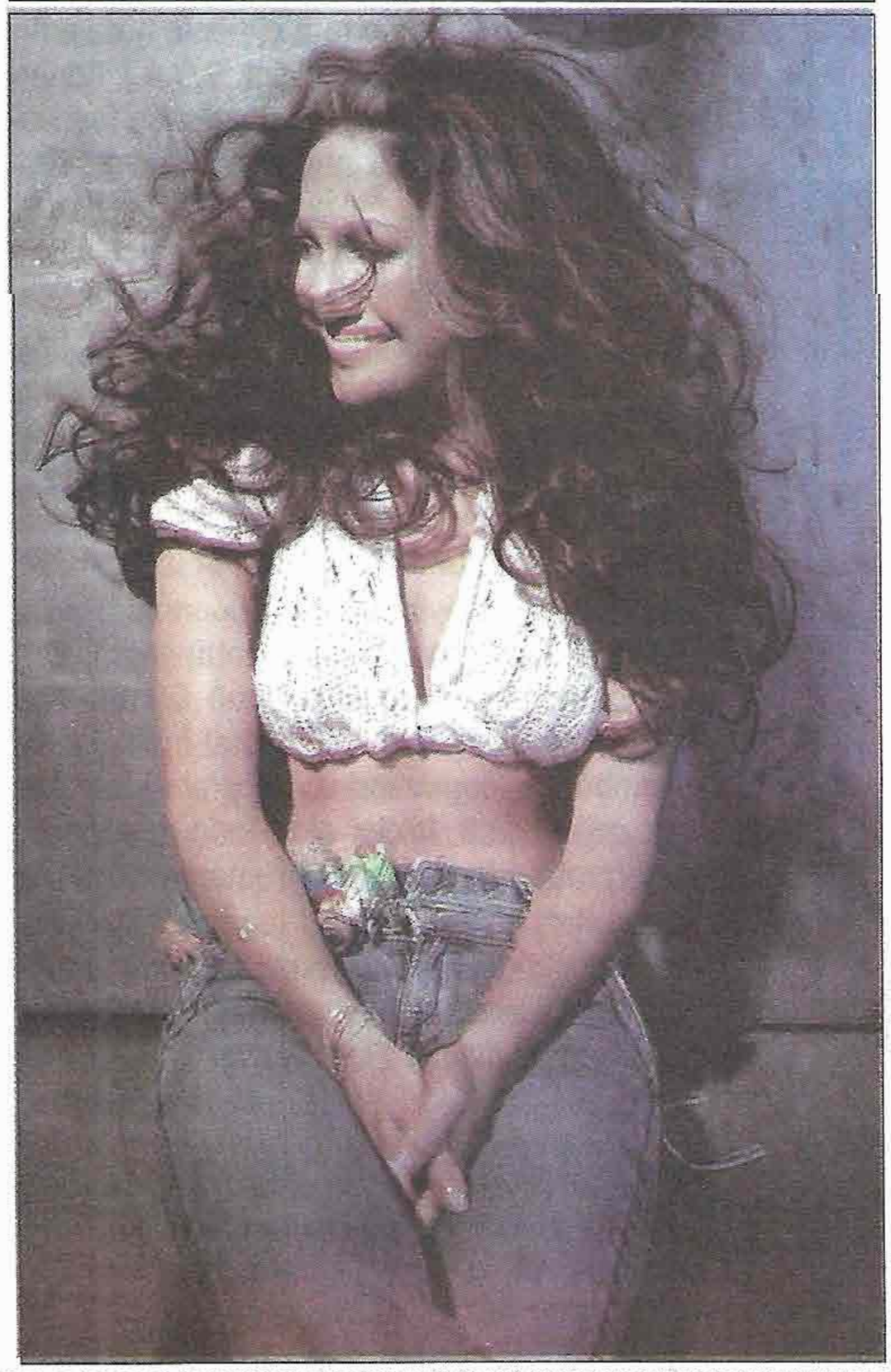

până a ajunge să cunoască în sfârşit adevăratele beneficii ale vieţii de familie. Înainte de căsniciile amintite, Lopez a mai fost iubita lui David Cruz, încă de când avea 16 ani. Cu acesta a fost prietenă până când a împlinit 25 de ani. A fost căsătorită pentru scurt timp, între 1997 şi 1998, cu Ojani Noa, a urmat relaţia cu Puff Daddy între 1999 şi 2001, iar după aceea aproape la fel de scurta căsnicie cu Chris Judd, din septembrie 2001 până în ianuarie 2003. A fost logodită şi cu Ben Affleck, de care s-a despărţit în 2004. Lucrurile s-au schimbat când în viaţa lui Jennifer a intervenit Marc Anthony cu care s-a căsătorit în 2004, în cadrul unei ceremonii supersecrete la casa lui Lopez din Los Angeles. Ei şi-au petrecut luna de miere la San Ysidro Ranch, lângă Santa Barbara, California. Marele eveniment din viaţa lui Jeniffer a avut loc în februarie anul trecut când cuplul a sărbătorit venirea pe lume a gemenilor Max şi Emme, născuţi la Long Island, New York. Marc Anthony mai are trei copii din căsătorile sale anterioare: Christian şi Ryan Anthony Muniz, precum şi o fată (Ariana Anthony) din relaţia sa cu o poliţistă din New York. Căsnicia cu Marc Anthony pare să îi priască din plin. „Soţul meu m-a învăţat cum să iau lucrurile în viaţă mai uşor, m-a obişnuit să iau prânzul fără să mă grăbesc. Avem filosofii de viaţă diferite, dar am devenit atât de disciplinată alături de el! El e pe principiul: *Ia-o încet, nu te sinucide*!“, povesteşte actriţa într-un număr din revista *People*. „M-am născut romantică şi cu ideea de dragoste şi căsnicie în sânge. Singura greşeală pe care am făcut-o a fost să mă căsătoresc prea repede cu bărbaţii de care m-am îndrăgostit. Trebuie să mulţumesc Cerului fiindcă sunt acum căsătorită cu Marc. Mă arunc pur şi simplu în dragoste deoarece cred în ea, dar consider că atunci când lucrurile nu merg bine trebuie să îţi asumi responsabilitatea“, a mai declarat Jennifer pe site-ul *imdb.com*.

Contrar obişnuinţelor celorlalte staruri de la Hollywood, Jennifer şi-a intrat perfect în rolul de soţie şi mămică şi s-a hotărât să ţină viaţa privată alături de Marc Anthony departe de ochii curioşilor. „Nu trebuie să te duci neapărat unde merge toată lumea, sunt un milion de alte locuri de vizitat la fel de frumoase spre a evita prea multă publicitate“, susţine ea într-un interviu din revista *Giant*. „Am stabilit de la începutul relaţiei mele cu Marc Anthony că dragostea noastră nu trebuie să se consume public, dacă ne aflăm într-un loc împreună se datorează profesiei noastre, dar altfel nu o să ne vedeţi cu paparazzi după noi, fiindcă pur şi simplu ne ferim de ei.“

Cu toată această secretomanie, cuplul nu e ferit de bârfe şi zvonuri. Deşi atât Marc Anthony cât şi Jennifer Lopez au negat, se pare că prietenia lor cu Tom Cruise i-a adus mai aproape de cultul scientologic, la Hollywood şi în presa americană circulând zvonul că J. Lo şi Marc ar fi contribuit cu substanţiale sume de bani pentru propăşirea bisericii scientologice pe care Tom Cruise o susţine cu atât de multă ardoare. Ei s-au apropiat de cultul scientologic în perioada când Lopez se lupta să aducă pe lume un copil şi ar fi participat la câteva cursuri de aşa-numită purificare la Centrul pentru Celebrităţi al cultului. Pe de altă parte, Lopez a declarat revistei *Page Six* că niciodată nu ar trece de la catolicism la scientologie.

text **Alice Claudia Gherman**

Romanian Brass Ensemble, elita „alamelor"

Formaţia cameralã *Romanian Brass Ensemble,* alcãtuitã din elita instrumentiştilor de suflat de alamã din Filarmonica *George Enescu*, s-a nãscut din iniţiativa lui **Adrian Petrescu,** prim-oboist al filarmonicii. Entuziasmul interpreţilor, dublat de competenţa profesionalã şi de pasiune, a fãcut ca acest ansamblu sã fie apreciat încã de la primele concerte, oferind publicului prilej de desfãtare. Repertoriul abordat cuprinde o paletã stilisticã diversificatã: lucrãri din perioada preclasicã, clasicã, romanticã, cât şi creaţii contemporane şi muzicã de divertisment. De asemenea, muzica sacrã ocupã un loc important în repertoriu. Ansamblul interpreteazã frecvent lucrãri de Bach, Händel, Vivaldi, Pergolesi, Mozart, Beethoven, Berlioz, Bizet, Ceaikovski, J. Strauss, R. Strauss, Wagner, Bruckner, Elgar, Ravel, Gershwin, G. Enescu, C. Hazzel, J. Parker, Brubeck, D. Dediu ş.a. Vârfurile acestui ansamblu au fost recunoscute şi apreciate în cadrul a numeroase festivaluri şi concerte extraordinare pe scene de prestigiu atât în ţarã cât şi în strãinatate. Prin activitatea sa, *Romanian Brass,* sub conducerea lui Adrian Petrescu, îşi propune sã aducã un omagiu marii muzici din toate epocile.

Muzician cu o impresionantã carierã artisticã naţionalã ţi internaţionalã, Adrian Petrescu a început pregãtirea muzicalã la Braşov, dupã care a continuat la Iaşi şi Bucureşti. Palmaresul sãu artistic cuprinde o serie de distincţii naţionale şi internaţionale; este laureat al Concursului Naţional de la Praga şi a obţinut Diploma de onoare la Concursul şi Festivalul de la Markneukirchen din Germania. Orientarea sa complexã, cãtre genuri muzicale foarte diferite, cum ar fi muzica simfonicã, jazzul, muzica uşoarã şi cea folcloricã, i-a prilejuit numeroase invitaţii de a concerta în ţarã şi peste hotare (în Franţa, Germania, Marea Britanie, Spania, Italia, Belgia, Olanda, Japonia, Coreea de Sud, Singapore, Egipt, S.U.A.). Adrian Petrescu este şi membru al Trio-ului *Syrinx* al orchestrei *Virtuoşi din Bucureşti*. Ca solist, a apãrut în numeroase festivaluri internaţionale, printre care: *George Enescu* – România, Schwerin – Germania, *Cimarosa* di Fermo – Italia, Charleroi – Belgia, Norfolk – Norwich – Marea Britanie, Salonic – Grecia, *Hanovra Expo* – Germania, Las Palmas – Spania, Istanbul, Ankara – Turcia, Dranouter – Belgia. Printre realizãrile sale se numãrã înregistrãrile la *AIX Media Group* – S.U.A., în colaborare cu Orchestra Simfonicã a Filarmonicii *George Enescu*, şi la posturile de radio şi televiziune din Bucureşti, Paris, Madrid, Lisabona, Torino, Nottingham, Dublin. Are în portofoliu şi douã CD-uri: *The magic of Adrian Petrescu*, editat în Anglia, la Cambridge (conţinând un program inedit de muzicã clasicã, folclor şi colinde româneşti, interpretate la diverse instrumente populare de suflat) şi un al doilea, ce reuneşte cele mai îndrãgite piese de muzicã uşoarã ale repertoriului internaţional, realizat în colaborare cu Casa de discuri *Electrecord*.

text **Corina Anghel**

În cadrul Festivalului Internaţional *George Enescu* 2009, *Romanian Brass* va susţine un concert cameral la Ateneul Român, în data de 23 septembrie, ora 17.00.

Un vienez la București, Sascha Goetzel

Elev al celebrului Zubin Mehta, Sascha Goetzel reprezintă noua generație de dirijori de recunoaștere internațională. În iunie 2007, vienezul a fost numit dirijor principal al *Kuopio Symphony Orchestra*, funcție deținută alături de altele deja obținute ca director artistic și muzical al *Austrian-Korean Philharmonic* (din 2004) și dirijor asociat al *Attergau Music Festival*.

Începând studiul muzicii ca violonist, Sascha Goetzel și-a făcut debutul în carieră lucrând cu cei mai mari dirijori ai lumii care colaborau cu *Vienna Philharmonic*. A primit lecții și sfaturi de la câțiva dintre cei mai respectați dirijori; mentorul său, Zubin Mehta, l-a descris ca fiind „foarte talentat din punct de vedere muzical și tehnic" în timp ce Riccardo Muti l-a numit "un entuziast, un muzician extraordinar de talentat". Seiji Ozawa (care îl apreciază ca „un tânăr muzician angajat care se luptă să ajungă pe culmile excelenței muzicale") l-a invitat la prestigiosul *Tanglewood Music Festival* iar legendarul Jorma Panula i-a fost mentor în cadrul Academiei Sibelius, spunând despre el că „personalitatea sa unică și atitudinea sa foarte profesională îl fac un convingător dar în același timp un pasionat tânăr dirijor". Bursa pentru dirijat la *Tanglewood Music Festival* și *Rotary International Scholarship Award* l-au ajutat să-și îmbogățească experiența pe care a câștigat-o în Austria natală, unde a dirijat *Vienna Chamber Orchestra* și *Tonkünstler Orchestra* la Musikverein și Konzerthaus. A debutat cu succes la pupitrul orchestrei *Berlin Symphony, City of Birmingham Symphony Orchestra, Luxembourg Philharmonic, NDR Hannover, NHK Symphony, Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz, Nagoya Philharmonic, Deutsche Kammerakademie* și *Helsingborg Symphony*, cu un repertoriu foarte vast, incluzând câteva premiere mondiale. A dirijat în debut și orchestrele simfonice din Baltimore și Toronto, având în program muzică vieneză. Pe lângă munca din domeniul simfonic, Sascha Goetzel și-a extins activitatea și în domeniul operei, dirijând spectacole la *Vienna Staatsoper (Pinocchio)*, la *Vienna Volksoper (Bluebeard)*, ca dirijor asociat la *Los Angeles Opera (Nicholas and Alexandra)* și la *Tiroler Stadttheater*, unde a dirijat recent aclamatele producții ale celor trei opere născute din sinergia Mozart – da Ponte. Așa a ajuns să colaboreze cu Placido Domingo, José Carreras, Anna Netrebko, José Cura, Thomas Hampson, Michael Schade, Bo Skovhus, Akiko Suwanai și Rudolf Buchbinder. În 2007 și-a făcut debutul cu *Basel Symphony* și a fost imediat angajat. A fost reinvitat la Luxembourg, Cluj și Nagoya, dirijând *Tonkünstler Orchestra* și *Innsbruck Symphony*. În august l-a asistat pe Christoph Eschenbach la *Attergau Orchestra*, care este orchestra de „antrenament" pentru *Vienna Philharmonic*, și a dirijat orchestra în câteva concerte.

Stagiunea 2008 a început cu o nouă producție a baletului *Spărgătorul de nuci* la *Vienna Staatsoper* și a continuat cu un concert la un post de televiziune japonez de mare popularitate cu specific muzical clasic, cu *Kyushu Symphony*. În ianuarie 2008 a dirijat noua producție a operetei *Țara surâsului* de Lehár la *Vienna Volksoper* și a fost invitat de Valery Gergiev să dirijeze *Mariinsky Orchestra*, la noua lor „casă" din St. Petersburg.

Sascha Goetzel are numeroase înregistrări de radio și televiziune și a imprimat lucrări de Nino Rota și Max Bruch pentru *Koch Classics*. Pe lângă activitatea sa în calitate de dirijor și violonist, el face cu succes aranjamente muzicale pentru diferite ansambluri și artiști ca José Carreras, Ramón Vargas, *Ensemble Wien* și *NTO – Orchestra*. Câteva dintre aceste aranjamente au fost înregistrate și lansate de *BMG* și *Deutsche Grammophon*.

text **Corina Anghel**

În cadrul *Festivalului Internațional George Enescu* 2009, Sascha Goetzel va dirija *Filarmonica „Transilvania"* din Cluj-Napoca, într-un concert de muzică românească contemporană, susținut la *Ateneul Român*, în data de 3 septembrie, ora 19.00.

Să râdem...

Doi tineri, în drumul lor spre biserica unde mergeau să îşi oficieze căsătoria, au murit într-un accident de maşină. Ajunşi la poarta Raiului, l-au întrebat pe Sfântul Petru dacă se pot oficia căsătorii şi în Rai. Sfântul Petru i-a rugat să aştepte un pic până vine cu răspunsul. Au aşteptat ei o lună, au aşteptat două, pe urmă au început să se întrebe ce s-ar întâmpla dacă odată căsătoriţi nu se vor mai înţelege. După încă o lună, Sfântul Petru se întoarce fericit:

– Am veşti bune, copii: puteţi să vă căsătoriţi în Rai.

– Bine, dar există şi posibilitatea divorţului?, întrebară tinerii.

La care Sfântul Petru:

– Măi, lăsaţi-mă în pace, trei luni am căutat să găsesc un preot în Rai şi acum voi îmi cereţi să caut şi un avocat?

Pe un american îl angajează şef la securitatea naţională USA. Predecesorul (demisionase după nişte încurcături cu reţele de computere) îi dă la predarea postului trei plicuri numerotate, ca să le deschidă pe rând, în caz că apar probleme deosebite. După un an, apare o problemă majoră cu o trădare. Află ziariştii şi preşedintele aranjează o conferinţă de presă, având grijă să-l anunţe pe personajul nostru doar cu un sfert de oră înainte. Ăsta, disperat, deschide primul plic: „Dă vina pe predecesorul tău!“ scria mare, cu markerul. Zis şi făcut. Scapă tipul cu basmaua curată. După un timp, iar se *iveşte o problemă, cu nişte scurgeri de informaţii. Din* nou, tipul e anunţat cu puţin înainte de conferinţa de presă. Neştiind altceva să facă, omul strâmtorat deschide şi cel de-al doilea plic: „Dă vina pe sistemul de operare.“ Bine. Din nou, ziariştii sunt satisfăcuţi de răspuns. A treia oară, o chestiune gravă. Ruşii spărseseră reţeaua şi şterseseră tot ce era acolo, după ce luaseră copii, bineînţeles. Dacă a mers de două ori, de ce n-ar merge şi acum ? Omul hotărăşte să deschidă şi al treilea plic. Pe acesta scria mare: PREGĂTEŞTE TREI PLICURI...!

La o recentă expoziţie de calculatoare, Bill Gates a comparat în mod repetat industria de software cu industria de automobile. Printre altele, a făcut şi afirmaţia următoare: „Dacă *General Motors* ar fi ţinut pasul cu tehnologia, la fel cum se întâmplă în industria de software, astăzi am fi condus maşini de 25 de dolari care ar fi consumat un galon de benzină la 1.000 de mile“.

Ca răspuns, preşedintele *General Motors* a publicat o scrisoare în presă:

„Dacă *General Motors* şi-ar fi dezvoltat tehnologia în acelaşi mod ca *Microsoft*, atunci maşinile pe care le-aţi fi condus astăzi, ar fi avut următoarele caracteristici:

• Fără nici un motiv, orice s-ar întâmpla, maşina dumneavoastră se va strica de două ori pe zi • De fiecare dată când se va reface marcajul pe autostradă, va trebui să cumpăraţi o nouă maşină Din când în când, maşina dumneavoastră se va opri pe autostradă şi veţi accepta acest lucru repornind-o de fiecare dată • Din când în când, executând anumite manevre, ca de exemplu o întoarcere la stânga, maşina se va opri şi va refuza să pornească şi în acest caz veţi fi obligat să reinstalaţi motorul • Numai o persoană poate folosi la un moment dat maşina, cu excepţia cazului în care aţi cumpărat *Car'95* sau *Car'NT*, dar în acest caz, va trebui să cumpăraţi mai multe locuri • *MacIntosh* va face o maşină care merge cu energie solară, fiabilă, de cinci ori mai rapidă, de două ori mai uşor de condus, dar nu va putea rula decât pe cinci la sută dintre şosele • Indicatorul pentru ulei, cel pentru temperatura apei, cel pentru baterie, toate vor fi înlocuite cu un singur indicator luminos *General car default* • Scaunele noi vă vor obliga să aveţi aceeaşi mărime a posteriorului • Sistemul airbag va întreba *Sunteţi sigur?* înainte de a funcţiona • Din când în când, fără nici un motiv, maşina se va încuia singură. Dar există o soluţie: Trageţi de mânerul portierei, răsuciţi cheia şi ţineţi antena radio cu mâna • *General Motors* va cere cumpărătorilor săi să cumpere şi un set de hărţi *Rand McNally* (acum o sucursală a *General Motors*), indiferent *dacă aveţi sau nu nevoie, chiar dacă nu vreţi.* Dacă încercaţi să renunţaţi la această opţiune, veţi observa o diminuare cu 50% a performanţelor maşinii. Mai mult decât atât, *General Motors* va fi supus investigaţiei Departamentului de Justiţie • De fiecare dată când *General Motors* va introduce un nou model de maşină, cumpărătorii vor fi obligaţi să înveţe din nou să şofeze, deoarece nici una dintre noile comenzi ale maşinii nu va funcţiona precum cele vechi. Veţi apăsa pe butonul *Start* pentru a opri motorul.“

Un iepure orb şi un şarpe orb se întâlnesc. Nici unul nu-şi aminteşte ce animal este, aşa că se hotărăsc să se pipăie unul pe altul.

Iepurele spune: „Pipăie-mă tu primul.“ Şarpele acceptă şi începe să-l pipăie şi-i spune: „Păi... ai blană pe tot corpul, o codiţă micuţă, două urechi lungi şi picioarele din spate îţi sunt mari...“

Iepurele bucuros: „Ştiu, ştiu! sunt un iepuraş! lupiiiii!”. Apoi începe să-l pipăie şi el pe şarpe şi-i spune: „Deci... eşti lung şi subţirel, eşti tot lipicios şi murdar şi ai limba ascuţită şi bifurcată...“

Şarpele spune trist: „Ah, nuuu, sunt un avocat!“

MALTA, LA VALLETTA:
CITTÀ UMILISSIMA

Nu, mai întâi nu ajungi în Capitala Maltei, ci pe aeroport, undeva în apropiere. Ăsta e primul contact cu Malta. Dar, după o zi sau două, nu te lasă inima (şi curiozitatea, adică exact aceeaşi care a omorât pisica!) să nu te duci să vezi, şi tu, nu-i aşa?, Capitala. Şi ai ce vedea. Mai rar ai ocazia de a sta într-o cetate. Iar La Valletta chiar asta e: o cetate. În carne şi oase. În carnea şi oasele localnicilor.

Una dintre cele mai mici ţări din Europa poate concura, oricând, şi la titlul de cea mai frumoasă sau, oricum, una dintre *cele mai*. Miss Malta, adică. Sau, de fapt, Miss Europa. Autocarul care te poartă spre Capitală te lasă undeva la intrarea în cetate. Sub arcade. Sub colonade. E îndeajuns de cald ca o adiere să îţi răvăşească părul în timp ce tu te uiţi spre ospitalierele hanuri care adăposteau frăţiile cavalerilor. Sunt grupate pe ramurile Ordinului. Aici ar trebui să fac o paranteză şi să precizez, cu simţ reportericesc de răspundere, că am avut ocazia să văd Malta şi La Valletta şi de pe apă.

Cetatea văzută de pe apă

Într-una dintre primele zile, am făcut un tur al portului pe mare. Portul este impresionant şi ca întindere dar şi ca lăcaş al vechilor construcţii şi, întrucâtva, reuşeşte să îţi schimbe perspectiva. Adică să ţi-o facă *mai arhaică*. Dacă o vezi de la nivelul mării, ai acea privire pe care o aveau vechii navigatori, cei care îşi dresau corăbiile către aceste insule sudice ale Europei, ultimele enclave de civilizaţie europeană. Malta era şi o ţară a refugiilor, figurând cu cea mai mare cifră de emigranţi şi refugiaţi pe cap de locuitor. Este şi un hotar al continentului, ceea ce explică afluxul. De aici se intră în Italia, iar Malta e o punte între Tunisia şi prosperul continent de la nord. Sicilia e la numai câteva ore de mers cu vaporul. De pe mare se vede cupola rotundă, (amintind de Vatican), a catedralei Sfântul Ioan. Privită de la un kilometru depărtare de ţărm, La Valletta pare mai degrabă o cetate medievală. Aduce a oraş arab, întins sub meridionalul soare al cuprinsului african. Culoarea dominantă este una apropiată de a lutului sau, cum vreţi, a mierii. Oraşul mai poartă şi numele de *Citta Umilissima*.

Jean Parisot şi mitul întemeietorului

Cetate smerită în mândria ei, nu adăposteşte, acum, decât vreo câteva mii de locuitori. Fundarea oraşului se leagă oricum de Marele Maestru Jean Parisot de La Valette, şef al ioaniţilor. Şi, în egală măsură, de marele asediu la care insula a fost supusă de către imperiul turcesc în Anno Domini 1565. Jean Parisot a murit doar trei ani mai târziu, în 1568. Oraşul a fost „trasat" de Francesco Laparelli. Şi un alt arhitect, cu adevărat însemnat, Gerolamo Cassar, şi-a făcut mâna construind o multitudine de clădiri. Decizia înfiinţării oraşului a aparţinut Ordinului Ospitalierilor, în peninsula Xiberras,

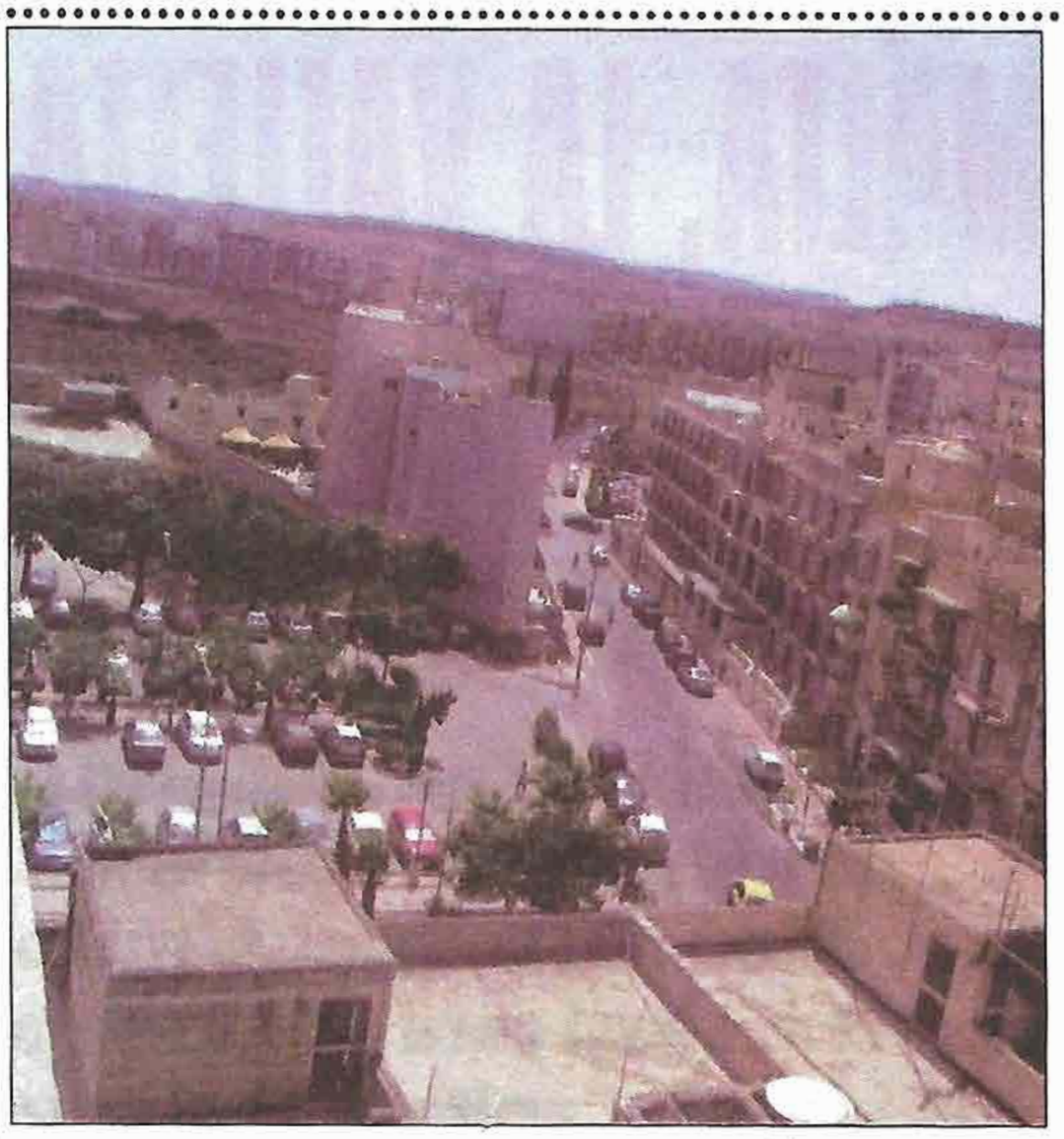

din nord-estul acestui petec străvechi de pământ. Fortul *Saint Elmo* străjuieşte oraşul. Bastioanele, de notat, sunt toate foarte înalte. Unele ajung aproape de cincizeci de metri. Marele Maestru Jean Parisot nu a mai avut şansa de a vedea desăvârşirea oraşului. Rămăşiţele sale pământeşti se odihnesc în Catedrala Sfântul Ioan, despre care am şi pomenit mai devreme. Idealul său s-a împlinit mai târziu, căci insula a fost, într-adevăr, fortificată împotriva duşmanilor, a otomanilor.

Reinventând odiseea

Ce am făcut eu, concret? Păi, în primul rând, m-am agăţat de o bere şi am început să colind. Printre vestigii. Capitala îţi lasă, literalmente, impresia că eşti într-un muzeu bine conservat de acum două, trei sau chiar

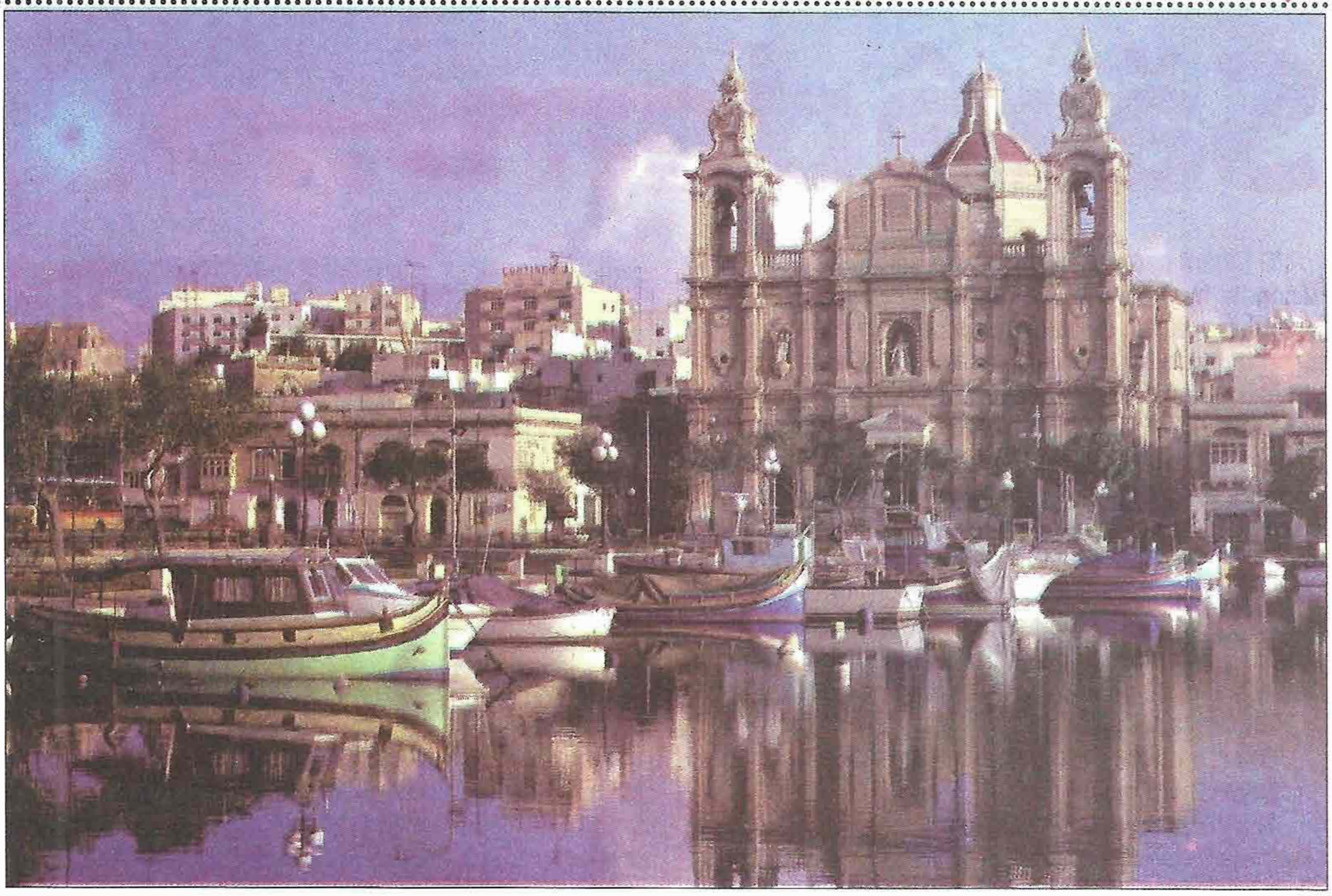

patru-cinci secole. Pentru cine adoră istoria, e locul perfect. Celor care, iarăşi, le mai spune ceva şi cultura, ehei, aceia au deja motive suplimentare să viziteze atât ţara cât şi capitala ei. Ceea ce poţi vedea şi din pliante, dar ţi se şi confirmă imediat, la faţa locului, este că marea aceea tăios de albastră (ori, alteori, cu luciri de turcoaz) se combină cu (turnurile cu aspect de ulcică arsă) ale oraşului. Dacă vreţi sfaturi, ei bine, atunci, atenţie: nu rataţi portul! Plimbaţi-vă până obosiţi, iar apoi aruncaţi-vă, ca şi mine, ciolanele la o bere, pe unde apucaţi. Eu mi le-am depozitat la o lungă masă de lemn de unde am urmărit artificiile. Ca să fiu sigur că nu fac două drumuri, am înhăţat, din fuga calului, două beri, le-am plătit şi am stat şi mi-am zgâit ochii la jerbele de sărbătoare. Riscul e că poţi să rămâi aşa mult timp, să-ţi tragi în venă bericicile de rigoare, iar cu ochii să pictezi împrejurimile. N-am să mă mai lungesc cu lucruri pe care le puteţi afla din orice ghid al oraşului. Am să vă spun că, totuşi, eu, unul, mi-aş rezerva cevaşilea timp să văd peşterile & grotele insulei. Au şi o legendă a lor. Într-una dintre ele, se zice, ar fi fost ţinut captiv (dar, despre asta, într-un alt episod, dacă apuc, aş vrea să vă scriu separat!) însuşi Ulysses, eroul *Odiseei*. De către cine? De către nimeni altcineva decât nimfa Calypso. Care, cine ştie, s-ar putea să vă ţină şi pe dumneavoastră. Dar asta numai dacă vreţi. Numai dacă vă plac nimfele. Dacă nu vă plac, asta e: nu ştiu ce alternativă aveţi. Da, dar dacă vă plac...

text **Mihail Gălăţanu**

Variantă de călătorie în Malta: **Site: www.malta.ro**

● Statut: singurul tur-operator pe Malta ● Super Ofertă: 455 euro/pers. Hotel SUNCREST 4* All Inclusive ● Cazare/Hoteluri: de trei, patru şi cinci stele (cu o singură excepţie, de două stele) ● Contact: Str. Pitar Moş nr. 29, et.1, ap.23C, sector 1, Bucureşti (în spatele cinematografului Patria) ● Telefon/ Fax: 021/318.59.93 ,021/318.59.92; ● Mobil:0722.626.903 ● Persoane de contact: Alina Mateescu, Florin Sfarlea ● Excursii opţionale: de neratat Sicilia (120 Euro), Gozo (60 euro), La Valletta(45 euro), Grota Albastră (30 euro) ● 1 liră malteză = 2.4 euro; e-mail: maltaltd@malta.ro

Luna	Ore de soare	Ploaie (mm)	Temperatura (°C)		
			max.	min.	apa mării
Aprilie	8	24	19	13	16
Mai	9	9	22	15	18
Iunie	11	4	27	19	21
Iulie	12	1	30	21	25
August	11	9	30	22	26
Sept.	9	40	28	20	25
Oct.	7	124	24	17	22
Dec. / Ian.	5	90	17	12	17

Să râdem...

O tânără pereche din Hamburg hotărăşte să plece în concediu în Grecia să se mai încălzească după frigul îndurat acasă dar, din cauza unor obligaţii de serviciu, nu au putut pleca în aceeaşi zi. Aşa că el a plecat miercuri, urmând ca ea să îl urmeze joi. El soseşte la destinaţie aşa cum era planul, se cazează la hotel şi imediat îşi scoate laptop-ul din bagaj ca să-i scrie un email dragii lui soţii. Din grabă, greşeşte o literă în adresa de email şi expediază mesajul fără să observe greşeala... La Dortmund, o proaspătă văduvă, care tocmai se întorsese acasă de la înmormântarea soţului ei, îşi deschide computerul şi, în ideea că prietenii îi trimit condoleanţe, îşi verifică poşta electronică. Citind primul e-mail, cade jos leşinată. Fiul ei, găsind-o aşa, citeşte pe ecran:

To: Draga mea soţie
From: Soţul de care tocmai te-ai despărţit
Subject: Am ajuns!

Tocmai am ajuns şi m-am şi cazat. Aici totul e foarte bine pregătit pentru sosirea ta de mâine. De-abia aştept să te văd! Sper că vei călători tot atât de plăcut ca şi mine.

P.S. *E cumplit de cald aici !*

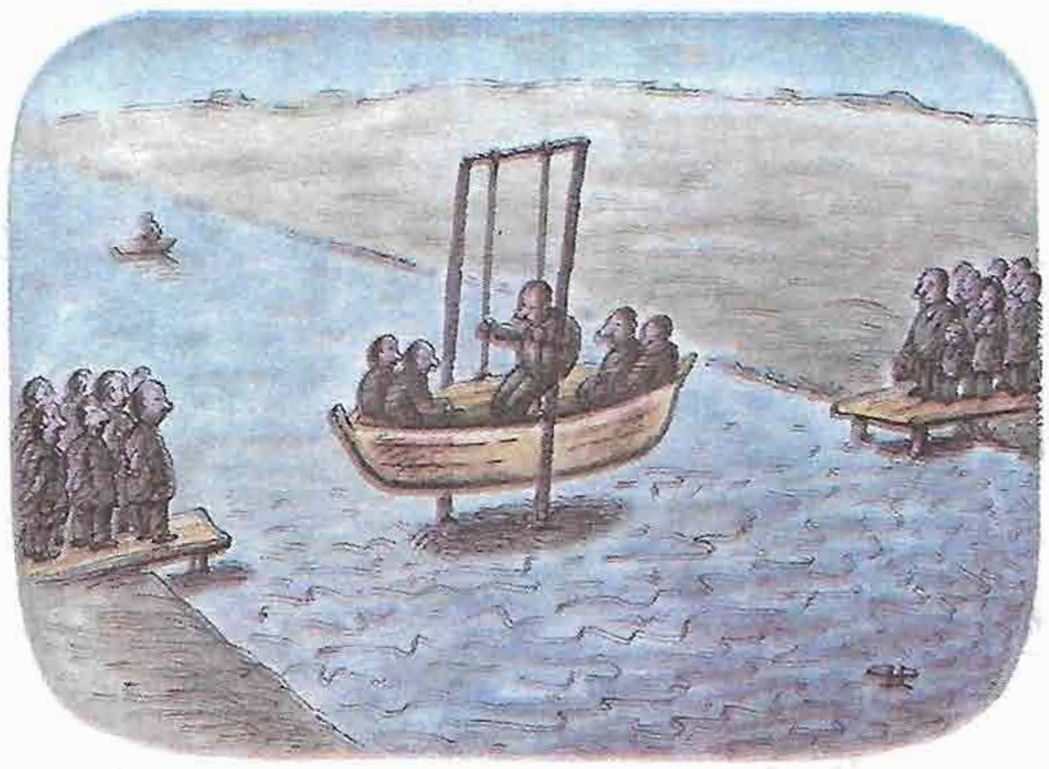

Patru prieteni, un arhitect, un chirurg, un anestezist şi un politician s-au întâlnit la o discuţie spre a stabili care dintre ei are cea mai veche meserie din lume. Chirurgul a început să-şi susţină cauza:

– Biblia spune că Domnul a luat o coastă de la Adam şi a creat femeia, iar asta, dragii mei, presupune talentul celui mai iscusit chirurg, aşa că rezultă că meseria mea e cea mai veche din lume.

– Să zicem că ai dreptate, spune anestezistul. Totuşi, înainte de a efectua operaţia, pacientul trebuie adormit, iar asta necesită talentul celui mai iscusit anestezist. Aşadar, cred că meseria mea poate fi considerată cea mai veche.

– Să zicem că aveţi amândoi dreptate. Totuşi, înainte de orice nu a existat decât haosul. Totul a trebuit să fie plănuit, schiţat şi construit, iar asta necesită talentul celui mai iscusit dintre arhitecţi.

Auzind acestea, politicianul îi priveşte pe cei trei prieteni şi le spune:

– Şi totuşi, dragii mei, cine credeţi că a creat haosul?

ELEMENT: femeia • SIMBOL: FE • DESCOPERITOR: Adam MASA ATOMICĂ: acceptată cu 55 kg, dar variază între 45 kg şi 225 kg • PROPRIETĂŢI FIZICE: 1) suprafaţa acoperită în mod normal cu o peliculă de vopsea şi pudră 2) fierbe din senin, îngheaţă aparent fără motiv 3) se topeşte dacă primeşte tratament special 4) devine amară dacă este folosită incorect • PROPRIETĂŢI CHIMICE: 1) afinitate pentru aur, argint, platină şi toate pietrele preţioase 2) absoarbe cantităţi mari de substanţe preţioase 3) explodează în mod spontan fără motiv sau avertizare 4) cel mai puternic agent cunoscut de reducere a banilor.

Aşteptând într-o gară, un bărbat cară doi bebeluşi câte unul sub fiecare braţ. La un moment dat vine o femeie, se uită la cei doi copii şi nu se poate stăpâni să nu întrebe:

– Vai, dar sunt aşa de drăguţi! Cum îi cheamă?
– Habar n-am!
– Dar sunt băieţi, fetiţe? Sau băiat şi fetiţă?
– Habar n-am!
– Nu ştii? Ce fel de tată eşti, domnule? Şi cum îi duci aşa sub braţ, este revoltător!
– Nu sunt tatăl lor, cucoană. Eu sunt doar vânzător de prezervative. Ăştia sunt două reclamaţii pe care le duc la firma la care lucrez!

Americanii, japonezii şi românii îşi dotează fabricile cu un ceas inteligent, cu cuc.

În America
Ora 8: Cucu-cucu, bine-aţi venit la lucru!
Ora 12: Cucu-cucu, pauza de lucru!
Ora 17: Cucu-cucu, s-a terminat lucru'!

În Japonia
Ora 8: Cucu-cucu, deja sunteţi la lucru?
Ora 12: Cucu-cucu, continuaţi lucru!
Ora 17: Cucu-cucu, s-a terminat lucru'!
Ora 20: Cucu-cucu, plecaţi, vă rog, de la lucru!

În România:
Ora 8: Cucu-cucu, a venit careva la lucru?
Ora 12: Cucu-cucu, a început cineva lucru'?
Ora 16: Mai e cineva la lucru?

Esprit du temps:

Paris, MOD DE ÎNTREBUINȚARE

Prima mea duminică liberă la Paris a fost cea în care Amalia m-a luat cu ea să îmi arate Turnul Eiffel. Şi Câmpul lui Marte. Eu nu le văzusem, dar ea le ştia foarte bine. Explicaţia era simplă: Amalia ajunsese la Paris cu câteva zile înaintea mea, deci putea să facă asta: era o „iniţiată". Amalia are în ea sânge patentat de braziliancă: unul cu entuziasme iuţi. Deşi n-ai zice, pe bune, că e braziliancă, de unde să îţi dai seama? Are un fel de-a fi al său, limbut. Şi o piele albă-albă. Ca a primelor colonizatori. Curitiba este oraşul ei de baştină.

Amalia are o piele albă. Şi nişte sâni mici, caşti, absolut minunaţi. I-am văzut în oglindă, când am fost la ea în cameră. M-a rugat să mă întorc un pic, cu spatele, uşor, când se schimbă. A făcut asta din priviri. Sau, cel puţin, ăsta a fost reflexul meu. Sau, poate, nu m-a rugat – şi am înţeles eu greşit. Sau, poate, dimpotrivă, m-a invitat să mă înfrupt. Din ea. Din carnea ei. De braziliancă. Nu am ştiut, nici nu am crezut măcar că braziliencele pot avea sângele atât de iute, de coşmar aproape, agasant, incandescent, torid, de junglă, de metişi, de calumeturi & amazoane, de liane. S-a apropiat de mine şi mirosea ameţitor. M-a sărutat de bun venit. Aşa, uşor, înălţându-se pe vârfuri. Sau a fost alt sărut? Nu ştiu. Oscilez. Nu am făcut dragoste cu Amalia. Iar ea,

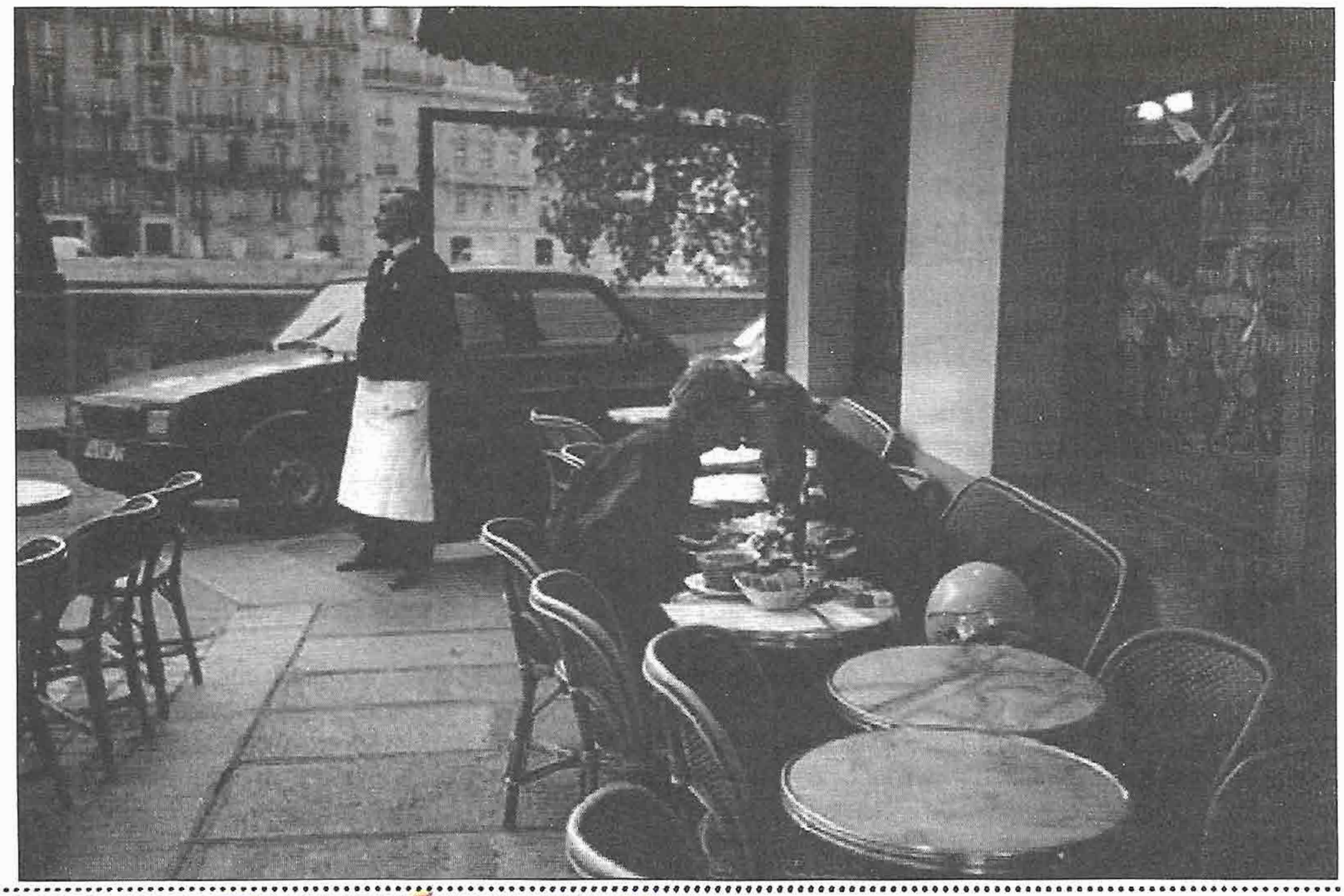

ea, *definitely*, mă aţâţă. Şi, pe furiş, mă uit la ţâţele ei. Pentru că aţâţă vine de la ţâţă, nu? Adică, mai întâi, îţi dau o ţâţă. Apoi ţi-o iei tu singur pe cealaltă. Are pielea foarte fermă şi nu mai mult de 28 de ani. Am şi uitat câţi. Stai să mă gândesc. Sigur nu mai mult de 28. Poate undeva între douăzeci şi patru şi douăzeci şi opt. Amalia mă place. Sau aşa cred. Sau, cel puţin, aşa mi s-a părut. Da, da, mă place, îmi venea să îmi zic uneori. Eu sunt, însă, încurcat. Da, încurcat. Nu ştiu ce să zic. Şi nici măcar nu ştiu cum să răspund efuziunilor ei. Iar dacă am interpretat bine semnele, cred că e şi o femeie foarte singură. Una care are nevoie de bărbat. E răbdătoare, totuşi, nu e disperată după unul. Altfel, ar putea să agaţe pe stradă. Şi e cuminte, sunt sigur de asta, foarte sigur – şi evlavioasă. Foarte evlavioasă. Dar, în acelaşi timp, incandescentă. Şi aici e conflictul. Tocmai aici e conflictul. Iar eu am o verighetă pe mâină. Se laudă cu originile ei. E între noi, un fel de prietenie îndrăgostită, cum ar spune Noica. Încerc să îi spun ceva de Noica. Nu ştie cine e, firește. Am fost o dată în cameră la ea. Acolo, în acea minunată casă braziliană (în)tocmită de Le Corbusier. Dacă nu ştiaţi, arhitectul a fost prin Paris. Eu m-am îndrăgostit de Le Corbusier. Irevocabil. Nici nu poţi altfel. E super, omul. Toţi colegii mei, studenţi la Paris, aşa erau. Se vorbea mult, se vorbea enorm, între noi, despre Le Corbusier. Amalia încearcă să îşi pună un sutien. A probat vreo cinci, cred. Până la urmă, m-am plictisit şi m-am întors cu faţa. Oricum, o spionam pe furiş în oglindă. Carnea fermă. Surâdea. Când am intrat, era uşor adormită. Mi-a deschis uşa camerei şi am văzut-o aşa, sculată din pat, iar rezultatul a fost o erecţie involuntară. Bikini negri, gen tanga, atât pe ea. Bronzată mai puţin decât bikini. Costumul de baie fusese mai mare, vreau să zic, pe acolo, pe la ea, pe la Curitiba. Avea *une affaire* cu unul dintre foştii ei profesori. Chiar şef, ulterior. Tot la publicaţia unde ea lucra sau era colaboratoare. Cred că ea a făcut şi Relaţii Internaţionale, în prealabil. Nu mai ştiu foarte bine. Ceva de genul ăsta. N-am fost atent chiar la toate chestiile. Carnea părea aproape pietroasă şi, paradox *delicious*, totuşi moale. Nu o palpez eu, dar privirea mea o face. Are toate unităţile Brinel la îndemână, şi unitatea zero, talc, pentru comparaţie. Dar pielea ei este, doar, o pudră de voluptate. Asta în cazul în care e, totuşi, comparabilă cu o pudră.

Patul este răvăşit.

A dormit singură. E foarte mândră de pielea ei albă.

Strămoşii ei, colonizatori portughezi, au venit de mai bine de trei secole în Brasil şi, îmi repetă, ea e foarte mândră de sângele ei european, pentru că, spre deosebire de alţii, nu s-au mixat cu localnicii.

– Sunt foarte mulţi mulatri în Brasil, ştii, Michael?

Pronunţă Mi-cha-el, *cel ca Dumnezeu*. E doar o întâmplare, pentru că, în alte împrejurări, zice, pur şi simplu, Michael, maicăl adică, aşa ca în engleză, după cum îi vine la gură. Nu e prea ordonată.

Are un păr castaniu închis pe care vrea să şi-l lase mai lung. E un castaniu închis aproape negru. Şi ea e o femeie frumoasă, foarte frumoasă, deşi nu prea înaltă.

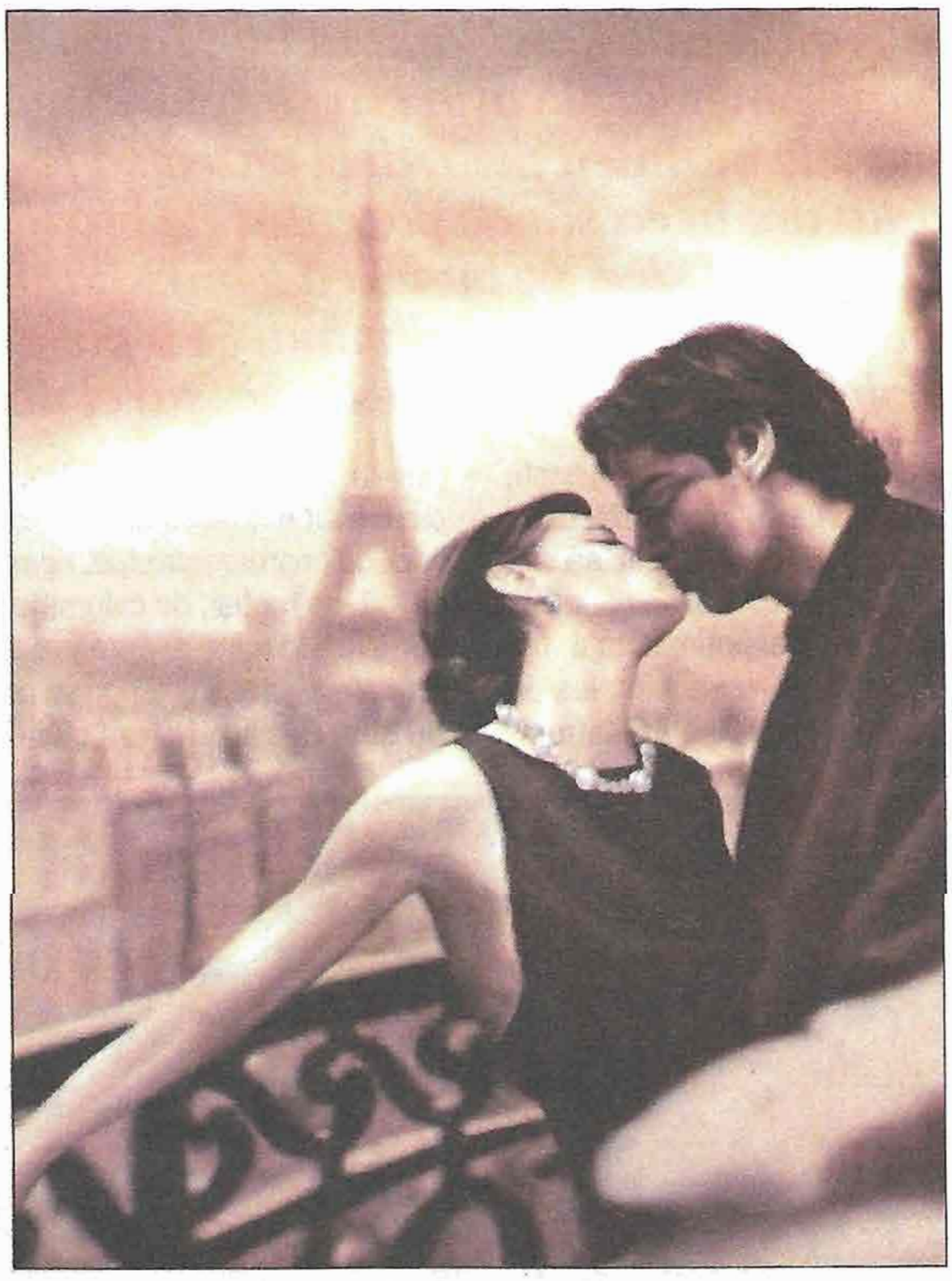

Şi pun pariu, da, o, pot să pun pariu că nu-i adevărat ce îmi spune. Ai ei s-au mixat cu cineva de pe acolo. S-au melanjat cu ciocolatii. Pentru că e ceva în felul ei de a fi, în expresia feţei, în gesturi, în sângele care răbufneşte violent, de cholo, de Brazilia şi brazilieni, ea e braziliancă sută la sută, una înfocată, iubeşte la nebunie Brazilu', deşi, ca orice sud-americancă, brazioloaică get-beget, colonialistă cu complexe, ar sta la Paris, în Europa, o mie de ani pace. Iar apoi, firește, s-ar întoarce la sud-americanii ei, după *ce ar fi înfruptat Europa* pe săturate, s-ar fi ghiftuit de Europa, va!

Aveam să o prind cu ocaua mică – şi, pe urmă, să mă supăr pe ea. Să n-o mai cred. Şi de ce să mă mintă? S-o fi temut de gelozia mea? Dar eu nu sunt gelos, cel puţin nu într-un caz ca ăsta, n-am de ce, dar mă supără să mă brăilească aşa, în faţă, ea – o braziliancă, să mă ia de prost.

Şi minciuna, una ticluită simplu: să nu ştiu că are o „relaţie" în Brazilia.

Şi nici măcar nu m-ar fi interesat, nici nu mi-aş fi dat seama, dacă...

...dacă nu aş fi interceptat faxul.

Acel fax.

Dar deocamdată nu ştiu nimic despre asta.

În noaptea aia, aveam s-o visez goală.

Ehei, ce chestie: am ajuns să am vise erotice cu o braziliancă. Culmea, în care ea e chiar mulatră, aşa, ca Robertos. Ca Roberto Carlos, chiar. Deşi acum vorbim de alt Robert, cel care e coleg, tot brazilian, ca şi ea.

De aceea, înţeleg că, atunci când vorbeşte de metisare, face, de fapt, în primul rând, cu ochiul către Robert, compatriotul ei şi colegul nostru. Da, Robertinho e mulatru. Cât se poate de mulatru. Să o luăm pe rând. În primul rând, pielea. Apoi, buzele. Da, buze groase. Pielea e, însă, de băştinaş sadea, unul care mai sare încă din liană în liană şi caută izvoarele Amazonului.

Bine, dar despre discuţia noastră aveam să îi povestesc, mai târziu, totul, cu lux de amănunte, bunului meu prieten, Hoon, colegul meu şi, deopotrivă, al nostru, coreeanul.

Da, mă uit în oglindă, adică trag cu ochiul pe furiş, în timp ce sânii ei sunt în faţa mea. Uşor mioapă, încă adormită, i se pot zări pilozităţile care, rebele & buruienoase, îi părăsesc, în clipe de extaz, bikinii. Şi aici, o, da, şi aici, ea este braziliancă sadea.

Arată de parcă i-ar fi fost smulşi direct unei sclave delicioase din *Escrava Isaura*.

Ca să facem, cât de cât, conversaţie, ea mă întreabă:

– Şi l-ai întâlnit pe Le Corbusier.

– Nu, a crăpat, îi spun, iar totul curge în franceză.

– A crăpat? – se interesează ea.

Cred că ştie totuşi ceva, auzise despre asta, dar croşetează conversaţia în direcţia asta, aşa, jucându-se.

– Da, îi răspund, noi abia ne născuserăm.

Sau, adaug, cazul tău, nici nu erai născută, pare-mi-se.

– Când a „crăpat"? – Şi „creuve"-ul ei răsună dur, fără nuanţele lubrifiate ale francezei.

– În 1965.

– De ce a făcut Casa Braziliană? Era brazilian? Sau avea vreo chestie cu Brasilu?

– Nu, era francez. Aşa, pentru că, pe vremea aia, cred, chiar se construia/ completa Cité Universitaire. Deşi Cité-ul a fost făcut în mai multe perioade. De fapt, nu francez, ci elveţian. Mutra lui e pe banii elveţieni.

Şi, automat, îmi aduc aminte de faţa unui bătrân, cu ochelari rotunzi, de pe bancnota veche de zece franci elveţieni.

– Păi, ia uite ce a făcut pe aici, îmi arată ea, cu un gest larg. Într-adevăr, camera e atipică.

Ştiu asta pentru că am mai fost aici. Am prieteni români care locuiesc aici.

– Îţi place Corbusier? – insistă ea cu întrebarea, în timp ce îşi rulează o pereche de dresuri.

A găsit aşa ceva şi încearcă să le pună pe ea, deşi nu îi stă grozav. Dacă ar fi avut picioarele pornind din canini, ar fi fost altceva... Când ridică piciorul, deja i se văd sfincterele rozalii, uşor violacee, ale buzelor ei de jos. E seducătoare. O sirenă. De-a dreptul ademenitoare. Îmi vine să înnebunesc. Cu greu mă stăpânesc – adevărul e că nici nu ştiu cum! – să nu îi pun mâinile pe picioare, să ajung *acolo*, eventual să mă înfrupt.

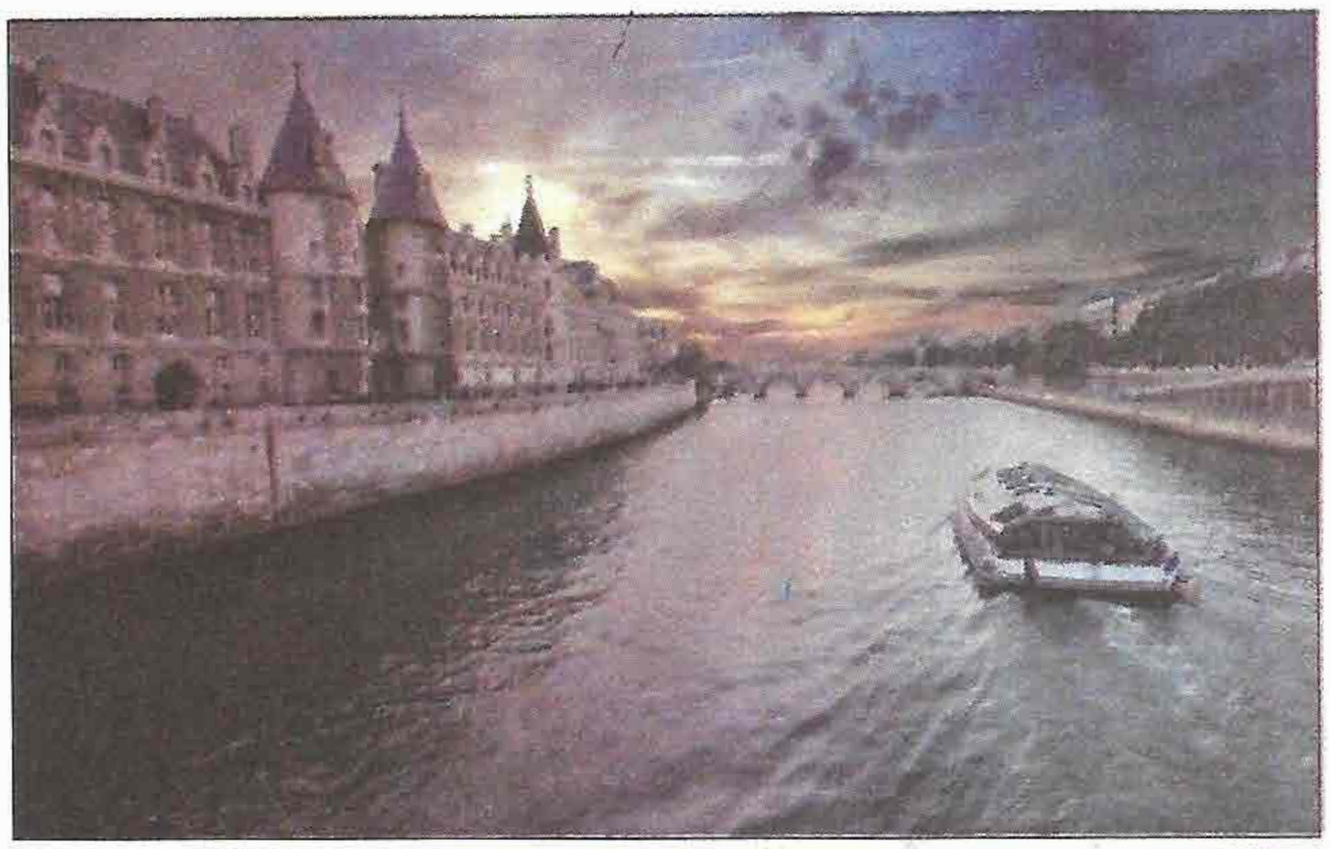

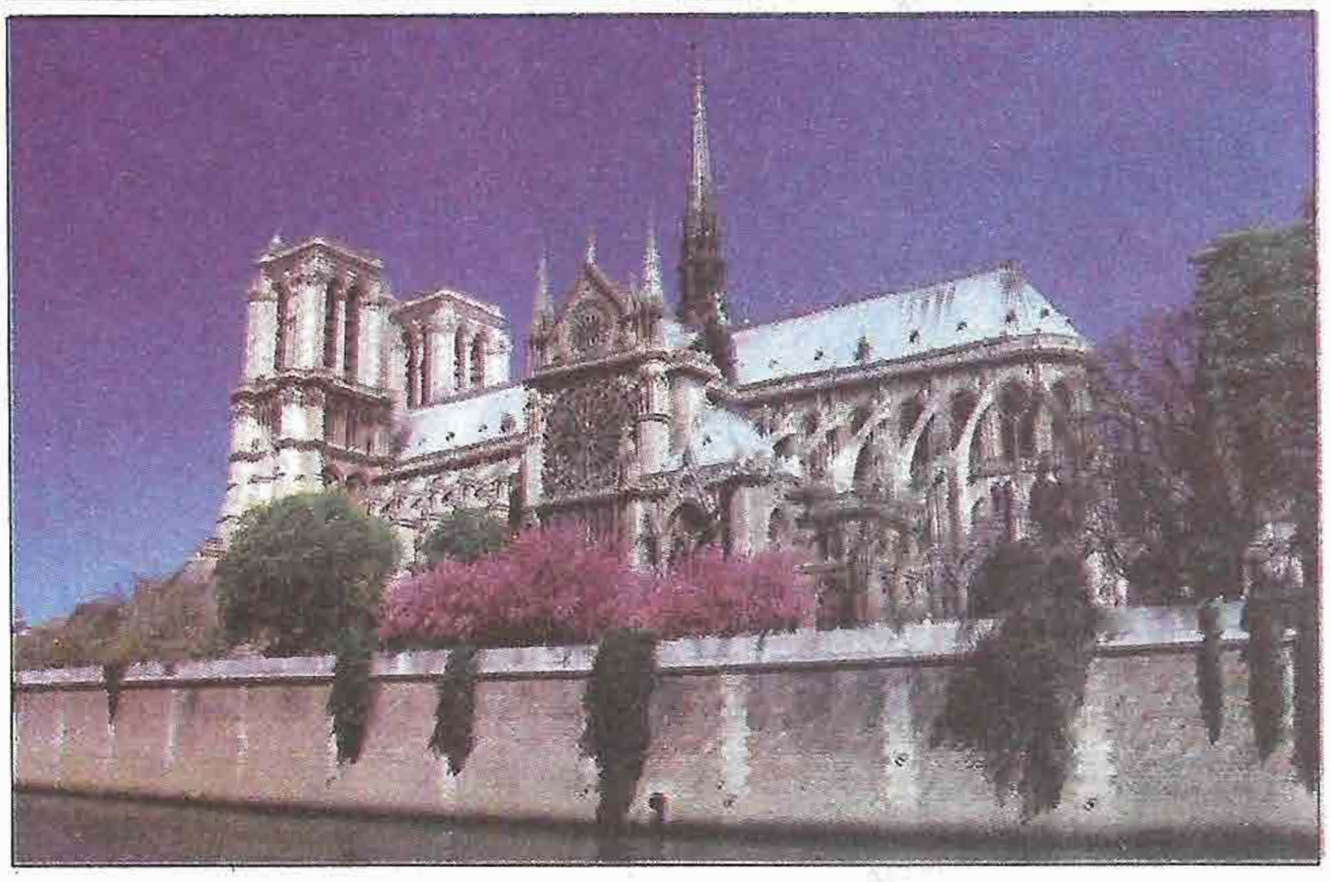

– Îhâm – zic ca ghiolbanul – şi mă uit chiar acolo.

Ea râde.

Se joacă de-a şoarecele cu pisica, iar eu cred că arăt ca un şoarece pleoştit.

Parisul e la picioarele noastre.

Ne pregătim să ieşim în Paris.

Parisul, Parisul!

Cele mai frumoase femei din lume. Pentru că se strâng de pretutindeni. Cele mai frumoase locuri în care poţi să te îndrăgosteşti. Podurile. Parisul, rupt în două de Sena. Fracturat.

Îmi stăpânesc mâinile ca pe nişte vietăţi străine, să nu intre în dresuri, să apuce buzele, cu fermitate. Ea îşi calculează, pas, cu pas, mutările. E o şahistă a flirtării.

– Sculptor, zic. Ca să zic ceva.

– Cine?

– Corbusier, cine? Parcă despre cine vorbeam, protestez eu.

Prilej pentru ea de a-şi întoarce faţa spre mine – şi a râde.

Şireată, îmi zic în gând.

– Şi decorator, adaug.

– Da, zice ea, da, uite, nici nu îţi vine să crezi că a făcut o ditamai trăsnaie ca asta.

Dresurile sunt din plasă şi, în concluzie, tot ce se vedea înainte, se vede şi acum la fel de bine, fără rabat. Deschide micuţul ei şifonier în două canate şi caută. Alege o rochie de piele, neagră, scurtă, subţire, care se potriveşte

de minune cu dresurile.

Îi mai trebuie lanţuri şi cătuşe, ca să fie metalistă. Cel puţin de la jumătate în jos. Se întoarce cu spatele.

Ridică iar un picior pe pat.

De data asta i se vede fundul.

Şi cârlionţii ăia afro ai părului pubian iar se răzvrătesc şi părăsesc incinta neîndestulătoare a chilotului.

– Explicabil arealul de aici, după cum vorbeşti, mai apuc să spun, sugrumat de poftă. De excitaţie. Corbusier a definit unitatea de locuit. L-a vertebrat.

– Şi aşa îl cheamă pe el, are nume de faună? – se aude din încăperea de toaletă.

Ea a intrat acolo şi se piaptănă.

– Nu, zic. E pseudonim. Un pseudonim.

– Păi, şi de ce?

– De ce, ce?

– De ce şi-a luat pseudonim?

– Nu ştiu, ridic din umeri.

Se face pauză.

– Morţii-mă-sii! Aşa a vrut el. Habar n-am. De unde să ştiu?

– Totuşi, un motiv trebuie să fie, insistă ea şi devine de-a dreptul pisăloagă.

– Sunt convins că unul e. Bunăoară. Articolul hotărît „Le“.

– Ce e cu el?

– E puternic.

Surâde iarăşi.

– Dar tu le ştiai pe toate astea, zic cu amărăciune.

– Da, şi?

Acum râde cu toată gura.

Când am să ajung acasă, am să mă uit, mai pe îndelete, în dicţionar. La „Corbusier“.

– Şi e favoritul tău? – mă întreabă.

– Da.

– Şi al meu.

E o complicitate tandră în acest „şi al meu“. Împărţim ceva. Împărţim Corbusier. Sau flirtăm şi nu ştiam. Eu nu ştiam. Amalia ştia. Ştie să fie tandră când vrea. Toridă. Pun pariu că e un butoi de foliculină. N-a mai făcut dragoste de mult. E nervoasă. A adunat în ea mai multă dorinţă decât mine.

Ea, oricum, a venit la Paris înaintea mea.

A ajuns cam cu o lună înainte. Sau *vreo lună*, Dumnezeu ştie.

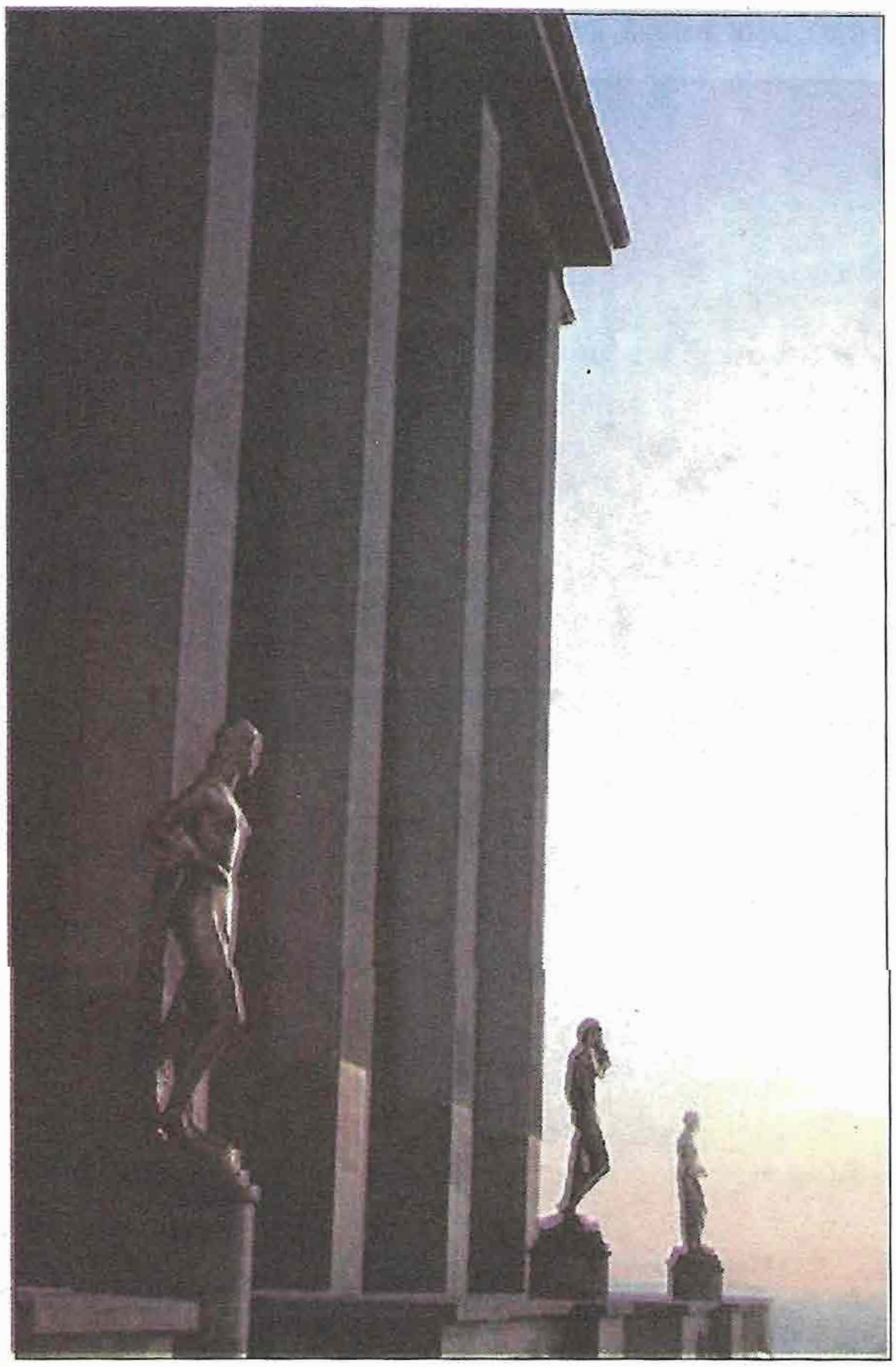

Acum suntem în primele zile de octombrie. Deci, socoteală simplă: are, cred, mai bine de o lună, de când n-a făcut dragoste. De când *ciucurii ei* ***afro*** n-au mai fost dezmierdaţi.

Mi-e teamă că şi acasă are mai mulţi prieteni. În primul rînd, profesorul. Apoi, cel de la gazetă.

Nu pot să îmi iau gândul de la *zulufii-afro*.

– Mi-am luat un costum de baie nou, zice.

Vrei să-l probăm?

Vrei să vezi cum îmi stă cu el?

Întrebare retorică. E de la sine înţeles că aş vrea, deşi lucrul ăsta mă chinuie.

– E unul gălben, mai zice – şi mi-l arată. Jos, e foarte sumar. Un fel de petecuţ dublu, cu două şnuruleţe.

Îmi vine să-l mângâi.

Ca să îmi scadă erecţia, mă gândesc la Corbusieru' mamii ei.

Îmi vine în minte un refren afro.

Ceva cu banane, Belafonte, banal. Banal, auzi? – îmi spun în gând.

Galbenul îi vine perfect.

Dă să se dezbrace. Se răzgândeşte. Când ne întoarcem. Nu prea avem timp acum. Am cam întârziat. Rochia s-a ridicat peste bust. Peste buric. Sper că nu te deranjează dacă amân, spune, parşivă, trăgând cu coada ochiului la mine.

Are ochi la fel de castanii ca şi părul.

Castaniu închis, adânc, întunecat – şi eu mă duc cu gândul la castanele coapte, care sunt pretutindeni în Paris, acum, la vreme de toamnă. Comestibile. Pe la acele sobe ambulante. Le vând ciocolatiii, sansabritttii, clochardzii, vagabonzii, cei hoinari. În Cité, frunzele sunt arămii, dar nu încă ruginii.

E o toamnă frumoasă rău, exuberantă în culori.

Şi Parisul.

Parisul, care e un fundal pentru orice. Pentru crimă, promiscuitate, adulter, moartea Dianei, alcoolizări încete, ciroze în devenire la barmanii plictisiţi care hibernează cu nesimţire, cu indolenţă, în cel mai frumos oraş din lume.

text **Mihail Gălăţanu**

Parisul meu, *livresc*

Un scriitor român priveşte Parisul cu alţi ochi, poate, decât omul obişnuit. Cu nişte ochi adumbrind conotaţii culturale. Astfel, Parisul real devine Parisul livresc. Şi, pentru fiecare, e „Parisul meu", cum îţi vine să-i spui. Şi să-l descrii. Vă invităm la o astfel de experienţă în paginile care urmează. **(M.G.)**

Parisul era la locul lui, mult mai întins decât mi-l închipuisem. Păsăroiul alegea ruta după o normă ştiută numai de el, dar conducea încet, atât de încet cât se poate merge cu maşina prin Paris, şi asta mi-a plăcut. Automobilul nostru era singurul melc nimerit într-un furnicar deranjat. De la Arcul de Triumf, pe Champs. Élysées, ne-a luat o jumătate de oră până la Place de la Concorde. Apoi am cotit-o pe lângă Luvru, s-a tăiat o stradă chiar prin curtea palatului, iar după altă jumătate de oră treceam pe lângă Tour Eiffel. Se înnoptase de-a binelea şi luminile erau la datorie. Prea multe. Prea multe şi prea puternice. Cui i-o fi trecut prin minte această barbarie? Mărimea turnului nu se împărtăşea deloc din supleţea luminii, ci îşi pierdea fărâma de mister, existentă poate numai în închipuirea mea, a colosalei umbre răsucită în cer. Cred că o iluminaţie mai măsurată l-ar fi pus mai bine în valoare.

Aşa, din mersul automobilului, ceea ce te izbeşte cel mai mult când vezi prima oară Parisul, sunt spaţiile. O înţelegere superioară a lărgimii şi armoniei. Aici aş fi vrut să văd la treabă priceperea şi gustul arhitectului Fane Halle.

Când am trecut peste podul D'lena, am înţeles, în sfârşit, că Devilson îşi comandase un mic tur de intrare în Oraşul Luminilor. Lumini care, la propriu vorbind, nu ţineau cont nici cât negru sub unghie de simţul estetic al arhitecţilor oraşului. Vizavi de palatul Chaillot, în piaţa Trocadero, un monstru cu aspect de carusel era împopoţonat cu becuri în mii de culori colţuroase, ţipătoare. Paparudele noastre ar arăta de-a dreptul stilate, prin comparaţie.

Hotelul de cinci stele, figurate în metalul galben, lucios, pe firma din dreapta intrării, avea şi o aripă mai oropsită, afectată personalului de serviciu. Din holul larg, cu aerisit mobilier din nichel, lemn greu şi piele, în spatele unei uşi în întregime din sticlă mată, se făcea un culoar lung în formă de *L*, la capătul căruia dădeai într-o anticameră obosită. Aici camerele înşirate pe trei paliere îşi pierduseră cel puţin câte două stele. Am fost condus de un arab tânăr într-o încăpere de la al doilea etaj. Devilson, Joachim, Ingrid şi meridionalul agitat rămăseseră în corpul principal al clădirii.

Bateau Lavoir

Ce bine că *aerul* lucrurilor nu poate fi captat de aparatul fotografic! Altfel, Parisul ar fi ajuns de mult printre cele mai sărace oraşe ale lumii. Nici kitschurile, ca roata aceea monstruoasă de la Trocadero, nu i-ar mai fi rămas. Coteşti pe o stradă lăturalnică pentru a ocoli un grup guraliv de ţăcănitori, iar la următorul colţ dai nas în nas cu ei; pleci de pe terasa unei cafenele pentru a scăpa de veselia lor turistică şi îi găseşti în următorul loc unde ţi-ai propus să-ţi bei cafeaua sau paharul de vin. Şi în mijloacele de transport e la fel. Un duh rău ori, poate, numai farsor, multiplică la infinit acelaşi grup de mâncăi ţăcănitori, în tot oraşul, schimbându-i aleatoriu naţionalitatea. Sau, cel puţin, aşa am văzut eu lucrurile în prima parte a vizitei mele.

Nu eram în starea cea mai bună pentru ceea ce îmi propusesem. Însă curând Parisul m-a *prins*. E drept, am ales pentru prima mea întrevedere cu el colina Montmartre. Case vechi, ascunse în perdele de verdeaţă, ca nişte cuiburi. Pe o clădire frumoasă ca un mic castel rococo, iedera se înstăpânise cu tandră insolenţă, lăsând vederii doar ochiurile ferestrelor. Predomină stilul clasic, desigur. Şi dragostea pentru arbori, gazon şi iederă. Hublouri ceva mai răsărite decât ale vapoarelor, uşiţe arcate ca pentru căsuţe liliputane sau numai dreptunghiuri obişnuite, ferestrele îţi zâmbesc din norul lor verde. Aşa sunt părţile vechi ale oraşelor peste tot în lume. Au un farmec al lor. Ori îl păstrează cu obstinaţie pe cel al trecutului, special pentru inadaptabilii vremurilor de grabă, beton şi sticlă. Aici le mai ajută şi cei interesaţi direct.

Prin anii şaptezeci ai secolului abia încheiat, Bateau Lavoir a ars din temelii. La vremea sa fusese construit numai din lemn. Îl regăsesc recompus în întregime, cu patină artificială probabil, exact cel din fotografiile vechi. Inclusiv aerul celui de-al nouăsprezecelea secol. Renoir sau Corot, n-am văzut prea bine, abia a dispărut după colţ. Până şi fântâna din piaţetă, şi băncile, şi umbra sunt *cele de atunci*.

Trepte tocite de vreme şi paşi. Este şi un funicular cu care s-ar putea ajunge în creştetul colinei, însă nimeni nu-l mai foloseşte. Nici n-ar avea sens. Cum ţi-ai putea agonisi binevenitul popas în blânda răcoare a basilicii Sacré-Coeur? Pasul domol şi simţurile larg deschise se impun de la sine aici. Goana grupurilor care şi-au propus prea mult pentru o singură scurtă vizită strivesc aerul locului. Recuperează din zgomotoasă alergare: Utrillo, Tzara, Apollinaire, Kandinski, Moulin de la Galette, Juan Gris, Bateau Lavoir, Casa Roza, Magrite, Gauguin, Lautrec, Sacré-Coeur, Le Lapin Agile, cu iepurele lui André încă ştergând-o din oală, Le Monde Fantasmagorique, de unde, cred, s-a inspirat Kubrik pentru decorurile din *Portocala mecanică*, *Place Pigalle*... Tot, tot, tot trebuie înregistrat. Plăci comemorative cu duiumul, pe kilometri de peliculă. Bucuria tremurătoare nu mai găseşte unde să se aşeze în sufletele lor. Poate, totuşi, îşi vor aminti şi altceva, în afara satisfacţiei ce li se citeşte pe chipuri.

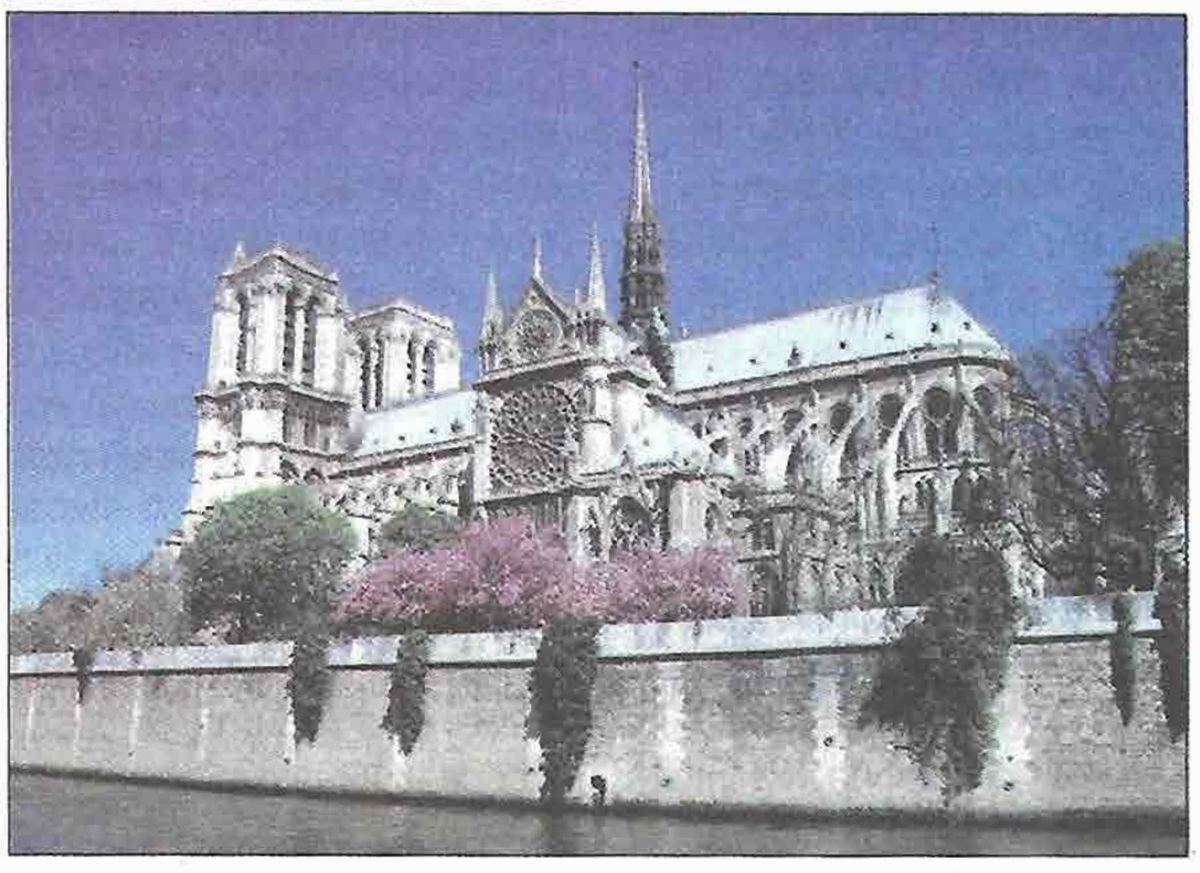

La Muzeul Lumii Fantasmagorice, multe bronzuri, gravuri, şi litografii semnate Dali îşi aşteaptă milionarii. Cinci euro pentru vizitatori. Nu mi-a părut rău. Aş fi ratat una dintre cele mai rare uimite bucurii. Doar mintea şi mâna Maestrului catalan putea transpune în trei dimensiuni imaginea suprarealistă. Pentru prima oară de când mă ştiu, m-a încercat gândul posesiunii a ceva prin orice mijloace. Mi-am amintit de dis cuţia din grădină, când Devilson încercase să mă convingă de autenticitatea statuii lui. Dar, cum nu-mi puteam permite nici cea mai măruntă sculptură de acolo, am râs de propria-mi prostie şi am rămas cu bucuria întreagă.

La primăria din Clignancourt se mai păstrează două tablouri de-ale lui Utrillo. Se spune că pictorul n-a părăsit niciodată satul lui, din apropierea Parisului. Aşa se nasc legendele. Că a revenit mereu la Clignancourt, că partea importantă a vieţii şi creaţiei sale s-a desfăşurat aici, se poate admite. Dar sigur a avut contact cu pictura vremii. Stilul, culorile şi ema naţiile unui anumit timp te invadează de la prima privire. Păşeşti fără veste în spaţiul lui, familiar şi străin ţie totodată, ca într-o amintire sau închipuire a copilăriei, unde realitatea nu se discerne cu fermitate de fantasmă. Ai putea intra în vorbă cu bărbatul trudit, să te interesezi de porţelanurile de Clignancourt, şi nu ştii ce te reţine. Poate numai faptul că el este atât de absorbit de munca lui, de-atâta amar de ani. Pesemne că habar n-are că Parisul a hăpăit micul său sat, transformându-l într-un cartier unde tarabele cu specific oriental sunt la ele acasă. Ba a mai înălţat şi „un nonsens imbecil“ şi „templu idolatru“, în ciuda domnului Zola, pe colină. Uneori, suficienţa de sine se dovedeşte mai rea decât răutatea. Biserica Sacré-Coeur domină, albă, o bună parte a priveliştii, muzeu şi locaş de închinăciune în acelaşi timp.

„Linişte!“, eşti atenţionat la intrare.

Linişte, domnule Zola!

Cei doi funcţionari negri mă conduc amabili până la ieşire. Am fost uimit să-i găsesc singurii stăpâni într-o primărie franceză. Dar, spre sfârşitul lui august, parizienii sunt rari în oraş. Ori poate stau ascunşi în cartierele lor selecte. Peste tot eşti întâmpinat de politeţea franţuzească în variantele ei slave, arabe, asiatice, africane sau ale împestriţatei Europe de Est.

text **Dimitrie Lupu**

Serge Moscovici – un evreu din România

Despre Serge Moscovici nu se ştie prea mult nici acum, în România, ţara sa de origine. Când comisarul UE, Pierre Moscovici, a întocmit raportul care facilita intrarea României în acest organism, s-a amintit şi de tatăl său. În revista *22*, din 5 aprilie 2005, Adrian Neculau, profesor la Universitatea *Al. I. Cuza* din Iaşi, a evocat personalitatea savantului Serge Moscovici, cartea sa *Cronica anilor risipiţi* (*Polirom* – 1999), ca şi propria carte despre întâlnirile cu acesta, *Urmele timpului. Iluzii româneşti, confirmări europene* (*Polirom* – 2002). Persecutat înainte de 1944, ca evreu, Serge Moscovici devine militant comunist, dar în anii următori, după instaurarea dictaturii comuniste, constată că a făcut o greşeală şi se refugiază în Occident. El compară acest tip de dictatură cu „o armată, o Biserică". Prieten cu Gherasim Luca, la Paris, a suferit în urma sinuciderii acestuia. De la Paris el a lansat chemarea „viitorul ştiinţelor se joacă în Est". Prestigiul lui Serge Moscovici în domeniul psiho-sociologiei este imens, în lume, conferinţele sale fiind programate cu multe luni înainte; are numeroşi discipoli. Srul Herş Moscovici s-a născut în anul 1925, la Brăila, tatăl său ocupându-se cu comercializarea grânelor. A locuit la Cahul, Galaţi, Bucureşti, iar în 1938 este eliminat din şcoală pe baza legii rasiale. În timpul războiului, studiază singur franceza şi citeşte în original pe Descartes, în traducere franceză pe Spinoza. După război a încercat să fondeze revista *DA*, împreună cu Isidore Isou, dar primul număr a fost interzis de cenzură. A vizitat Germania, Austria, Palestina, iar la Bucureşti s-a angajat la Uzinele *Malaxa* (care vor căpăta denumirea de „23 August"), refuzând oferte politice din partea PCR. În anii ocupaţiei sovietice a ajutat sionişti să emigreze ilegal în Palestina. Implicat într-un proces politic, în 1947, la Timişoara, trece ilegal graniţa în Ungaria, apoi în Austria şi, în fine, în Franţa, după o şedere într-un lagăr de refugiaţi în Italia. A studiat la Sorbona, s-a implicat în viaţa literară pariziană, era prieten cu Paul Celan, Isac Chiva ş.a. Cu timpul, specializat în pshologie, sociologie, psihanaliză, predă la universităţi din SUA (Princeton, Yale, Stanford, New York), din Europa (Geneva, Louvain, Cambridge), este distins cu DHC de către universităţi de prestigiu, din lume, publică o seamă de studii, cărţi bazate pe experienţe şi cercetări proprii. S-a preocupat de relaţia minoritar-majoritar, de psiho-sociologia Chinei, o ţară dominată de factorul demografic ascendent, ş.a. Dintre lucrările sale amintim: *Psihanaliza, imaginea ei publică*, *Reconversia industrială şi modificările sociale*, *Societatea contra naturii*, *Eseu asupra naturii umane a naturii*, *Omul domestic şi sălbatic*, *Psihologia minorităţilor active*, alte lucrări despre psihologia maselor etc. Teoria lui Serge Moscovici despre reprezentările sociale a intrat în circuitul mondial al cercetării sociologice, anual au loc conferinţe internaţionale pe această temă, Moscovici fiind considerat cel mai prestigios savant în psiho-sociologie. Academia Română, din păcate nu l-a onorat cu o invitaţie, până acum. La Moscova el a fost numit membru de drept al Academiei Ruse, la Budapesta i s-a conferit titlul onorific de membru al Academiei Ungare, iar în 2003 a fost distins cu Premiul *Balzan*, cel mai important premiu în domeniu. Într-un dialog cu Lavinia Betea, publicat în revista *Cultura*, din 2008, Serge Moscovici a delarat că „numărul băncilor îl depăşeşte pe cel al librăriilor şi al muzeelor". Absolut adevărat şi deloc lăudabil pentru actuala civilizaţie. În alt interviu, cu aceeaşi scriitoare, Moscovici vorbeşte despre „păcatul originar", rolul femeii ca „obiect", în istorie, despre incest, pedofilie, teme considerate tabu, cel puţin la noi, timp de decenii. O altă temă incitantă de care s-a ocupat Moscovici este cea a „mentalităţilor conspiraţioniste", care se explică prin tendinţa fiecărui aparat de stat să păstreze anumite secrete, care poate produce în timp un lanţ întreg de falsuri, interpretări deformate, cu efecte negative asurpa relaţiilor interumane. *Cronica anilor risipiţi* (a apărut în 1999) este un jurnal ce cuprinde perioada 1978–1995, începe la Ierusalim şi se încheie la Paris. Cartea a fost comparată cu trilogia lui Canetti, cu memorialistica lui Zweig, talentul autorului concurând cu cel al cercetătorului. Un om luminat, o personalitate, ce merită să stea alături de Brâncuşi, Enescu, Cioran, Eliade, Ionescu, oameni care au părăsit meleagurile natale, dar nu le-au uitat, deşi unii dintre noi, aici, îi mai uităm uneori.

text **Boris Marian**

Motarzi şi hortensii

Înainte de a călători, când mă gândeam la Japonia, vedeam în minte zgârie-nori, pagode luxoase, temple aurii şi grădini japoneze delicate, pline de sakura şi bonsai. Când vezi Japonia, însă, te impresionează modestia care aduce a sărăcie şi micimea generală. Japonia din albume este una marginală şi, ca să o cunoşti, trebuie să treci dincolo de viaţa cotidiană a marii majorităţi nipone şi asta nu poţi s-o faci decât punând accent pe faptul că eşti gaijin, *dar nu unul de orice fel, ci unul din înalta societate. Pentru asta trebuie să pleci în voiaj şi să tragi la* Ritz, *numai că varianta japoneză a* Ritz-*ului este lanţul hotelier* Prince. Chic-*ul tokyot cere ca, dacă ai gusturi montane, să mergi în week-end la Karuizawa, iar, dacă eşti genul cu înclinaţii marine, ţi se potriveşte Kamakura. Optez pentru Kamakura şi, evident, hotelul* Prince.

Prince Hotel

Se află pe un deal deasupra faleza oceanului Pacific şi cuprinde un teren de golf. Cum tragi în parcarea din faţă, te impresionează verdele acela calm şi elegant, care-ţi atrage atenţia mai mult decât albastrul pacific. Personal, n-am văzut niciodată farmecul acestui joc, neînţelegând deloc ce plăcere o mai fi şi asta în a da cu oina într-o mingiuţă ca să cauţi s-o bagi într-o găurică. Mi se părea un sport mai potrivit pentru pisicuţe. Dar, după ce vezi terenurile de golf de la Karuizawa, mai ales, îţi dai seama că este un hobby calmant şi elegant, întocmai ca acel verde.

Am intrat în holul recepţiei şi ochii mi s-au scurs înspre bar. Podeaua încăperii era fireşte dreaptă dar, dincolo de fereastra care ocupa un întreg perete, dealul cobora în pantă abruptă înspre mare. Şi dealul ăsta era plin de *ajisai*. Acest nume japonez este mult mai potrivit florilor în nuanţe albe, albastre şi mov, atât de bogate şi bine îngrijite, care în Japonia arată altfel decât arată hortensiile la noi. Iar dacă în mintea ta se mai produce şi asocierea cu Hortensia Papadat-Bengescu, nobleţea Reginei Florilor e gata târâtă în mocirla unei grădini din Dămăroaia. Marea de *ajisai* albi, albaştri şi mov cobora aşadar înspre Pacific dincolo de fereastră şi, evident,

m-am dus să mă aşez la bar. Nu se putea fuma, din păcate, la mesele şi fotoliile comode de lângă fereastră şi am fost aşezată aşadar pe un scaun incomod din lemn, lângă şemineu.

Acesta nu este un loc pentru relaxare şi distracţie, ci pentru reflecţie şi căinţă, pufnesc eu, gata să taxez la orice pas acest obicei japonez contemporan de a le face educaţie clienţilor în loc de a oferi un serviciu pe măsură în schimbul sumelor colosale de bani pe care servitorii lacomi şi cu pretenţii le pretind. Dar, spre deosebire de dobitoace, florile erau frumoase. Era o după-amiază care căpăta treptat nuanţele violete şi portocalii ale apusului şi nu mi-am putut desprinde ochii de fereastră până când nu s-a lăsat întunericul. Hortensiile erau frumoase şi atunci, la lumina lunii, ajutată de reflectoare. Barul servea chiar o prăjitură de culoare mov, imitând petalele hortensiilor. Nu pot spune că avea gustul unui *mille-feuilles* sau *tarte aux fraises* dintr-o brutărie oarecare pariziană a anilor '70, dar era *okay* şi, în plus, meniul pretindea că prăjitura *ajisai* are zero calorii.

M-am dus să-mi ocup camera. Fereastra dădea spre piscina de la acelaşi nivel şi, dincolo de piscină, dealul care cobora spre mare. Şi piscina asta era făcută să imite un lac dintr-o curte zen. Înconjurată de molizi, şezlonguri şi parasoluri albe, aşezate pe pietrişul alb, felinarele o luminau mistic, de parcă ar fi fost piscina unui templu. Cel care a conceput-o trebuie să fie un înger, dar, ca şi mai înainte, cei care o îngrijesc sunt, fără îndoială, dobitoace, căci rondurile de molizi au buruieni din loc în loc, iar două dintre felinare sunt sparte. Trag draperia şi dau drumul la postul de radio al armatei de ocupaţie americane. Sunt acum în Occident, ceea ce e foarte bine căci te saturi după un timp de Japonia. Din fericire, ca şi muzica, totul în încăperea asta este occidental: parchetul, canapelele şi fotoliile, sala de baie cu o cabină de duş confortabil de mare, în afara căzii. Este o încăpere foarte potrivită pentru a dansa sub duş după o melodie de Rihanna.

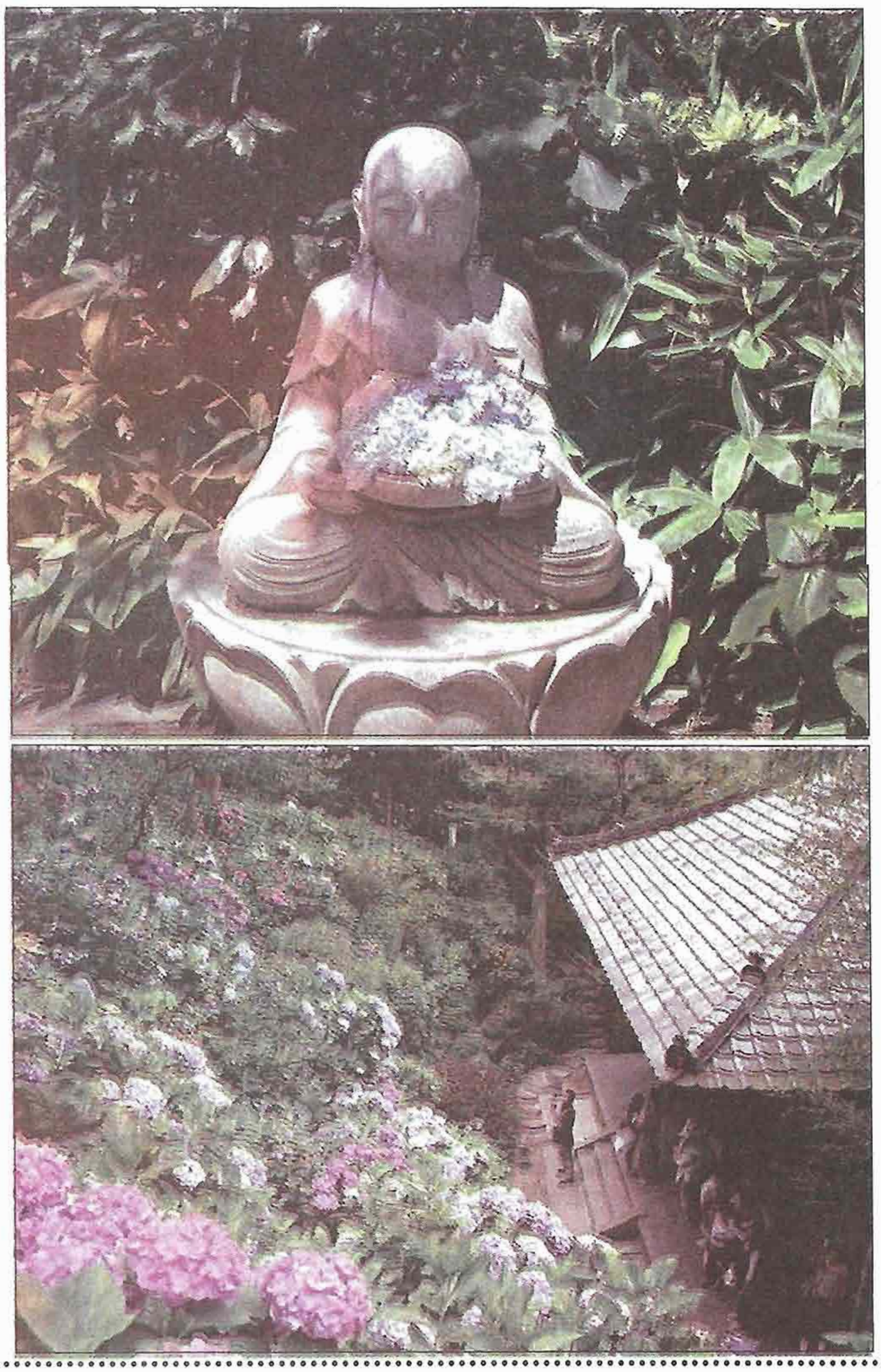

Faleza motarzilor

Şoseaua care se întinde de-a lungul ţărmului Pacific la Kamakura este renumita Shonan Doro, faimoasă atât pentru frumuseţea sa, cât şi datorită motarzilor, care-şi învârt roţile pe toate tonurile şi într-un zgomot asurzitor. Sunt opriţi uneori de Poliţie, dar sunt atât de mulţi încât n-au ce le face şi faleza care duce până la eleganta Marină din Zushi este Via Appia a motarzilor. Plăcerea lor este să sperie mironosiţele care-şi beau ceaiul pe terasele restaurantelor de pe faleză şi, în general, să tragă o lamă de stilet pe obrazul valorilor burgheze. Se încearcă din răsputeri să li se interzică accesul în elegantul şi albul cartier din Zushi, cu blocurile sale cu ferestre mari şi balcoane spaţioase care dau spre drumurile drepte străjuite de palmieri, ducând toate la iahturile care stau ancorate în golful Pacificului. Mai scapă însă unul câteodată şi se duce să-i terorizeze şi pe ăia de acolo. Nu văd cu un ochi şi-mi este foarte greu să controlez o maşină. Mă gândesc, aşadar, să achiziţionez o *Kawasaki* cu care să trec şi eu în goană de-a lungul Pacificului şi să fac *vrum-vrum*.

Templul hortensiilor

Kamakura este un oraş care-şi păstrează farmecul antic, cu case şi temple vechi renovate şi proaspăt vopsite, stând alături de noi şi cochete cartiere rezidenţiale. *Midori no Promenado – Promenada Verde* – se află în imediata apropiere a hotelului

Prince şi este un model de cartier rezidenţial planificat. Casele sunt albe, cochete şi asemănătoare între ele, ca şi grădinile care dau înspre *Promenada* propriu-zisă, cu mulţi copaci şi scuaruri din loc în loc, cu mici magazine şi cafenele cu terasele în stil francez, în plin trotuar. Este un aer aşa... ca de Provensa şi cu greu îţi vine să crezi că aici este Extremul Orient. Dar dovadă sunt templele Kamakurei, acest oraş care cred că reprezintă Japonia sub cel mai frumos aspect al său. Şi nu cred că am văzut vreodată ceva mai frumos decât *Templul Hortensiilor*.

Ajisai Dera, cum este poreclit *Templul Lunii Strălucitoare*, stă cocoţat pe un deal muntos de dincolo de Kamakura, în mijlocul unei păduri de bambuşi. Este o zi ploioasă şi ploaia a stat, dar mai cad totuşi câţiva stropi. Asta face să vezi cu o formidabilă acuitate acel verde al bambuşilor înalţi. Nu ştiu dacă bambuşii au trunchiuri sau tulpine dar ştiu că au în orice caz acel *look* elevat şi totodată delicat, de parcă ar fi plante ornamentale şi nu copaci. Dar ei sunt, iată, o pădure întreagă şi atât de denşi aici, încât, printre frunzele lor fine, nu poţi vedea cerul. Este un paradis natural şi totuşi călugării budişti au avut aici viziunea unei frumuseţi superioare încât, deşi adepţi ai non-acţiunii, au hotărât să taie copacii pentru a construi un templu cu grădină. O grădină de *ajisai*, cu o anume nuanţă de albastru, un *cerulleum* cât se poate de natural. Şi *ajisai* sunt atât de denşi încât nu poţi vedea pământul printre petalele lor albastre. Şi, cum acel parfum îţi intră în nări, îţi dai seama că aici şi acum, fără măcar să mori, ai întâlnit *Nirvana*, atât de palpabilă încât are chiar o culoare: *cerulleum*. Înaintez în sus, înspre templu, şi văd cum în timp ce unii visează, alţii muncesc. Grădinarii tineri, profesionişti sau ucenici ai templului, taie de zor crengile semiofilite, pentru ca altele mai tinere să crească şi acest vis albastru al vechilor călugări să fie mereu viu şi proaspăt. Trebuie să fii harnic ca să-ţi demonstrezi credinţa şi puritatea ei şi nu mă pot împiedica să nu mă gândesc în asociere şi cu tristeţe la călugării ăia puturoşi de la Cernica, de exemplu. Alung gândul şi mă las în voia valurilor *cerulleum*. Clădirea templului este modestă şi scoasă parcă din mintea lui Lao Tse. „Casa este casă şi pentru uşile şi ferestrele sale". Templul ăsta are pereţi pentru a te face să priveşti dincolo de ei, prin fereastra aceea mare în formă de lună plină tăiată în două. Îmi aminteşte de Poarta Sărutului, numai că aici nu simţi greutatea pietrei, ci lejeritatea spaţiului de dincolo de fereastra rotundă. Mă duc din nou spre grădină. Nu pot să nu mă opresc în faţa unui mic Buddha pe un mic lotus, care pare atât de fericit acolo. Pozez pentru eternitate şi, nu ştiu de ce, în momentul flashului, mut instinctiv umbrela de deasupra capului meu deasupra lui Buddha. *Voilà.* Dacă pozezi cu Buddha trebuie măcar să-ţi oferi umbrela.

text **Claudia Golea Sumiya**

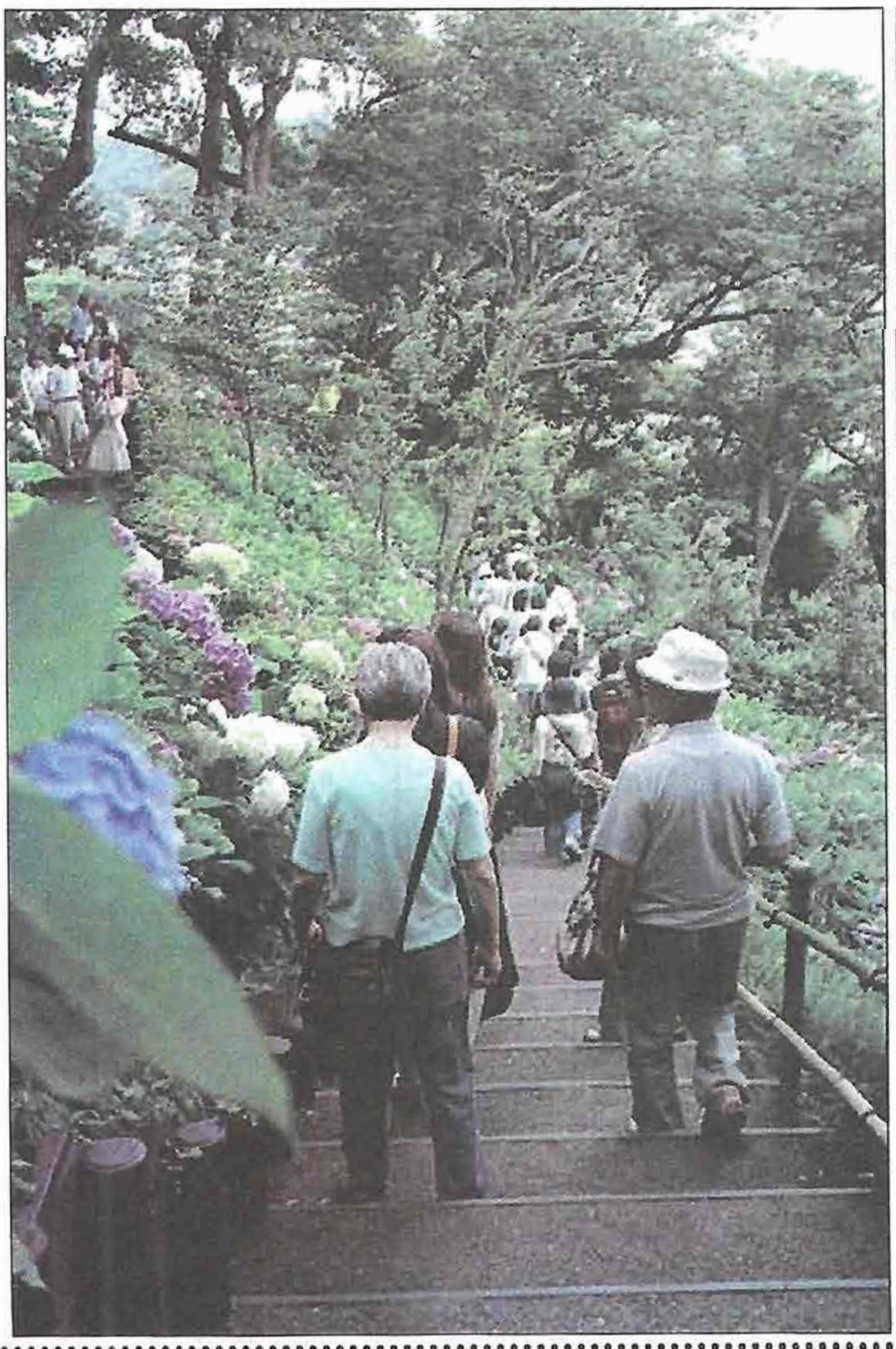

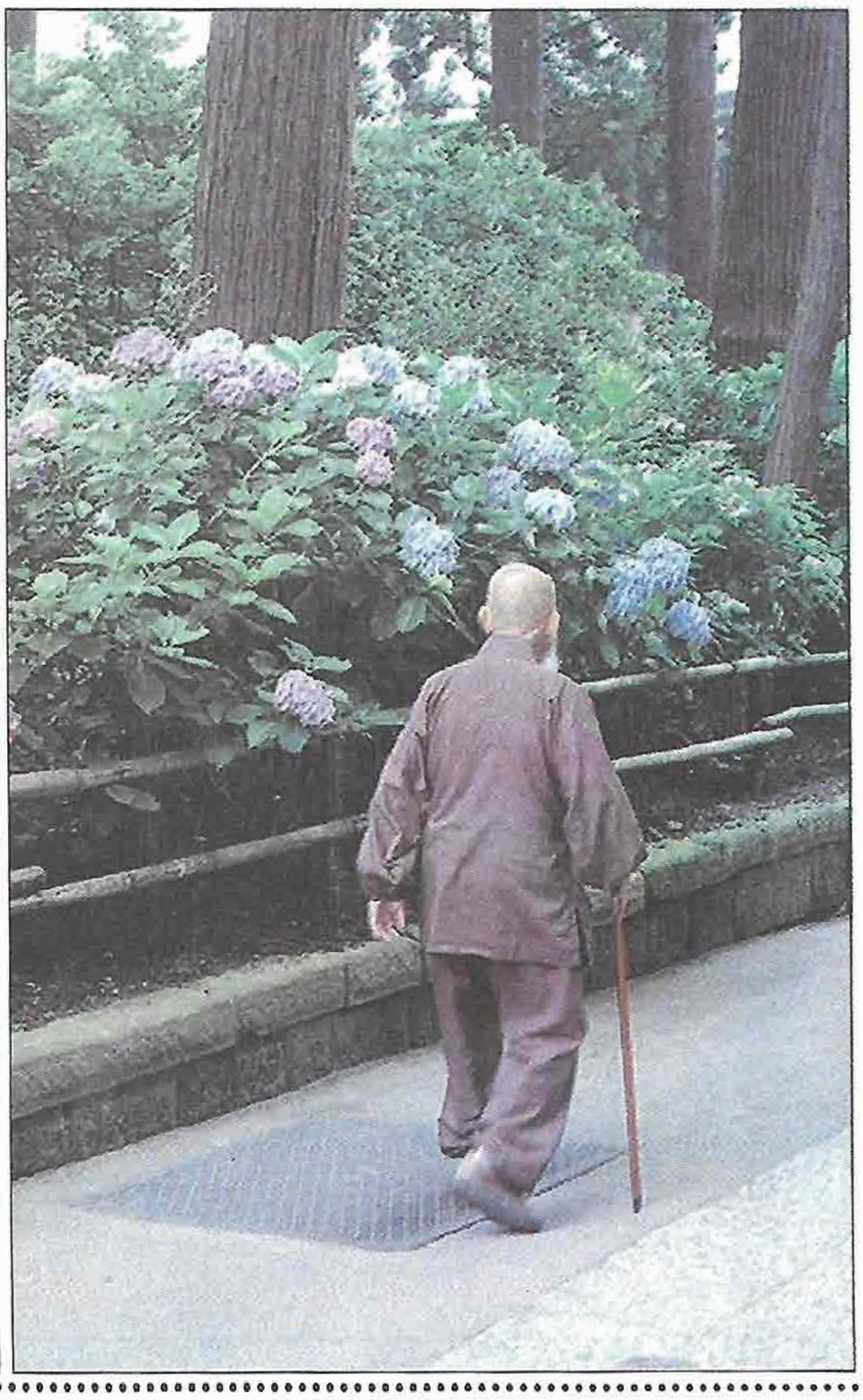

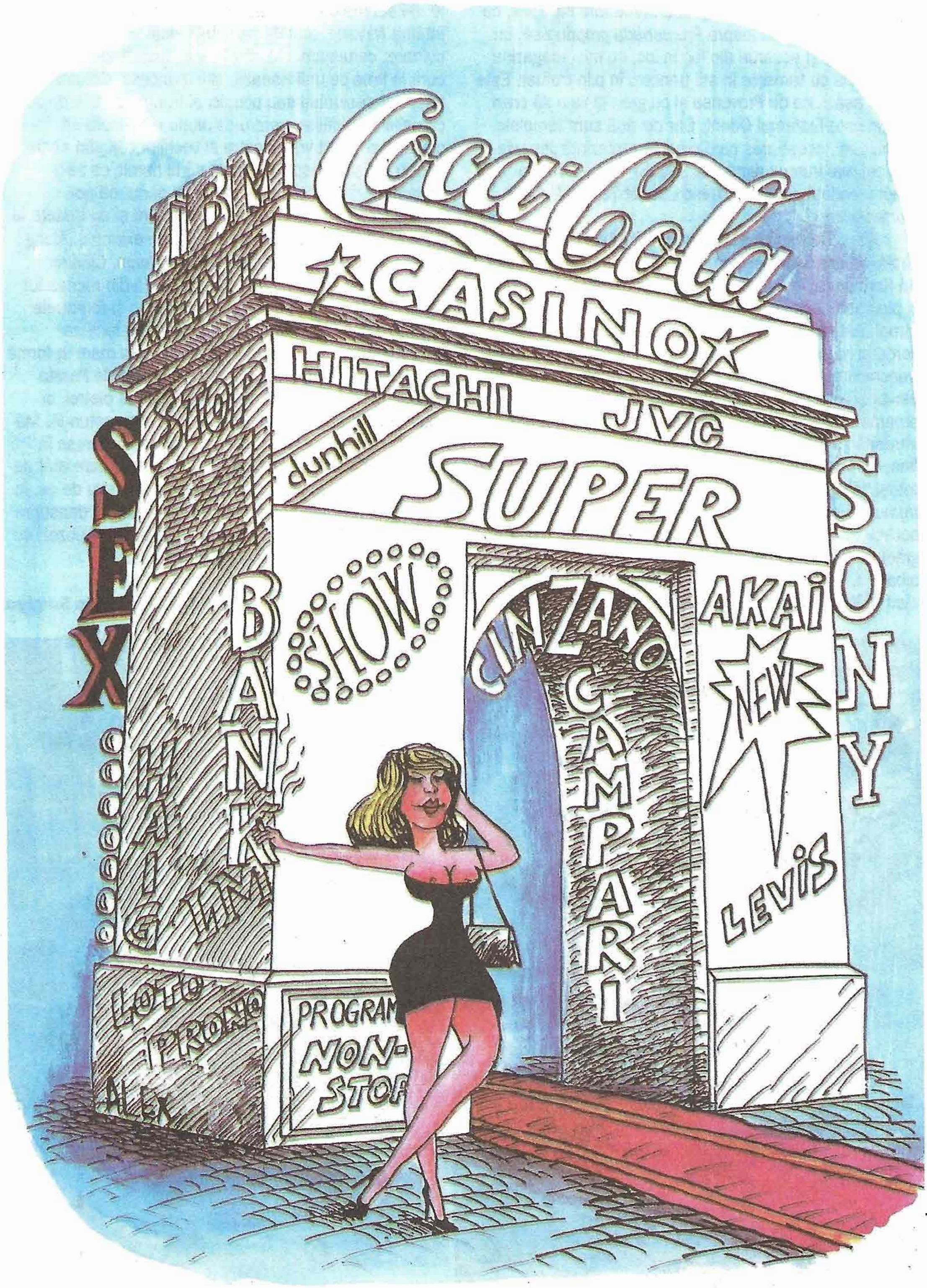

desen de **Aurel Ștefan Alexandrescu**

Cocktail de Râşnov

Vampiri, roze, *bungee* şi Himalaya

Cum tot sunt vremuri de criză, probabil că mulţi dintre noi îşi vor petrece concediul mai pe-acasă ori, mă rog, mai în jurul ei. Ceea ce s-ar putea transforma, la urma-urmei, chiar într-o aventură. Dacă avem răbdare să scotocim bine prin cotloanele turismului autohton. Eu, una, nu mă dau în vânt după *aglomerări* gen Mamaia, Poiana Braşov sau Băile Felix. În schimb, m-aş băga la o destinaţie mai medievală, aşa, şi actualizată frumos cu doza maximă de aventură şi nebunie suportabilă în zilele noastre. M-aş duce la Râşnov, de pildă. Ca să ce, o să întrebaţi? Să stau la taclale cu un vampir, în cetate, să văd *Parada Rozelor*, să mă înveţe Vasile Dogaru cum să supravieţuiesc în condiţii de criză, că are tabere pe tema asta, sau să mă arunce Mihai Mândreanu în cap, în Cheile Râşnoavei, cu *bungee*-ul lui deocheat.

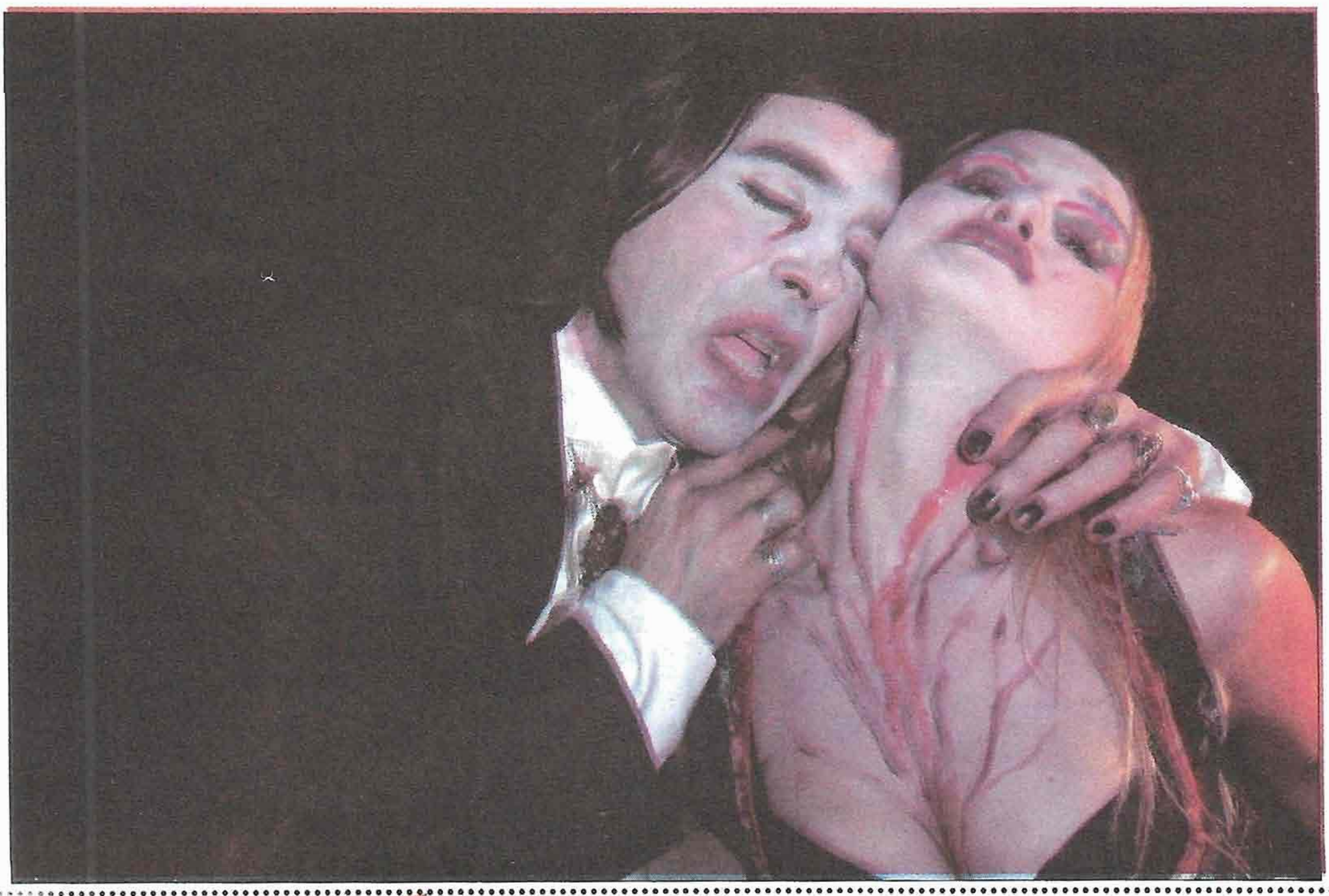

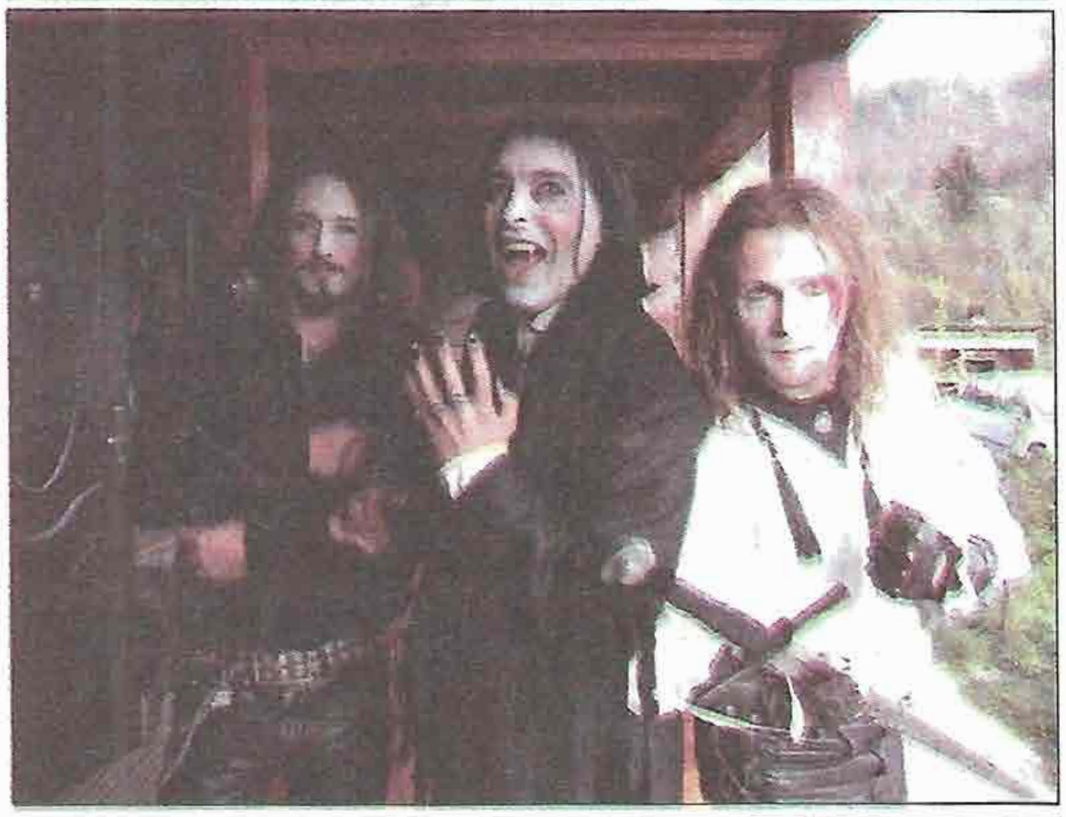

Majorat de groază

Un milionar din Franţa, nu se ştie cât de *multi*, a ales Râşnovul pentru a sărbători majoratul fiicei sale, Virginie Lesueur. A vrut o petrecere şocantă, horror, cu vampiri, strigăte de groază şi sporturi extreme. Nimic mai simplu! S-a închiriat cetatea Râşnovului, pentru patru ore, cu 1.600 de euro. Actorul Ovidiu Popa, cu o trupă pe măsură, a pritocit, în timp record, scenariul şi regia unui spectacol cu vampiri. Alpiniştii struniţi de Mihai Mândreanu şi-au pus la bătaie corzile şi nebunia din dotare. În fine, Vasile Dogaru, jupânul Cabanei *Himalaya*, şi-a transformat locaţia într-o bombă horror, tocmai pe gustul celor 20 de tineri din Franţa cazaţi aici: pânze de paianjen enorme, lumânări, dâre de nisip roşu închipuind urme de sânge, cranii, schelete, muzică gen ţipăt de groază. După *bungee-jumping*, căţărări, zboruri cu motodeltaplanul şi alte sporturi extreme, puştii erau, deja, încântaţi. Le venise chiar sinistra idee de-a se muta în România, cu motivaţia *vrem să fim şi noi aşa de liberi şi să trăim ca voi!* Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce spun! Spre seară, însă, în cetate, le-a cam pierit veselia. Decorul, machiajul şi jocul actorilor erau atât de reuşite încât invitaţii s-au speriat pe bune: de colţii şi ghearele vampirilor, de stafiile de cavaleri de pe ziduri, de bătăile medievale în urma cărora curgea sânge, de craniile rostogolite printre ei. Ba chiar şi de o mică gustare, numită *carne de om cu pâine prăjită*. Au înghiţit-o cu noduri, că era obligatorie, în fapt un biftec tartar delicios. Ca să nu le stea în gât, s-au dres cu *sânge proaspăt*, o palincă de 72 de grade, colorată în roşu. Organizatorii show-ului, însă, au fost suficienţi de umani încât să le dea şi apă. Pentru că le luase gura foc, evident. Sărbătorita, mare fan Marilyn Manson, a primit cadou un CD *best of*, chiar din mâna starului. De fapt, actorul Adrian Hostiuc, dar machiat atât de profi încât Virginie nu ştie nici acum dacă a fost sau n-a fost Marilyn Manson. A urmat *cina cu vampiri* şi tort, la Cabana *Himalaya*, în aceeaşi notă horror. Apoi concluzia sărbătoritei, către tatăl său, Franc: „Vreau să muncesc atât de mult încât să am suficienţi bani ca să cumpăr toată zona asta!“

Poate vreţi să deveniţi cavaler şi nu ştiţi cum

Să vedem, însă, ce-am mai putea face la Râşnov, până nu-l cumpără Virginie. Un *festival medieval al Rozelor* v-ar plăcea? Este în planul viceprimarului Nicolae Pepene, pentru luna iunie. Scenariul, întocmit de acelaşi actor Ovidiu Popa, prin *Brilliarte*, un fel de firmă organizatoare de evenimente culturale, sună tentant: teatru stradal, paradă a Rozelor, acrobaţii, aruncători de flăcări, statui vii, tonomat de poezie... În turnul din cetate se va auzi *Monologul lui Darius*, din *Perşii*, „îmbrăcat“ într-o poveste medievală jucată de actorii care au aderat la acest proiect: Manuela Hărăbor, Anca Sigartău, Iustinia Radu, Adrian Hostiuc, Toni Ionescu. Festivalul va institui *Ordinul Cavalerilor de Rosenau*, acordat participanţilor cu *merite deosebite*. Aşa că, dacă vă aflaţi în zonă, la timpul potrivit, şi sunteţi cuminţi, riscaţi să deveniţi cavaler.

Hai să te duc mai aproape de cer cu 137 de metri

Pentru senzaţii mai tari, în Cheile Râşnoavei vă aşteaptă un mai vechi prieten de-al nostru, alpinistul Mihai Mândreanu, cu instalaţia lui de *bungee-jumping*. Când am scris în *Flacăra*, despre salturile de pe Barajul Vidraru, ne cruceam de înălţime, respectiv 166 de metri. Aici ne minunăm de peisaj, pe cât de frumos, pe atât de înspăimântător pentru amatorii de aruncări în gol. Instalaţia de cabluri e întinsă chiar între pereţii Cheilor Râşnoavei, la o înălţime de 137 de metri. O imagine superbă, dar nu tocmai încurajatoare, dacă vrei să sari. Instinctul de supravieţuire îţi transmite, la prima vedere, un semnal de genul *te vei face praf şi pulbere, dragule!* Ceea ce nu se întâmplă, evident. Mihai şi operatorii lui de salt sunt profesionişti ai extremelor, ştiu ce fac, mai ales când e vorba de viaţa altora. Dacă vrei să încerci, te aşteaptă un *drum*, de o jumătate de oră, pe verticală. Urci într-o nacelă, echipat cu un ham de alpinist, asigurat prin legături şi bot în bot cu instructorul povestindu-ţi ce, cum şi când trebuie să faci. Odată ajuns la înălţimea de salt, nacela este ancorată suplimentar în cablurile mari. Se verifică toate legăturile, apoi urmează proba de foc: 3, 2, 1, *bungeee!* Cunoscătorii susţin că bine ar fi să te arunci chiar din prima. Dacă stai să analizezi, să admiri peisajul, să te mai gândeşti la una-alta, rişti să te doboare frica. Şi ar fi păcat să ratezi baia de adrenalină, dacă tot ai ajuns până acolo. Şi dacă tot ai în buzunar 100 de euro, cât costă un salt.

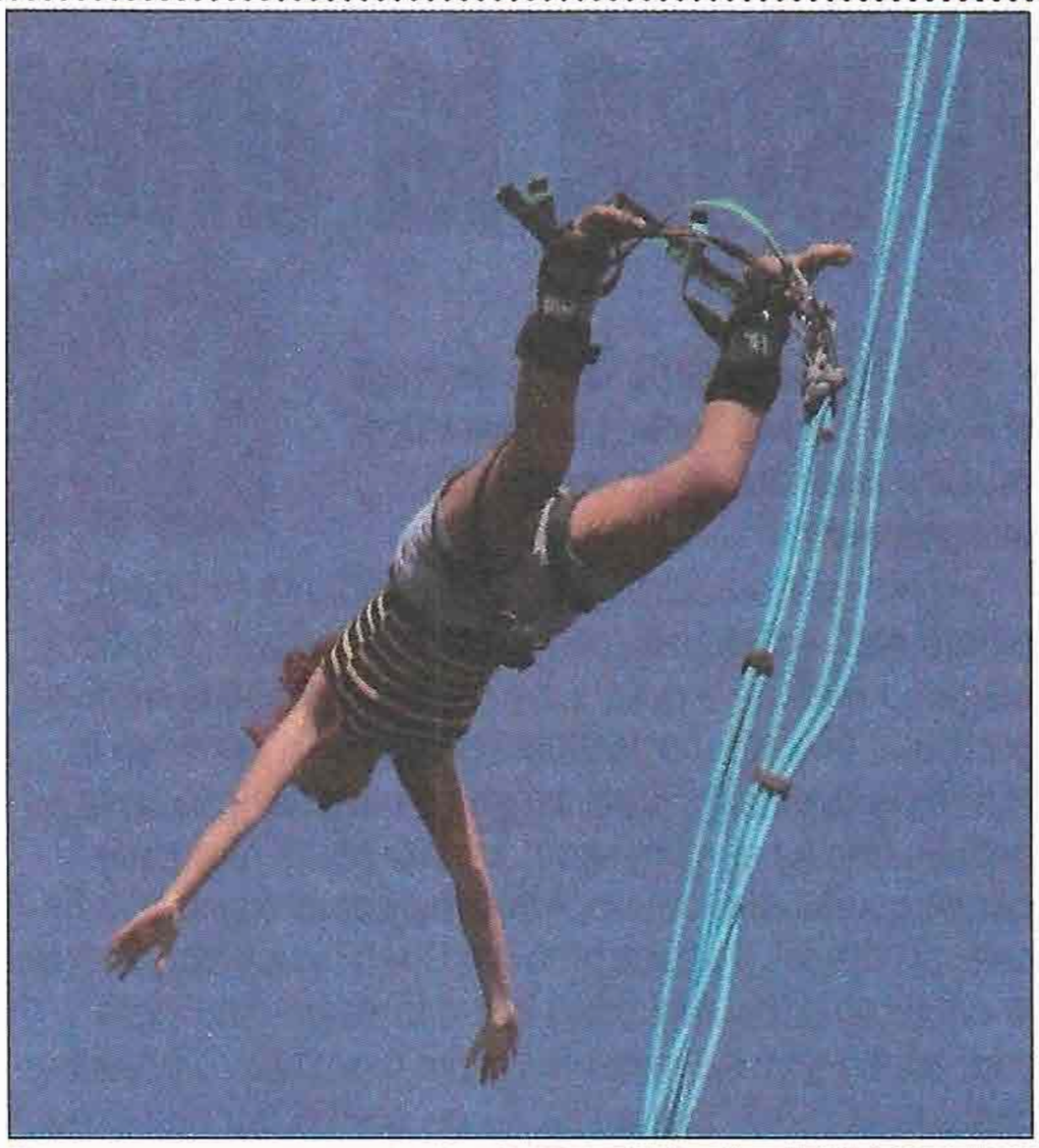

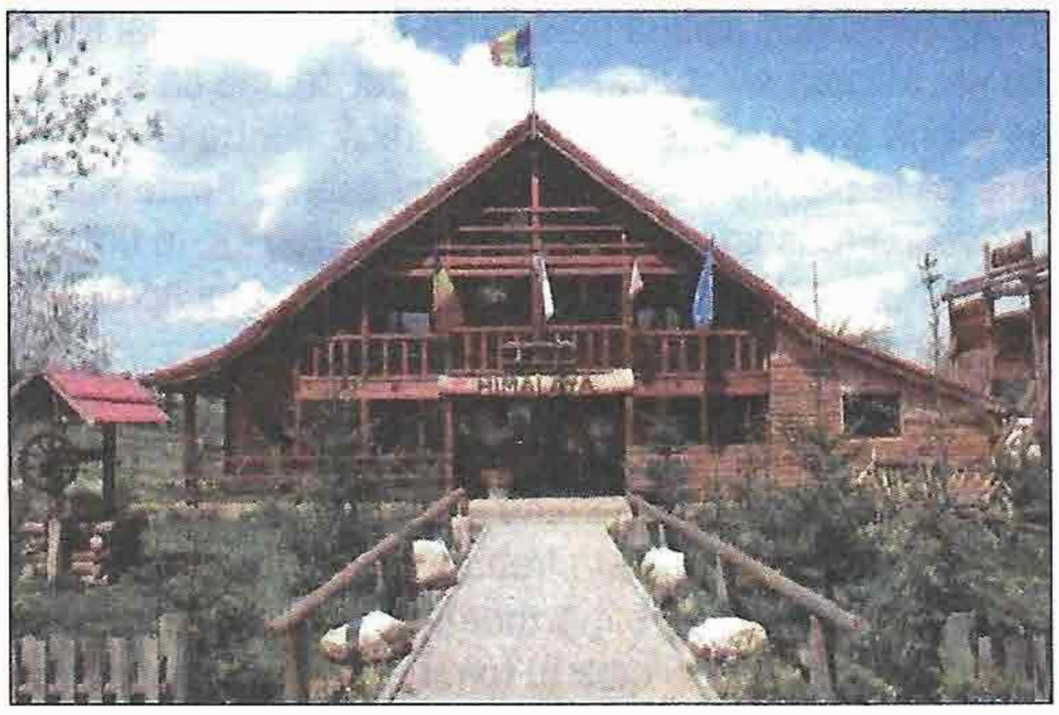

Himalaya de pe vale

După ce a încercat Everestul, în 2003, Vasile Dogaru s-a retras în Glăjărie, o vale superbă a Râşnovului, şi a pus-o de o cabană. Sigur că se numeşte *Himalaya* şi că este mai mult decât o locaţie obişnuită unde se mănâncă şi se doarme. Dacă vrei doar să te odihneşti şi să respiri aer curat, nici o problemă, simte-te ca acasă! Ai tot ce vrei, de la peisaj până la bucătărie deschisă. Delicată şi mămoasă, în acelaşi timp, doamna Iuliana are obiceiul de-a răsfăţa prietenii, că nimeni aici nu se numeşte client, cu tot soiul de bunătăţi. Başca lecţii gratuite de viaţă, dacă ai chef chiar psihanalizate, fiindcă este profesor, de felul ei. Dacă, însă, vrei şi aventură, apoi te ia Vasile de nu te vezi! Pe cai, cu ATV-uri, paraşute, parapante, tiroliene sau alte rapel-uri. Pe drumuri, pe poteci, pe coclauri, pe creste. Taberele de instruire-supravieţuire organizate de el, în munţi, sunt o probă pe care ar trebui să o trecem cu toţii, la urma-urmei. Înţelepţii spun că de-abia când ştim să ne descurcăm onorabil în condiţii de izolare vom şti, cu adevărat, să trăim printre oameni. Fără să ne lovim unii de alţii şi fără să fugim, mâncând pământul, de momentele de singurătate. Ce ziceţi, facem un *teambuilding* pe tema asta?

text **Liliana Petruş**

foto **arhiva Ovidiu Popa**

Un trenuleţ numit... dorinţă

Dacă ajungeţi în Râşnov, e musai să urcaţi şi în cetate. Măcar pentru atmosfera medievală, dublată de o panoramare a zonei, cu Bucegii şi Piatra Craiului la orizont. Monumentul a fost construit în jurul anilor 1355, ca punct de apărare pentru ţara Bârsei. Între zidurile care au adăpostit cândva trupele lui Mihai Viteazul, acum se pot vizita ateliere de artizanat, Muzeul de artă feudală sau ruinele caselor existente cândva. Dacă nu le prea aveţi cu vizitatul, cafeaua de la barul-terasă e bună iar preţurile din magazinele de suveniruri adaptate situaţiei de criză. Primăria din Râşnov cică ne pregăteşte şi o surpriză: în curând vom putea urca în cetate cu un trenuleţ cu cremalieră.

O stea la operă – CRINA ZANCU

V-aţi născut într-o familie de artişti şi de mică aţi avut contact cu lumea Operei. Ce a însemnat acest lucru pentru dumneavoastră?

– Am fost născută, crescută şi formată în Operă, printre mari artişti, iar acest lucru a influenţat definitoriu alegerea mea de a deveni artist. Toată copilăria mea am participat la viaţa muzicală a Operei, eram prezentă în Operă de dimineaţă până seara, veneam cu mama la repetiţiile corului şi ajunsesem să ştiu pe de rost toate părţile corului din toate operele, iar seara veneam la fiecare spectacol. Toată lumea din Operă m-a influenţat, de la cântăreţi şi balerini până la croitoresele din Operă care aveau grijă de mine pe timpul repetiţiilor. Îmbrăcam costumele şi îmi doream să fiu pe scenă, dar atunci nu ştiam ce muncă asiduă presupune acest lucru. Mai târziu am început să studiez şi mi-am dat seama că apariţia pe scenă are în spate o muncă titanică, pentru că trebuie să te prezinţi impecabil vocal şi scenic. Poate nu întotdeauna reuşeşti acest lucru, dar eu cred că, în timp, de la spectacol la spectacol, poţi să ajungi mai aproape de perfecţiune.

– Unde v-aţi început cariera?

– Am început să cânt pe scena Teatrului de Operetă, care a fost o şcoală extrem de importantă pentru mine. În spectacolele de operetă trebuie să cânţi, să reciţi proză (trebuie deci să ştii actorie), să dansezi. Opereta este un gen complex, care te formează şi te ajută să devii un artist complet.

– Acest lucru v-a ajutat cu siguranţă când aţi început să cântaţi pe scena Operei Naţionale Bucureşti.

– Foarte mult, pentru că aveam deja formată o dezinvoltură scenică.

– Care sunt rolurile cele mai dragi sau care credeţi că vă reprezintă?

– În concepţia mea, toate rolurile trebuie să-ţi fie dragi sau să te reprezinte într-un fel, ca să le poţi cânta.

Soprana Crina Zancu a absolvit în anul 2000 *Academia Naţională de Muzică*, specializarea Canto (muzică vocală). În vara aceluiaşi an a participat la cursurile de măiestrie susţinute de Ionel Pantea, desfăşurate la Budapesta. În anul 2001 a absolvit cursurile de Masterat ale *Academiei Naţionale de Muzică*, clasa Eugenia Moldoveanu. În timpul studiilor a câştigat premiul I la Concursul Naţional de Muzică Religioasă *Yours in the Kingdom and the Heaven* (1996) şi Premiul I la Concursul Naţional de Interpretare *Eugenia Moldoveanu* (2000).

În anul 2003 devine prim-solistă a Teatrului Naţional de Operetă „Ion Dacian" din Bucureşti, iar din anul 2006 este prim-solistă a *Operei Naţionale Bucureşti.*

În anul 2008 Crina Zancu a absolvit cursurile de măiestrie susţinute de tenorul Kaludi Kaludov la *Opera Naţională Bucureşti* şi beneficiază în continuare de îndrumarea artistului.

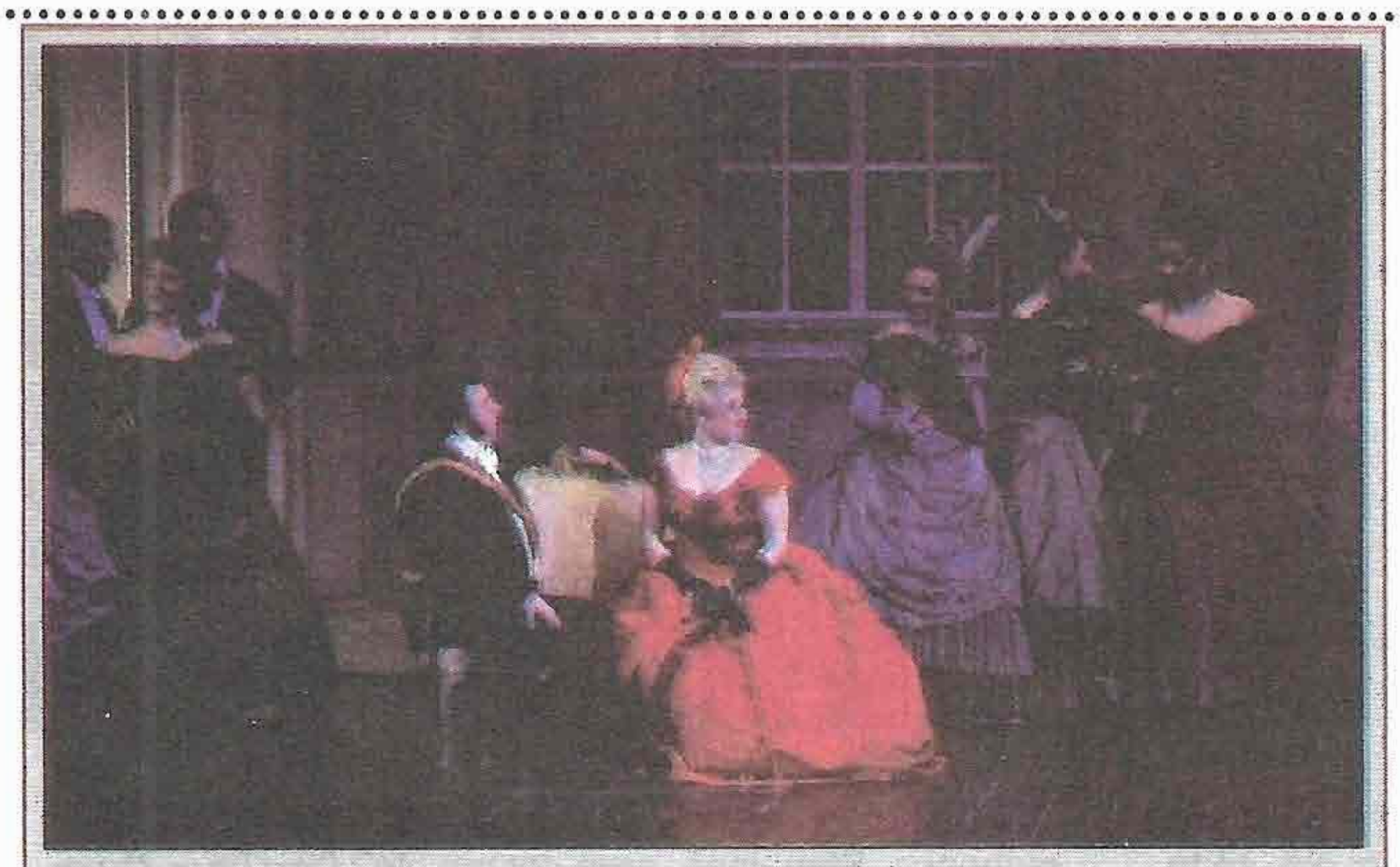

Soprana Crina Zancu are în repertoriu numeroase roluri de operă şi operetă, din care amintim: Nedda din *Paiaţele* de R. Leoncavallo, Susanna din *Nunta lui Figaro* de W. A. Mozart, Anna din *Nabucco* de G. Verdi, Veta din *O noapte furtunoasă* de P. Constantinescu, Marguerite din *Faust* de Ch. Gounod, Micaela din *Carmen* de G. Bizet, Mimi din *Boema* de G. Puccini, Tatiana din *Evgheni Oneghin* de P. I. Ceaikovski, Silvia din *Die Csardasfürstin* de I. Kálmán, Bertha Gordon din *Lăsaţi-mă să cânt* de G. Dendrino, Victoria din *Victoria şi al ei husar* de P. Abraham. Repertoriul său cuprinde de asemenea lied-uri („şapte cântece pe versuri de Clément Marot", de George Enescu) şi lucrări de muzică pre-clasică.

Ultimul debut al sopranei Crina Zancu pe scena Operei Naţionale Bucureşti îl constituie rolul Tatianei din opera *Evgheni Oneghin* de P. I. Ceaikovski, spectacol care a avut premiera pe 22 martie 2009.

Dacă nu simţi acest lucru pentru un rol, nu poţi să apari pe scenă şi să-l cânţi. Dar aş putea spune că un rol care mi-a fost drag încă din Conservator este Susanna din „Nunta lui Figaro", mai iubesc rolul Nedda din „Paiaţele", cu care am debutat pe scena Operei din Bucureşti şi rolul Marguerite din „Faust".

– Ce a însemnat pentru dumneavoastră recentul debut în Tatiana din „Evgheni Oneghin"?

– Mi-am dorit foarte mult să cânt în această operă, mai ales că am luat parte la montarea din anii '80, realizată de Hero Lupescu, unde rolurile principale au fost create de mari artişti: Eugenia Moldoveanu cânta rolul Tatianei, Valentin Teodorian era Lenski, Eduard Tumagian cânta Oneghin, tatăl meu, Dan Zancu, făcea un rol extraordinar în Gremin, iar Veronica Gîrbu era Olga. Mi-a făcut mare plăcere să cânt rolul Tatianei şi cu fiecare spectacol încerc să intru tot mai mult în profunzimea şi sensibilitatea acestui personaj.

– Ce roluri pregătiţi în această perioadă?

– Pregătesc rolul Mimi din „Boema", mă simt foarte aproape de acest rol, are o delicateţe extraordinară şi am un sentiment deosebit atunci când îl cânt. Un alt rol puccinian de care sunt îndrăgostită şi pe care îmi doresc să-l cânt este Butterfly. O am în faţa ochilor pe Eugenia Moldoveanu, care a interpretat acest rol într-un mod unic. Domnia sa este pentru mine un model artistic şi uman, şi mi-a dat multă încredere în mine.

– Cum arată viitorul pentru Crina Zancu?

– Pentru mine viitorul înseamnă scena şi rolurile pe care le voi cânta. Îmi doresc să mă perfecţionez şi să cânt din ce în ce mai bine, aceasta este viaţa mea.

text **Corina Anghel**

foto **arhiva Operei Naţionale**

PROMENADA OPEREI 2009

Opera Naţională Bucureşti (ONB) organizează sâmbătă, 1 august, începând cu ora 21:30, a treia ediţie a Promenadei Operei: un concert de muzică clasică, desfăşurat în aer liber, pe esplanada din faţa teatrului. Manifestarea din acest an va beneficia de concursul a zece dintre cei mai cunoscuţi solişti ai teatrului.

Sub bagheta dirijorului Iurie Florea, acompaniaţi de orchestra ONB, unii dintre cei mai cunoscuţi artişti ai teatrului, vor interpreta fragmente din lucrări lirice foarte îndrăgite. Desigur, nu vor lipsi surprizele. Prezentatorul Promenadei va fi Sever Voinescu.

Concertul se înscrie în suita de manifestări menite a oferi bucureştenilor nu numai o altă variantă de petrecere a timpului liber, dar şi şansa de a gusta gratis un gen muzical de lux.

Ce citim...

HUMANITAS: **Lev Tolstoi, *Cuponul fals*.** În colecţia *CARTEA DE PE NOPTIERĂ*. Orice carte a lui Tolstoi are ceva definitiv, o călcătură grea, un pas apăsat de elefant al literaturii. **Giordano Bruno, *Opere Italiene (VI), Despre eroicele aventuri*.** Gândirea este întotdeauna o erezie, dacă nu cumva o aventură, dacă nu cumva singura aventură posibilă. Cum ar fi să fii pus pe rug pentru scrierile tale, iar jos să fie chiar ele, să te ardă chiar ele, de viu? *CONTEMPORANUL/IDEEA EUROPEANĂ (EUROPRESS GROUP):* **Lev Tolstoi, *Spovedanie*.** O „piesă" de referinţă şi pentru istoria literară, dar şi în sine. Iar greutatea numelui autorului este, literalmente, strivitoare. **Madeleine Davidsohn, *Paradisul rătăcitilor*.** Personaje (Mara) dintr-un roman anterior *(Femeile nopţii)* revin să înoate în apa unui nou roman. Iar Madeleine Davidsohn are o biografie de invidiat, bogată, plină de latenţa faptelor epice... **Bogdan Mihai Dascălu, *Iarna îngerilor*.** O carte care începe fermecător: „Când afară ninge, se poate întâmpla orice, începu să scrie, încet, cu atenţie, de parcă ar mai avea vreo importanţă..." **Crişu Dascălu, *Colivia belgrădeană*.** O carte de poezie, foarte laconică, după cum s-ar zice acum, că e la modă: minimalistă. **Lucia Dărămuş, *Mituri şi legende ale antichităţii*.** O carte solidă, serioasă, despre miturile şi marotele care au fascinat antichitatea şi, încă, ne mai fascinează şi pe noi. **Marian Victor Buciu, *Celălalt Arghezi*.** În *Ediţii definitive*. Arghezi merită repus, oricând, în discuţie, tocmai pentru a-l ţine în zona foarte vie a memoriei noastre. **Mircea şi Maria Muthu, *Făt-Frumos şi „vremea uitată"*.** Exegeza basmului porneşte de la un segment anume, aparte al poveştii: acel tărâm, cum ar spune Vasile Lovinescu, *illo temporae*. **Andrei Fischof, *Izgonirea din iad*.** Eu ştiam, mai degrabă, că e vorba de o izgonire din Rai. Dar, iată, panopticum întors. Poezie, şi încă una interesantă: care merită să fie citită, chiar şi de aceia care nu citesc, îndeobşte, poezie. *TRITONIC:* **Alina Bârgăoanu, *Fondurile europene*.** Strategii de promovare şi utilizare. O carte care cred că se va vinde ca pâinea caldă. În seria de „Comunicare/Media". Vorbim de scandalurile fondurilor europene. Ştim, însă, ceva despre ele? **Greg Bear, *Quantico*.** Sub sigla *PREMIUM*. Bear este un autor foarte cunoscut de fantasy şi SF. Calitate garantată. **Roger Zelazny, *Amber (VI), Atuurile morţii*.** Zelazny este un maestru, iar asta nu se discută. Amber, una dintre cele mai interesante epopei ale tuturor timpurilor. Nu numai din SF. *HERALD.* **Jean Mallinger, *Pitagora şi Misteriile atichităţii*.** Pitagora, precum se ştie, a fost unul dintre cei mai mari iniţiaţi ai antichităţii. Da, dar cum se dădea/primea iniţierea pe atunci şi ce însemna ea? Bună întrebare, nu-i aşa?... **Frithjof Schuon, *Ochiul inimii*.** În Colecţia *Philosophia perennis*. Schuon este, la rândul său, discipolul unui gânditor care a marcat, în mod masiv, gândirea ezoterică, speculativă, a secolului XX. Şi care l-a urmat întru toate pe Maestru, într-un anume fel chiar şi în/după moarte... *NOUĂ:* **Felicia Boldi, *În visteria unei vibraţii*.** O carte de poezie cinstită, umilă, sinceră, aşa cum, de fapt, îi stă bine poeziei. Şi autoarei. Poate nu e extraordinară, dar e o carte muncită, „pe brânci". *DOMINO:* **Victoria Milescu, *Conspiraţii celeste*.** Poate că, în felul ei, Victoria Milescu are chiar dreptate: da, poate că poezia este, totuşi, o conspiraţie – şi cu adevărat una celestă. O conspiraţie a cerului, întoarsă cu faţa spre pământ. *LIMES:* **Ion Boloş, *În Numele Tatălui*.** Un roman al cărui autor a fost „comentat" pozitiv de către un critic de talia lui Laurenţiu Ulici, care a scris în *România literară* despre el. *POMPIDU:* **Nicolae Mihai Cârciumaru, *Defileu pe apă. Vorbe prin cer*.** Scriitor gălăţean. Prezentat de unul dintre cei mai buni publicişti locali, Ion Manea. Mihai Cârciumaru „conduce" o bună oralitate a textului. *VINEA:* **Constanţa Buzea, *Netrăitele (II)*.** Şlefuită până la unghii, până la rafinamentul pe care îl poate avea doar o simplă piatră de râu. Constanţa Buzea se află pe lista inimii mele. *BRUMAR:* **Daniel-Silvian Petre, *Napalm d'Or*.** Poemele unui suflet excentric. Mo(an)stră: „Viaţa e ca un joc pe calculator/dimineaţa ne târâm cheauni/ din dormitor/ şi prăjim nişte pâine cu usturoi/ca s-avem acces la nivelul doi."(*Bonus Life*). **Aurel Udeanu, *Femeia din creierul fiecăruia*.** În fiecare creier de bărbat se ascunde câte o femeie. În al lui Aurel şi al meu (trebuie să recunosc) sunt, totuşi, mai multe. **Traian Călin Uba, *Tifla*** *(Ed. DHARANA)* **(M.G.)**

Hotelul zburător

V-aţi săturat de luxul hotelurilor gen *Burj al Arab*? Nu mai vreţi să vedeţi lumea decât de la mari înălţimi? Ruşii au găsit soluţia şi l-au inventat pe măria sa *Hotelicopter*-ul, construit pe un model de elicopter *Mil V-12* care s-a fabricat în puţine exemplare în 1968. Pe vechiul model s-a adăugat un al doilea corp, având acum un elicopter cu patru etaje ce totalizează 18 camere de cinci stele şi câteva motoare suplimentare care să ridice ditamai mastodontul în aer. Producţia lui *Hotelicopter* a început în 2004, iar în această vară va efectua primul său zbor.

Hotelicopter Company este firma care a cumpărat prototipul de la *Mihail Leontievici Mil* din Pankin-Tomilino, Rusia, în 2004, şi a iniţiat construcţia grozavei maşinării.

Doamnelor şi domnilor, bine aţi venit la bordul lui *Hotelicopter*! Pare ireal, dar chiar vă aflaţi într-un elicopter care este şi un hotel de cinci stele. Spre deosebire de modelele *Mil V-12* din care s-au inspirat constructorii lui *Hotelicopter*, acesta din urmă este mai mare, aparatul măsoară 42 de metri lungime şi are o înălţime de 14 metri fiind nu doar primul elicopter-hotel ci şi cel mai mare elicopter din lume. Poate atinge o viteză maximă de 255 km/h, dar viteza de croazieră este de 237 km/h şi se ridică de la sol cu uşurinţă deşi cântăreşte nu mai puţin de 106 tone. Pe 26 iunie a.c. va face zborul inaugural care va dura 14 zile cu plecare şi întoarcere la New York. Turul va cuprinde zbor deasupra New York-ului, Miami, Bahamas, Jamaica şi Republica Dominicană.

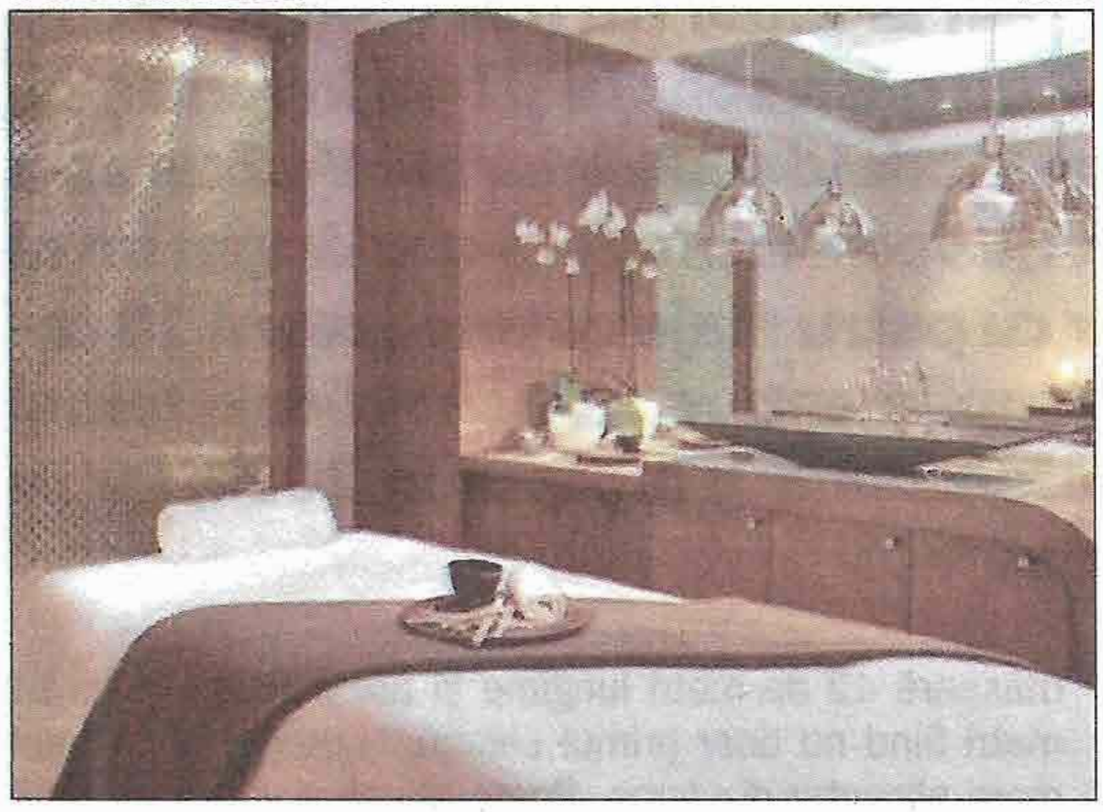

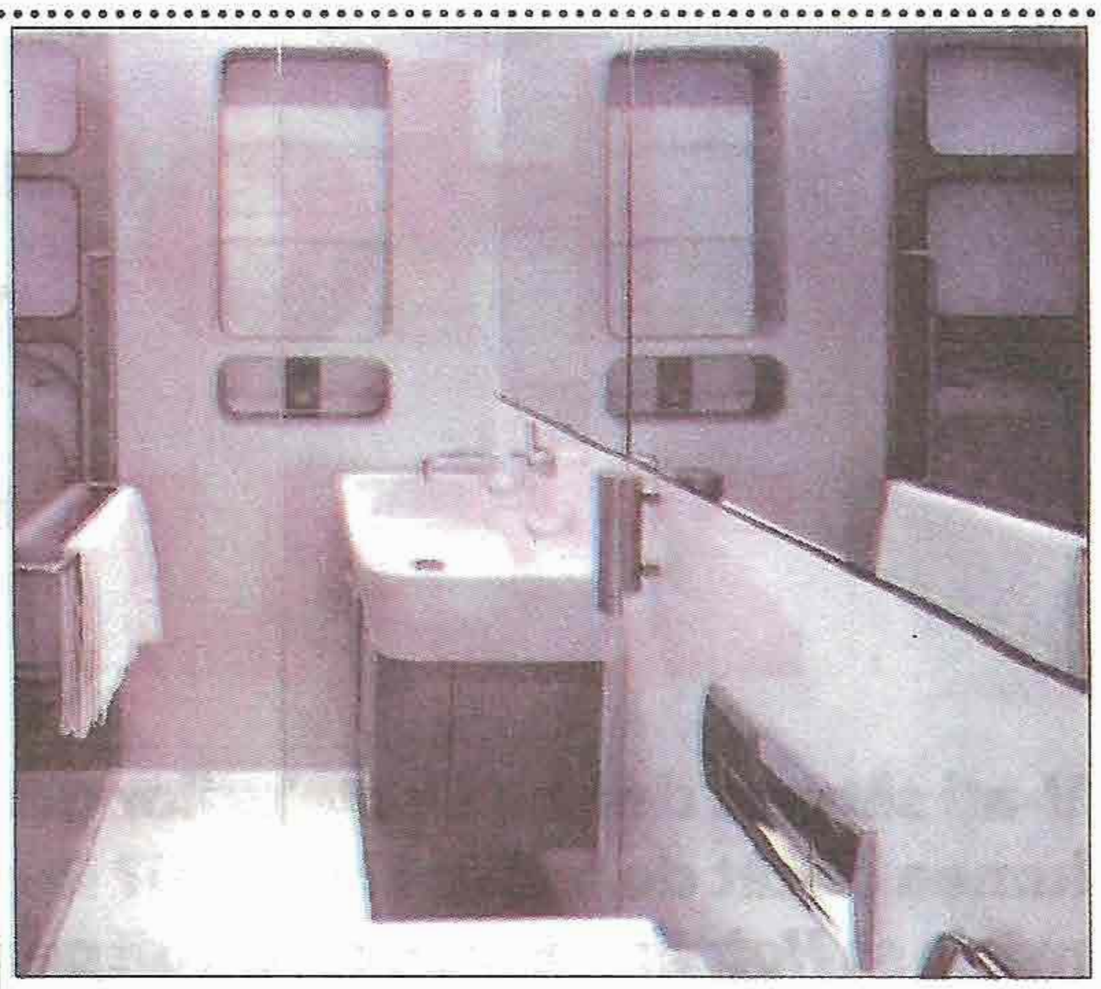

Sunt 18 cabine izolate fonic şi dotate cu tot confortul: paturi mari, birouri, televizoare, WiFi, console Wii, duşuri şi mini baruri complet echipate şi, evident, aveţi *room-service*. Mai mult, în acest elicopter-hotel au fost amenajate şi un salon spa, unul de yoga, ba chiar şi o grădină japoneză unde oaspeţii să poată servi ceaiul, o galerie de artă, o sală de jocuri cu *blackjack*, săli de şedinţă, sală de ping-pong şi un salon pentru a degusta un vin de înaltă ţinută.

Nu v-am convins să vă faceţi bagajele şi să plecaţi în jurul lumii la bordul lui *Helicopter* pe 26 iunie? Nu-i nimic, *Hotelicopter* mai are în program un tur în zona Californiei-Jamaica pe 17 iulie, tot de 14 zile, şi un altul european de 16 zile. Acesta din urmă va cuprinde Londra, Dublin, Paris, Barcelona, Roma, Frankfurt şi Copenhaga. Drum bun!

Aşadar, grăbiţi-vă să vă faceţi rezervare! Care e preţul? Staţi aşa, nu leşinaţi, încă! 2.000 de dolari/noapte. Merită, nu? Doar au lucrat 15 arhitecţi la design-ul interior al fiecăreia dintre cele 18 cabine câte are hotelul, pardon!, *Hotelicopterul*. Ba se mai oferă şi şampanie, fiindcă tot daţi oareşce bani pe călătorie.

text **Alice-Claudia Gherman**

foto **arhiva**

El Jem, un amfiteatru roman amplasat în drum spre deşert

Se spune că, dacă ai văzut Roma, poţi să mori. Nu am văzut Cetatea eternă, aşa că îmi doresc să mai trăiesc să ajung acolo. Însă am avut în faţa ochilor un amfiteatru roman. Este vorba de cel de la El Jem, din Tunisia, o replică a celui din Roma, dar mai bine păstrat, a cărui dată de naştere este undeva în jurul anului 200. Îţi imaginezi că aici s-au luptat gladiatori sau că sclavii se opuneau animalelor sălbatice. La ieşire, vânzătorii de suveniruri te asaltează cu batice albe sau dungate pe care ţi le aşază pe cap şi apoi îţi spun că arăţi precum Şeherezada.

Am mai trecut pe lângă monumente, dar când am coborât din autocar la El Jem am simţit o emoţie profundă. Colosseumul este impresionant prin dimensiunile sale – chiar dacă este doar al treilea ca mărime din lume – dar şi prin sentimentul că eşti atât de aproape de istorie. Până să intri trebuie să treci de şirul lung de vânzători ambulanţi care neapărat vor să îţi vândă ceva. Foarte insistenţi, încearcă să te convingă că au cel mai bun preţ şi că merită să iei ceva de la ei. Mai sunt şi oamenii cu cămile care pentru aproximativ doi euro te lasă să te fotografiezi cu animalul. Îmi e cam milă de bietele dromadere, bine că ştiu ele cum să îşi facă provizii de apă, altfel chiar ar suferi de sete.

Deşi am ajuns pe la ora zece dimineaţa, e foarte cald şi mă cam arde soarele. După ce treci de poartă, nu ai decât să asculţi explicaţiile ghidului sau să te plimbi pe unde vrei. Ai şansa aici să te aşezi în tribune, să mergi prin arenă şi prin subsol unde cândva stăteau sclavii sau

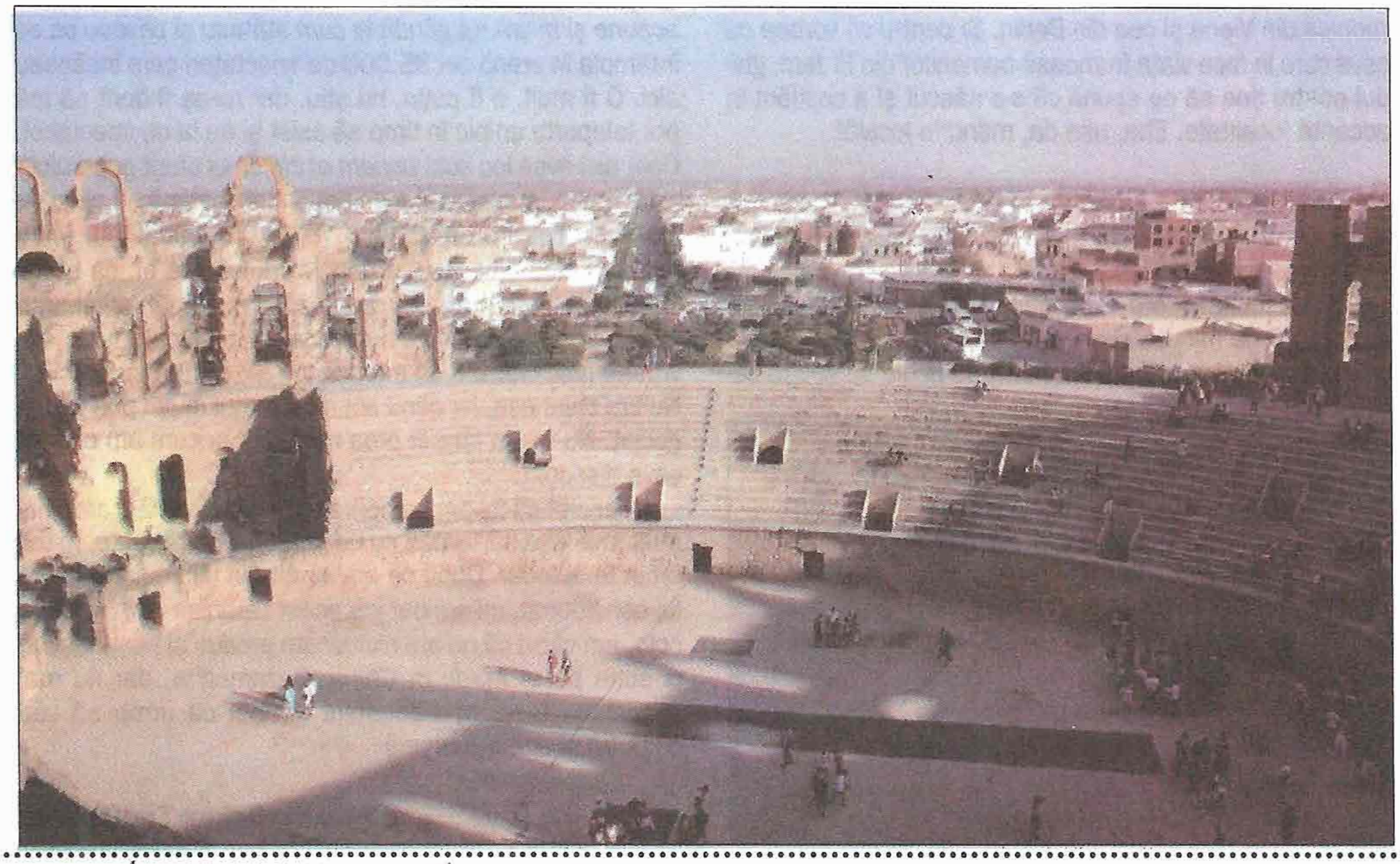

animalele. În semiîntunericul de aici şi între pereţii de piatră mă gândesc că nu prea îmi place să stau şi le cam plâng de milă bieţilor sclavi. Tot grupul din care fac parte încearcă să facă fotografii în acest loc, aşa că printre ei mă simt şi eu mai bine.

Pietrele folosite drept ghiulele în luptele cu otomanii au devenit monument UNESCO

Oraşul El Jem a fost fondat în perioada punică. În secolul al II-lea, sub stăpânirea romană, cunoaşte prosperitatea. Importantele recolte de măsline de pe câmpurile alăturate l-au transformat într-un mare centru al producţiei de ulei. În secolul următor, Thysdrus, aşa cum era numit de către latini, era al doilea oraş ca importanţă din nordul Africii, după Cartagina. După revolta din anul 238 î. Hr., oraşul a fost distrus de trupele loiale împăratului Maximinus Thrax. Totuşi, amfiteatrul construit în perioada consulului Gordian, era folosit mai ales pentru luptele gladiatorilor şi pentru cursele de atelaje. Este posibil ca această construcţie să nu fi fost terminată, oricum până în secolul al XVII-lea a rămas goală. Piatra din aceste ruine a fost folosită fie la ridicarea diferitelor clădiri din oraş, fie transportată la moscheia din Kairouan, fie a fost utilizată drept ghiulele în timpul luptelor cu otomanii. Cert este că, spre binele ei, din 1979 a intrat în patrimoniul UNESCO al monumentelor protejate. Astăzi, aici, au loc concerte simfonice şi de jazz, iar vara este organizat un festival internaţional de muzică în timpul căruia mii de lumânări luminează edificiul. Localnicii sunt mândri că în vara anului trecut, pe această scenă, au concertat Filarmonica din Viena şi cea din Berlin. Şi pentru că vorbea de ceva care le face viaţa frumoasă oamenilor din El Jem, ghidul nostru ţine să ne spună că s-a născut şi a copilărit în această localitate. Ehe, aşa da, mândrie locală!

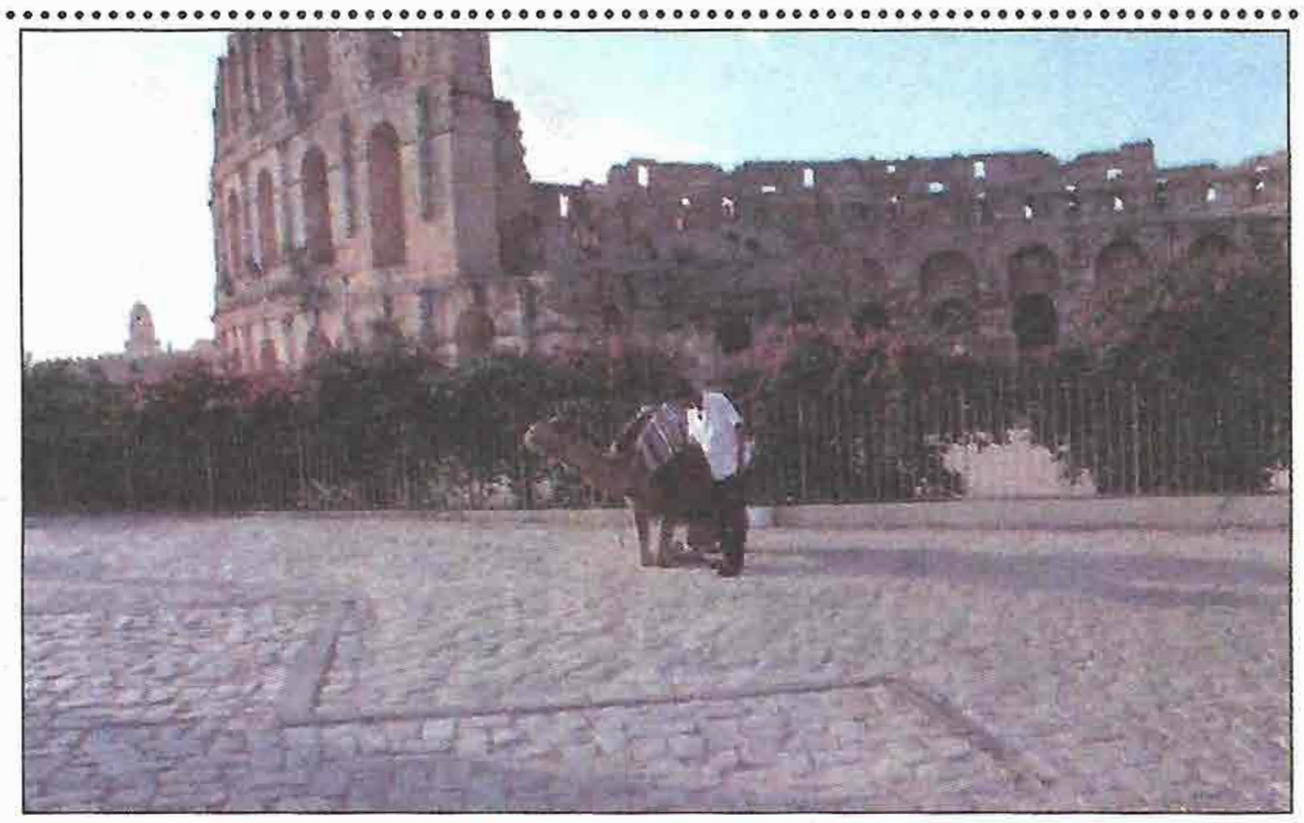

După întâlnirea cu romanii, poţi deveni Şeherezada sau Fatima

Am ascultat toate explicaţiile legate de istorie, apoi preţ de 20 de minute avem timp să ne plimbăm pe unde vrem. Am urcat la ultimul etaj, căci de acolo se vedea cel mai bine impresionanta clădire. M-am uitat în zare spre oraş, dar, în acelaşi timp, eram curioasă să văd deşertul şi îl tot căutam din priviri. Am mers printre şirurile de *scaune şi m-am tot gândit la cum stăteau şi priveau ce se* întâmpla în arenă cei 35.000 de spectatori care încăpeau aici. O fi mult, o fi puţin, nu ştiu, dar mi-aş fi dorit să mă pot teleporta un pic în timp să asist şi eu la un spectacol. Oare aici avea loc acel *panem et circenss* oferit poporului? Cam multe întrebări, aşa că am coborât. Până să ajung la autocar m-au luat în primire vânzătorii ambulanţi. Mulţi aveau batice albe sau în dungi. Unul dintre ei, ca să îşi vândă mai bine marfa, mi-a aşezat-o pe cap în stilul arab şi m-a transformat în Şeherezada. Mi-a plăcut ideea. Am vrut să plec crezând că e un cadou din partea localnicilor. Nu era chiar aşa, iar când am aflat preţul m-am pus pe negociat. Nu m-am târguit prea mult, dar oricum am obţinut ceva discount.

Fericită că mi-am cumpărat o basma locală, care, mai mult, mă face să semăn cu un personaj de poveste, m-am urcat în autocar. După ce am simţit din plin adierea aerului condiţionat, mi-am dat jos acest „aranjament" şi, când colo, am văzut că nu era nicidecum produs al băştinaşilor, ci scria pe el *Made in China*. Dezamăgire, dar nu mai aveam ce face. M-a consolat gândul că urma să văd deşertul şi alte frumuseţi!

text şi foto **Raluca Spătăreanu**

Istorii încântătoare

Păpuşile Barbie şi Ken şi creatoarea lor, Ruth Handler

În primăvara acestui an, celebra, fascinanta şi uluitoarea păpuşă Barbie a împlinit 50 de ani. Vârsta nu-i ştirbeşte nimic din farmecul cu totul aparte, care a încântat şi continuă să încânte milioane de fetiţe, şi nu numai, din întreaga lume.

Indiferent de vârstă, nu se poate să nu fi avut, măcar din întâmplare, o păpuşă Barbie în mână – fie că te-ai jucat cu ea, fie că ai cumpărat-o pentru a o dărui cuiva – jucăria are o istorie impresionantă, care se împarte între legendă şi realitate.

Se spune că numele complet al acestei jucării este Barbara Millicent Roberts şi că s-a „născut" în oraşul Willows, Wisconsin (oraşul nu există pe nici o hartă a SUA, fiind o locaţie inventată). Părinţii lui Barbie – Barbara sunt George şi Margaret Roberts. Barbara Millicent Roberts a fost la şcoala din oraşul natal, şi se pregăteşte (de vreo 50 de ani încoace) să urmeze liceul *Manhattan International High School*, din New York. Ca orice adolescentă, Barbie s-a îndrăgostit şi a fost iubita lui Ken. Păpuşa Ken, băiatul Barbie, a apărut pe piaţă în 1964. Ca şi Barbie, Ken a primit numele de „botez" după numele unuia dintre copiii celei care l-a creat, Ruth Handler.

S-a construit o adevărată poveste în jurul relaţiei de dragoste dintre Barbie şi Ken, astfel că, în februarie 2004, a apărut un comunicat de presă din partea producătorului, conform căruia cei doi s-au despărţit, însă în februarie 2006 au redevenit un cuplu. S-a organizat şi o nuntă, cu tot tacâmul, rochie de mireasă, tort şi invitaţi.

De la păpuşa pornografică la Barbie

Ruth Handler, creatoarea păpuşii Barbie, are o istorie fascinantă. Născută la 4 noiembrie 1916, a murit la 27 aprilie 2002, viaţa sa confundându-se cu păpuşa pe care a creat-o. În 1958, Ruth a făcut o călătorie în Germania, împreună cu fiica sa Barbara. Aflate într-un magazin, Ruth a cumpărat pentru fiica sa o păpuşă care imita silueta unei femei adulte, deosebit de sexy, Lilli Dols. Ruth nu ştia că

păpuşa respectivă fusese creată şi era destinată adulţilor, ca un manechin mic, Lilli fiind un personaj dintr-o bandă desenată creată de Reinhard Beuthin pentru *Bild Zeitung*. Păpuşa era destinată adulţilor, nu copiilor, un cadou simpatic destinat bărbaţilor, în fapt o jucărie pornografică. Barbara a făcut însă o pasiune pentru respectiva păpuşă. De aici şi până la crearea lui Barbie nu a mai fost decât un pas. Prima Barbie a fost vândută pe 9 martie 1959, după ce Ruth Handler şi soţul său, Elliott Handler, co-fondatorii companiei *Mattel* – producătorul păpuşilor marca Barbie, au achiziţionat drepturile de comercializare a păpuşii Lilli, după ce aceasta a fost mult cosmetizată. I-a fost schimbată culoarea părului de la blondă la brunetă şi, modificându-i numele în Barbie (după cel al fiicei lui Ruth, Barbara), Barbie a văzut „lumina zilei" la Târgul anual de jucării din New York.

Dacă prima păpuşă avea un costum de baie cu dungi albe şi negre, iar părul era prins în coadă, Ruth a angajat în următorii ani o creatoare de modă, pe Charlotte Johnson, special pentru garderoba lui Barbie. Vestimentaţia păpuşii a fost inspirată de moda pariziană.

Ca o ironie a sorţii, Ruth Handler declara, la scurtă vreme după lansarea păpuşii Barbie, că este important pentru respectul faţă de sine al unei fetiţe să se joace (sau măcar să aibă opţiunea de a se juca) cu o păpuşă cu sâni, iar Barbie, la momentul acela, era singura care întrunea această condiţie. În 1970 Ruth Handler s-a îmbolnăvit de cancer la sân, a suferit o dublă masectomie, fapt care a afectat-o profund. Ca o activitate anexă a firmei *Mattel*, a dezvoltat un segment de producţie pentru proteze destinate femeilor care au suferit operaţii de extirpare de sân.

O păpuşă cu dimensiuni ireale

Păpuşa comercializată iniţial, dacă ar fi fost ridicată la înălţimea unei femei normale, dimensiunile ei ar fi fost 99-46-84, care nu erau bazate pe măsurile normale ale unei femei. Iar acesta a fost un motiv de controversă, mulţi sugerând că joaca cu o păpuşă Barbie ar diminua în loc să sporească respectul de sine al unei fete. Ca răspuns, *Mattel* a redus dimensiunile pieptului şi a mărit talia păpuşii, însă proporţiile au rămas dincolo de firescul tiparului feminin.

text **Silvana Pătrăşcanu**

Top Barbie

- **în cei 50 de ani de existenţă, *Mattel* a vândut păpuşi în valoare de trei miliarde de dolari, în fiecare an;**
- **Barbie a fost model, medic sau candidat prezidenţial, îmbrăţişând peste 100 de cariere, între care şi însoţitor de bord, instructor de aerobic sau sergent al Marinei SUA;**
- **Barbie şi-a schimbat mereu look-ul. În 1975 era inocentă şi cu o înfăţişare tinerească, în 1976 a câştigat un zâmbet mai sălbatic şi o imagine de superstar, apoi, în anii următori, o talie mai mare şi un bust şi şolduri mai mici, calităţi potrivite pentru accesorii de tipul top-urilor şi jeanşilor cu talie joasă. De-a lungul timpului, Barbie a fost italiancă, pariziană, membră a familiei regale britanice, niponă, coreeană, jamaicană şi americană;**
- **Barbie a fost şi este îmbrăcată de designeri precum *Armani, Givenchy, Calvin Klein, Donna Karan, Dior, Versace* sau *Vivienne Westwood*;**
- **este comercializată în peste 150 de ţări din întreaga lume. În plus, ea este păpuşa preferată de fetele din numeroase ţări europene. Pe plan internaţional, afacerile cu licenţe Barbie aduc companiei *Mattel* 1,5 miliarde de dolari pe an;**
- **Barbie este blamată în ţările musulmane, fiind considerată *o ameninţare la adresa moralităţii venită din Occident*, şi este interzisă în Arabia Saudită, în timp ce Iranul a încercat să o „extermine" timp de şase ani;**
- **în lume, la fiecare două secunde este vândută o păpuşă Barbie;**
- **producătorul de jucării *Mattel* a decis să o onoreze pe Angela Merkel, prima femeie devenită cancelar al Germaniei, lansând pe piaţă o păpuşă cu înfăţişarea acesteia. Producătorul a dorit astfel să sublinieze rolul ei de model pentru tinerele fete;**
- **Barbie a generat o întreagă industrie orizontală, de la haine la toate accesoriile păpuşilor Barbie şi Ken;**
- **Barbie deţine o sumedenie de animale de casă, are o serie întreagă de maşini, printre care şi un *Corvette* roz. În plus, deţine o licenţă de pilot al unei linii aeriene comerciale;**
- **a existat un model Barbie astronaut – Miss Astronaut Barbie (1965)**
- **în 1997, formaţia danezo-norvegiană *Aqua* a lansat o melodie intitulată *Barbie Girl*. Această melodie le-a adus şi un proces celor doi componenţi ai formaţiei, *Mattel* dând în judecată casa de discuri *MCA Records*.**
- **preţul unei păpuşi Barbie originală, cu accesoriile şi hăinuţele ei, se poate ridica până la 10.000 $;**
- **prima păpuşă Barbie a costat 3 $;**
- **până astăzi, s-au vândut peste un miliard de păpuşi Barbie.**

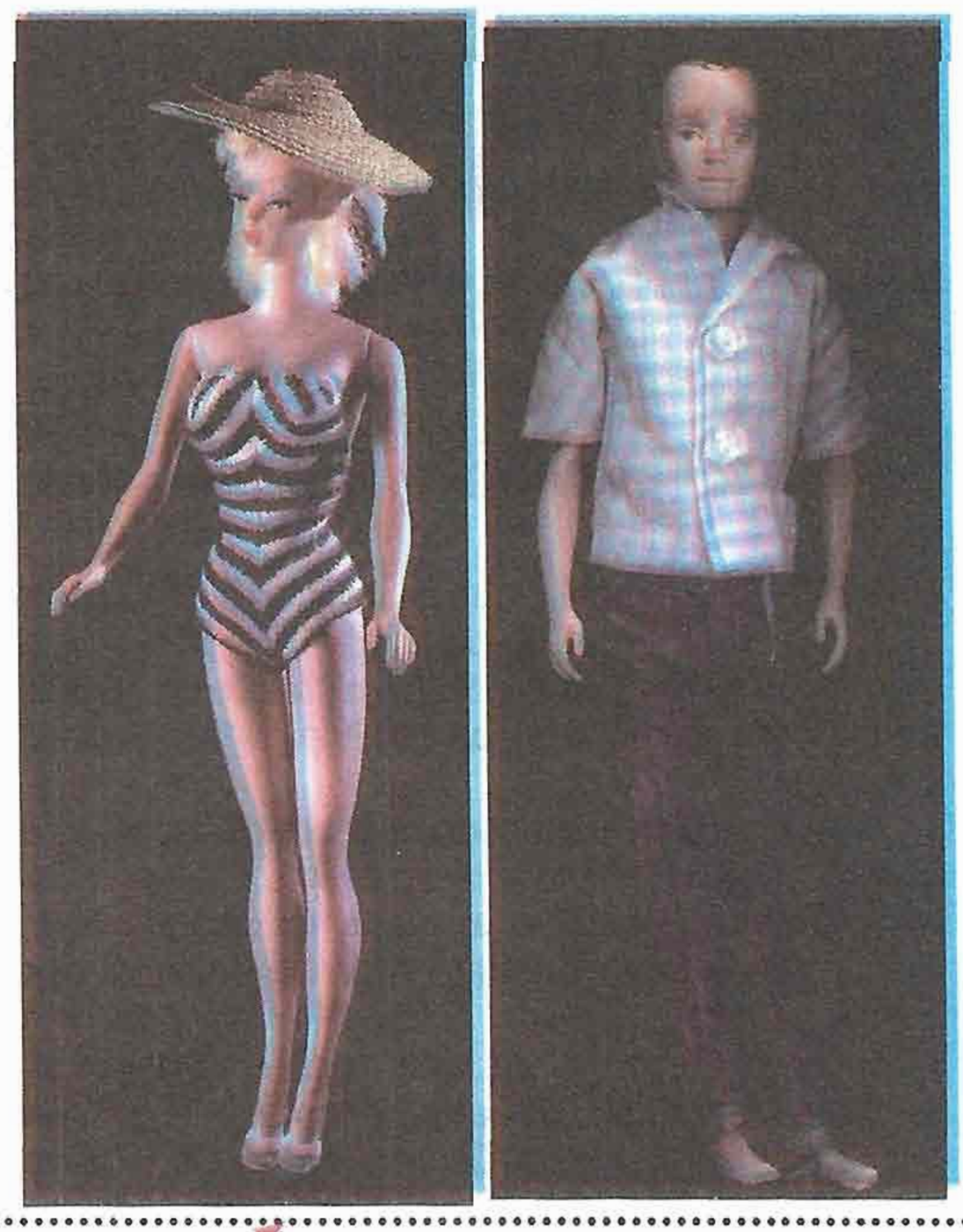

Drama copiilor supradotaţi

„Geniul se deosebeşte de un simplu talent, a cărui trăsătură caracteristică rezidă într-o îndemânare şi o ascuţime mai pronunţată în domeniul cunoaşterii discursive, decât în cel al cunoaşterii intuitive.

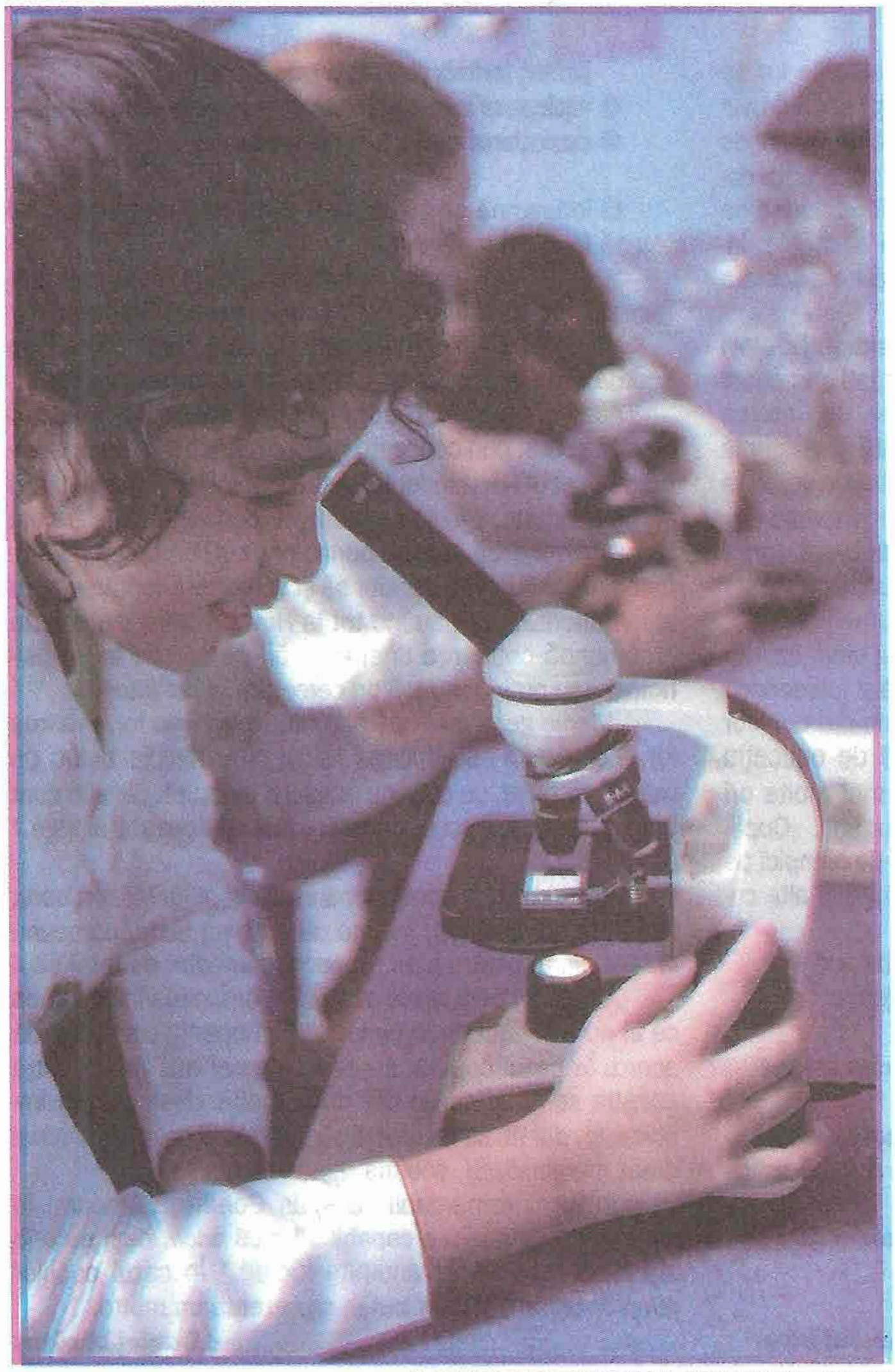

Individul talentat gândeşte mai repede şi mai bine decât alţii; geniul, dimpotrivă, contemplă o altă lume, ideal diferită de a celorlalţi. De fapt, el nu face decât să contemple mai adânc lumea ce li se înfăţişează şi celorlalţi, cu deosebirea însă că aceasta se reflectă în creierul lui mai obiectiv, adică mai pur şi cu mai multă claritate."

Copiii supradotaţi fug de sistemul românesc, marea majoritate fiind oarecum marginalizaţi. Sunt victime ale unui sistem bolnav. Psihologii estimează faptul că mai bine de jumătate dintre copiii supradotaţi ajung adulţi rataţi din cauza sistemului educaţional care nu le oferă metode specifice de învăţare şi a unei societăţi care îi determină să se izoleze. S-a constatat recent că, în ţara noastră, copiii supradotaţi, cu un IQ de peste 130 şi cu abilităţi deosebite într-un anumit domeniu reprezintă circa 2% din populaţia României, adică peste 4.000

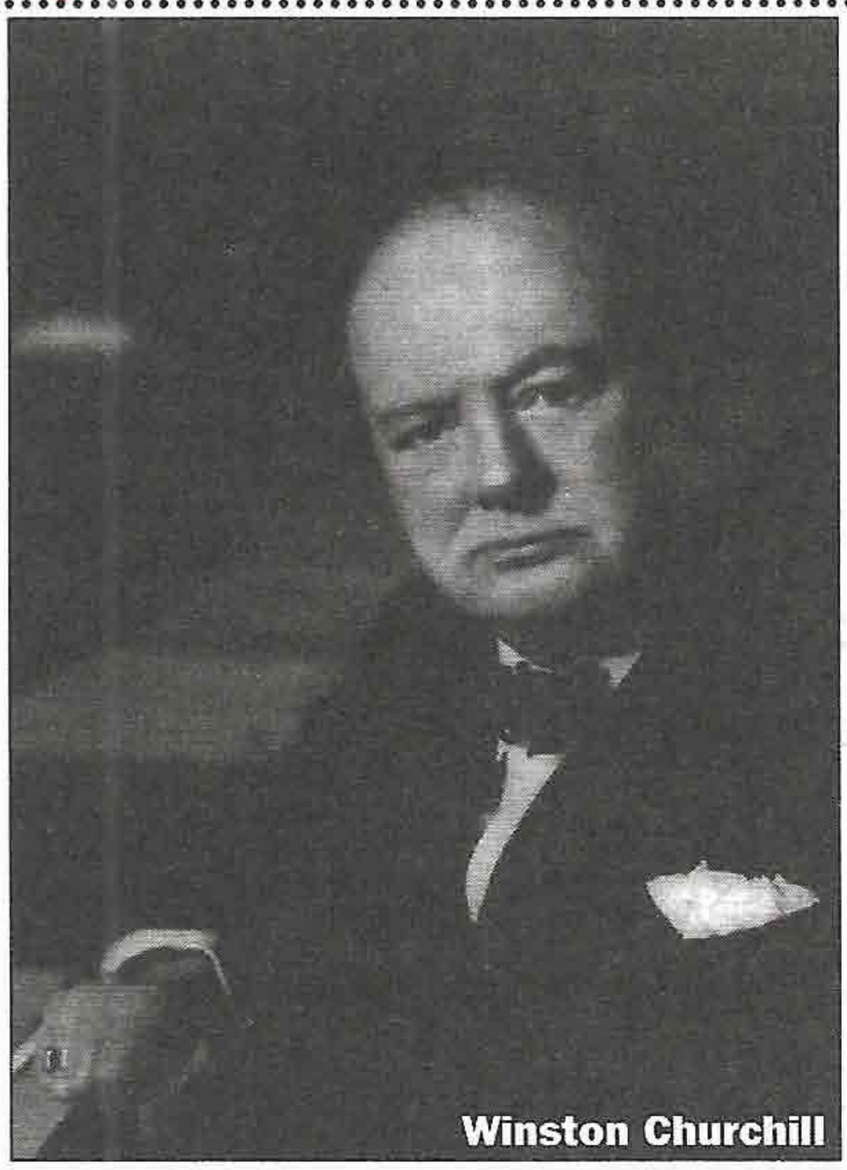

Winston Churchill

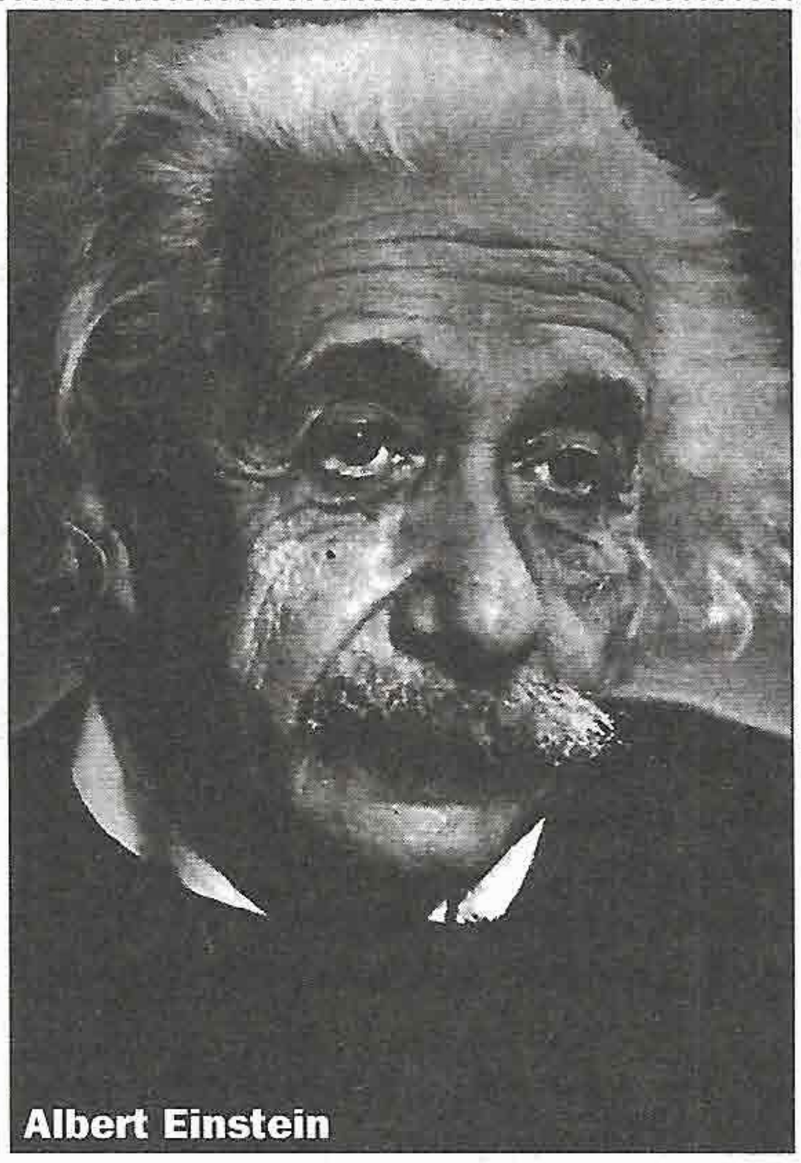

Albert Einstein

de persoane, un număr deloc neglijabil. Calităţile lor se manifestă încă din primii ani de viaţă. Aceşti copii provin din toate mediile sociale şi se pot naşte atât în familii de intelectuali, cât şi din părinţi cu studii medii, diferenţa decisivă pentru viitorul unui copil supradotat fiind adusă de mediul în care creşte, învaţă şi îşi dezvoltă abilităţile. Inteligenţa lor nu se reflectă întotdeauna în rezultate şcolare bune.

Dimpotrivă, majoritatea sunt consideraţi elevi mediocri, iar unii dintre ei rămân chiar repetenţi sau abandonează şcoala din cauză că sfera lor de interes depăşeşte limitele programei şcolare. Există şi exemple concrete celebre în acest sens: Albert Einstein a vorbit la patru ani (ca Lucian Blaga) şi a citit la şapte, Thomas Edison a fost catalogat de către profesorii săi drept „prea prost ca să poată învăţa ceva", Winston Churchill a rămas repetent în clasa a şasea. Exemplele ar putea continua. Toţi cei amintiţi au manifestat pe parcursul vieţii calităţi deosebite. S-au dovedit creativi şi au ştiut să-şi folosească foarte bine imaginaţia. Multe dintre problemele copiilor supradotaţi sunt cauzate în mare măsură de educaţia necorespunzătoare din copilărie. De cele mai multe ori copiii supradotaţi sunt trataţi ca nişte „ciudaţi". „Copiii supradotaţi" nu reprezintă neapărat pleiada de olimpici pe care îi vedem defilând pe micile ecrane. Există şi alte categorii de genii, mult mai restrânse.

Howard Gardner a propus o teorie cunoscută în care există opt categorii de bază ale inteligenţei:

- **talentul lingvistic cu deprinderile verbale, cum ar fi vorbirea şi scrierea**
- **talentul logico-matematic, cu numere şi modele logice**
- **talentul spaţial cu deprinderi vizuale, cum ar fi desenatul sau artele vizuale**
- **talentul cinestetic corporal cu deprinderi corporale, cum ar fi atletismul sau dansul**
- **talentul muzical cu deprinderi muzicale**
- **talentul naturalist ce vizează animalele şi mediul înconjurător, inclusiv plantele şi grădinăritul**
- **înţelegerea unic-interpersonală şi empatia către ceilalţi**
- **cunoaşterea sinelui unic-intrapersonală**

El îndeamnă să „urmăreşti ceea ce îi place copilului tău să facă cel mai mult."

„Pentru unii copii, orientarea poate fi foarte pronunţată, pe când la alţii nu", spune Howard Gardner.

Un domeniu în care Howard Gardner crede că nu li se acordă atenţie copiilor este dezvoltarea intrapersonală.

Acelaşi Howard Gardner afirmă faptul că există o tendinţă care, prin concentrarea crescândă a testelor standard din şcoli, deprinderilor verbale şi logico-matematice li se dă prioritate. „Acolo se măsoară performanţele". Acest lucru îngreunează sarcina părinţilor de a-i convinge pe profesori şi conducerea şcolilor să-şi schimbe orientarea spre stiluri diferite. Rămânând tot la Howard Gardner, acesta recomandă obţinerea unei evaluări personale la un psiholog, sau puţină muncă de cercetare la bibliotecă.

„Marile genii au împărăţia lor, izbucnirea lor, mărirea lor, victoria lor, strălucirea lor şi n-au nevoie deloc de măreţii trupeşti, cu care nu au nici o legătură. Geniile sunt percepute nu cu ochii, ci cu spiritul. Şi aceasta ajunge." (Pascal)

Un exemplu în acest sens este cel al lui Mozart care, la vârsta de cinci ani, înainte de a şti să scrie, compune câteva piese pentru pian, transcrise imediat de tatăl său.

„Un geniu este acela de la care omenirea învaţă ceea ce el nu a învăţat de la nimeni." (Schopenhauer) Total de acord. În cazul copiilor supradotaţi, cei mai mulţi dintre aceştia se nasc cu un dar divin. Dobândesc calităţi importante, dar nu se încumetă să le arate şi celorlalţi. Pe nedrept marginalizaţi, aceştia rămân închişi în ei.

Un lucru remarcabil l-a spus Goethe: „Credem, în genere, că un geniu e capabil să facă orice, deşi nu e în stare să facă decât anumite lucruri." În cazul copiilor supradotaţi aceasta ar putea reprezenta un motto.

text **Daniel Lăcătuş**

Kathmandu

trei oraşe într-unul

Nepalul este un soi de umplutură a unui sendviş compus din China-Tibet la nord şi India la sud. O fâşie de pământ aflată la poalele munţilor Himalaya, un loc de unde pleacă mai toate expediţiile către *Acoperişul Lumii* fiindcă de aici e mai „accesibilă" cucerirea Everestului. O lume hindusă, dar cu influenţe tibetane, un loc pe care merită să îl vizitezi, ori de câte ori te afli în India sau în China. Capitala sa, Kathmandu, aflată în valea cu acelaşi nume, este situată la altitudinea de 1.400 m, fiind cel mai dezvoltat oraş al ţării, cu o populaţie de 756.000 de locuitori.

De obicei agenţiile de turism româneşti nu prea fac excursii directe în Nepal. Întotdeauna, destinaţia Nepal este asociată cu India. Dar nu înseamnă că nu poţi merge direct în Nepal şi fără să vizitezi India. Singura problemă este că, dacă nu mergi cu o agenţie de turism, există toate şansele să ai probleme la aeroport în India, unde poţi să aştepţi mult până ţi se fac formalităţile pentru transferul în Nepal. Ştiu persoane care au stat şi şase ore pe aeroportul din Delhi până au obţinut toate actele şi, asta cu 20 de minute înainte de plecarea avionului. Dar să revin!

Am ajuns în Kathmandu după-amiaza. Aeroportul internaţional nu e foarte mare şi aduce mai degrabă a autogară comunistă decât a aeroport. După corvoada formalităţilor de la paşapoarte ne îndreptăm către hotelul *Himalaya* aflat în Patan. Traficul e un infern, ne simţim ca în Bucureşti la o oră de vârf. Se circulă pe dreapta, în şir indian, iar şoseaua este deplorabilă. Regret acum şoselele din România. Deşi aflată la poalele munţilor Himalaya, capitala nepaleză este extrem de poluată. De aceea, adesea, mulţi turişti preferă să fie cazaţi în Bhaktapur fiindcă aerul e mai puţin poluat. Noi, însă, suntem mai cu moţ şi avem cazare în Patan. Ajungem într-un final la destinaţie.

Când spui Kathmandu de fapt spui trei oraşe reunite sub un singur nume: Patan, Kathmandu şi Bhaktapur. Fiecare are temple şi pieţe splendide de vizitat, fiecare îşi are istoria sa şi nu poţi spune că ai vizitat Kathmandu fără să fi vizitat pe fiecare dintre aceste trei oraşe.

Patan sau *oraşul artelor fine*, denumit şi Lalitpur, se află la opt kilometri sud de centrul Kathmandu, amplasat pe un platou dincolo de râul Bagmati. Piaţa Patan Durbar, patrimoniu UNESCO, cu monumentele sale şi sculpturile în lemn de tec este o adevărată splendoare. *Krishna Mandir*, construit în secolul al XVII-lea de regele Siddi Narsingh Malla, exemplu de artă shikhara, realizat din piatra din zonă, *Hiranya Varna Mhavilar* sau *Templul de aur*, o pagodă aurită realizată în cinstea lui Buddha şi construită în secolul al XII-lea de către regele Bhaskar Verna, *Mahaboudha* – templu budist din teracotă din secolul al XIV-lea, un exemplu de arhitectură nepaleză – sunt toate doar câteva dintre bijuteriile pe care le oferă turiştilor Patanul. Lor li se mai adaugă: templul *Kumbheshwor* (o pagodă cu cinci nivele asemănătoare cu templul *Nyatapola* din Bhaktapur), cele patru *stupe* Ashoka, construite în anul 250 î.Hr. de către împăratul Ashoka în cele patru colţuri ale Patanului, plus o grădină zoologică, templele roşii *Machhendra Nath* şi *Minnath* ş.a. Afară de numeroasele temple care sunt situate pe aşa-numitele străzi de aur şi străzi de argint din Patan, chiar în apropiere de Piaţa Patan Durbar există *Mangal Bazar*, locul de unde ne-am putut cumpăra suveniruri şi diverse produse *Made in Nepal*.

După Patan, în cea de-a doua zi a şederii noastre în capitala nepaleză, am vizitat Kathmandu-ul propriu-zis. Prima oprire a fost în Piaţa *Kathmandu Durbar* unde se ajunge dinspre şoseaua nouă construită după cutremurul din 1934. Aici, în Kathmandu Durbar, se află statuia primului-ministru *Juddha Shumsher Rana*. Se plăteşte o taxă de 200 de rupii nepaleze pentru intrare. În

Kathmandu sunt de vizitat turnul-pagodă *Basantapur* – „locul primăverii" – construit ca un palat al plăcerii consacrat festivalului Fagu în 1770, *Kasathamandap* – un complex de trei clădiri sub formă de pagodă datând din 1048 – de unde a fost preluat numele de Kathmandu, templul *Ganesh*, Palatul *Hanuman Dhoka*, templul *Taleju* ridicat în 1564. Nu trebuie ratată, de asemenea, Casa Kumari sau *Kumari Ghar*, casa destinată copilei-zeiţă, fetiţa care este considerată o încarnare a zeiţei Taleju. În valea Kathmandu sunt mai multe astfel de case Kumari, dar aici turistul o găseşte pe cea mai importantă dintre ele. Este vorba despre o fetiţă cam de cinci-şapte ani, selectată din rândul mai multor fetiţe, care se presupune că posedă 32 de virtuţi. Aleasa, adică fetiţa, care este pe drept cuvânt o încarnare a lui Taleju, va fi ţinută în templul Taleju o noapte, iar un om mascat va încerca să o sperie şi, dacă nu se va speria, înseamnă că ea este adevărata zeiţă. Am reuşit să o vedem şi noi pe micuţa Kumari la fereastră, nu am avut voie însă să o fotografiem. La 11 km de centrul şi nord-estul Kathmandu se află una dintre cele mai mari *stupe* din lume, *Boudhanath*. Este absolut „obligatorie" vizitarea acestui lăcaş de cult budist. Din 1979 a intrat în patrimoniul UNESCO. *Stupa* trebuie înconjurată în sensul acelor de ceasornic, iar credincioşii ating roţile pe care sunt incrustate rugăciuni/mantre. În apropierea *stupei* sunt o mulţime de magazine cu suveniruri, ateliere de pictură tradiţional budistă, iar în fundal se aude celebra rugăciune pentru pace în lume, *Om mani padme hum*.

Bhaktapur sau *Oraşul devoţiunilor* poate fi vizitat dacă plăteşti 10 dolari (sau 750 de rupii nepaleze) la trecerea pe sub porţile sale. Acest oraş este vestit pentru cele trei pieţe ale sale: Darbar, Taumadhi şi Dattatreya. Principala piaţă a Bhaktapur-ului este totuşi Piaţa Durbar, unde am putut vizita *Palatul celor 55 de ferestre*, construit de către regele Bhupatindra Malla în 1769. Nu am ratat nici templele *Nyataponla, Bhairavnath, Taleju*, templul de aur *Barahi, Poarta de aur, Marele Clopot* ş.a. Nu am părăsit Kathmandu fără a vedea şi *Sawayambhunath*, a doua *stupă* importantă din capitala nepaleză după Boudhanath. Intrarea aici costă 75 de rupii nepaleze, iar numeroasele maimuţe care se găsesc în parcul de pe dealul unde este amplasată *stupa* şi chiar la *stupă*, i-au adus acestui lăcaş sfânt al budiştilor numele de *Templul maimuţelor*. De pe dealul unde se află *stupa*, vizitatorului i se înfăţişează o panoramă spectaculoasă asupra Kathmandu-ului.

E bine de ştiut... În Nepal sunt acceptaţi atât dolarii cât şi rupiile indiene, de preferat însă este să ai rupii nepaleze. Dacă totuşi ai rupii indiene, vânzătorii nu acceptă, în general, decât rupiile indiene în bancnote de 100 sau 200. Bancnotele de 500 de rupii indiene sunt cu greu acceptate, fiindcă multe dintre acestea se consideră că pot fi falsificate. Nepalezii sunt oameni foarte cinstiţi, deschişi şi vă vor da restul corect întotdeauna. Ora Nepalului faţă de cea a României este cu 3 ore şi 45 de minute înaintea noastră, iar faţă de cea a Indiei cu 15 minute mai mult decât a Indiei.

text şi foto **Alice-Claudia Gherman**

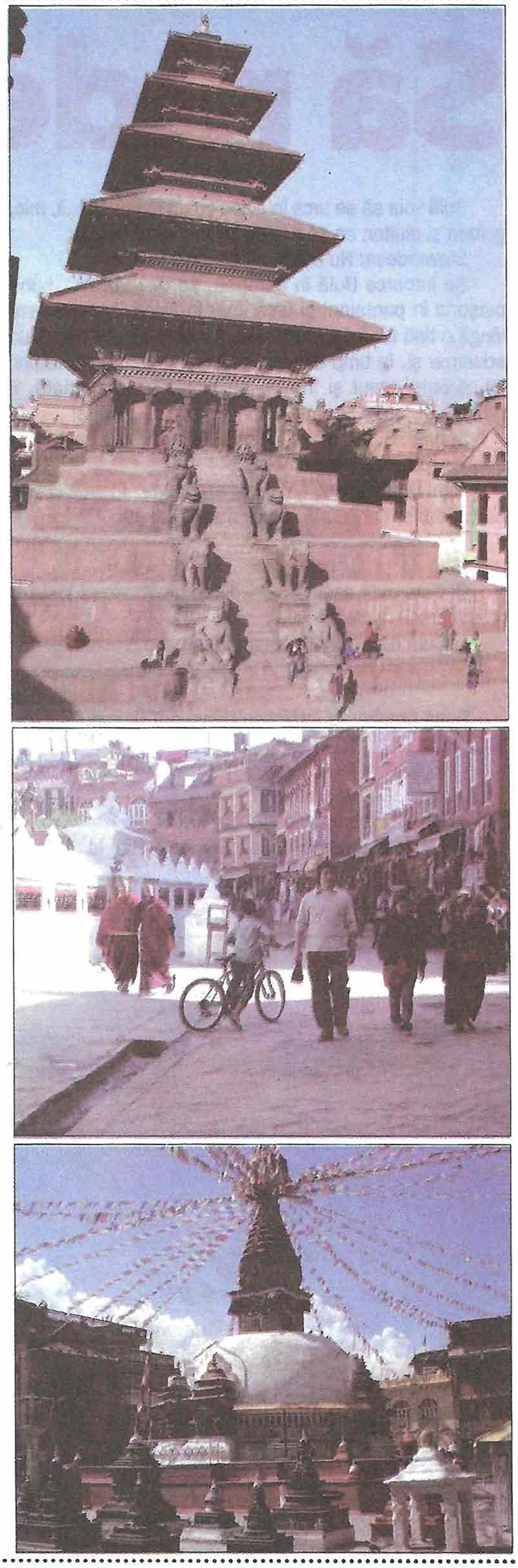

Să râdem...

Bulă voia să se urce în avion cu un pui de găină, mic, galben şi piuitor, ca să îl ducă drept dar lui Bulişor.

Stewardesa: Nu e voie cu animale în avion!

Se întoarce Bulă în aeroport, se duce la WC, pune puişorul în pantaloni şi urcă liber în avion. Locul lui era lângă o tipă tânără şi frumoasă. La un moment dat, Bulă adoarme şi, în timp ce visa, puişorul iese din pantalonii lui, scoate capul şi începe să piuie. Tipa, speriată, îl zgâlţâie pe Bulă: Scoală, domnule, scoală repede!

Speriat, Bulă tresare, uitându-se în toate direcţiile: Ce e, unde, ce... ce s-a-ntâmplat!?

Tipa: Domnule, nu am deloc experienţă în problemele astea, dar am impresia că vi s-a spart un ou...

Q: Care este asemănarea dintre un *Windows Vista* şi un *submarin nuclear*?

A: Cum deschizi o fereastră, cum ai o problemă!

Două bombe se întâlnesc deasupra Oceanului Pacific:

– Noroc.

– Noroc. Da' tu cine eşti?

– Sunt bomba americană. Tu?

– Eu sunt bomba rusă. Ştii ce? Hai la o bere împreună!

– Hai!

Zis şi făcut. După vreo două ore... bombele ameţite bine. Bomba rusă, foarte grijulie, către cea americană:

– Văd că ai cam întrecut măsura, hai să te duc acasă!

O femeie intră în bucătărie, îşi găseşte soţul la vânătoare de muşte şi îl întreabă ce face.

– Vânez muşte, răspunde el.

– A! Ai omorât vreuna?

– Da, trei masculi şi două femele, spune el.

Intrigată, femeia îl întreabă cum le deosebeşte, la care el răspunde:

– Păi trei dintre ele erau pe sticla de bere şi două pe telefon.

Mulla Nasrudin şedea în prăvălia sa de ceai când sosi un vecin care voia să-i vorbească.

– Mulla, mă căsătoresc şi sunt tare emoţionat, îi spuse vecinul. Tu nu te-ai gândit niciodată să te căsătoreşti?

Nasrudin îi răspunse:

– Ba da, m-am gândit. Şi când eram tânăr mi-o doream foarte mult. Voiam să găsesc soţia perfectă. Am pornit la drum pentru a o găsi şi am mers la Damasc. Acolo am întâlnit o femeie frumoasă, plină de graţie, distinsă şi foarte spirituală, dar care nu cunoştea lumea. Am pornit atunci din nou la drum îndreptându-mă spre Ispahan. Acolo am întâlnit o femeie pe cât de spirituală pe atât de mondenă, frumoasă din multe puncte de vedere, dar nu reuşeam să comunicăm. La urmă am mers la Cairo şi, după multe căutări, am găsit-o. Era profundă, plină de graţie, frumoasă din toate punctele de vedere, în largul ei atât în lume cât şi în imperiile care o transcend... Simţeam că am găsit femeia perfectă.

– Atunci de ce n-ai luat-o de soţie, Mulla?, îl întrebă prietenul.

– Bietul de mine!, spuse Nasrudin clătinând din cap, şi ea căuta soţul ideal...

Vacanţă cu milionari şi *Suez Canal*

Un bun prieten de-al meu, posesor de agenţie de turism, s-a gândit să mă scoată în lumea bună. A milionarilor arabi, mai exact. Aşa că mi-a oferit o vacanţă de o săptămână, într-un complex hotelier de fiţe, Palmyra Beach, *la Marea Roşie, în Egipt.*

Eu, mai de la ţară, aşa, fiind, nu le prea am cu milionarii, în general, şi cu ăia arabi, în special. Motiv pentru care l-am şi întrebat dacă trebuie să fac vreo facultate ca să ştiu cum să mă port pe-acolo. Sigur că a râs şi mi-a dat, totuşi, un sfat: „Să te îmbraci şi tu, cât de cât, să nu umbli pe-acolo aşa deşirată cum te ştiu. Că arăboaicele alea, chiar şi milionărese, fac plajă şi baie în mare tot înfofolite în gealabia *lor şi cu faţa acoperită. Ia-ţi măcar un costum de baie mai decent, fără tanga şi alte şnururi de-ale tale". Din exces de zel, mi-am cumpărat chiar un fel de rochiţă de plajă, cu o parodie de mânecuţe şi volănaşe până spre genunchi. Că arătam ca bunica-fată, n-ar fi fost nici un bai. Numai că la 45 de grade Celsius, câte erau pe plajă, cu toată briza, vă daţi seama că aveam o maaaare problemă. Am supravieţuit, totuşi, dar m-am ales cu o traumă de estetică estivală. Eram bronzată ca tractoriştii, spre amuzamentul prietenilor care mă aşteptau acasă. Aştia, şi mai de la ţară decât mine, n-au înţeles nici până astăzi că o vacanţă printre milionari cere unele sacrificii.*

Prin Sahara, spre *Palmyra Beach*

Ca să ajung în locaţia cu pricina, de la Aeroportul din Cairo am luat drumul deşertului. Dintr-un microbus cu aer condiţionat, Sahara mi s-a părut fascinantă, cel puţin la prima vedere. O imensitate de nisip, răzvrătit în dune, pe ici, pe colo. Nici ţipenie de vietate, preţ de zeci de kilometri. Când zăream câte un beduin, cu două-trei capre pe un smoc de iarbă, era, deja, eveniment artistic. La un moment dat, i-am spus şoferului că aş vrea să oprim puţin, să iau o gură de aer de Sahara. Omul s-a isterizat, de-a dreptul. Mi-a explicat că afară sunt vreo 53 de grade, că nu există nici un popas amenajat în zonă, că primul spital e la peste 60 de kilometri şi, în fine, că el nu-şi asumă un asemenea risc. L-am luat frumos, că nu sunt tocmai fată de pension, că am mai fost în deşert, că nu leşin chiar aşa, din prima. A oprit omul, dar fără nici o tragere de inimă. Eu am coborât cu mare entuziasm şi, la prima gură de aer fierbinte, am fost nevoită să-i dau dreptate. Da, era inuman, hai mai departe. *Baia* de deşert, însă, a fost un somnifer excelent. Am adormit buştean şi m-am trezit direct în paradis: vegetaţie luxuriantă, poduri suspendate, piscine, lumini multicolore, în cascade, muzică ambientală... Nu-mi era foarte clar dacă visam, eram la o întâlnire cu *Fata Morgana* sau decorul ăsta chiar exista în realitate. M-a lămurit tot bietul şofer de microbus: *Welcome to Palmyra Beach!*

De la recepţie am fost condusă în camera rezervată pe numele meu. Cică se chema *suită*. Când am intrat, am înţeles şi de ce. Era, de fapt, un apartament luxos, cu un hol enorm, cameră de primire, dormitor cu baldachin, un balcon tip grădină şi baia cu o grămadă de fiţe şi masaje, pe care habar n-aveam să le folosesc. În schimb, am folosit din prima coşul cu fructe exotice şi cutii cu nectar de mango, guava şi rodii.

Prizonieră într-o închisoare de lux

Primele două-trei zile a fost chiar amuzant. Am făcut plajă şi baie, printre arăboaicele alea îmbrăcate până-n dinţi. Când intrau în apă, *gealabiile* lor pluteau la suprafaţă, ca nişte paraşute. Sigur că râdeam, dar nu prea tare, fiindcă mă aflam, totuşi, pe teritoriul lor. Şi eram tratată cu o grijă chiar obositoare. Dacă transpiram, băieţii care supravegheau plaja îmi aduceau imediat un prosop, un nectar cu gheaţă şi un evantai. Dacă îmi scoteam o ţigară, alergau să-mi ofere foc. Dacă mă întâlneam cu vreo cameristă, pe hol, ea stătea în poziţie de drepţi, lipită de perete, până treceam. Când ieşeam în livada de curmali, smochini şi alţi arbori necunoscuţi mie, grădinarul se oprea din treabă şi dispărea discret, ca nu cumva să mă tulbure. Îmi plăcea şi la *Sahara bar*, doar că şi acolo politeţea era exagerată. Barul ăsta se afla în mijlocul unei piscine imense, scaunele şi mesele stăteau chiar în apă. La fel şi clienţii, cu berile, cafelele sau cocteilurile lor. Nici nu apucai să guşti ca lumea, că ţi se aducea alt pahar, ca să fie tot timpul rece. Sau altă ceaşcă de cafea, cu *hell*, ca să fie tot timpul fierbinte. Nici nu apucai să stingi ţigara, că ţi se schimba scrumiera. Foarte frumos, ce să zic, dar şi obositor, de vreme ce un chelner stătea tot timpul pe capul meu. Ceea ce m-a năucit de-a dreptul, însă, a fost faptul că fluxul şi refluxul Mării Roşii, în zona asta, respectiv un fel de golf, erau conturate foarte puternic. Mă aşezam pe plajă, chiar lângă apă, şi în câteva ore aproape că nu mai vedeam marea. Se retrăgea şi cu o jumătate de kilometru. Odată am adormit pe nisip şi m-am trezit înconjurată de ape. Dar, cu toate aceste *picanterii*, plus zecile de specialităţi culinare arăbeşti, aşezate, zilnic, pe mese pantagruelice, stil bufet suedez, după vreo trei zile am început să mă cam plictisesc. E clar, nu am stofă de milionar. Aşa că m-am decis să ies în afara complexului, să vizitez ceva, să umblu prin magazine. Nu ştiam ce e dincolo de zidurile foarte înalte ale *Palmyra Beach*. Surpriza a fost totală. Pentru siguranţa mea, cică, portarul nu mi-a dat voie să ies. Evident că m-am înfuriat, doar nu eram sechestrată. A venit unul dintre manageri şi mi-a explicat, frumos, că nu am ce să fac afară. E deşert, de jur-împrejur. Ca să mă convingă, mi-a deschis porţile. Am înţepenit! Nisip cât vedeai cu ochii! Îmi venea să plâng, mă simţeam, deja, prizonieră într-o închisoare de lux. Ca să mă liniştească, omul mi-a propus o excursie, la *Suez Canal*, adică la vreo 50 de kilometri, într-un grup organizat, a doua zi. Aveam de ales?

Lucrările au fost încetinite de o epidemie de holeră

Canalul Suez, ca peisaj, nu-ţi oferă cine ştie ce emoţii. Da, istmul e drăguţ, vapoarele simpatice, dar, pentru că terenul din jur e plat, nu ai parte de nici un spectacol natural. Asta ar fi vestea proastă. Cea bună e că am obţinut aprobarea să trecem cu autocarul pe sub canal, prin

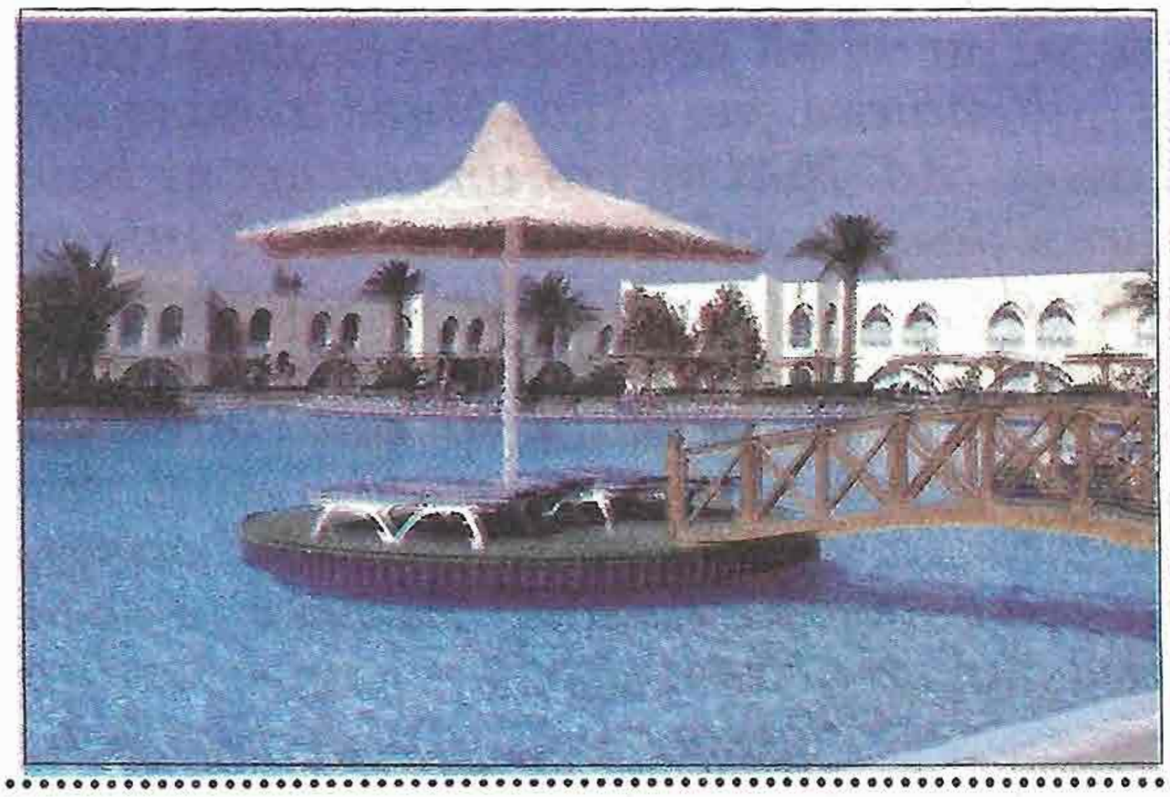

Tunelul Ahmed Hamdi. Or, să mergi, aşa, vreo 20 de kilometri, cu tone de apă peste tine, mi s-a părut chiar interesant. Între timp, Akill, ghidul nostru într-ale Suezului, ne-a explicat, cu lux de amănunte, povestea acestui colos economic. Am reţinut că el a fost construit, într-o formă rudimentară, cu mult înainte de era noastră, pe vremea faraonilor. Doar că, sub invazia arabă, s-a umplut de nisip şi a dispărut aproape fără urmă. În secolul al XV-lea, europenii au propus reconstruirea lui, în ideea că negustorii ar naviga mult mai uşor între Mediterana şi Oceanul Indian dacă nu ar trebui să ocolească Africa, respectiv Capul Bunei Speranţe. În timpul ocupaţiei franceze a Egiptului, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, însuşi Napoleon Bonaparte a examinat rămăşiţele vechiului canal şi a ordonat întocmirea unui proiect. În 1854, Ferdinand de Lesseps, consul francez la Cairo, a semnat o convenţie cu guvernatorul otoman al Egiptului, în scopul construirii unui canal. O echipă internaţională de ingineri a întocmit un plan al construcţiei şi, în 1856, s-a format *Compania Canalului Suez*, cu dreptul de a exploata acest colos timp de 99 de ani după

● În 1875, Marea Britanie a devenit acţionarul majoritar al Companiei Canalului Suez, după ce a cumpărat acţiunile de la guvernatorul otoman al Egiptului.

● Şapte ani mai târziu, Marea Britanie a invadat Egiptul, începând o lungă ocupaţie a acestei ţări. Tratatul anglo-egiptean din 1936 a conferit independenţa Egiptului, însă Marea Britanie şi-a rezervat dreptul de exploatare a canalului.

● După al Doilea Război Mondial, Egiptul a făcut presiuni pentru retragerea trupelor britanice din zona Suez, iar în iulie 1956 preşedintele egiptean Gamal Abdel Nasser a naţionalizat canalul, în ideea de a încasa taxe care să ajute la construirea unui baraj masiv pe Nil. În replică, Israelul a invadat Egiptul, sprijinit de trupele britanice şi franceze. Sub presiunea Naţiunilor Unite, Marea Britanie şi Franţa s-au retras după câteva luni, urmate de Israel. Egiptul a preluat controlul asupra canalului şi l-a redeschis pentru navigaţia comercială.

● Zece ani mai târziu, Egiptul a închis din nou canalul, în urma Războiului de şase zile şi a ocupării de către Israel a Peninsulei Sinai, Suezul devenind, astfel, o linie a frontului între cele două armate. În iunie 1975, preşedintele egiptean Anwar el-Sadat a redeschis Canalul Suez, ca gest de pace în urma negocierilor cu Israelul.

● În prezent, Canalul Suez este străbătut, zilnic, de peste 50 de nave, transportând anual peste 300 de milioane de tone de mărfuri.

finalizare. Lucrările au început în aprilie 1859, manual, cu târnăcopul şi lopata. Când condamnaţii la muncă silnică n-au mai făcut faţă, au fost aduşi muncitori europeni, dotaţi cu unelte mecanizate. Conflictele de muncă, lipsa apei potabile şi epidemia de holeră au încetinit destul de mult procesul de construcţie. Canalul Suez a fost finalizat, totuşi, în 1869, cu patru ani peste termenul stabilit. Şi cheltuielile au depăşit cu mult devizul iniţial de 380 de milioane de franci.

ristic, canalul Suez este, totuşi, un subiect cam greu. Spre surprinderea noastră, chiar şi un ghid egiptean şi naţionalist până-n măduva oaselor a înţeles asta. Aşa că a terminat-o cu cifre şi argumente economice, în favoarea muzicii. Da, băiat finuţ, Akill ăsta, la urma-urmei. La întoarcerea spre *Palmyra Beach* ne-a pus exact un CD cu *Aida* lui Verdi!

text **Liliana Petruş**

Aida lui Verdi a fost comandată pentru inaugurarea Canalului Suez

După câte spun cronicile vremii, inaugurarea Canalului Suez, în 17 noiembrie 1869, a întrecut, în fast şi strălucire, tot ce se văzuse până atunci: „Pe lacul Timsah, ale cărui ape sunt străbătute de canal, se adunase o flotă de yachturi şi alte vapoare la bordul cărora se aflau reprezentanţi ai majorităţii marilor puteri europene. La un semnal dat, flota s-a pus în mişcare având în frunte vaporul alb al împărătesei Eugenia a Franţei, urmat de vasul viceregelui. După aceea venea yachtul împărătesei Austriei, iar prinţul moştenitor de Prusia şi moştenitorul tronului olandez încheiau cortegiul".

Serbări de proporţii avuseseră loc înainte de paradă, altele aveau să încheie solemnitatea. Din nefericire, opera pe care viceregele o comandase lui Verdi, *Aida*, n-a fost gata la timp, premiera ei având loc peste doi ani, la Cairo.

Din patriotism, sau poate doar din *defect profesional*, Akill ne-a făcut capul calendar şi cu fel şi fel de date care demonstrează importanţa mondială a Canalului Suez. Administrat de Egipt, să fim bine înţeleşi. Chiar dacă pentru asta au murit o grămadă de oameni, peste 125.000, s-au schimbat regimuri politice şi s-au purtat câteva războaie. Aşa o fi, doar că, pe post de obiectiv tu-

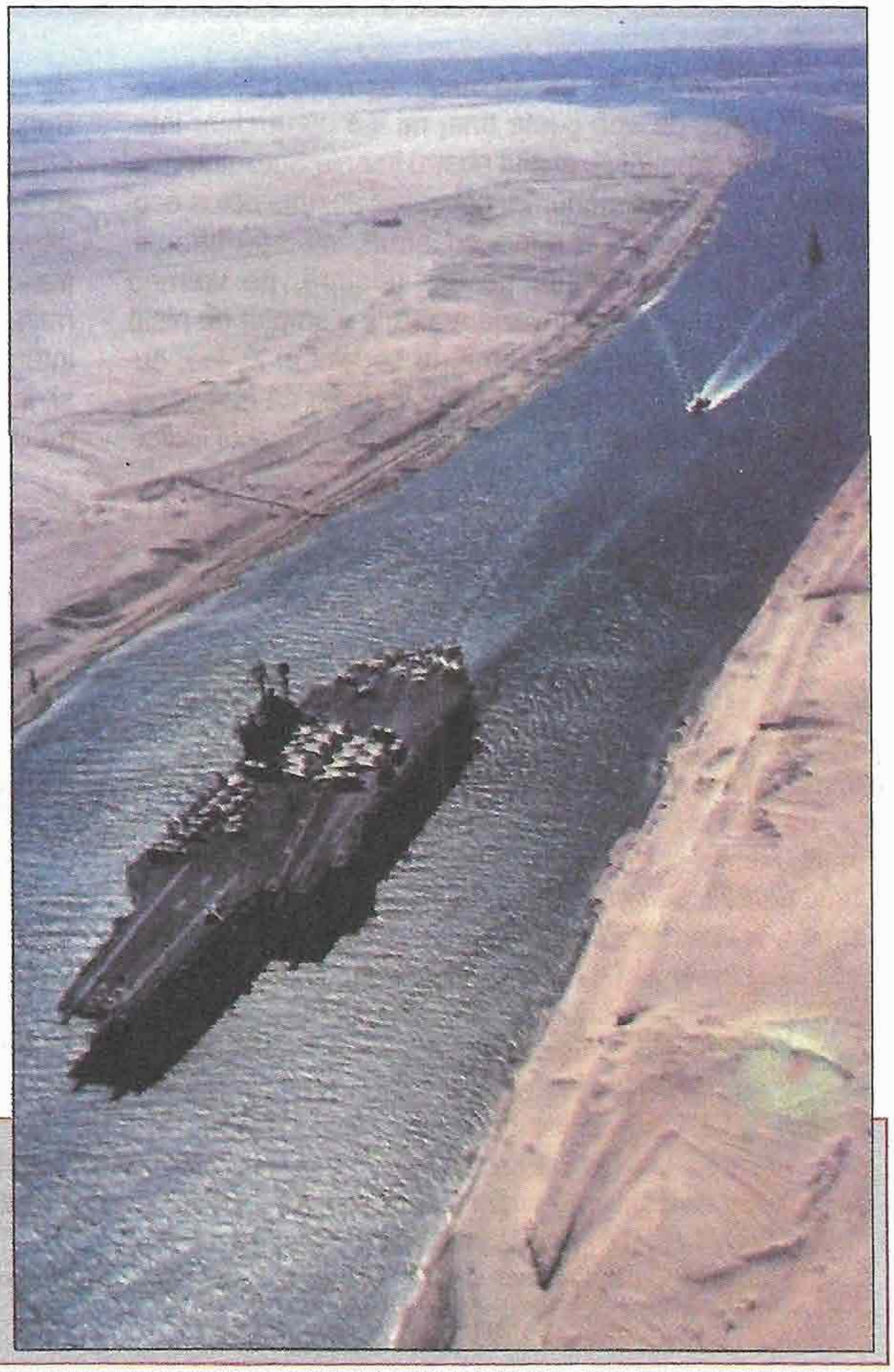

Lungimea totală a Canalului Suez este de aproximativ 150 de kilometri şi lăţimea, la nivelul apei, de 280-345 de metri. Adâncimea medie este de 22,5 metri. Aproape şapte procente din transportul maritim global trec prin Canalul Suez.

Pe fundal de Barcelona

Miró

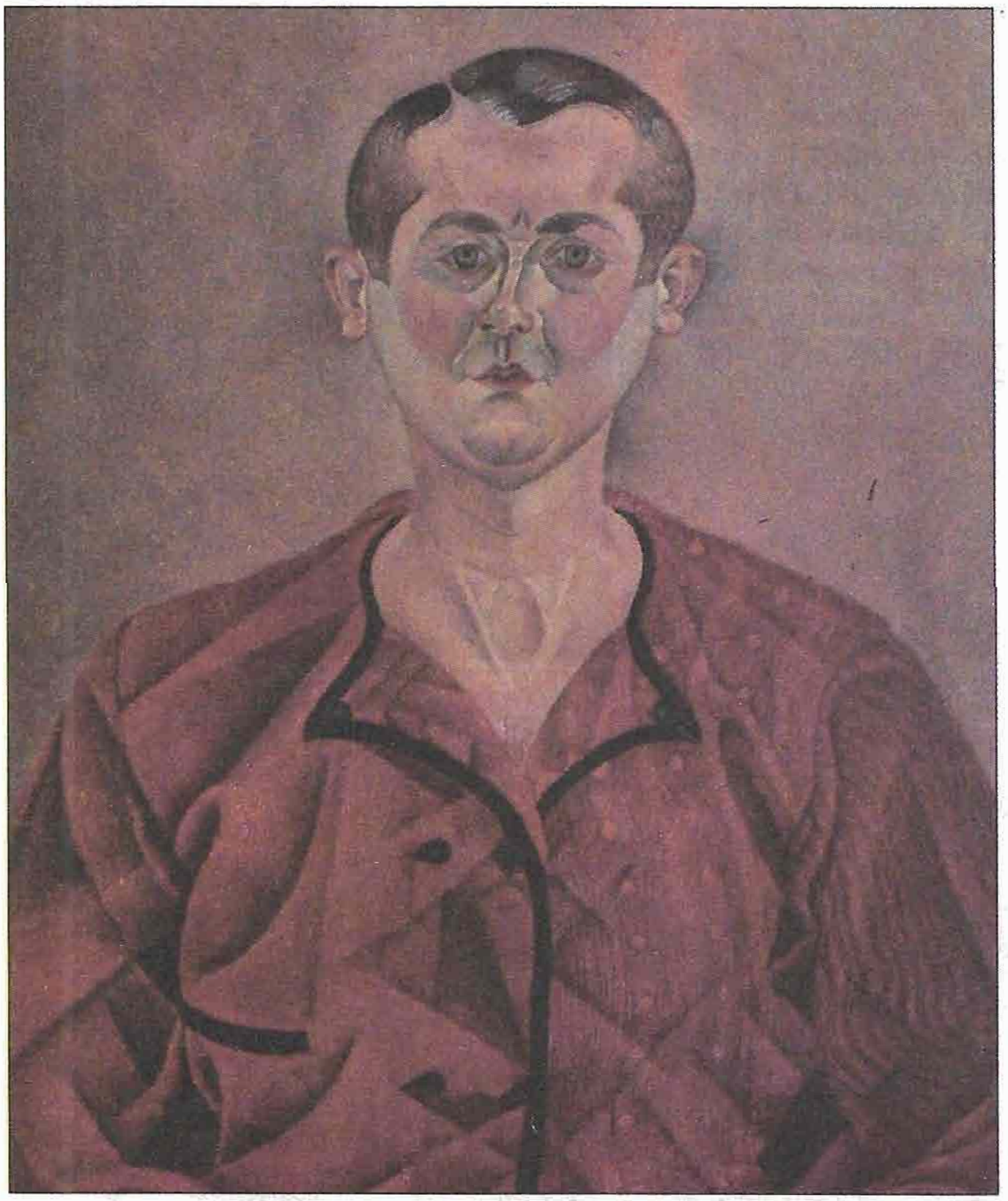

Miró, Joan Miró, este o mistificare. Propria sa mistificare. Asta se poate vedea şi din autoportrete.

Îmi aduc aminte mai cu seamă unul dintre ele, cel în care este, încă, tânăr, iar deasupra capului său atârnă o sfoară. Este, de fapt, o frânghie: o frânghie împletită, care aduce şi a spânzurătoare, dar şi a fir destinal de Ariadnă, a fir de care atârnă viaţa întreagă, care se scurge.

Am pus piciorul în Barcelona chitit să văd, de aproape, pânzele lui Joan Miró. Ştiam că e undeva în Plazza Neptun, undeva foarte aproape de Grădinile lui Laribal, chiar în Marină, pe buza Mediteranei, aproape spălată de mare. Am studiat harta din satelit, *Google Earth*, firește – şi am conchis: se poate ajunge acolo şi cu „funicularul de Montjuic“. Aşa am ajuns să privesc şi pictura lui Peter Watts, care are ca subiect chiar frontul clădirii care adăposteşte *Fundacio Joan Miró*. Dacă ajungeţi în Barcelona, vă sfătuiesc, oricum, nu rataţi întâlnirea cu un mare pictor cum e Joan Miró: aveţi, aici, ocazia să mergeţi chiar pe urmele lui, într-o aventură artistică deplină.

Joan Miró nu este numele unui pictor, ci al unei aventuri. Abstracte. O experienţă aproape exclusivă a culorii, mai mult, poate, decât a formei. Şi a visului, şi a naivităţii, şi a căldurii sufleteşti. Miró e din categoria celor neindiferenţi – şi care nu lasă indiferent pe nimeni.

În plus, Joan Miró i Ferra (acesta este numele său întreg!) este barcelonez get-beget. Nu este numai pictor, ci şi sculptor. La douăzeci de ani (el e născut în 1893) va fi deja membru fondator al mişcării la care va trudi toată viaţa, suprarealismul.

Miró e, deja, o manieră.

Poţi să te uiţi, de aproape, cu atenţie, şi la nudurile lui Miró: ele nu vor avea nici un element de senzualitate, nici o concesie făcută contingentului. Arta lui Miró e numai o artă abstractă, pură. Nudurile sale se aşază în descendenţa, parcă, a celor lui Georges Braque sau Picasso, întâlnite cu liniile, curbele şi obsesiile geometrice „de epură“ ale unui Wassily Kandinsky.

Fotografille făcute în atelierul lui din diverse timpuri ne arată o încăpere amplă, parcă tapetată cu piatră. Policioare, în partea dreaptă, pe perete, la o înălţime de om, un glob (planiglob, parcă), în rest tablouri şi iar tablouri, pânze în diverse stadii de prins viaţă. Uneori, îţi vine să crezi că picturile sale ar fi putut fi socotite ca un fel de strămoşi mai îndepărtaţi – şi poate „colaterali“ ! – ai grafitti-urilor. Un fel de precursori care privesc, acum, cu dragoste şi nostalgie, la experimentele unui pictor atât de abstract cum este Joan Miró. E un perete pictat pânza lui Miró. În care întotdeauna se află o fereastră, cel mai adesea albastră, un hublou, un

Formarea lui Miró ca pictor/ Traseul urmat până la a ajunge pictor „cu normă întreagă“

● **1893: 20 aprilie, se naşte Joan Miró** ● **1900: Cursuri de desen la *Şcoala Regomir*** ● **1901: Din această perioadă *datează* (cum sună, de parcă ar fi epoca de piatră!) primele desene care s-au păstrat de la el** ● **1907: Studii de comerţ în Barcelona. Intră la Jose Pasco Fine Arts School** ● **1910: Angajat la *Parfumeria Oliveras*** ● **1911: Pictor *full-time*, meserie de o viaţă**

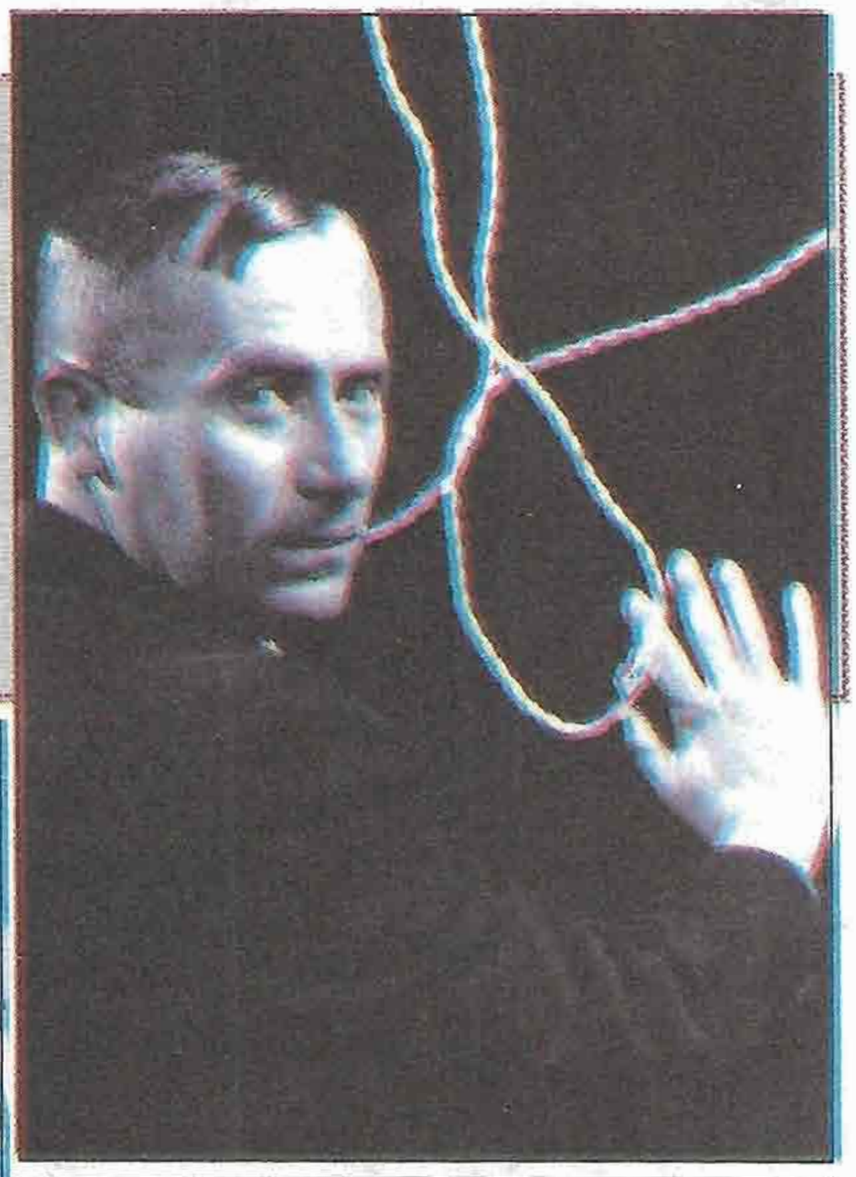

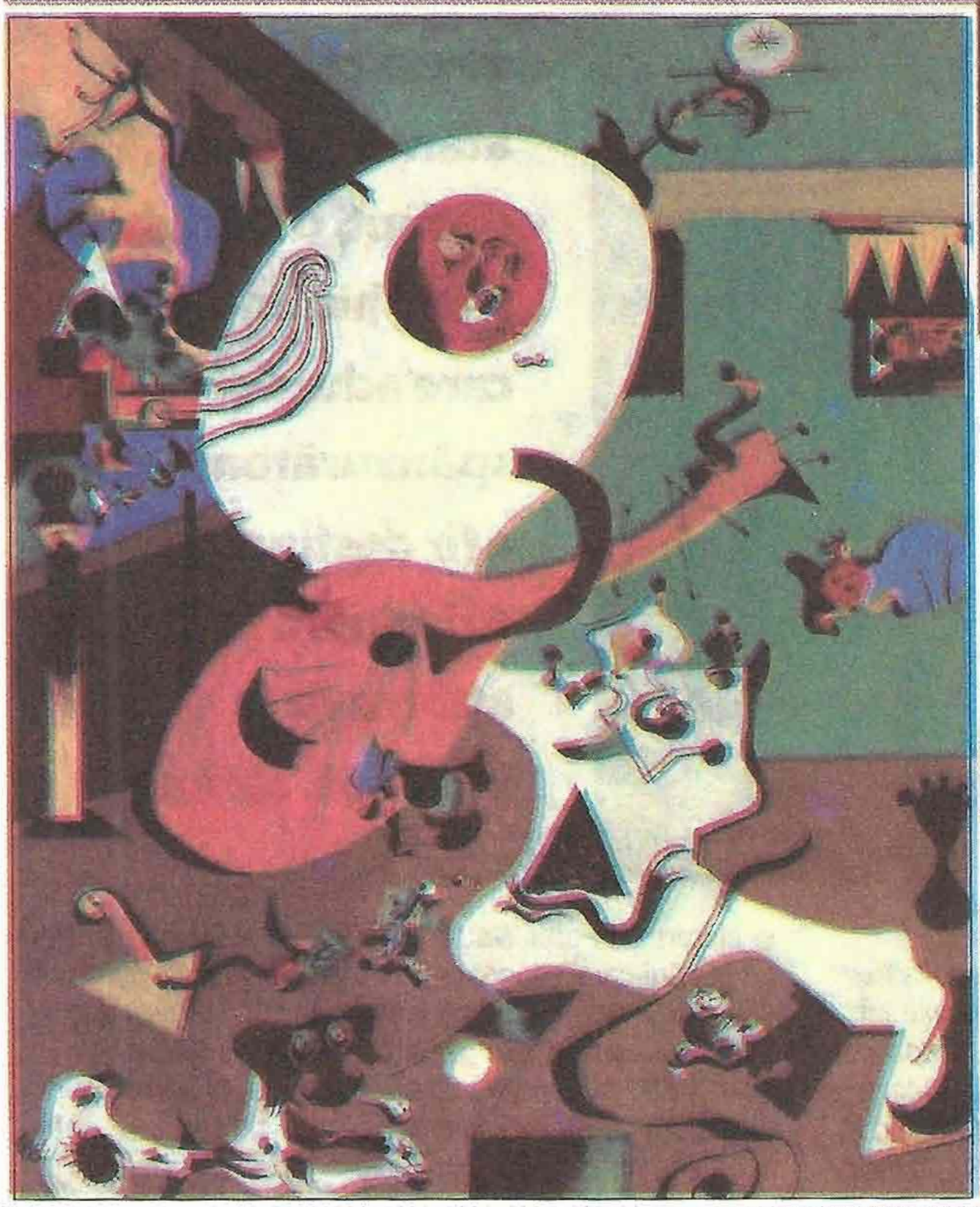

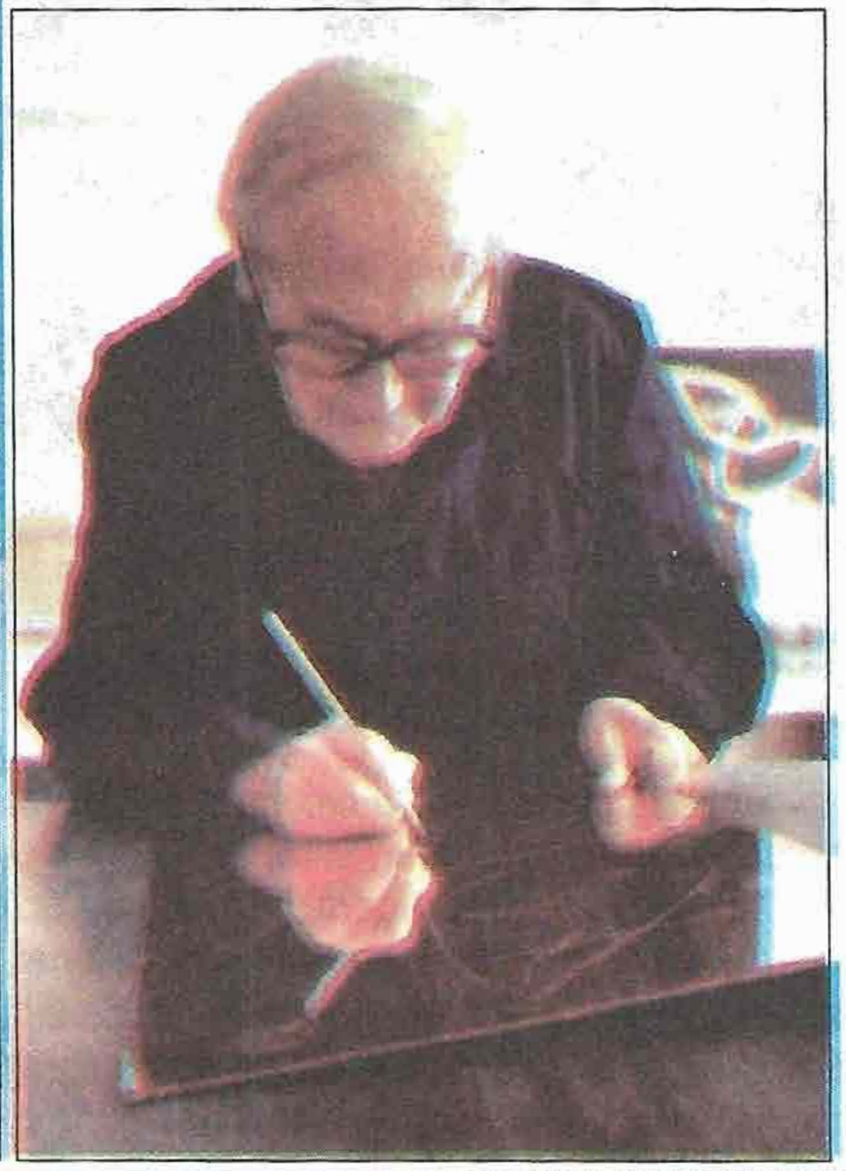

pătrat, un dreptunghi, de fapt nu geam, ci o despicătură a pereţilor. Şi în sosul alburiu al picturii plutesc tot felul de „lucruri“, obiecte şi animale fantaste. Planete, sirene cu coadă care, mai degrabă, par nişte gâze, vietăţi ale aerului. Alteori, o compoziţie a sa, şi nu din prima perioadă, arată mai aproape de un perete năclăit de sânge, pe care lichidul se scurge în voie, ca de la un cap spart.

Bănuiesc că nu există o dezamăgire mai mare pentru cei ce scocioresc prin destine de oameni cu har, oameni de geniu, oameni cu înzestrări răvăşitoare, decât să scormone prin viaţa lui Joan Miró. Nu au să dea decât peste ceea ce spune o fotografie de senectute: un bărbat scund, îndesat, cu meşe albe pe la tâmple şi cu o chelie care se întinde din ce în ce mai agresiv. La doisprezece ani, creiona schiţe după natură, la Tarragona, o localitate pe care am vizitat-o, tot pe ţărm, mai jos de Barcelona, spre Valencia.

Cărţile despre el ne înfăţişează un om meticulos, care lucra cu acribia strămoşilor săi. Pe cât de bibilitor se dovedea tatăl său, giuvaergiul. Pe cât de tenace era bunicul său, de meserie fierar. Schimbarea majoră în viaţa sa se pare că este plecarea la Paris, în 1919, primăvara. Acolo îl va vedea şi pe Picasso. Pe urmă va începe să alterneze. Iarna va sta la Paris, iar pentru vară se va întoarce în Spania. Ernest Hemingway, un tânăr prozator pe atunci în afirmare şi care încă nu îşi găsise deloc drumul, avea să aibă prezenţa de spirit de a-i cumpăra un tablou. Tabloul se numea *Ferma*. Fusese început în Spania. Şi continuat la Paris, iar pentru ca Joan Miró să redea cum îşi dorea culorile, acesta din urmă nu a pregetat să ia cu el iarbă din Montroig şi să o care cu sine în valiză până la Paris.

Mă uit la tablourile sale şi mă gândesc că nu prea întâlneşti la fiecare pas acest delir al culorii şi, deopotrivă, al visării pe care îl are Miró. Lumi, chipuri deformate, mâini care nu sunt mâini, dar ar părea să fie. Şi ce titluri de tablouri! Un exemplu grăitor: *Soarele roşu nimiceşte paianjenul*! O altă pânză se intitulează *Frumoasa pasăre descifrează necunoscutul perechii de îndrăgostiţi*, iar alta: *Femeia care se zbate pentru a atinge insesizabilul*.

Animale fantaste, multe, pe pânzele sale. E ca şi cum ai picta alte lumi. Fie că eşti sau nu extraterestru.

Culorile sale sunt uneori foarte stridente, nu lipseşte viaţa şi umorul din tablou. Nu degeaba, poate, unuia dintre prietenii săi, atunci când îi scrie, în 1923 (lui Rafols!), îi pomeneşte de animale monstruoase şi de animale angelice. Cel mai angelic şi, în egală măsură, cel mai înfiorător animal este, fără îndoială, imaginaţia.

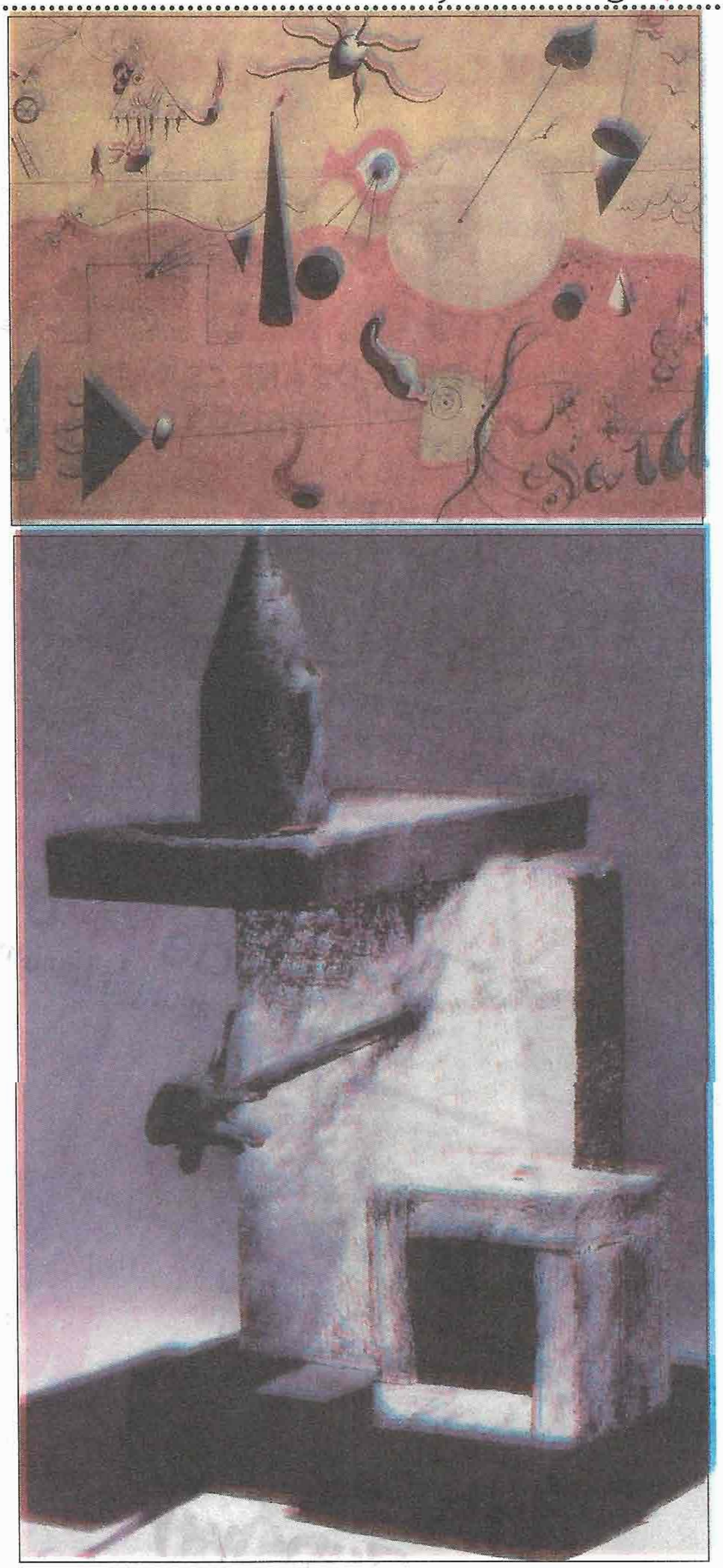

text **Mihail Gălăţanu**

Jocurile minţii,
un hobby pentru inteligenţa de toate vârstele

REBUS

DE 77 DE ANI, CEA MAI CITITĂ PUBLICAŢIE REBUSISTĂ DIN ROMÂNIA

REBUSACHE

„PUIUL" REVISTEI REBUS, PENTRU TINERI ŞI ÎNCEPĂTORI

REBUS

58 de Buzunar

CAREURI DE DEFINIŢII

SUDOKU!

O COLECŢIE DE GRILE CU CIFRE PENTRU TOŢI ÎMPĂTIMIŢII ACESTUI JOC AL MINŢII

REBUS BIS

UN MINI-ALMANAH CU PROBLEME REBUSISTE ŞI GENURI LITERARE DE DIVERTISMENT

INTEGRAME & SUDOKU

CIFRE ŞI LITERE, JOCURI LOGICE ŞI CUVINTE, DEZLEGĂRI PE LOC

calitate garantată de PUBLICAŢIILE FLACĂRA

Scurtătura

de **George Arion**

„Ce este timpul? E oare un şuvoi continuu ce duce cu sine toate visele noastre, cum spune vechiul cântec? Sau e o cale ferată? Poate că ea are bucle şi derivaţii, pe care poţi merge înainte, dar te poţi şi întoarce la o staţie anterioară de pe aceeaşi linie.“

Stephen Hawking

Într-o vreme, la vreo doi kilometri de Barintown, primăria amplasase în câmp vreo cincizeci de rulote arătoase, care să servească drept adăpost temporar unor familii defavorizate, cărora nu le putea asigura case convenabile în oraş. Locuiau aici peste două sute de persoane. Bărbaţii – dar şi unele dintre femei – plecau în zori la lucru şi nu se mai întorceau decât seara, istoviţi, murdari şi puşi pe harţă. Unii erau muncitori la fabrica de conserve, alţii descărcau şi încărcau lăzi în camioanele care purtau legume prin toată ţara, sau roboteau prin ateliere de reparaţii auto. Femeile erau angajate ca menajere prin casele celor înstăriţi, sau serveau la mesele din restaurante, ori lucrau în atelierele de croitorie. Unii aveau maşini, nişte rable care ameninţau să se facă bucăţi la orice zdruncinătură. Dar cei mai mulţi foloseau autobuzele care opreau în faţa acestei tabere de năpăstuiţi ai soartei – tot o iniţiativă a primăriei. Şi, desigur, mai erau şi mulţi bătrâni care, în zilele însorite, stăteau la taclale în faţa rulotelor, pe scaune de plastic, jucând table şi cărţi, sau zăcând pur şi simplu cu ochii în zare, gândindu-se că trăiseră fără nici un rost. Cei mai fericiţi erau copiii – aveau la dispoziţie un teren vast de joacă, de care n-ar fi putut beneficia pe străzile oraşului din apropiere, unde ar fi fost admonestaţi la orice pas.

Proiectul costase mulţi bani, fusese considerat un succes, se făcuse mult tam-tam în jurul lui, asigurându-le autorităţilor încă un mandat. Dar problema locuinţelor nu

fusese nici pe departe rezolvată. În Barintown încă mai vedeai indivizi zdrenţăroşi, dormind pe cartoane prin ganguri, în mirosuri pestilenţiale, alături de câini vagabonzi. Nu puţini cerşetori fuseseră găsiţi morţi după o noapte geroasă. Dar, aşa cum se exprimase un oficial la o conferinţă de presă, asta înseamnă selecţia naturală, numai cei tari rezistă, confruntarea cu existenţa e dură, indiferent pe ce treaptă socială te-ai afla. În orice caz, atunci când întâlneai inşi cu priviri rătăcite, jerpeliţi şi mirosind de la o poştă a băutură de proastă calitate, era preferabil să treci pe celălalt trotuar, nu ştiai niciodată cu cine ai de-a face, cu un întinde mâna, cu un hoţ sau, poate, chiar cu un criminal. Mulţi dintre ei se drogau cu cele mai scârboase substanţe, cu toluen, de pildă – măcar ăştia se credeau descinşi în cel mai prietenos univers din câte există, erau cei mai fericiţi.

Dar toate au un sfârşit – este singura certitudine care ne-a fost dată. După vreo cincisprezece ani, parcul de rulote se înfăţişa ca o expoziţie în aer liber cu opere create de către nişte sculptori nebuni. Cel puţin aşa arăta de la depărtare, în ceţurile albăstrui ale dimineţii. Locatarii lor le părăsiseră, căutându-şi norocul prin alte părţi. Câţiva avuseseră şansă – se mutaseră în oraş, primind credite de la bănci, fiindcă aveau un loc de muncă stabil, şi o leafă cât de cât sigură. Nu se descurajaseră de dobânzile împovărătoare. Lăsaseră de izbelişte fostele locuinţe, după ce căraseră mobile, televizoare, frigidere şi haine. Evident, numai dacă obiectele mai corespundeau standardelor din noile ambianţe. Geamurile rulotelor fuseseră sparte la nişte concursuri de tir cu pietre pe care le organizaseră mai mulţi vagabonzi aciuaţi din când în când pe aici. Uşile fuseseră smulse, pereţii dărâmaţi sau acoperiţi cu expresii obscene. Tot opera lor. Multe fuseseră răsturnate şi putreziseră în ploaie. Din măreţul proiect se alesese praful.

O mână de investitori se reunise însă pentru un altul, mai grandios. Cumpăraseră terenul şi acum aşteptau să strângă destule fonduri pentru a construi aici vile luxoase, pentru cei care nu mai suportau vacarmul oraşului şi doreau ca orele petrecute în căminul lor, după truda cotidiană, să fie puse sub semnul liniştii şi al armoniei. Macheta de reamenajare a zonei putea fi consultată la sediul unei importante firme de construcţii din Barintown. Deja unii dintre cei înstăriţi plătiseră un avans consistent – practic, doar câteva vile nu fuseseră încă achiziţionate. Lucrările aveau să înceapă în curând. Dar mai întâi trebuia curăţată întreaga suprafaţă. Fuseseră aduse macarale care încărcau rulotele dărăpănate în camioane uriaşe. Acestea le duceau la un cimitir de maşini unde erau complet dezmembrate. Celelalte resturi se îndreptau spre o imensă groapă de gunoi, înconjurată de tufişuri încâlcite, cu o singură cale de acces.

Şi totuşi, în mijlocul acestei paragini rămase în urma unui plan îndrăzneţ, util într-o vreme, un fiasco la un moment dat, locuia un bărbat cam de patruzeci de ani. Rulota lui scăpase şi de ravagiile intemperiilor şi de bombardamentul cu pietre. Rudy Power o îngrijise ca pe ochii din cap, şi băgase spaima în derbedeii care încercaseră s-o ia drept ţintă, ameninţându-i cu o puşcă de vânătoare. Pe afară era dichisită, deşi arăta cam bălţată, fiind vopsită în culori ţipătoare, care nu se potriveau unele cu altele. Cum arăta pe dinăuntru nu ştia nimeni. Cei care veniseră să-l determine să se mute fuseseră ţinuţi în prag. Demersurile lor nu avuseseră nici un succes. Constructorilor le stătea ca un ghimpe în coastă. Primăria nu mai avea încotro şi se pregătea să obţină un ordin de evacuare silită. Demararea proiectelor de interes public este mai importantă decât sclifoselile unui ins bizar, fie el şi înarmat.

Când mai locuiau încă aici, vecinii îl socotiseră un ciudat, pe care doar îl salutau, fiind imposibil să legi o conversaţie cu el. Nu-l vizitau şi nu primeau vizite de la el. Nici nu ştiau dacă e acasă, decât dacă îi zăreau maşina parcată pe aleea de prundiş din faţa uşii. Avea un *Mustang* roşu pe care uneori nu-l mai vedeai zile de-a rândul. Trăia singur. Iar eu îl suspectam că a violat şi a ucis mai mult de zece fete şi femei.

Sătui de tândăleala de care dădea dovadă poliţia, părinţii uneia dintre tinerele strangulate se adresaseră unei agenţii de detectivi particulari, *Thomson &Thomson.* Cum de au ales-o tocmai pe asta, a fost la început un mister. Poate dublarea numelui Thomson le inspirase încredere, socotind-o o afacere de familie, şi, prin urmare, sigură. Aşa şi fusese o vreme. O afacere condusă de către un bărbat şi o femeie. Doi foşti poliţişti. Soţ şi soţie. Peter şi Martina. Prenumele unui mare jucător şi al unei mari jucătoare de tenis. Peter Sampras şi Martina Navratilova. O fantezie a unor părinţi îndrăgostiţi de sportul practicat la începuturi de către gentlemeni îmbrăcaţi în alb, mânuind rachete pentru propria lor plăcere, nu pentru a câştiga o căruţă de bani, aşa cum se întâmplă astăzi cu participanţii la turneele de Mare Şlem.

În primii ani afacerea le mersese bine. Nu aveau angajaţi, prin urmare nici cheltuielile nu erau mari. În schimb posedau surse din cadrul poliţiei, cumpărau ponturi de la diverşi informatori cu care păstraseră legătura, sau se mişcau ei înşişi în medii interlope, trăgând cu urechea la conversaţiile altora, în timp ce se prefăceau că sunt interesaţi numai de halbele cu bere din faţa lor.

Dar Martina murise şi rămăsesem singur. De câte ori intram în agenţia situată într-un bloc vechi din Los Angeles, priveam cu tristeţe la firma pe care scria *Thomson&Thomson.* N-aveam însă nici un imbold s-o schimb, deşi îşi pierduse din strălucire. Intram în antreul strâmt, în care pusesem câteva scaune ca într-o sală de aşteptare, apoi pătrundeam într-o încăpere unde erau două birouri, al meu şi al Martinei. Pe al ei pusesem o fotografie înrămată, care o înfăţişa pe la vreo treizeci de ani, pe o plajă scăldată de soare. Râdea fericită, într-un costum de baie – avusese un corp superb. Râdea fericită la fotograf – cel care ţinea aparatul fusesem chiar eu. De câte ori priveam poza simţeam din nou dogoarea acelei zile, briza uşoară, auzeam ţipetele pescăruşilor şi în nări îmi pătrundea mirosul apei sărate, de o culoare ireală. Şi mai simţeam şi o adâncă durere.

Pe biroul meu era un maldăr de hârţoage, de tăieturi din ziare, de carneţele în care îmi notasem tot felul de nimicuri – odată şi odată poate vor fi de folos la ceva. Lucram la un caz pentru rezolvarea căruia mi-aş fi dat şi viaţa, atât de important era pentru mine. De zile şi nopţi

puneam întrebări în stânga şi-n dreapta, iscodeam, cercetam arhive, mă aventuram prin cartiere rău famate. Dar ancheta înainta anevoie.

Într-una din zile am auzit cum se deschide uşa de la intrare, apoi cineva a ciocănit cu sfială la uşa încăperii în care vegetam. Mai înainte de a spune ceva, am ascuns sticla de whisky din care mă cinstisem de dimineaţă şi am pitit şi paharul în care mai rămăseseră câteva degete de băutură. Pe masă a rămas însă deschisă o antologie de poezie din care tocmai terminasem de citit un poem al Sarei Teasdale: „O primăvară-a fost ce n-a venit;/Dar am trăit de-ajuns spre-a şti acum/Că tot ce nu avem nicicând rămâne,/Iar ceea ce avem se face scrum." Cam naiv, dar potrivit stării mele de spirit.

Am zis cu un glas gâtuit de emoţie, ca al unui elev prins copiind:

– Intră!

Uşa s-a deschis încet şi în prag şi-au făcut apariţia un domn şi o doamnă cam la şaizeci de ani – de fapt, după cum aveam să aflu, nu împliniseră cincizeci. El era îmbrăcat într-un costum negru – cum de nu se cocea în el, afară erau peste 35 de grade! Ea purta un deux pièces de aceeaşi culoare şi pantofi cu tocuri joase. Au închis cu grijă uşa în urma lor şi s-au uitat lung la mine.

M-am ridicat în picioare, mi-am pus şi eu haina subţire pe care o aşezasem pe spătarul scaunului şi am încercat să vorbesc într-o parte, cu gura de-abia deschisă, ca să nu se simtă mirosul de alcool.

– Peter Thomson. Cu ce vă pot ajuta?

M-au cântărit în continuare din ochi. M-am simţit şi mai stânjenit. Nu era o zi în care să fac o impresie bună. De fapt, în nici o zi nu mai aveam cum să inspir cuiva încredere.

Bărbatul a fost cel care mi s-a adresat primul.

– Barbara şi Theodor Savalas.

I-am invitat să ia loc pe cele două fotolii din faţa biroului meu. Doamna a aruncat mai întâi o privire spre fotografia Martinei. M-am aşezat şi eu, având grijă să nu răstorn sticla pe care o pusesem pe parchetul neîngrijit de o bucată de vreme. M-am uitat întrebător la ei. Am încercat să-mi ascund emoţia. Numele Savalas îmi era cunoscut.

Tot bărbatul a rupt tăcerea. Avea o voce baritonală, deosebit de plăcută. Un glas care de-abia lăsa să se ghicească o suferinţă profundă.

– În urmă cu patru săptămâni, fata noastră, Thelma, a fost omorâtă. Dar mai întâi a fost violată. I s-a găsit trupul – fusese tentat să spună cadavrul, dar se oprise la timp –, la marginea unei parcări a unui motel de lângă Los Angeles. A fost strangulată cu propriii ei ciorapi. Nu împlinise 25 de ani. Îşi făcuse o groază de visuri.

Cunoşteam cazul. Ziarele şi televiziunile ahtiate de

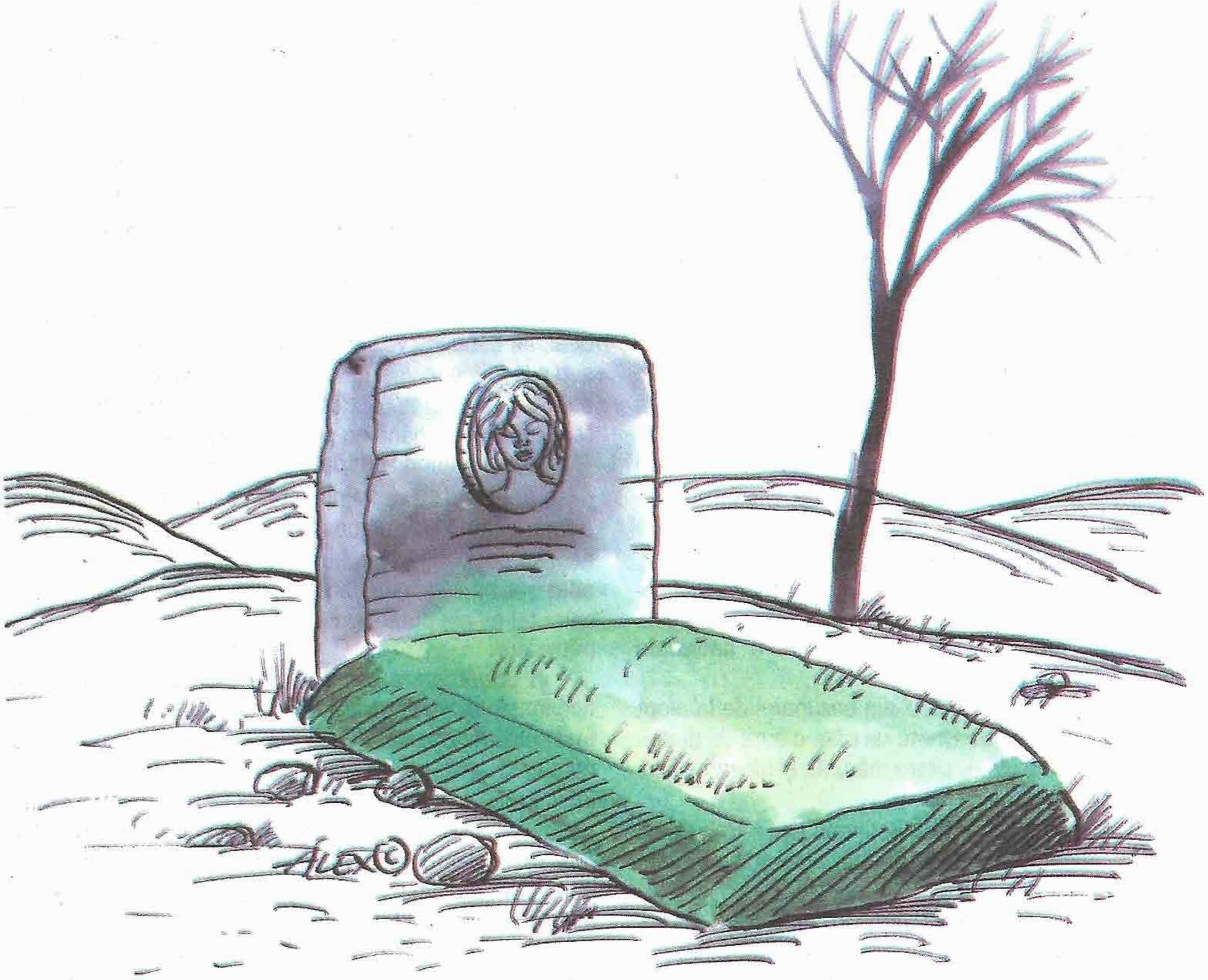

senzaţional oferiseră din belşug informaţii unui public la rândul lui înfometat de tot ce era ieşit din comun. Într-o seară, Thelma fusese la o petrecere cu nişte prieteni şi prietene. Plecase singură de acolo. Dar nu mai ajunsese acasă.

N-am spus nimic. În memorie mi-au revenit versurile minunatei Emily Dickinson: „Să mori – durează doar o clipă –/ Ei spun că nici nu doare –/ Mai pal e totu-ncet-încet –/ Apoi – dispare." Tot domnul a continuat să vorbească. Faptul că nici unul dintre ei nu se văicărea, nu-şi smulgea părul din cap, făcea scena şi mai tensionată.

– De o lună se derulează o anchetă a poliţiei. N-am nimic să le reproşez celor care se ocupă de caz. Îşi dau toată silinţa. Numai că n-au ajuns la nici un rezultat. Iar pe măsură ce trece vremea, urmele se răcesc.

A tăcut. Eu îmi ţineam gura închisă în continuare. Doamna încă nu rostise nici o vorbă.

– Ne-am gândit să ne adresăm şi unui detectiv particular. Acesta poate apela la mijloace neconvenţionale şi poate avea mai mult succes. Uneori, anchetele oficiale sunt prea zgomotoase. De aceea am venit la dumnea-voastră. Ce ziceţi? Acceptaţi să investigaţi pentru noi?

I-am privit din nou, cu şi mai multă luare-aminte. Un bărbat şi o femeie care îşi purtau suferinţa cu demnitate. Dacă nu m-aş fi jenat, aş fi înşfăcat paharul pitit şi l-aş fi golit dintr-o suflare. Uneori, durerea altora e la fel de insuportabilă ca şi a ta. Le-aş fi dat şi lor să bea. Cu siguranţă, m-ar fi refuzat. Băutura sporeşte suferinţa, nu o alină.

Parcă rămăsesem fără grai. Domnul s-a neliniştit. A încercat să fie mai convingător.

– Să ştiţi că nu ne uităm la bani. Plătim orice onorariu solicitaţi.

Ştiam asta, aveau o situaţie materială înfloritoare. El era director de bancă, ea era în fruntea unei agenţii de marketing şi publicitate care condusese multe campanii de succes. Aveau o grămadă de bani. La ce le mai foloseau acum? Un altul în locul meu, profitând de situaţie, le-ar fi luat şi hainele de pe ei.

Mi-am dres glasul, dar vocea mea a răsunat tot bizar.

– Onorariul e cel afişat în hol. La care se adaugă cheltuielile. Prezint chitanţe pentru orice sumă investită.

S-au uitat la mine cu speranţă. În special ochii stinşi ai doamnei au scânteiat o fracţiune de secundă. Sau poate doar mi s-a părut.

– Prin urmare, acceptaţi cazul?

Am încuviinţat dând din cap – îmi era frică să mai deschid gura, dat fiind că nu mai eram deloc sigur pe glasul meu. Nu mă mai aflasem niciodată într-o astfel de situaţie.

Domnul a scos un portofel din buzunarul de la piept şi a pus pe birou zece bancnote de câte o sută de dolari. A lăsat şi o carte de vizită. Litere mărunte şi elegante îi indicau numele şi profesia.

N-am zis nimic. Îmi stătea pe limbă să-i întreb de ce apelează la mine. Am preferat să tac. S-au ridicat. M-am ridicat şi eu.

De-abia atunci am auzit pentru prima dată vocea doamnei Savalas. O voce blândă, învăluitoare. Parcă venea dintr-o altă lume, mai prietenoasă.

Privind spre fotografia Martinei a zis aproape în şoaptă:

– Cred că v-aţi iubit mult soţia.

Atunci am înţeles de ce au venit la mine. Ştiau. Ştiau totul. Printre victimele Strangulatorului cu ciorapul fusese şi Martina. Dar de unde aflaseră? Trăsesem nişte sfori, iar foştii mei colegi din poliţie nu-i divulgaseră numele presei. Jurnaliştii o numiseră în articolele lor, în emisiunile de ştiri de la radio şi televiziune, Necunoscuta. O necunoscută din clasa de mijloc, lipsită de noroc.

Am bâiguit ceva, i-am condus până la uşă, am aşteptat ca paşii lor să se piardă pe scări, şi m-am repezit la paharul cu whisky. L-am dat peste cap, l-am umplut din nou, şi l-am golit iarăşi. Până seara mă ameţisem în aşa hal încât n-am mai avut curaj să plec cu maşina şi am dormit într-un fotoliu. Somnul mi-a fost agitat, bântuit de coşmaruri.

M-am trezit în zori, fără dureri de cap. Din fericire. Cămaşa îmi mirosea a transpiraţie, iar în gură aveam un gust neplăcut de la cele două pachete de ţigări pe care le fumasem. Am aerisit încăperea. Am făcut puţină rânduială în birou, m-am uitat pe nişte hârtii şi m-am dus acasă unde m-am vârât sub duş, am ciugulit ceva şi m-am îmbrăcat în blugi şi cu un tricou cu *Lakers* – când trăia Martina nu scăpam aproape nici un meci al lor. Apoi m-am dus la cimitirul aflat pe un dâmb.

Lespedea de pe mormântul Martinei nu fusese încă vătămată de ploi. O simplă piatră de granit, pe care era săpat numele ei, amintind şi anii pe care îi petrecuse pe planeta Pământ. Numai treizeci şi nouă. Fără să vreau, am recitat în gând dintr-un poem al lui Edgar Lee Masters, care îi plăcea şi ei – ce mult ne plăcea să descoperim poeme tulburătoare şi să ni le citim unul altuia!

„Unde sunt Elmer, Herman, Bert, Tom şi Charley,

Cel cu voinţă slabă, cel cu braţ tare, clovnul, beţivul, luptătorul?

Toţi, toţi îşi dorm somnul pe deal."

Dar unde e Martina? Şi ea îşi doarme somnul pe deal. Iar când îmi va veni sorocul, şi eu o să fiu lângă ea, sub o lespede rece şi la fel de simplă. Dar până atunci trebuia să aflu cine e ticălosul care îi curmase viaţa. N-aveam linişte până nu puneam mâna pe el.

Primul telefon l-am dat familiei Savalas. Le-am făcut o vizită, dorind să văd ambianţa în care crescuse Thelma, o fată liniştită şi studioasă. Am băut împreună o cafea, aşezaţi pe fotolii în jurul unei mese joase. De la ei n-am aflat mai nimic în plus faţă de ceea ce ştiam deja. Într-un carneţel mi-am notat numele celor cu care fata fusese la petrecere.

În următoarele zile am stat îndelung de vorbă cu fiecare dintre ei. Tânăra fusese la ziua de naştere a unui fost coleg de şcoală. Băuse puţin, dansase, iar la miezul nopţii plecase singură – a doua zi dorea să participe la o întâlnire cu un scriitor care organizase o sesiune de autografe. Cineva o văzuse pe geam urcându-se într-un *Mustang* roşu. Dar toate astea le ştiam şi nu mă luminau mai mult. Cum să-l găseşti pe proprietarul unei maşini al cărei număr nici nu i-l ştii? Mai ales că Strangulatorul lovea când în New York, când în Chicago, când în Los Angeles, când în Detroit. De obicei, un ucigaş în serie îşi

marchează teritoriul, ca şi cum ar vrea să arate cine e stăpânul lui, nu umblă alandala, omorând la întâmplare ce îi iese în cale. Dar nemernicul ăsta ieşea din tiparul obişnuit. Străbătea distanţe uriaşe pentru ca să comită fărădelegi. Din dorinţa de a se ascunde mai bine? Din orgoliul că bagă groaza într-un spaţiu mai vast?

Nu puteau fi mai mulţi ucigaşi. Opinia publică nu fusese informată despre un amănunt important: criminalul făcea la capătul ciorapilor un soi de fundă, ca o semnătură inconfundabilă a ceea ce comisese. Dacă ar fi fost vorba de crime la indigo, funda aceea, despre care nu ştia nimeni în afara anchetatorilor, ar fi lipsit.

Câteva săptămâni am fost numai pe drumuri. Am colindat prin toate locurile unde se manifestase lucrarea diavolească a Strangulatorului. Am umplut cu însemnări mai multe carnete. Am vorbit cu zeci de oameni – părinţi ale victimelor, sau soţi, sau alte rude, sau prieteni. Nici unul n-a amintit de vreun *Mustang* roşu. Ca să străbată însă distanţele acelea lungi îi trebuia cu siguranţă un mijloc de transport. Dar nu era neapărat nevoie să-şi folosească maşina personală, dacă avea vreuna. La fel de bine putea folosi avionul, trenul, autobuzul, sau putea închiria, pentru câteva zile, o maşină.

Poliţiştilor le era limpede modul în care opera ucigaşul: îşi ademenea viitoarele victime sub diverse pretexte, le punea sub nas o batistă îmbibată cu cloroform, le ducea în vreun ungher dosnic şi le viola, apoi le înfăşura ciorapii în jurul gâtului şi strângea până le sufoca. Cei de la laboratoarele de criminalistică nu descoperiseră însă fibre lăsate de către ucigaş pe corpul femeilor, nici urme de sânge sub unghiile lor, ceea ce însemna că acestea nu mai apucaseră să se zbată şi să-l zgârie.

I se întocmise şi un profil – un bărbat atrăgător, care inspira încredere, astfel încât putea aborda cu uşurinţă pe oricine, fără să stârnească suspiciuni. Era evident că trebuia să aibă şi o stare materială mulţumitoare, pentru a suporta cheltuielile destul de piperate ale deplasărilor sale.

Dar statutul fetelor şi femeilor ucise era curios. Printre ele figurau câteva prostituate, dar şi o profesoară de franceză, o elevă în ultimul an, o casnică, o avocată, o jurnalistă, o nevastă de om de afaceri... Printre ele figura şi Martina, asociată cu mine la agenţia de detectivi particulari *Thomson &Thomson* şi iubita mea soţie.

De câteva ori gândul m-a purtat spre ultimele ei clipe. De fiecare dată am refuzat să-mi duc gândul până la capăt. Pur şi simplu refuzam să-mi închipui ce trăise în acele momente. Nu eram destul de puternic pentru a îndura viziunea unei scene atroce. Dar îmi blocam imaginaţia cu tot mai multă greutate.

În timpul cercetărilor mele, violatorul a mai lovit de două ori. Intervalul dintre două crime începea să se micşoreze. Aşa ceva se întâmplă când boala agresorului se agravează. Satisfacţia provocată de crimă durează tot mai puţin. El are nevoie să-şi dovedească puterea pentru a se linişti. În ritmul ăsta, dacă nu e prins, îl va întrece pe Ted Bundy, cel mai căutat ucigaş în serie din timpurile moderne. Între 1974 şi 1978, peste treizeci de femei fuseseră victimele lui. Avea un obicei straniu – ducea corpurile pe muntele Taylor şi petrecea ceasuri întregi printre cadavrele în putrefacţie, le machia şi făcea sex cu ele. În acelaşi timp cu el, sau în alte epoci, au fost alţii la fel de vestiţi, unii cu mult mai multe victime la activ. La Academia de Poliţie ne fusese prezentat cazul lui Jeffrey Dahmer. Între 1978 şi 1991, acesta ucisese şaptesprezece persoane. Fusese acuzat nu numai de asasinarea lor, ci şi de sodomie, necrofilie, canibalism. Cam tot atunci, Dennis Rader strangulase cel puţin zece persoane, după ce mai înainte le torturase.

Cazul lui Ted Kaczynsky era mai complicat. Cercetătorul de la Universitatea din Berkeley, poreclit Unabomber, trimisese, vreme de optsprezece ani, încărcături explozive unor oameni de ştiinţă. Pe unii îi mutilase, pe alţii îi omorâse. Era modul lui de a protesta împotriva dezvoltării tehnologiei care ne înstrăinează de natură. Ce mai conta că avea un IQ fantastic – 170? La un moment dat, mintea lui strălucită o luase razna. Din câte ştiam, mai trăia şi acum într-o închisoare, sub o pază severă. Însă el nu se socotea nebun. Dar cine spune despre el însuşi că e dement?

Dar Gilles de Rais era campionul. Fostul căpitan în armata pe care o strânsese Jeanne d'Arc contra englezilor a fost condamnat la moarte pentru că a violat şi a ucis băieţi şi fete. Numărul lor – estimat între 80 şi 200 – nu va putea fi aflat niciodată cu exactitate, deoarece monstrul acela obişnuia să ardă cadavrele. Unii au ajuns cu numărătoarea la şase sute!

După cum se vede, unora le place să facă viaţa cât mai urâtă în acest colţ de univers. Cuiva parcă nu îi convine că există fiinţe raţionale pe această planetă.

Familia Savalas m-a mai vizitat de două ori pentru a se interesa de mersul cercetărilor. N-am avut mare lucru să le spun. De fiecare dată au vrut să-mi mai lase nişte bani. I-am refuzat cu delicateţe. M-au înţeles şi n-au insistat.

De fapt, nici nu cred că veneau ca să afle ceva. Nu erau dintre aceia care îşi fac visuri deşarte. Aveau însă poate nevoie să plângă pe umărul cuiva care cunoştea o aceeaşi durere. Dar toţi trei eram nişte oameni care îşi ţin în frâu sentimentele, aşa că vorbeam puţin şi ne despărţeam la fel de abătuţi, având senzaţia că nu putem arunca punţi între noi, pentru o comunicare deschisă. Adevărata durere nu e comunicabilă.

Eu coboram pe o pantă tot mai primejdioasă. Nu trecea o zi fără să golesc, de unul singur, o sticlă de whisky. Uneori, treceam şi la a doua. Beam şi la birou, şi acasă. Dar realitatea nu mi se părea mai îmbietoare. În loc să mă liniştesc, mă zbuciumam şi mai mult. Asta era ziua. Noaptea mă chinuiau coşmarurile. Ceea ce refuzam să-mi imaginez în legătură cu sfârşitul Martinei, se năpustea asupra mea în somn, cu o violenţă şi cu o cruzime insuportabile. Martina întâlnindu-l pe ucigaş... Martina ameţită cu cloroform şi târâtă în nişte tufişuri... Martina mişcându-se spasmodic, fără să ştie poate că e violată... Închipuindu-şi, poate, că eu îi provoc intensa plăcere... Sufocată apoi cu propriii săi ciorapi şi abandonată ca o canapea de care nu mai ai trebuinţă... Sub un cer poate presărat cu stele indiferente... Un cer pe care l-am admirat de-atâtea ori împreună...

Mă trezeam înspăimântat şi lac de transpiraţie.

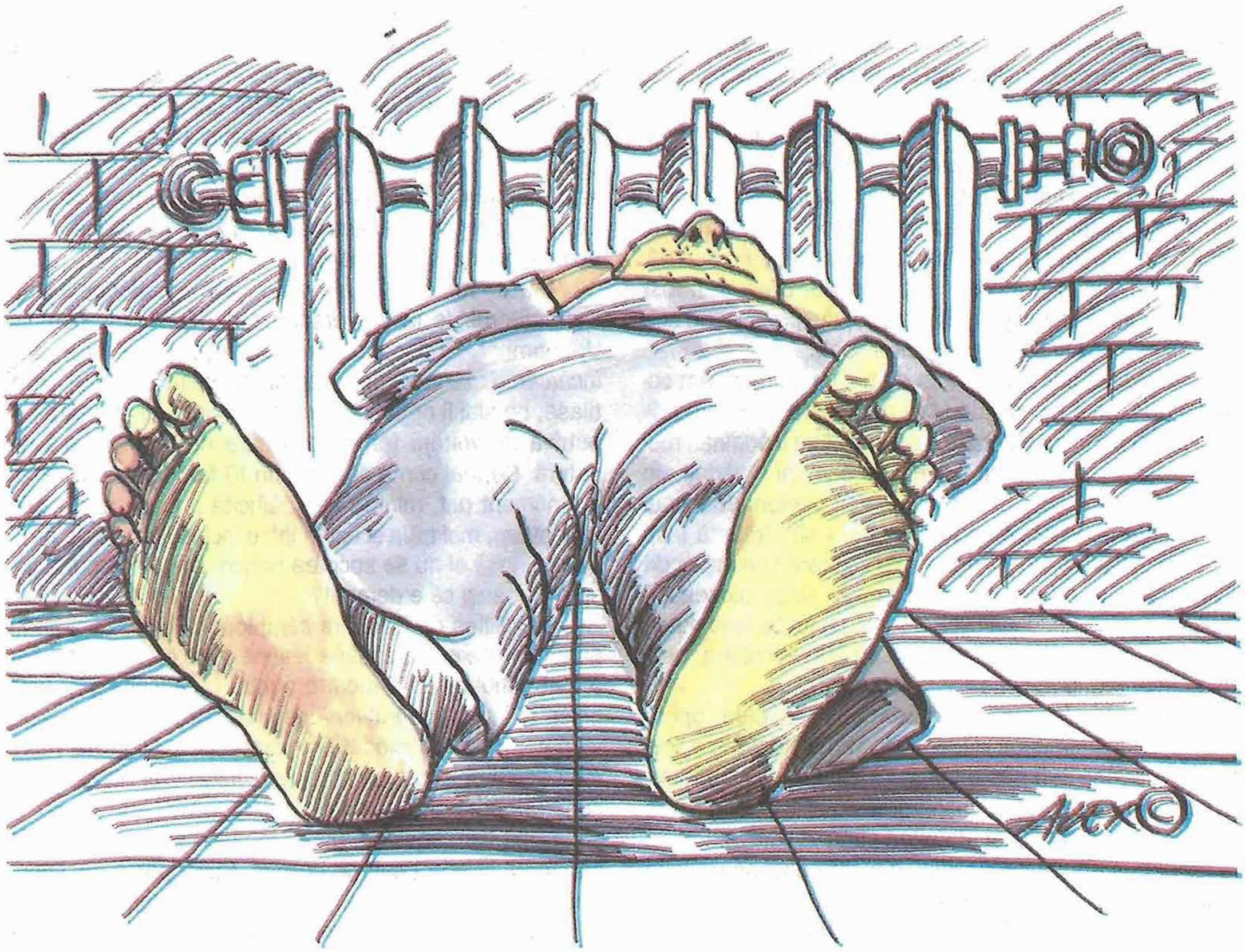

Mângâiam cămaşa de noapte a Martinei şi instantaneu îmi aduceam aminte de versurile lui Wallace Stevens: „Casele sunt bântuite/ De cămăşi albe de noapte.“ Avea dreptate fermecătorul poet.

Sună cinic, dar îmi doream ca şirul crimelor pe care le comitea acest dement de Strangulator să continue. Mulţi criminali în serie nu au fost prinşi pentru că, la un moment dat, omorul nu le-a mai produs nici o plăcere, au reintrat pe un făgaş normal şi s-au dat la fund. Cu cât erau mai multe victime, cu atât creşteau şansele să comită o greşeală şi să fie prins. La fel de groază îmi era ca nu cumva să se îmbolnăvească şi să moară, ducându-şi în mormânt secretul terifiant. Nedrept mi se părea, de asemenea, ca să i se întâmple vreun accident din care să nu mai scape. Văzusem un film zguduitor după cartea unui elveţian, cu un poliţist ager, care îşi pierduse minţile aşteptând un asasin pe care l-ar fi dat în vileag, dacă n-ar fi murit într-o coliziune de maşini. Filmul îl văzusem împreună cu Martina, Jack Nicholson jucase magistral, ca întotdeauna, *Făgăduiala* parcă îi zicea acelei pelicule care ne răscolise până la lacrimi şi ne dezvăluise, încă o dată, ce rol joacă hazardul în viaţa noastră. Auzisem de un tip care fusese singurul supravieţuitor dintr-un avion prăbuşit la decolare. Insul nici n-a apucat să se dezmeticească din şoc, că a murit pe stradă, lovit de un ghiveci căzut de la etajul trei. Ştiam despre un altul care câştigase marele pot la loteria naţională. N-a avut şansă nici ăsta să chelţuiască nici măcar un dolar din uriaşa sumă, fiindcă a dat ortul popii într-un chip neverosimil: a alunecat pe un peron şi a nimerit sub metroul care intra în staţie. Dar de astfel de întâmplări e plină lumea în fiecare zi.

Aveam să cunosc şi eu ce înseamnă hazardul. Violatorul mai comisese o crimă în Cleveland. Tot acolo poliţia gonise după un *Mustang* roşu care zdrobise doi trecători pe o trecere de pietoni. În maşină, după spusele martorilor, erau trei tineri pletoşi. După o goană ca în filme, aceştia abandonaseră maşina într-o suburbie a oraşului şi se făcuseră nevăzuţi. Evident, s-au luat amprente, pentru a pune mâna pe puştanii care furaseră maşina – aceasta aparţinea unui oarecare Rudy Power din Barintown. I-au dat imediat de urmă în rulota în care îşi ducea veacul. Nici nu ştia că îi dispăruse maşina – nu ieşise la aer de două zile. A deplâns moartea celor două victime ale accidéntului. Nu i s-a pus nici măcar o întrebare în legătură cu violul şi crima din Cleveland – n-avea timp să comită fărădelegea, iar la nici două ore să fie acasă şi să stea de vorbă cu poliţia. Dar eu eram convins că el e omul căutat într-o ţară întreagă. Fiindcă în maşina scotocită temeinic fusese găsită o perlă dintr-un colier. Thelma purtase la ultima sa petrecere un şirag de perle. Coincidenţa ar fi fost prea mare. Şiragul probabil se rupsese şi perlele se împrăştiaseră prin maşină. Ucigaşul le culesese una câte una şi le aruncase cine ştie unde. Dar una dintre perle rămăsese pitită sub scaunul şoferului, până când anchetatorii dăduseră peste ea. Lor nu le-a spus nimic fărâma aceea de bijuterie – pe mine însă mă apropiase de dezlegarea enigmei.

Am început să stau la pândă, urmărind tot ce face locatarul din rulotă. Aveam două termosuri cu cafea, multe sendviciuri şi sticle cu apă minerală. Planul meu era simplu – aveam să-l urmăresc pe Rudy Power când va ieşi să mai dea o lovitură. Vroiam să-l prind în flagrant delict. De-abia mă stăpâneam să nu năvălesc peste el şi să-l sugrum cu mâinile mele. O răzbunare lipsită de sens, din moment ce n-o aducea lângă mine pe Martina.

Trecuse aproape o săptămână şi proprietarul rulotei cu numărul 29 – ce semnificaţie avea cifra asta, atâtea femei îşi propusese să ucidă? – nu dădea nici un semn de viaţă. Să se fi îmbolnăvit şi trăgea să moară? Să fi murit deja? Să-şi fi pus capăt zilelor, cuprins subit de remuşcări? Ce trebuia să fac?

Într-o dimineaţă mi-am luat inima în dinţi şi i-am bătut la uşă. Ştiam şi ce să-l ntreb – dacă investitorii aceia au cu adevărat de gând să ridice acel cartier rezidenţial, prefăcându-mă interesat de proiect, dorind şi eu să acontez o vilă. Am ciocănit o dată, de două ori, dar nu mi-a răspuns nimeni. Am apăsat pe clanţă şi uşa s-a deschis. Am păşit înăuntru, gata să mă apăr dacă aş fi fost atacat. Nimeni nu s-a repezit la mine. Nimeni n-a îndreptat spre mine vreo armă de vânătoare. Fiindcă rulota era goală. Probabil că individul se furişase într-o noapte când aţipisem de oboseală. Plecase pe jos, părăsindu-şi *Mustangul*, şi lăsându-mă ca pe un prost să supraveghez un domiciliu gol.

Am cercetat cu atenţie întreaga ambianţă. Şi mi-a venit să urlu. Pe toate porţiunile de pe pereţi neacoperite de mobile erau lipite tăieturi din ziare şi reviste. Relatări ale faptelor Strangulatorului cu ciorapii. Şi fotografii ale victimelor sale. Luate din presă, dar şi de pe permise auto. De unele poliţia nu ştia. Mi-am impus să le număr – clocoteam de furie fiindcă îmi fugise de sub nas. A trebuit să le număr de două ori. Mi-au ieşit treizeci şi şase. Printre ele figura şi fotografia Martinei.

M-am repezit la maşină şi până la sediul central al poliţiei din Barintown nu m-am oprit. Acolo le-am istorisit toată grozăvia. M-au ascultat buimaci. Nu le venea să creadă că ucigaşul fusese tot timpul sub nasul lor.

La toate televiziunile din ţară, timp de mai multe zile, a fost prezentată fotografia lui Rudy Power. Cel mai căutat criminal al momentului. Era, într-adevăr, arătos, şi privea sfidător, ca şi cum ar fi spus: „N-o să puneţi niciodată mâna pe mine!“ Înfăţişarea lui de bărbat bine, frumos îmbrăcat, justifica încrederea pe care o inspira victimelor sale.

De-abia după trei luni l-au înşfăcat. Nu mai era îmbrăcat la patru ace şi nu se mai uita trufaş. Îşi lăsase barba să-i crească, părul îi era în dezordine, dar tot a fost recunoscut într-un bar mizer din Ohio, unde intrase să bea o bere. Susţinea sus şi tare că pe el nu-l cheamă Rudy Power, că nu se mai atinsese de vreo femeie de ani de zile, şi că nu-i trecuse niciodată prin cap să ucidă pe cineva. Dar nimeni n-a crezut că numele lui e Samuel Benett, un vagabond fără acte.

Procesul lui s-a desfăşurat cu sala plină. În rândurile din faţă stăteau rudele victimelor. Printre ei – soţii Savalas. Într-una din zile mă vizitaseră ca să-mi achite onorariul. N-am acceptat nici un ban de la ei. La rugăminţile lor insistente, am făcut pe din două cheltuielile.

Rudy Power n-a mai apucat să-şi audă sentinţa. S-a spânzurat într-o noapte în celulă. A rupt mânecile de la pijama şi a făcut un soi de frânghie din ele. A legat-o de un calorifer, şi-a vârât laţul pe cap, până i-a înconjurat gâtul, şi, cu picioarele proptite de zid, a împins brusc şi cu putere. După cum a explicat medicul legist, omuşorul i s-a dislocat şi a murit instantaneu.

Toţi au fost dezamăgiţi. Ar fi vrut ca individul să simtă teroarea zilelor şi nopţilor premergătoare execuţiei pe scaunul electric. După cum s-a exprimat un ziarist, a scăpat prea uşor. Rudele victimelor i-au dat dreptate. Pentru prima oară, şi eu am fost de acord cu un jurnalist.

N-am avut acces la locul unde şi-a găsit sfârşitul. Dar colegii binevoitori m-au lăsat să văd mai multe fotografii ale sinucigaşului. Ele m-au convins de un adevăr zguduitor. În celula închisorii nu fusese Rudy Power. Laţul pe care şi-l petrecuse în jurul gâtului nu-i purta semnătura inconfundabilă. Nu avea acea fundă care îi împodobea opera abjectă. Şi nu o puteam pune pe seama unei scăpări de moment.

De aceea, de ani de zile aştept, ca şi criminalistul acela genial interpretat de Jack Nicholson. Dacă Power mai e în viaţă, nu se poate să nu mai lovească iar. Dacă nu cumva o să reapară cu o altă modalitate de a ucide. Dacă nu cumva s-a potolit pentru totdeauna şi, undeva, neştiut de nimeni, îşi deapănă cu deliciu amintirile. Dacă nu cumva a murit dintr-o pricină oarecare.

Şi ceva nu-mi dă pace de la începutul anchetei. Cum putea ucide Power la asemenea distanţe de casă şi să poată fi totuşi la timp înapoi, astfel încât să nu stârnească nici o suspiciune? Parcă ar fi descoperit nişte scurtături accesibile doar lui, trasee directe, căi rapide de circulat. Îmi închipuiam tuneluri secrete prin măruntaiele Pământului, doar de el ştiute, pe care un *Mustang* roşu le străbătea în viteză, ieşind la suprafaţă acolo unde trebuia dată o lovitură, dispărând apoi din nou în subteran, parcurgând sute de kilometri într-o goană halucinantă, reapărând la ţanc lângă rulota frumos îngrijită, astfel încât nimeni să nu bănuiască nimic. Dar dacă Power era nevinovat? Dacă, pur şi simplu, îşi luase lumea în cap, sătul de somaţiile de a-şi părăsi adăpostul? Dacă plecase cu autobuzul în oraş, sau în altă direcţie, şi cineva îi făcuse de petrecanie, iar trupul său zăcea într-un loc ferit de ochi iscoditori, într-un lăstăriş sau într-o baltă? Însă atunci de unde erau probele din maşină care îl incriminau fără putinţă de tăgadă? Să se fi folosit cineva de maşina lui?

Din când în când, mai trec pe la familia Savalas. Nu le-am spus bănuielile mele, dar am impresia că şi ei cred că un inocent a plătit pentru Power. Bem câte o cafea – de whisky mă ating din ce în ce mai rar – şi schimbăm doar câteva vorbe banale. Nici Thelma, nici Martina nu sunt evocate în discuţiile noastre.

Din când în când mă duc şi pe la cimitir. De fiecare dată nu mă pot reţine să nu recit în gând nemuritorul vers al lui Carl Sandburg: „Eu sunt iarba; acopăr totul...“

(povestire din ciclul
Pe urmele lui Stephen Hawking)

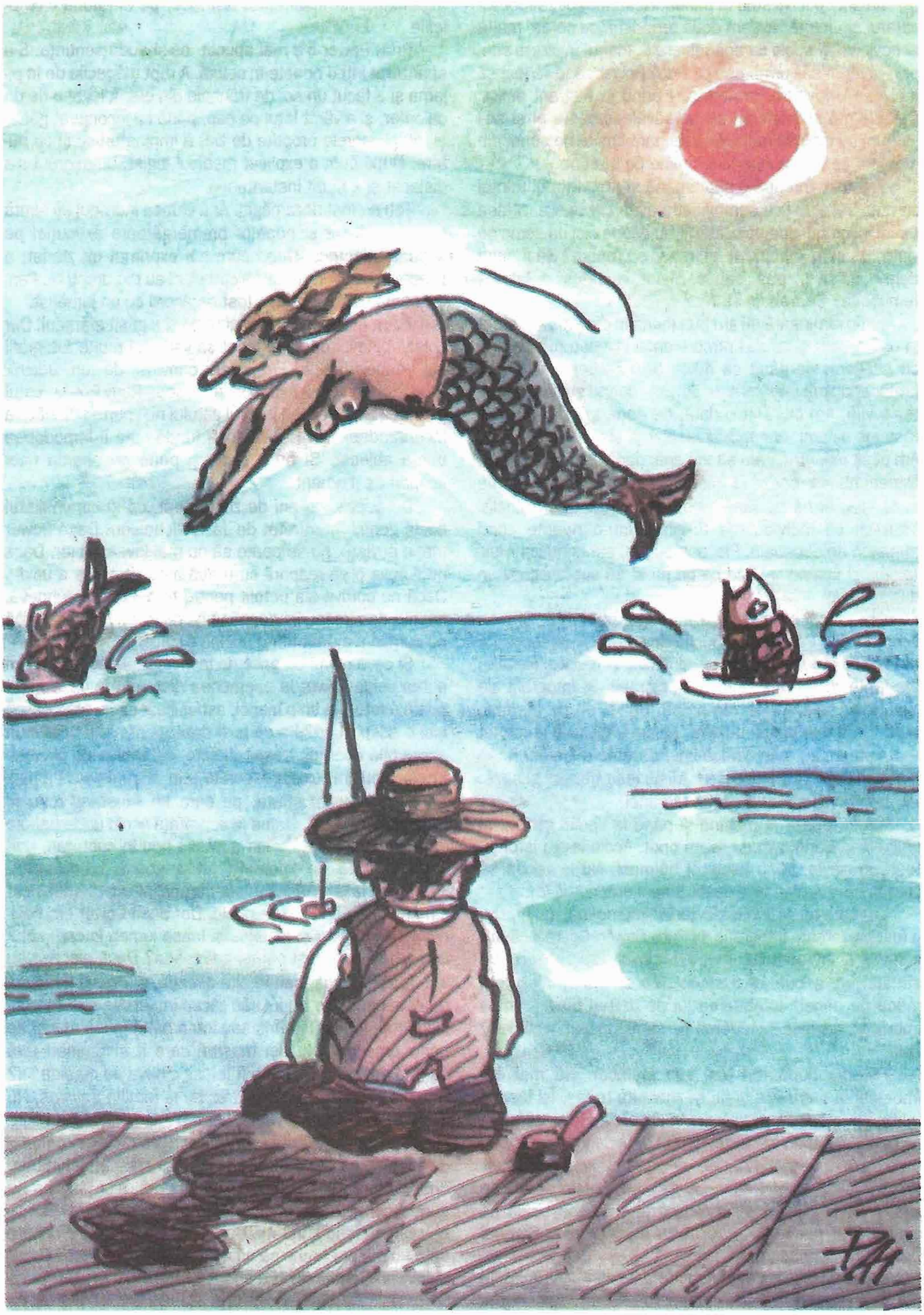

desen de **Iulian Pena Pai**

SOLO – destinaţii

Aveţi inima sfâşiată? Sunteţi obosiţi şi vreţi să vă retrageţi undeva, singuri? Ei, bine, nu vă pitiţi în casă, asta poate duce la depresie. Fugiţi undeva în lume, într-una dintre destinaţiile speciale unde puteţi zbura solo. Iată câteva idei:

Viena

Viena – un loc minunat pentru cei care iubesc opera şi concertele de muzică clasică;

Rio de Janeiro – un loc atât de exotic nu poate decât să binedispună cu centrul său istoric dar binecunoscut pentru viaţa de noapte, cu plajele scăldate în soare, cu zona metropolitană în care se pot vedea drasticele diferenţe dintre clasele sociale, cu celebrele sale *favelas*;

Florenţa – sunteţi un strop mai romantici? Atunci aceasta este destinaţia care vi se potriveşte pentru o fugă de unul singur. Numită şi „Atena Italiei" pentru importanţa sa culturală, oraşul oferă minuni peste minuni, cum ar fi Domul Santa Maria del Fiore, baptisteriumul San Giovanni, Palazzo Vecchio sau Palazzo Pitti, biblioteca lui Michelangelo, Galeria Ufizzi, Catedrala Santa Croce ş.a.m.d.

Parcul Naţional Vulcanul Baru, Panama – este gazda unui număr impresionant de specii de păsări rare, iar pădurile virgine şi apele repezi te îndeamnă să faci *rafting* şi să te aventurezi cu *tiroliana*.

Marsilia – în ciuda unei proaste reputaţii din trecut, din punct de vedere al siguranţei, azi oraşul este la fel de *safe* ca şi celelalte mari oraşe ale lumii. Te întâmpină o populaţie multiculturală care dă un aer unic locului, dar trebuie să ai grijă de... buzunarul tău.

Ayampe, Ecuador – un loc perfect pentru cei care caută izolarea, cu plaje dar şi cu păduri oferind specii

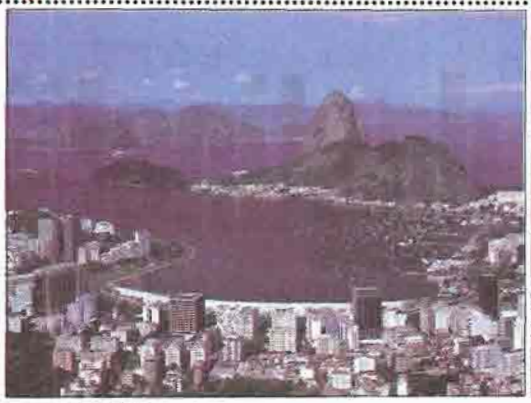

Rio de Janeiro

Puerto Vallarta, Mexic

variate de copaci, dar mai ales cu multă liniște și peisaje de vis care îndeamnă la meditație. Așa cum spunea cineva, Ayampe este un rai al biodiversității.

Malta – o țară insulară, un arhipelag în centrul Mării Mediterane, la sud de Italia – ce loc mai minunat pentru o fugă de unul singur ați putea dori? Porturi micuțe, golfuri izolate și sălbatice, peșteri, stânci abrupte și plaje nisipoase, Malta este un adevărat muzeu în aer liber.

Puerto Vallarta, Mexic – dacă doriți o aventură, acesta este locul perfect. Un loc unde predomină studențimea și oamenii singuri cu care poți intra în dialog ca și cum v-ați cunoaște de o viață. Un loc unde te simți acasă, departe de ea fiind. Merită!

Angkor, Cambodgia – un oraș unde oamenii, vorbitori de o bună limbă engleză, abia așteaptă să-ți povestească despre trecutul „adevărat" al țării lor. Încearcă și tu să ajungi în orașul considerat a fi fost prima metropolă din lume.

Insulele Maldive – nu veți găsi nicăieri în altă parte 1.190 insule de corali și 88 insule exclusiv turistice. Palmierii exotici, ecuatoriali, umbresc plajele pudrate cu nisip dintre cel mai fin, înconjurate fiind de ape turcoaz, liniștitoare. Exact ca în filme: liniște și relaxare cât cuprinde, fără să vă deranjeze nici unul dintre zgomotele orașelor industriale.

Drum bun!

text **Ioana Scoruș**

Insulele Maldive

Malta

Body, Mind&Spirit Festival

În căutarea armoniei pierdute

Se pare că, în acelaşi pachet cu viaţa, omul a primit şi blestemul de a nu se putea bucura de ea. Decât aşa, ca o excepţie spre a confirma regula, în doze mici şi rare. Tânăr sau bătrân, bogat ori sărac, mereu îi lipseşte câte ceva din acel întreg responsabil cu fericirea. Un gol existenţial, când mai mare, când mai mic, ne face semne obscene din spatele fiecărei clipe pe care am fi tentaţi să o credem perfectă. Sigur că nu scrie nicăieri că ar trebui să fim fericiţi, dar poate tocmai de aia ne-o dorim cu atâta disperare. Un Caligula mic, pitit în fiecare dintre noi, tânjeşte întotdeauna după imposibil.

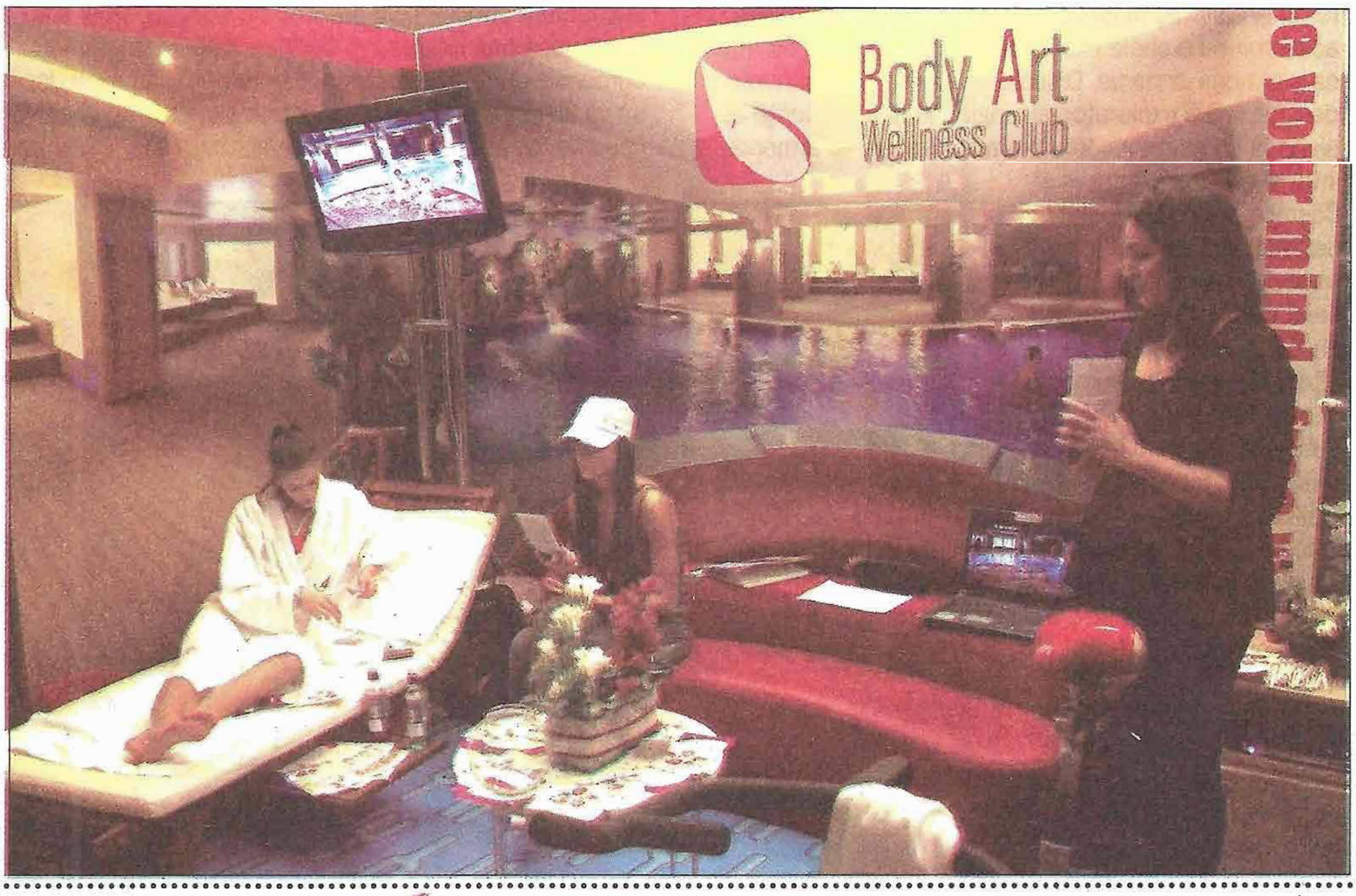

Marile adevăruri au o cheie simplă

Într-un fel sau altul, toţi marii înţelepţi ai lumii, din toate timpurile, au încercat să identifice acel ceva care ne împiedică să ne simţim bine în propria noastră viaţă. Pe tema asta s-au scris biblioteci întregi, s-au întemeiat religii şi sisteme filosofice. Ca de obicei, însă, marile adevăruri au o cheie extrem de simplă. În cazul de faţă, ea s-ar numi *armonie*. Dincolo de tomuri de amănunte, desigur, marii exploratori ai junglei numită existenţă au ajuns la un numitor comun: omului îi lipseşte armonia. Între el şi natură, între el şi Cosmos, între el şi ceilalţi, dar mai ales între *părţile* esenţiale ale alcătuirii sale: trup, minte, suflet. În loc să se susţină una pe alta, într- un întreg frumos, în care fericirea e subînţeleasă, cele trei *armate*, uneori de-a dreptul schizofrenizate, se războiesc pe viaţă şi pe moarte. De unde şi cea mai mare catastrofă a tuturor timpurilor: conflictul omului cu el însuşi.

Acum, dacă tot am aflat ce ne lipseşte spre a ne simţi bine în propria noastră viaţă, n-avem decât să ne procurăm acel ceva. Din păcate, însă, armonia cu pricina nu se găseşte pe toate drumurile, nu se poate cumpăra, împrumuta sau fura. Fiecare e nevoit să şi-o muncească singur. Cu ajutoare, de ici, de colo, bineînţeles. În acest sens, remarcăm *Body, Mind&Spirit Festival*, organizat de *MHmedia*, în această primăvară, la Sala Palatului, din Bucureşti.

Dintre zecile de oferte, toate cu pretenţii de adjuvant în căutarea armoniei, vă prezentăm, desigur, ce ni s-a părut nouă mai interesant. Ordinea este întâmplătoare, domeniile sunt amestecate, ca şi în viaţă. Nu aveţi decât să vă alegeţi singuri ce vi se potriveşte, ce credeţi că vă lipseşte, ce bănuiţi că v-ar putea ajuta.

Leacuri *traduse* în estetică *bio*

Domeniul îngrijirii corporale este cucerit, în ultimii ani, de produsele *bio*. Dintre noutăţile prezentate la *Body, Mind&Spirit Festival* ne-a atras atenţia brandul *Styx*, reprezentat, deja, în 40 de ţări, de pe cinci continente. Pornind de la medicina tradiţională, mai exact de la plantele folosite în vechime pe post de leacuri, cercetătorii austrieci au definitivat peste 450 de produse cosmetice pentru îngrijirea tenului, părului, corpului şi pentru aromaterapie. Toate produsele au la bază exclusiv ingredienţi activi din plante şi uleiuri presate la rece. Avem de-a face, aşadar, cu materii prime dintre cele mai delicate: trandafiri, eucalipt, arbore de ceai, lavandă, salvie sau lemongross.

A venit vremea eliberării emoţionale

Asociaţia *Reviver* ne propune cursuri de mentalism, Ştiinţa Puterii Mentale, şi cursuri de acupunctură emoţională, bazate pe *Emotional Freedom Techniques* (Tehnica de Eliberare Emoţională). Specialiştii acestor *tehnici de dezvoltare personală susţin că emoţiile negative*, atât de păgubóase pentru armonie, sunt legate de o întrerupere în fluxul nostru energetic. Şi că această problemă o putem remedia singuri, învăţând să ne deblocăm meridianele energetice.

Alimente în armonie cu natura

Aţi auzit de alimente în armonie cu natura? Dacă nu, ar fi cazul! Orez integral, orz perlat, alge deshidratate sau sirop de arţar sunt doar câteva dintre delicatesele recomandate pentru o „stare de bine permanentă, pentru fericire, sănătate şi longevitate". Produsele cu pricina sunt distribuite de *SC Armonie cu Natura SRL* şi au *instrucţiuni de folosire* destul de convingătoare: „Îndrăzniţi să fiţi perseverenţi în schimbarea modului de alimentaţie actual cu unul cât mai natural, pentru că satisfacţia este uriaşă. Cu cât te cureţi mai bine în interior, cu atât devii mai liber. Nu mai depinzi de nici o carte şi de nici un profesor. Vei deveni tu însuţi un maestru".

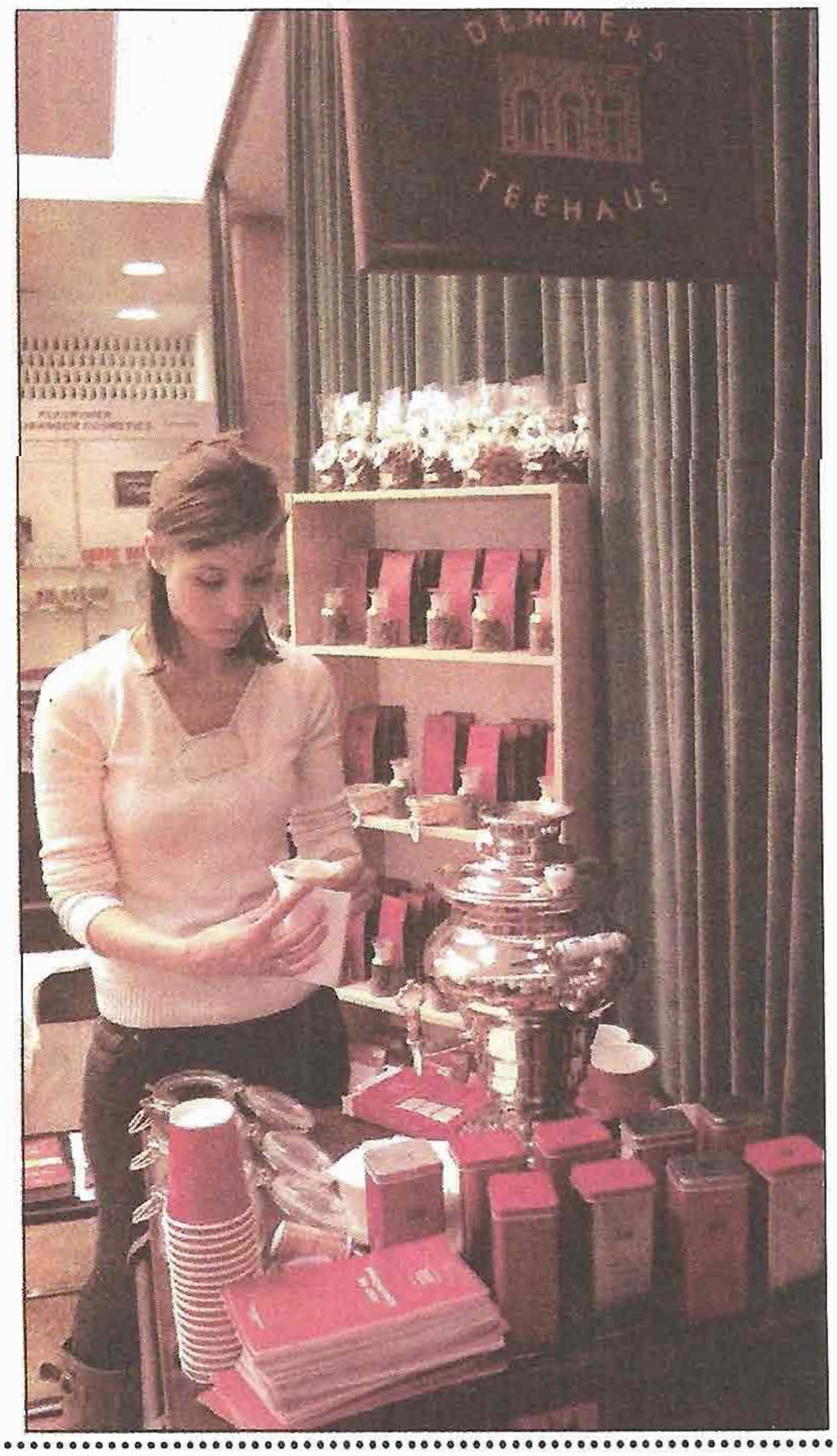

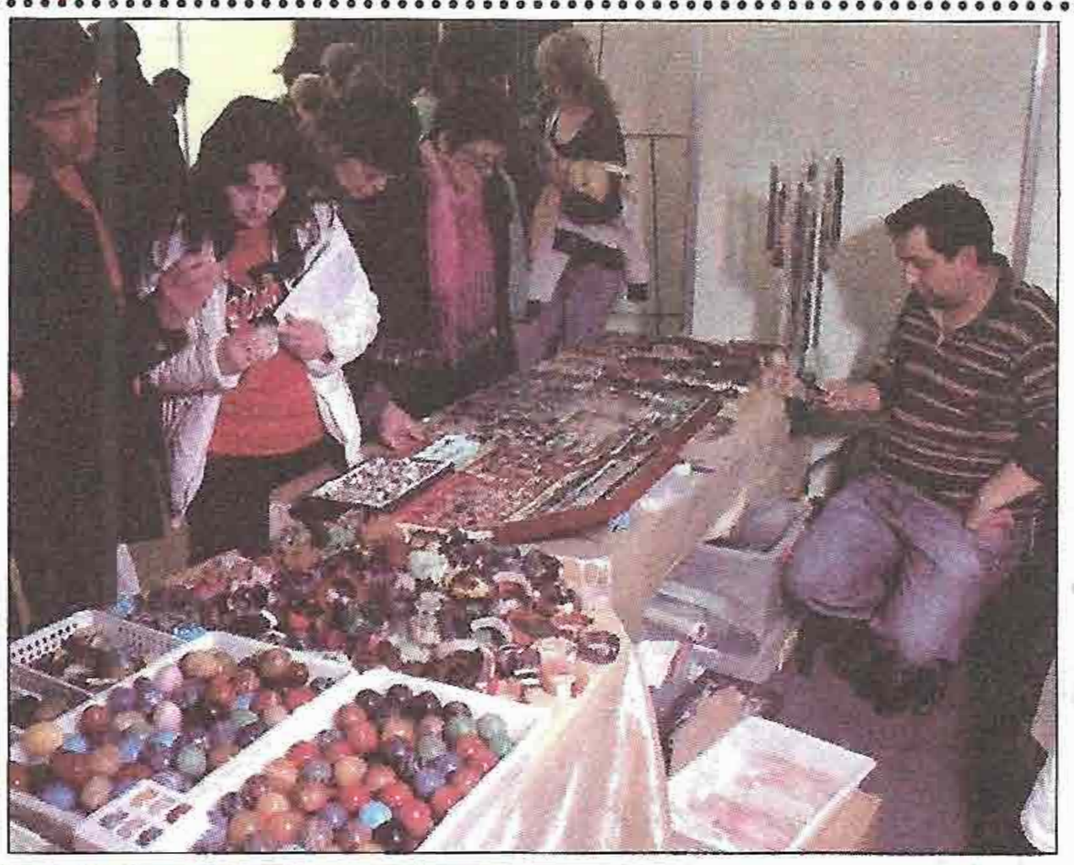

Noutăţi ayurvedice

Chiar dacă se practică de peste cinci mii de ani, medicina *Ayurveda* încă mai uimeşte piaţa cu noutăţi. La acest capitol, brand-ul *Ayurmed* ne propune câteva suplimente alimentare adaptate nevoilor actuale ale omului, din ce în ce mai copleşit de vremuri: *Linecom*, protector general al ficatului; *Shecure*, reechilibrant hormonal; *Spirulina Star*, tonic şi revitalizant complet sau *Margusa*, purificator natural al organismului.

My music for...

Sigur că nu există armonie fără muzică. Aşa că *Niche records* a alcătuit un regal numai bun de pus la rănile noastre existenţiale. Între CD-urile şi DVD-urile vândute la festival, ca pâinea caldă, ceea ce spune, totuşi, ceva, am remarcat colecţia *My music for*: *massage*, *yoga*, *feng shui*, *chambre de bébé* şi *zen*. De asemenea, s-a cumpărat şi multă muzică gen *kitaro*, *caffé cappuccino* sau *global spirit*.

„Realizarea Sinelui, descoperirea cea mai revoluţionară a epocii actuale"

După cum aţi remarcat, deja, în povestea asta cu armonia trebuie să cheltuieşti şi nişte bani. Şi, din păcate, nu puţini. Un *workshop* de dezvoltare personală costă în jur de 300 de lei, cărţile şi CD-urile sunt scumpe, produsele naturale la fel. *Body Mind&Spirit Festival* ne-a oferit, însă, şi variante ieftine sau chiar gratuite. Astfel, dacă vă pasionează *Sahaya yoga*, de pildă, vă puteţi înscrie la cursurile de iniţiere gratuite, organizate la Casa de cultură *Friedrich Schiller*, din Bucureşti. În deschidere, ca un fel de binecuvântare, veţi primi mesajul fondatoarei *Sahaya yoga*, indianca Shri Mataji, nominalizată de două ori la Premiul *Nobel* pentru pace: „Trebuie să recunoaştem deschis că nu există pace nici înăuntrul fiinţelor umane, nici în afara lor. Cei săraci şi cei bogaţi sunt deopotrivă nefericiţi. Peste tot oamenii caută o ieşire, fără să o găsească. Adevărata soluţie nu se află în afara fiinţelor umane, ci în interiorul acestora. Vindecarea autentică şi de durată a maladiilor prezentului se poate obţine numai prin transformarea interioară şi colectivă a oamenilor. Prin *Realizarea Sinelui*, descoperirea cea mai revoluţionară a epocii actuale".

text **Liliana Petruş**
foto **Octavian Tibăr**

CIORAN:

„A trăi înseamnă a te specializa în eroare“

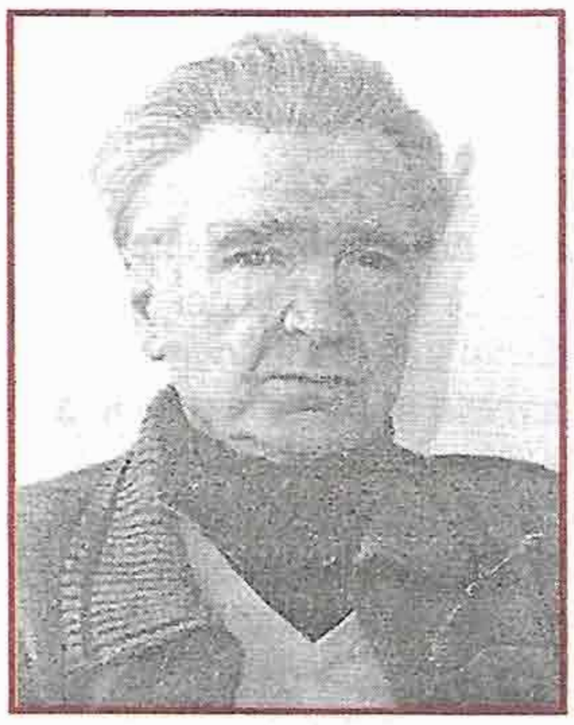

Breviar pătimaş. *La Cioran, roadele cerului se înalţă spre nu ştiu ce alt cer. Sunt de necules. Sunt frustrare. Revolta sa are toate semnele din-tru început: Dumnezeu pustieşte grădinile omului. Ritmul textului cioranian este nu de eseu, ci mai degrabă de poem în proză, cel puţin, iată, în a cincea sa carte de proză în limba română (şi ultima), scrisă în 1940, la Hotel* Racine *(Rue Racine), în Parisul unui început de martie care pe malul Senei încă se auzea războinic. Sunet rimbaldian, amestecat cu toate sevele şi sângele răzvrătirii. Autorul se vede pe sine „cerşind pomana înălţimilor“. În prima sa variantă, cartea s-ar fi intitulat* Breviar pătimaş.

Este locul unde Cioran se plânge că *îşi pierde din lumină*. Textul este polarizat: se îndreaptă către Divinitate, cu care are loc un dialog foarte strâns.

Chiar dacă este fiul insurgent, toată relaţia lui Emil Cioran se raportează la Demiurg. Cioran cunoaşte foarte bine textul biblic – şi îl ia drept referinţă: „Apoi a pus heruvimi cu sabie de flacără ca să păzească drumul spre pomul vieţii“, *Facerea, 3, 24*. Acest text din Geneză este invocat tocmai pentru a servi drept punct de pornire. Ca să poată fi, în paragraful imediat următor, arătat cu degetul: „Pe acest drum am cerşit de multe ori. Şi trecătorii, mai săraci ca mine, întindeau palme deşarte în care lăsam să cadă obolul nădejdilor“.

Umbra crengilor de Rai

Prima calitate a textului este că e scris de un *scriitor*. Adică are, fără dubiu, expresivitate. Nu limbaj filosofic. Nu jargon profesional, care să închinge textul. Ci o expresie simplă, dar *tuşantă*.

Atenţie, iată: „...umbra crengilor de rai se pierdea în fără-urma luminii“.

Cuget de foc ne trebuie, spune Cioran. Şi nu sfială şi răbdare. Heruvimii se pot topi de para sufletului omenesc, dar cum? „Ascuţind arme şi nebunii“.

Dacă acele căi ale Atotputernicului ne rămân închise (deşi Biblia ne spune doar că sunt... păzite), soluţia cioraniană este „sădirea altui pom“.

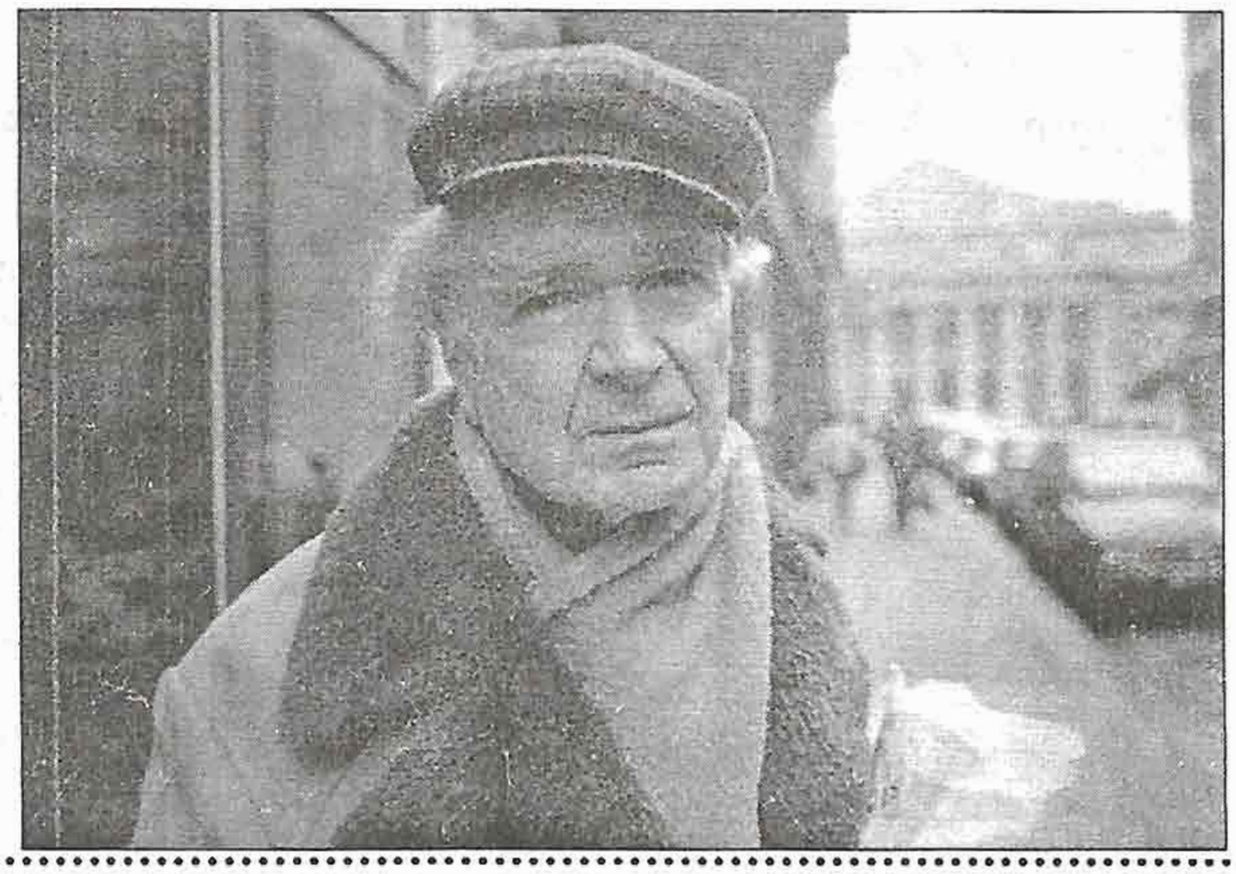

Potrivit strălucitorului mecanism al paradoxului cioranian, care va face epocă, va naşte opera, va sta la baza acelui silogism personal contorsionat care îl face unic, *paradisul se naşte la umbra caznelor.*

Oamenii vor deveni un soi de „îngeri ai desăvârşirii de o clipă".

În ecuaţia cioraniană, Demiurgul rămâne singur, părăsit, iar „noi mai departe vom păcătui, muşcând din merele ce putrezesc sub soare". Oamenilor nu le-ar rămâne decât să „îndrăgească ştiinţele greşelii".

Transformarea morţii în glumă

Şi, dintr-o dată, urmează o definiţie uluitoare.

Nu se ştie de unde răsare.

Dar este, fără îndoială, saltul gândirii. Un salt la o expresie memorabilă pentru totdeauna. Şi iată cum sună:

„A trăi: a te specializa în eroare".

Şi nu numai. Nu doar. Pentru că: „A râde de adevărurile sigure". Asta e, iarăşi, condiţia existenţei.

Absolutul nu e un lucru de luat în seamă. Gândul nu e dus mai departe, dar putem încerca să îl ducem noi: dacă l-am lua, totuşi, ar fi ca şi cum l-am lua în seamă pe Dumnezeu, ca şi cum l-am recunoaşte, ca şi cum am recunoaşte existenţa Absolutului. Şi referinţa acestei Dimensiuni. Or prefacerea şi răspunsul omului de tip cioranian este tocmai „transformarea morţii în glumă". Şi, aici, cât de balcanic e Cioran! Aici, pe marginile Orientului, unde totul este prizat atât de „lejer".

Moartea nici nu poate fi un verdict, ci o glumă.

Luând-o ca atare, o transformi în sfidare.

Iar sfidarea este, pentru el, replica de dat îngrădirilor şi poprelilor raiului.

Nu se poate respira, gândeşte Cioran, în durerea sa, decât „în afundurile iluziei".

Simplul fapt de a fi

Cioran nu glumeşte: chinul său e real. Dovadă că priveşte totul în sobrietate: „Simplul fapt de a fi e copleşitor de grav, faţă de care Dumnezeu e o biată jucărie". Îţi vine să râzi, chiar, faţă de cât de grav e „simplul fapt de a fi".

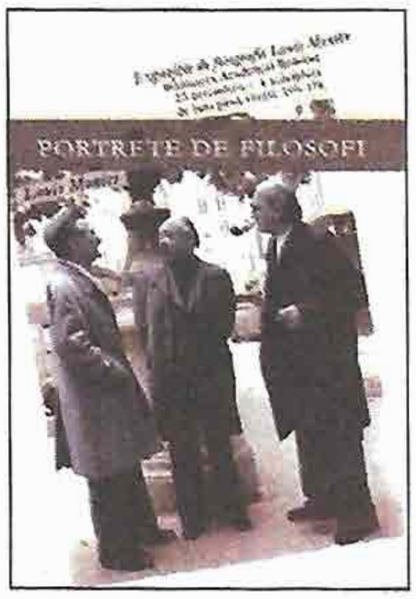

E o voce aproape rimbaldiană aici: „Pe semeni îi cunosc. Adesea mi-am citit în ochii lor absenţi şi goi nerostul soartei sau mi-am odihnit răzvrătiri în pauzele privirii lor. Dar zbuciumul lor nu mi-e străin". Iar vocea luciferică e alterată cu un bemol prometeic, pe care şi l-ar fi putut împrumuta şi Hristos: nimic din ceea ce e omenesc nu mi-e străin. Totul, trăit pe proprie piele. Ca să vezi cum e să îţi asumi *cealaltă* condiţie.

Şi ce nu mai ştiu oamenii? „Ei nu ştiu – spune E.M. Cioran – că raiul şi iadul sunt înfloriri ale clipei, ale clipei înseşi, că nimic nu este peste tăria extazului inutil. N-am întâlnit în mersul lor muritor oprirea eternă pe arcurile clipitelor." Aici, Cioran se delimitează de oameni. Nu mai e om. E Prometeu sau, oricum, altceva. E o voce/ se vrea o voce a neefemerului şi chiar a *non-efemerului*. Îi deplânge pe oameni. E supra-omul. Artistul. Cel care se ridică deasupra condiţiei umane. Deasupra condiţiei muritoare. Aici e o voce care trece, deopotrivă, prin Rimbaud, dar şi prin Nietzsche. Nu mai e vorba de *noi, oamenii*, ci de *ei, oamenii*.

Schimbarea persoanelor şi a includerii îngăduie distanţa sentimentului milei. Şi chiar al indulgenţei.

Este, aici, şi condiţia vizionarului. A artistului care poate vedea mai departe: „Văd un arbore, un zâmbet, un răsărit, o amintire. Nu sunt fără margini în fiece din ele? Ce mai aştept peste acel definitiv văz, peste incurabilul văz al fulgerului temporal?"

Şi vine, mai jos, un verdict, pe care îl voi transcrie incomplet:

„Oamenii sufăr de viitor."

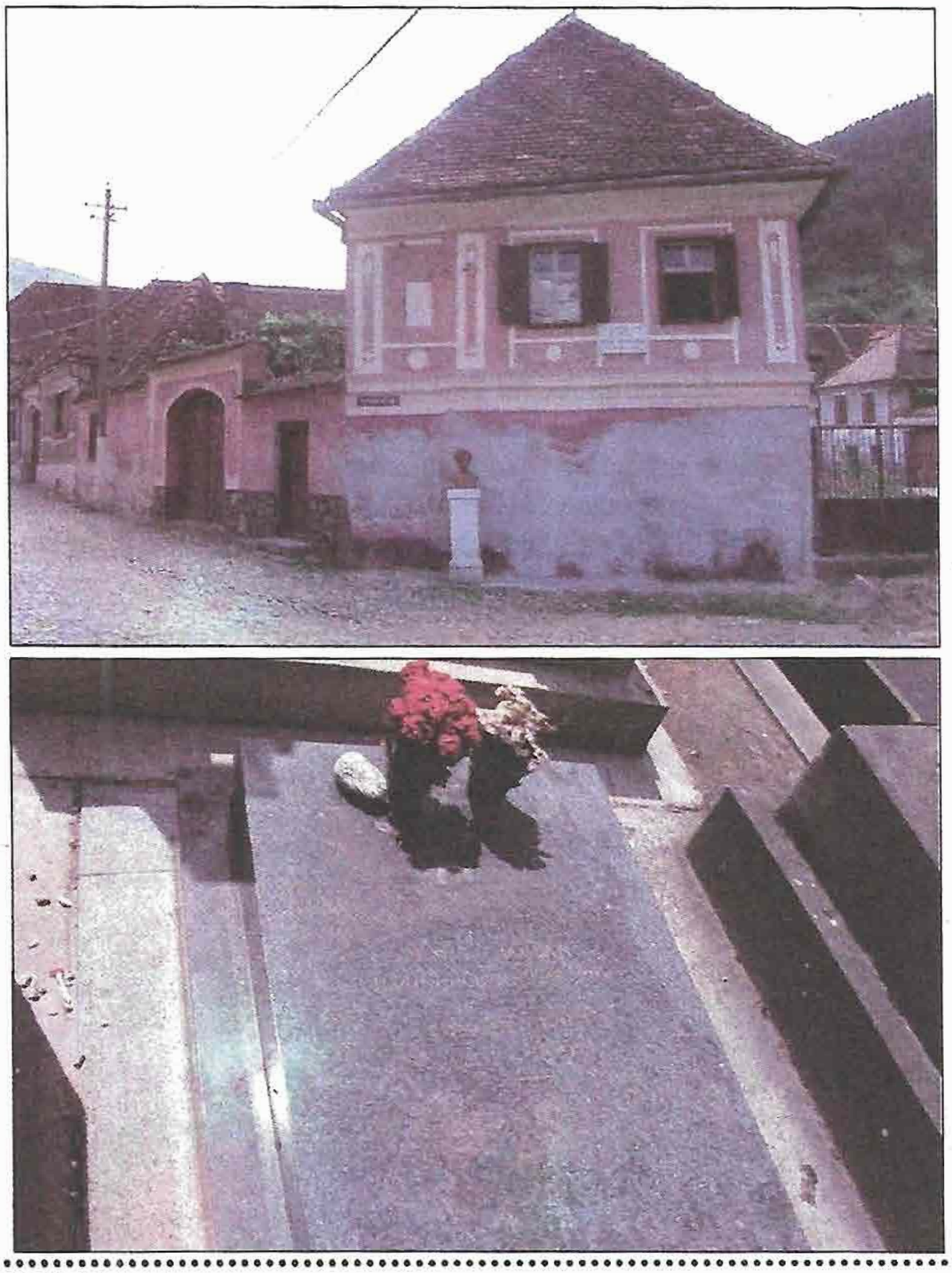

text **Mihail Gălăţanu**

Muzeul Băncii Finlandei

În lume există numeroase muzee financiare. Unele sunt dedicate băncilor, ilustrând istoria unor economii naţionale. Altele sunt dedicate banilor, ilustrând evoluţia monedei de schimb de la trocul alimentar la bancnota de artă şi la cardul bancar. Iar altele sunt dedicate istoriei şi industriilor specializate ale finanţelor, constituind muzee mai mult sau mai puţin conceptuale, deoarece acestea fac o educaţie, demonstraţie şi informare ilustrând şi explicând conceptele mai puţin populare ale, de pildă, pieţei bursiere, ratelor şi cotaţiilor, speculaţiei.

Unul dintre cele mai drăguţe asemenea muzee se află în Helsinki, chiar în cel mai popular spot turistic (Piaţa Senatului, aceea cu Catedrala Albă şi statuia Ţarului Alexandru în centru). Incinta muzeului este oarecum încastrată în trupul de granit masiv al esplanadei pe care se ridică majestuoasa catedrală şi se numeşte *Suomen Pankin Rahamuseo*, adică Muzeul Băncii Finlandei.

E vorba, de fapt, de o galerie, în sensul că, în afară de holul lat al intrării – cel divizat, pe dreapta, în cafenea şi magazin de suveniruri bancar-financiare, pe centru, în antreu propriu-zis, pe dreapta, în spaţiu de expoziţii sezonier-temporare – spaţiul expoziţional are doar o singură sală. E drept, o sală foarte amplă, de altminteri, împărţită prin panouri multe, acestea din urmă obligând

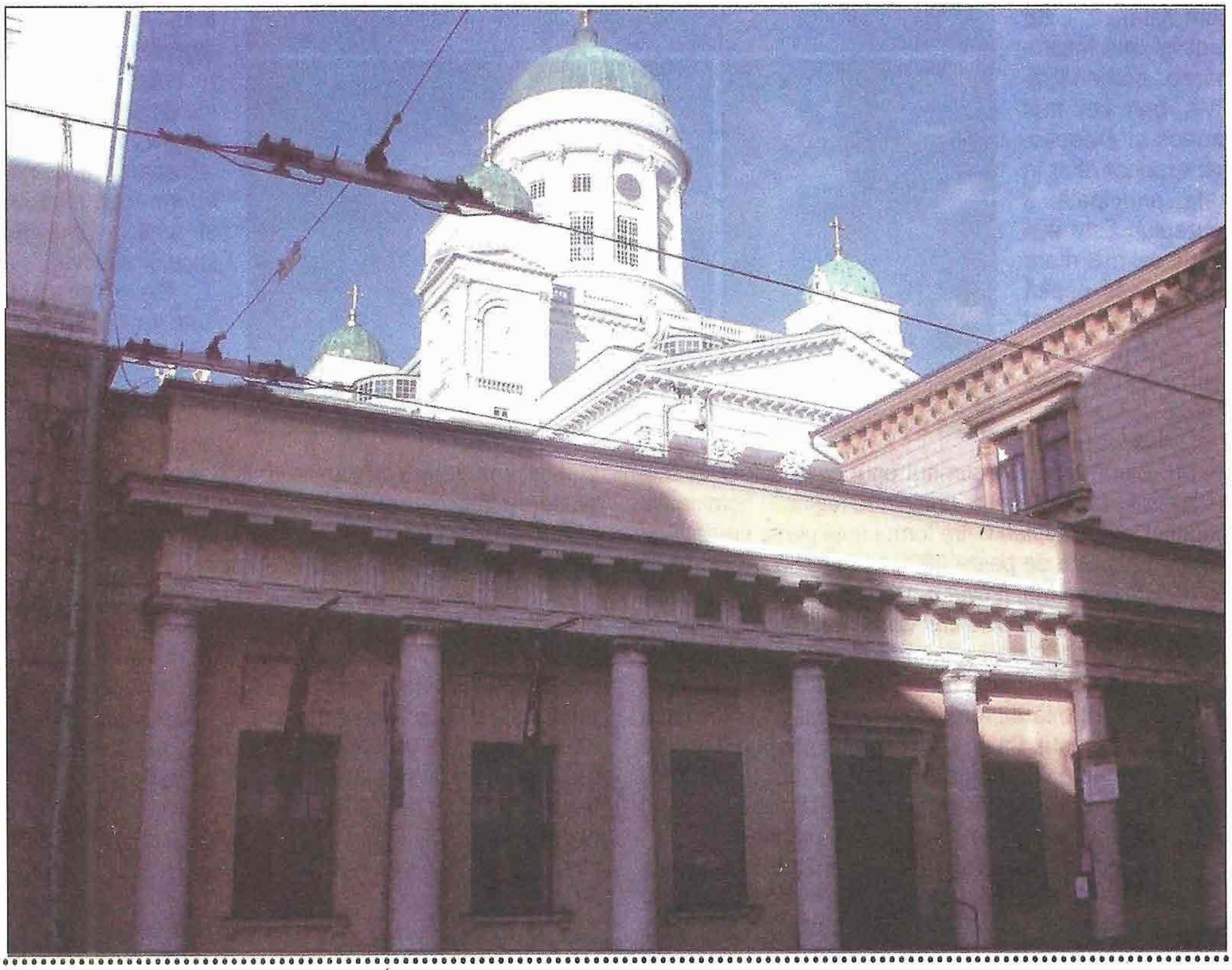

vizitatorul la o trecere şerpuitoare de la un panou la altul. El având tot timpul, pe ambele laturi ale panourilor, imagini, informaţii, mostre şi texte instructive la modul cel mai facil.

Acum, pe stânga intrării, numeroase panouri galbene explică istoria bancar-financiară, economică şi culturală a aurului. Un film documentar, făcut prin anii 1950 şi conţinând mărturiile şi demonstraţiile unui bătrân căutător de aur, rulează continuu. Film excelent, a cărui mărturie fluentă e sprijinită şi de „natura moartă" de dedesubtul plasmei-ecran: obiecte de minerit aurifer de la începutul secolului XX. În vitrină se află un târnăcop real şi o tipsie cu care, cândva – de fapt, până nu foarte demult – oamenii scormoneau şi spălau nisipul din albiile râurilor aproape îngheţate ale nordului laponic. Câteva fărâme-firişoare de aur natural au rămas în platoul ruginit-înverzit – mărturie a puţinului strâns prin trudă cruntă.

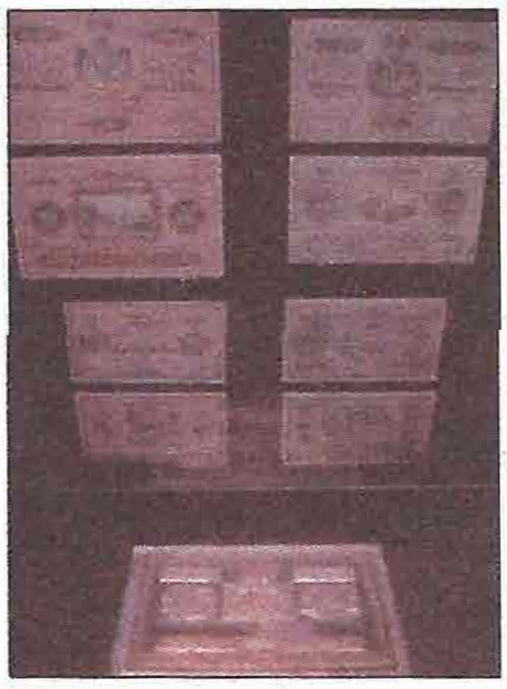

Aripa aceasta cu texte, fotografii, unelte şi film se completează, de fapt îşi află încoronarea demonstrativă, prin cel mai preţios şi excepţional exponat aflat în sala principală a muzeului. Este vorba de cel mai mare bulgăre sau pepită de aur care a fost descoperită în Finlanda, supranumită *Alecsi* (după numele descoperitorului ei). Ciudăţenia cât pumnul unui copil a fost descoperită în 1910, în Laanila, una dintre regiunile nordice ale ţinutului lapon, Lapland. Are forma unei pietre erodate de mare, o puritate de peste 98%, peste 380 de grame şi se bănuie că va mai fi avut o excrescenţă, din care descoperitorul ei şi-ar fi tras inel de nuntă.

Tot „veritabil" e şi primul cufăr-seif bancar al Finlandei (lădoi din fier aurit, nu mai mare sau impresionant ca vreuna dintre lăzile ferecate care apar prin filmele cu comori piratereşti). Ca şi, tot veritabilă, prima maşină de sortat bancnote, de la începutul anilor 1950 sau '60; rămasă în uz până în anii '80, arată astăzi, aici, tranşată transversal, ca un organ de anatomie primitivă.

Cât despre naţionalismul finic, sunt prezentaţi banii şi istoria de sub imperiul rus, de sub suedezi, iar apoi monedele şi bancnotele dobândirii independenţei (*marka* naţională). Într-o sută de ani, iconografia de pe banii Finlandei a ilustrat nu doar diversele politici, reforme economic-bancare şi modernitatea progresivă, ci inclusiv evoluţia conştiinţei culturale şi a gustului artistic, atât la nivel de elite cât şi de mase.

Prin poze, grafice, filme şi animaţii computerizate, centrul expoziţiei explică elementele politicii monetare, sistemele de plată, imprimarea şi distribuirea monedelor şi bancnotelor (ba chiar şi distrugerea celor uzate), logica reglajelor politice şi a dereglajelor de piaţă, inflaţia şi securizarea (fizic-poliţienească ori guvernamental-sistemică). Coerent ilustrată este istoria banului finlandez (începând cu pieile-blăniţe de veveriţă, numite la origine *raha*, acelaşi cuvânt însemnând astăzi ban, în genere). Sub multe dintre hârtiile de valoare de până de curând sunt prezentate şi desenele gravorilor originari, ca şi matriţele oţelurilor după care se imprimau banii.

Muzeul băncii naţionale a Finlandei e o sărbătoare şi pentru numismaţi. Numeroasele monede şi bancnote originale, gravurile de artă, aurul şi aliajele, rezumatele istoriografice, toate informează mintea şi *ochii în chip* eficace şi adecvat.

Remarcabil este faptul că muzeul nu e axat doar pe istorie (adică pe trecut). Numeroase panouri, poze şi grafice, computere cu programe interactive şi displayuri pe pereţi informează sau verifică termeni şi cunoştinţe referitoare la structurile, instituţiile, instrumentele şi politicile monetare europene actuale.

Ca ţară scandinavă ce a acceptat, totuşi, renunţarea la vechea monedă naţională şi generalizarea euro-ului, ca ţara care, la începutul anilor 1990, a cunoscut cea mai cruntă criză financiară modernă, Finlanda e unul dintre statele europene cele mai stabile şi educate sau mature din punct de vedere economic. Micul şi cochetul Muzeu de sub esplanada Catedralei Albe din Helsinki este, în contextul acesta, o ilustrare sau demonstraţie a uneia dintre cele mai rare sau ideale armonii. Şi anume, aceea dintre socialul real şi Banca Naţională.

text **Marin Marian-Bălaşa**

Taj Mahal
un monument închinat iubirii

Întins pe câmpiile Gangelui, marele stat Uttar Pradesh deţine câteva dintre cele mai sfinte locuri ale culturii budiste şi hinduse şi, mai ales, una dintre minunile lumii moderne: Taj Mahal. Un vis de marmură albă creat de împăratul Shah Jahan în amintirea prea iubitei sale soţii Mumtaz Mahal. Aflat în oraşul Agra, Taj Mahal atrage turiştii din lumea întreagă pe malul râului Yamuna, unde este amplasat mausoleul şi fascinează de sute de ani prin grandoarea şi ornamentele sale. Când spui Taj Mahal spui implicit India cu tot ceea ce înseamnă ea: maestuozitate, frumuseţe, exotism şi dragoste pentru frumos.

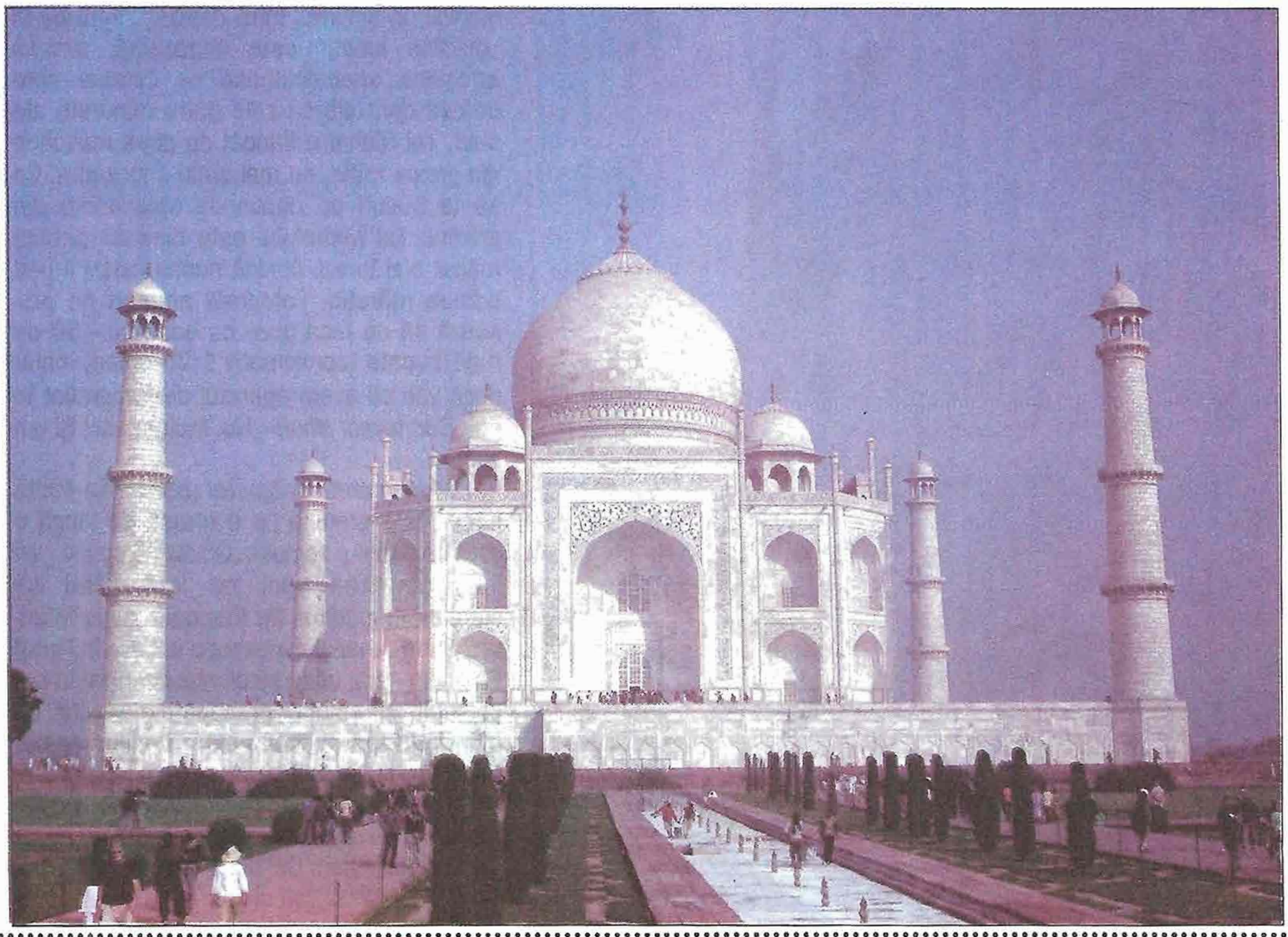

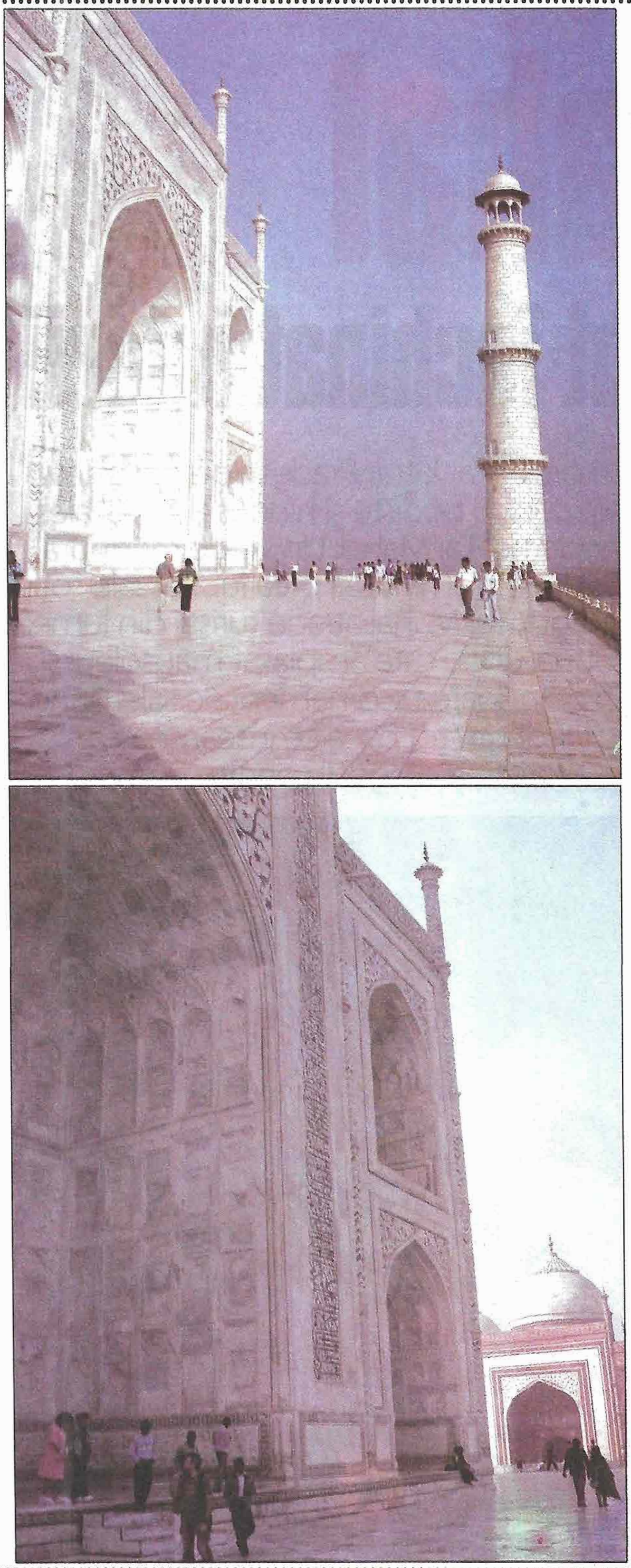

Am ajuns în Agra, târziu, după ce am vizitat Orcha – un orăşel între Khajuraho şi Jhansi din statul vecin, Madhya Pradesh. Urma să mergem să vedem Taj Mahal a doua zi, dar fiindcă era vineri, şi vinerea minunatul mausoleu musulman este închis turiştilor, a trebuit să amânăm vizita pentru sâmbătă. Am fost însă la Fortul Roşu din Agra, de unde am putut întrezări în depărtare fantasticul Taj Mahal. Din păcate, Agra e un oraş extrem de poluat, ca mai toate oraşele Indiei, şi Taj Mahalul se zăreşte cu greu din smog, pe cealaltă parte a râului Yamuna. De altfel, despre această construcţie mogulă – patrimoniu UNESCO din 1983 – se spune că este supusă degradării din cauza poluării extreme din zonă. Se depun eforturi continue de către administratorii complexului pentru a păstra intactă această bijuterie a Indiei.

A sosit şi ziua mult aşteptată. Ne-am trezit dis-de-dimineaţă ca nu cumva să ratăm autocarul care ne duce în superbul complex de la Taj Mahal. Autocarul a oprit la o distanţă de doi kilometri înainte de a ajunge la destinaţie. De acolo, printre multe insistenţe ale vânzătorilor ambulanţi de suveniruri, reuşim să ne urcăm într-unul dintre microbuzele electrice care ne duc chiar la poarta complexului. Odată trecuţi prin filtru ne punem botoşii speciali fiindcă în complex nu se intră încălţat. Localnicii, în schimb, intră desculţi. Intrarea în „grădina iubirii“ este impozantă, fântâni arteziene spectaculoase ne conduc spre uriaşul dom alb cu cele patru minarete ale sale. Taj Mahal e flancat de două moschee din gresie roşie, nu mai puţin impozante. Ca să te bucuri pe deplin de splendorile din grădina Taj Mahalului este bine să petreci măcar o zi în ea, fiindcă numai astfel îi poţi admira măreţia. Fotografii amatori ne presează să ne facă poze cu edificiul – 50 de rupii/bucata (aproximativ 1,20 dolari), chiar dacă văd că avem aparatul de fotografiat la noi. *Dannevad! Nhuil* – Nu, mulţumesc! Şi am scăpat.

Monumentul dragostei veşnice se înalţă într-o fostă grădină pe o terasă de lângă o cotitură a râului Yamuna. Ghidul ne spune mai întâi povestea apoi ne lasă liberi să cutreierăm grădina. Pe frumoasa soţie Mumtaz, Shah Jahan a cunoscut-o undeva în Fortul Roşu din Agra, unde se plimba deghizat în om obişnuit şi spiona precupeţele venite cu mărfuri în fort special pentru familia regală. Ochii săi i-au întâlnit pe cei ai frumoasei Mumtaz Mahal – *„Cea mai iubită bijuterie a palatului“* – al cărei tată era un nobil persan, Abdul Hasan Asaf Khan. Cei doi s-au îndrăgostit puternic unul de celălalt şi Mumtaz a devenit cea

de a treia soţie a prinţului Khurram, care a ajuns apoi împăratul mogul Shah Jahan I. Cea de a treia, dar cea mai iubită dintre toate soţiile, femeia pentru care s-a născut una dintre minunile lumii moderne.

Mumtaz Mahal i-a stat alături lui Shah Jahan timp de 19 ani, ea l-a însoţit în campaniile sale militare, fiindu-i confidentă în toate chestiunile statului şi i-a dăruit 13 copii din care şapte au supravieţuit până la maturitate. În 1631, la Burhanpur, Mumtaz murea dând naştere celui de al treisprezecelea copil. Înainte de ultima suflare Mumtaz l-a rugat pe împărat câteva lucruri: să-i construiască un mormânt, să se recăsătorească, să-şi iubească fiii şi să-i viziteze mormântul la aniversare. Shah Jahan a fost distrus de moartea ei şi a încercat să-şi ţină promisiunile măcar în parte. Cea mai solemnă dintre toate a fost crearea unui mausoleu special pentru Mumtaz, ceea ce s-a şi îndeplinit. A înălţat cel mai mândru templu al dragostei utilizând 20 de mii de oameni la ridicarea lui, materialele de construcţii – marmura albă de Agra a luat-o din zonă – le-a adus din diverse locuri din India şi Asia utilizând caravane de peste 1.000 de elefanţi. Proiectul a aparţinut unui iranian, Ustad Isa, şi a durat 22 de ani. Toţi cei care au lucrat la el au fost obligaţi să se stabilească în Agra, altfel, cine dorea să plece era ameninţat că i se taie mâinile pentru ca oriunde s-ar duce să nu mai poată construi ceva asemănător.

Shah Jahan visa să mai construiască un mausoleu asemănător cu cel pentru Mumtaz, din marmură neagră, pe cealaltă parte a râului Yamuna, un fel de umbră a Taj Mahalului, iar un pod să lege cele două mausoleuri. Destinul i-a fost potrivnic, şi chiar fiul său Badshah Mohinnudin Mohammed Aurangzeb l-a izolat în fortul din Agra lăsând să vadă, din depărtare, de la una dintre ferestrele fortului, preafrumosul Taj Mahal, unde în cele din urmă, când Aurangzeb s-a căit pentru faptele sale, Shah Jahan a fost înmormântat alături de Mumtaz.

Dincolo de această poveste de iubire, pasională şi tristă în acelaşi timp, rămâne, mărturie peste veacuri, măreţul edificiu, simbol al Indiei de ieri şi de astăzi. Un monument al dragostei trainice cu o poartă de intrare asemenea unui văl purtat de femeile indiene la nuntă, cu două moschee din gresie roşie la dreapta şi la stânga, iar înăuntrul domului alb ca laptele se află sicriul împărătesei încrustat cu pietre preţioase. Alături de el, odihneşte sicriul împăratului, construit câţiva ani mai târziu. Camera mortuară este decorată cu sculpturi de modele florale. Se intră în Taj Mahal prin dreapta, se face un tur pe un hol, de unde printre ferestre dantelate se vede camera mortuară, apoi se ajunge în camera mortuară, ea însăşi o bijuterie. La exterior, dar şi la interior Taj Mahalul este decorat cu pietre preţioase care îi conferă luciri aparte, după cum şi soarele – în funcţie de momentul zilei – colorează edificiul de la roz, dimineaţa la răsărit, la alb-gălbui seara, la apus.

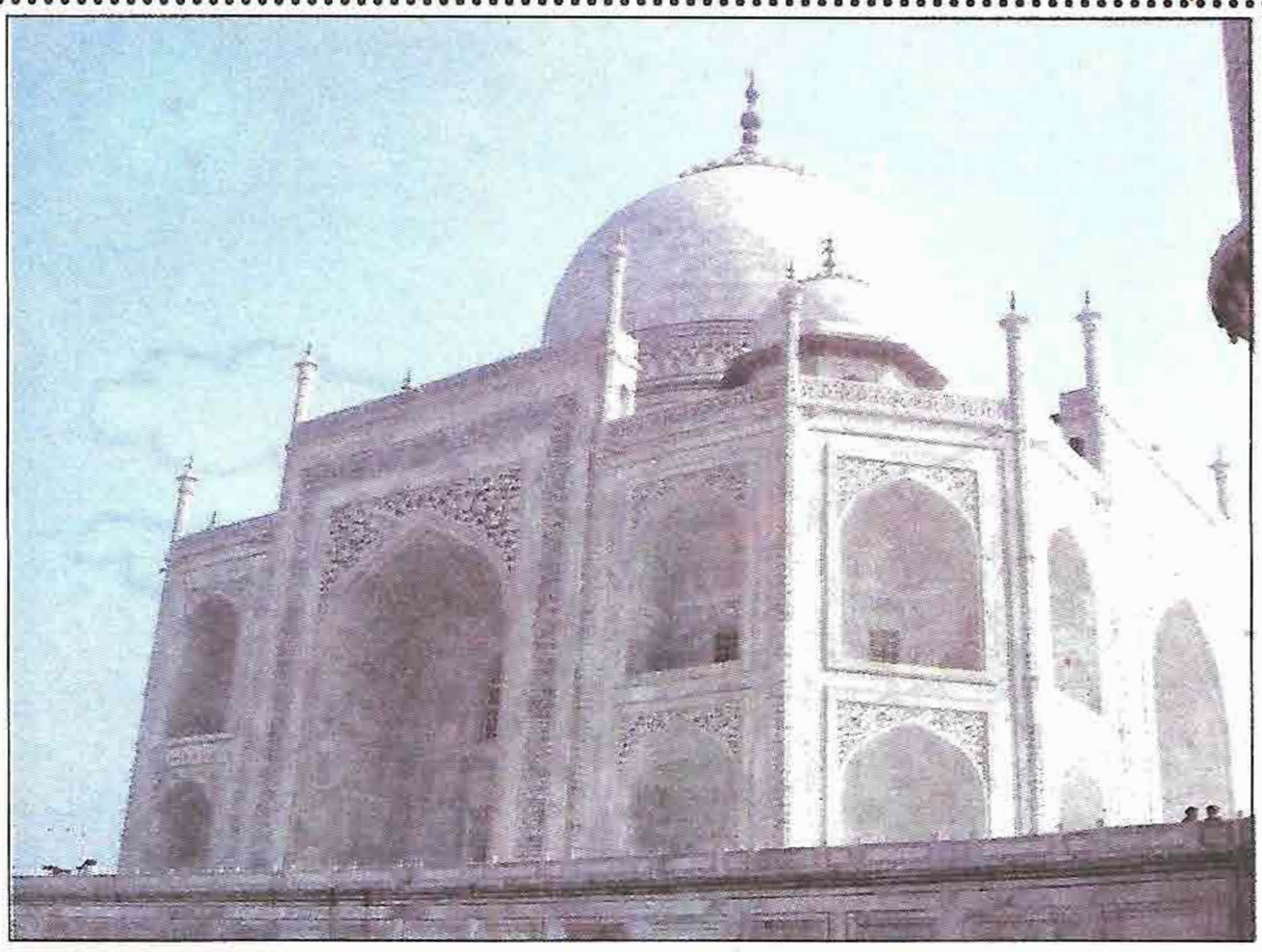

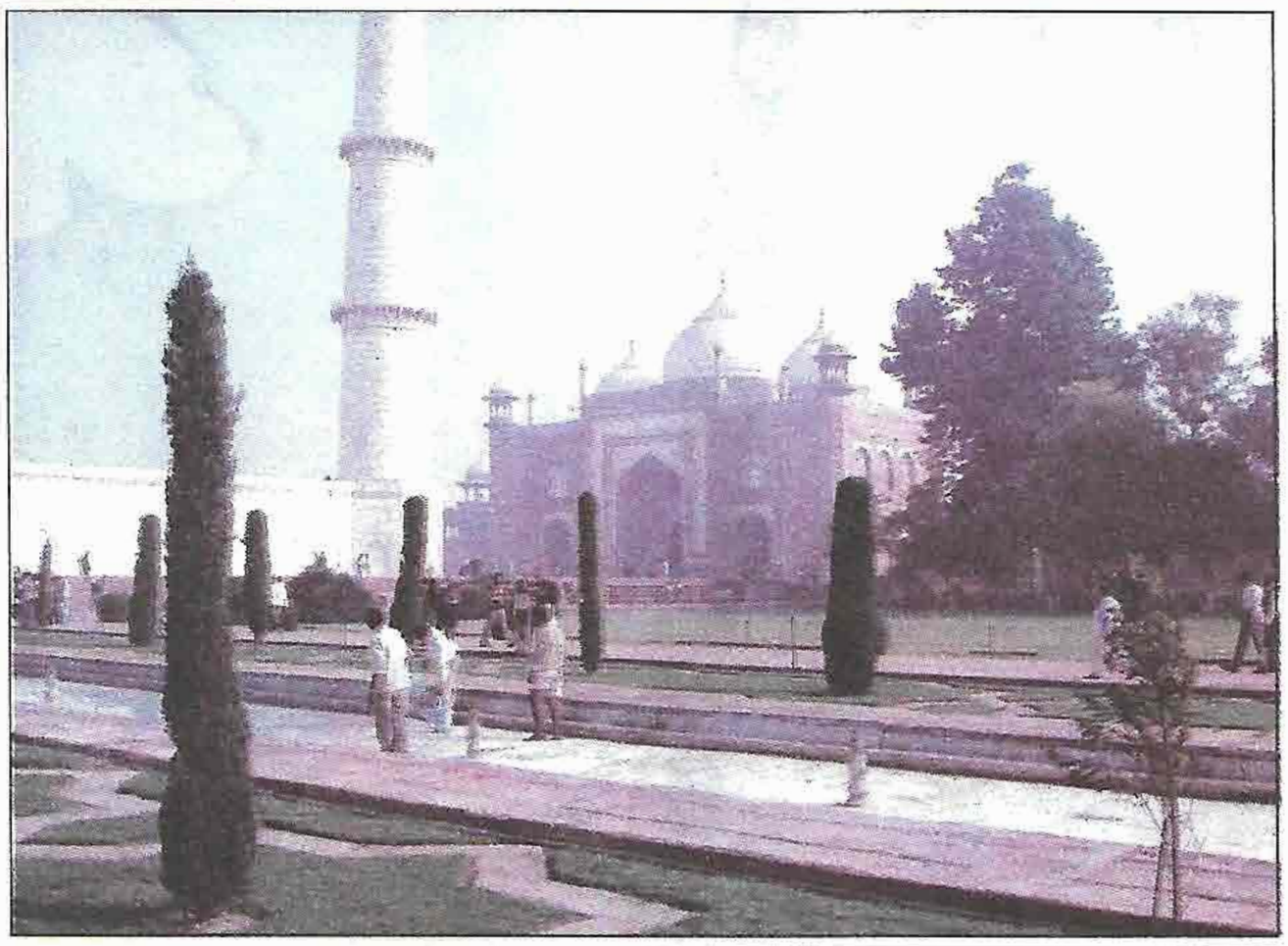

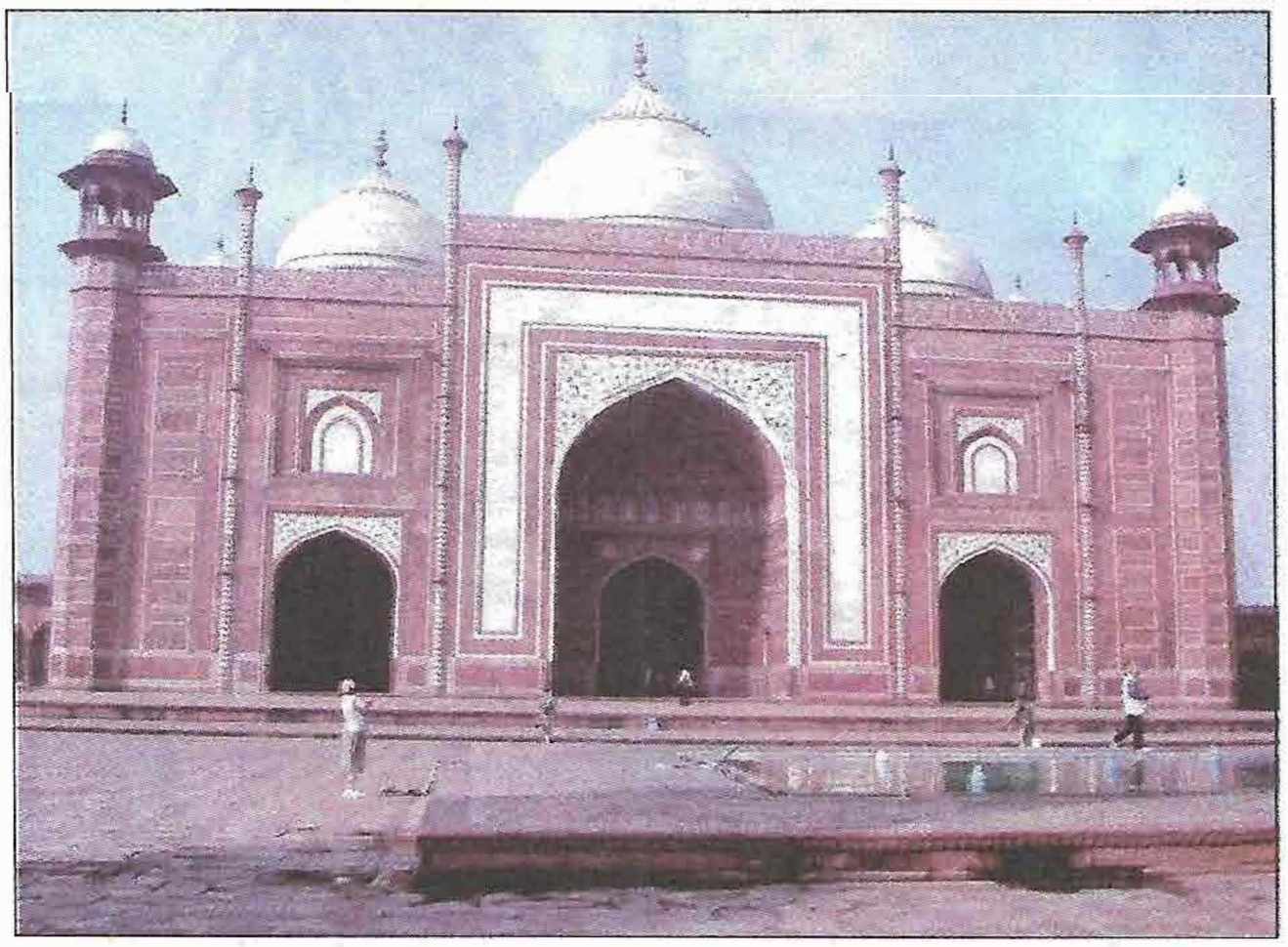

text şi foto **Alice-Claudia Gherman**

desen de **Iulian Pena Pai**

Călătorie cu gust de sare la Praid şi Odorheiu Secuiesc

Am vrut să evadez şi să văd munţii, dar nu pe Valea Prahovei, aşa că o vizită în Harghita, la Odorheiu Secuiesc, a fost o sugestie bună. Peisajele sunt superbe, aerul foarte curat şi am avut noroc de soare şi căldură. În ultima vreme ne-am cam obişnuit cu unele stereotipuri culturale în legătură cu aceste locuri, însă asta nu trebuie să descurajeze. Salina de la Praid este un loc numai bun unde să te ascunzi de căldura zilelor de vară. Unde mai pui că am avut parte de un adevărat regal culinar: sarmale, supă de mere sau de cireşe şi o friptură fragedă servită cu un sote de prune.

Odorheiu Secuiesc, *Székelyudvarhely* în maghiară, e un oraş pe care îl poţi parcurge la picior într-o zi fără să oboseşti prea tare. Pe lângă magazinele cu preţuri mai rezonabile decât în Bucureşti, m-am uitat atentă la clădirile vechi. Unele sunt foarte bine conservate, renovate de curând, care chiar ar putea rivaliza cu cele din eleganta Viena. Biserica catolică este un adevărat monument de arhitectură ce datează din 1009. Am intrat înăuntru chiar în ziua când credincioşii de aici sărbătoreau Floriile. Toată lumea stătea aşezată pe băncuţe cu buchete de salcie în mână şi asculta slujba. Se auzea doar vocea preotului şi, din când în când, rugăciunile şuşotite ale enoriaşilor. Am stat preţ de câteva minute, apoi am ieşit şi m-am îndreptat către liceul maghiar *Tamasi Aron*. Este una dintre cele mai vechi clădiri din această aşezare şi una dintre cele mai impunătoare. Am coborât cele câteva zeci de scări pentru a mă îndrepta către piaţa centrală. În drum spre biserica romano-catolică, am trecut pe lângă câteva florărese care mă îmbiau în maghiară să le fac vânzare.

Târgul de la Corund plin de kitsch-uri

Am stat câteva minute pe bancă în parcul unde sunt amplasate busturile mai multor eroi maghiari şi am făcut planul de călătorie pentru restul zilei. Următoarea oprire a fost la târgul de la Corund. Am plecat la drum cu gândul de a-mi lua o ie frumoasă sau o rochie. Aşa că m-am plimbat atentă pe la fiecare tarabă şi am încercat să negociez la sânge tot ce mi-a plăcut. Multe căni, vase de lut în care ştiu bine că se fac nişte sarmale de te lingi pe degete, multe ii, măşti, hărţi cu fostul Regat Ungar, pulovere de lână, pahare, covoraşe ţesute, sticle cu afinată. Cam asta am văzut, însă nimic nu m-a convins că este original făcut de mâna localnicilor şi nici unicat. Sincer vorbind, am văzut multe kitsch-uri şi am cumpărat doar două eşarfe cum sper să nu văd la fel în vreun alt târg sau la magazine. Una peste alta, mi-a plăcut mult ideea de a mă târgui ba în română, ba prin semne. Am plecat fără ia visată, dar cu harta vechiului Regat Ungar

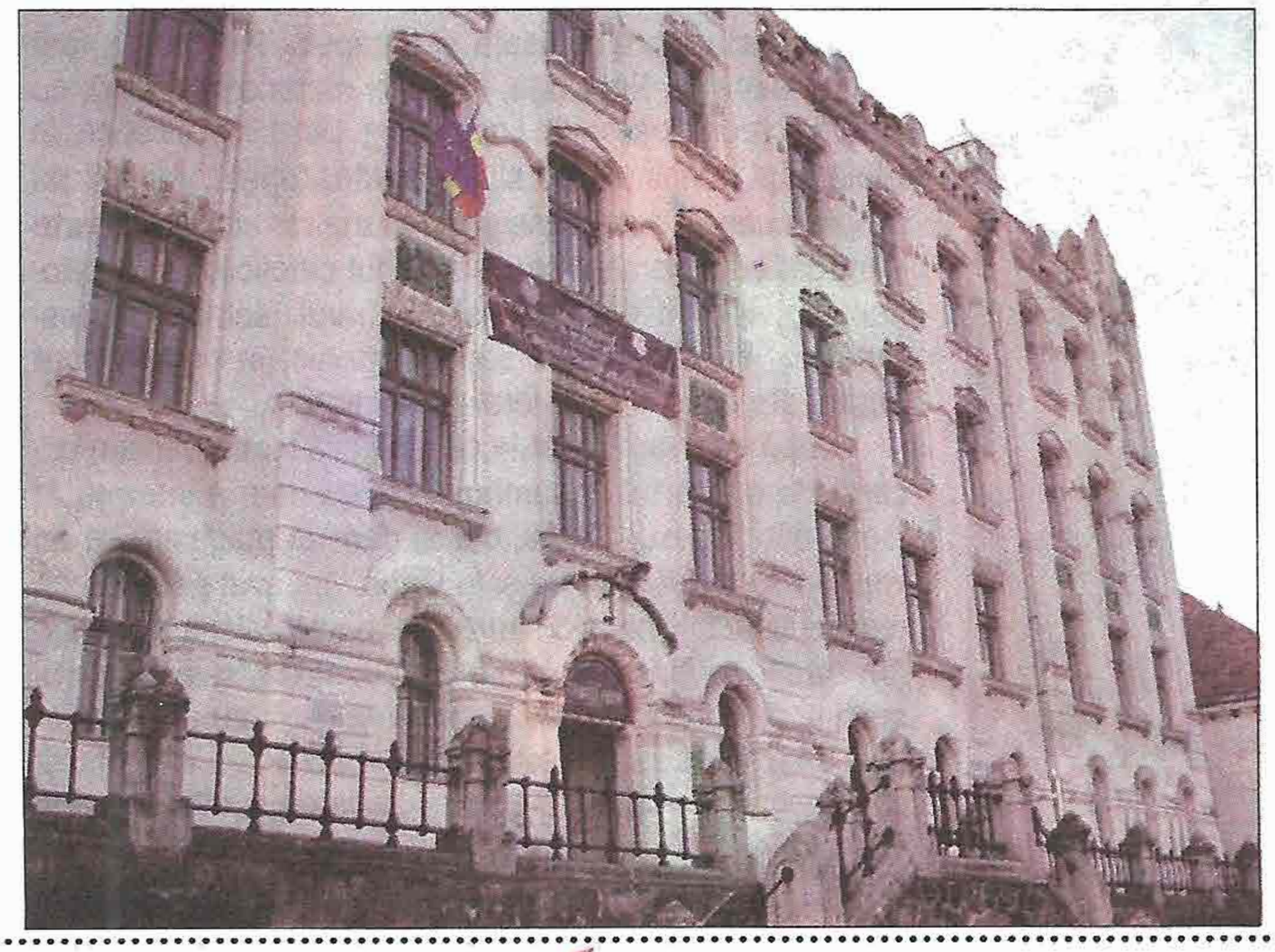

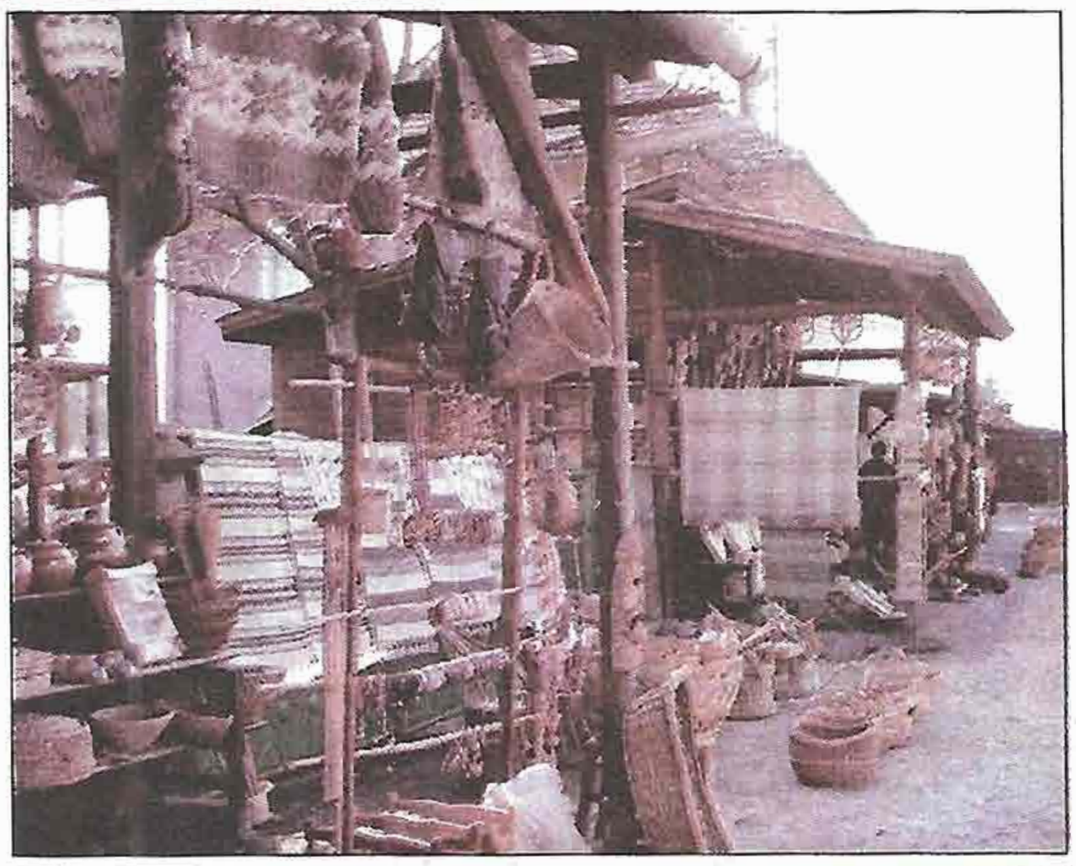

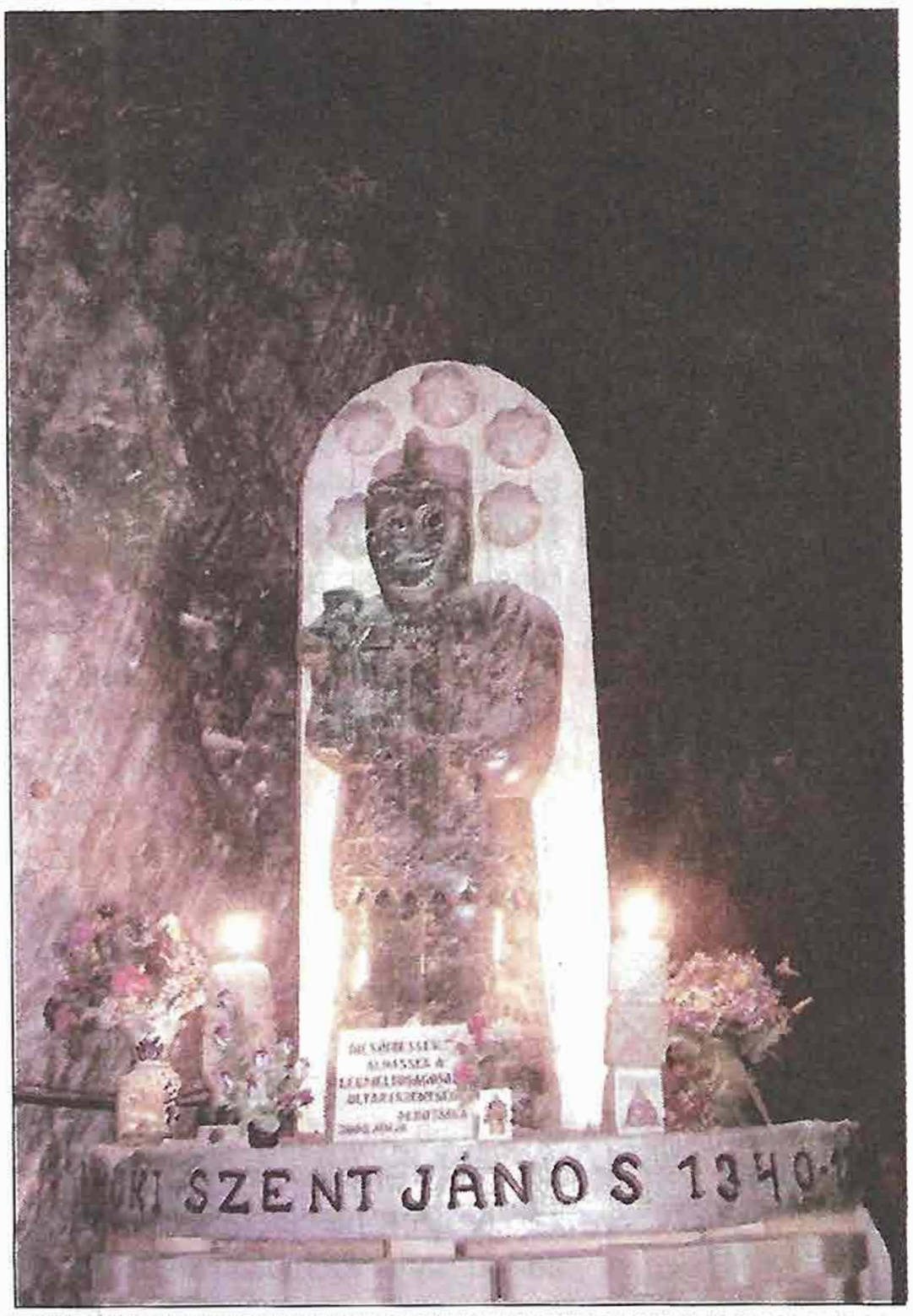

în buzunar pe care am luat-o pentru că mă interesează heraldica şi fără vreun sentiment de respingere a etnicilor maghiari. Deci, am dat banii pe ea, aşa doar *for fun*.

Dansuri tradiţionale şi muzică medievală la salina Praid

Ultima etapă a călătoriei mele şi poate cea mai interesantă a fost salina de la Praid. Nu mai intrasem niciodată într-un astfel de loc, aşa că eram foarte curioasă. Am avut parte de o primire fastuoasă cu lăutari, pălincă şi vişinată. Un grup de tineri ne-au încântat cu dansuri tradiţionale îmbrăcaţi în costume superbe în culori vii. Atunci am aflat că aici portul popular diferă de la o localitate la alta chiar dacă distanţa dintre ele este de numai câţiva kilometri.

M-am urcat într-un autobuz vechi cum nu credeam că mai există în circulaţie şi am plecat spre interiorul salinei. După aproape un sfert de oră călătoria mea spre fundul pământului s-a cam încheiat. Intram pe uşa salinei. Dar ca să ajung exact în salină am mai coborât câteva zeci de scări. Aici ghida a urat întregului grup căruia mă alăturasem „Bun venit în Regiunea Sării!“ Apoi, ne-a explicat că încă de pe vremea romanilor erau exploatate zăcămintele de sare care se găseau atunci la adâncimi mai mici. Mineritul propriu-zis a început în secolul al XVII-lea. Dacă atunci strămoşii noştri erau mai puţin pretenţioşi şi mai foloseau în gospodărie şi sare gri, acum ceea ce se obţine este utilizat doar la drumuri. Foarte important pentru gospodine: nu folositi sare iodată pentru conservele de iarnă că se înmoaie, ne spune ghida. Galeria are o înălţime de 17 metri şi aici poate intra chiar Catedrala Ortodoxă din Cluj.

Muzică medievală în capela din subteran

Tot aici este amplasată şi o capelă. Proiectul a fost făcut înainte de Revoluţie, însă s-a materializat după, cu ajutorul credincioşilor din Luxemburg. Din 1990 încoace, în zilele săptămânii au loc slujbe pentru turişti. Minerii au propriile capele subterane şi vin foarte rar aici. De-o parte a intrării este semnul crucii, semnul catolicilor şi al ortodocşilor, iar în cealaltă este paharul, semnul protestanţilor. Pe lângă rolul său ecumenic, în capelă sunt organizate concerte camerale şi simfonice.

După ce m-am rugat la cele câteva icoane, m-am bucurat de concertul ansambului *Codex* care a interpretat piese din *Codexul Caioni*, dar şi dansuri maghiare ce pe vremuri au putut fi auzite şi la Viena. Am avut parte de un regal culinar în vinoteca situată într-o altă galerie a salinei. Am avut în farfurie numai bunătăţuri: slană, salate de ciuperci şi de cartofi, cârnaţi şi, bineînţeles, sarmale. Nu trebuie să uităm că sarmalele sunt o specialitate a locului şi că în fiecare an în luna septembrie este organizat un festival al lor.

text şi foto **Raluca Spătăreanu**

Cristiana Negoescu:

„Visurile mele sunt o sursă de inspiraţie”

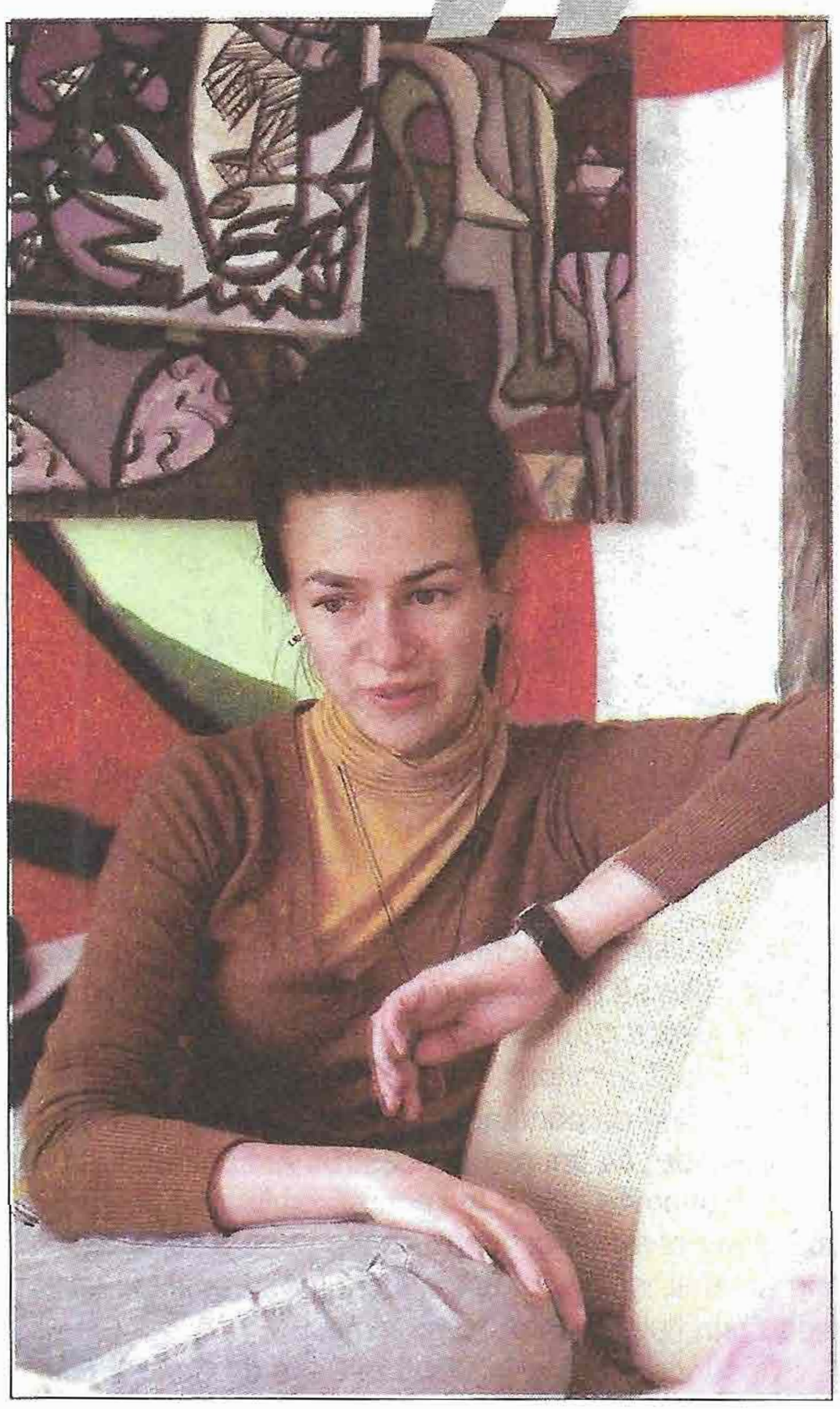

Cartierul Pajura scăldat în lumina unui asfinţit de soare primăvăratec. Am păşit în casa unei eleve în clasa a XI-a, secţia filologie, la Colegiul I. L. Caragiale. *De la intrare realizezi, după mulţimea de tablouri care împodobesc pereţii casei, că ai de-a face cu o familie iubitoare de artă. Cristiana Negoescu are 17 ani şi pictează incredibil de bine.*

Peste ani, Cristiana Negoiţă nu se vede atât pictoriţă, cât mai degrabă un om de advertising şi PR. „Consider că pot face şi altceva afară de pictură. Visul meu este ca la 30-40 de ani să ajung la New York, unde este cea mai mare piaţă a artei. Nu atât pentru nume cât pentru a fi înţeleasă mai bine de lume.“

Nimeni din familia sa nu are înclinaţii către artele vizuale. De fapt, nici ea nu a ştiut până în clasa a IV-a, că posedă un asemenea har. Atunci a pictat florile mamei în pasteluri. Uşor-uşor, desenele ei au început să capete forme ciudate, nu mai puţin plăcute ochiului. Da, parcă a început să alunece către cubism, parcă seamănă un pic cu Georges Braque, puţin din Pablo Picasso, ba nu, fata asta are chiar un stil personal! Cristina Negoiţă nu a studiat cu nimeni, a luat totul pe cont propriu. Pictura a fost şi este o pasiune căreia Cristiana i-a dat frâu liber să se manifeste sub imboldul imaginaţiei sale debordante. „Din clasa a VII-a m-am apucat serios de pictură. Prima expoziţie am avut-o la liceu în clasa a IX-a. Am lucrat întâi cu tempera, apoi acrilic şi abia după aceea am trecut la pictura în ulei. Sunt un autodidact. La început părinţii au crezut că hobby-ul ăsta al meu nu mă va ţine mult, în timp au realizat că a devenit o obsesie pentru mine. Ce mă inspiră? Ori de câte ori văd ceva nou, mi-l imaginez cum ar fi desenat, îl văd deja în tabloul meu. Pictez mai bine în momentele de depresie. Pictez ori de câte ori am timp liber.

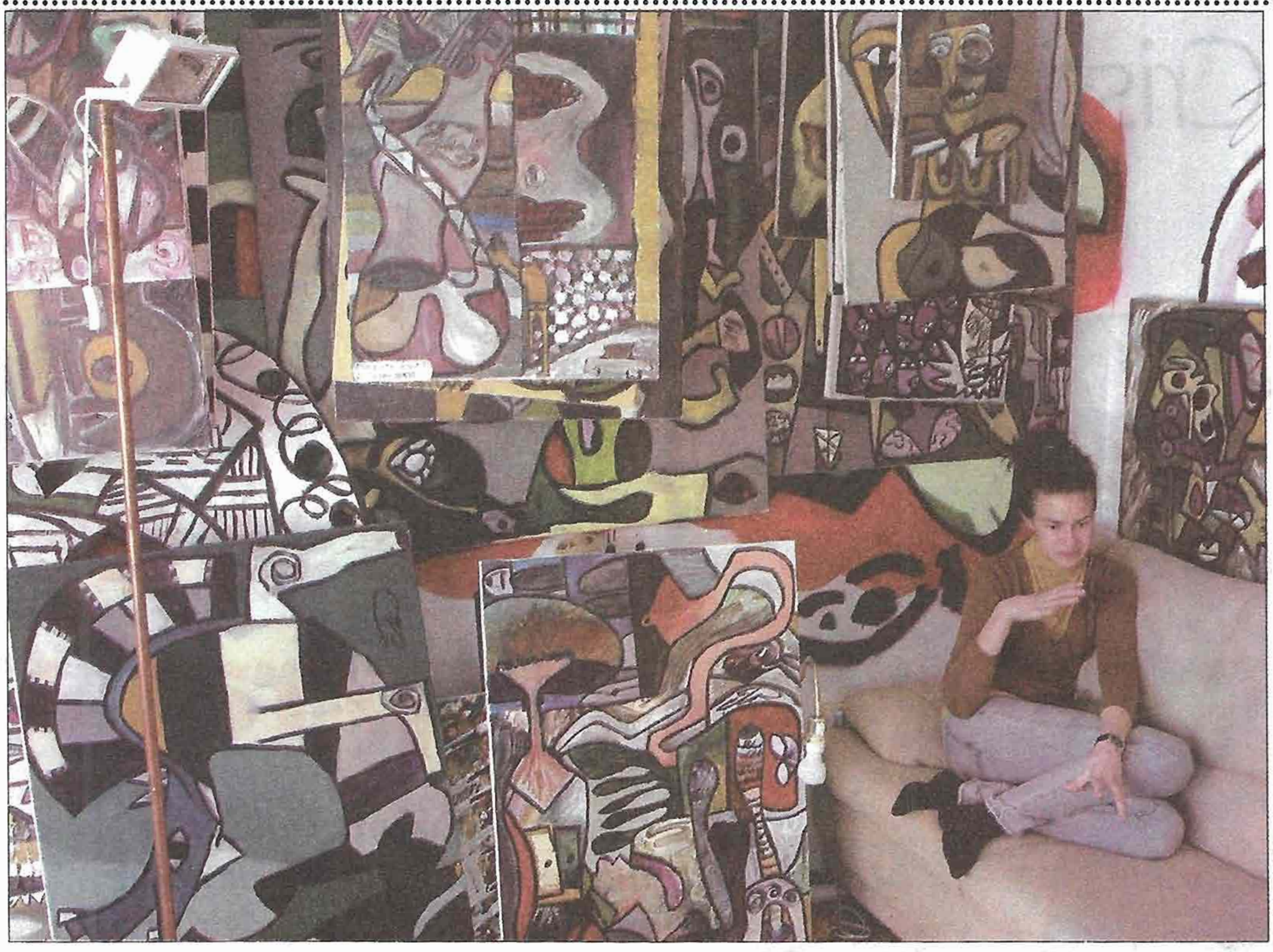

Adesea redau anumite scene din visurile mele“, povesteşte Cristiana. Deşi a reuşit chiar să şi vândă câteva tablouri, Cristiana nu a avut niciodată media zece la desen.

Micul ei atelier, aşezat undeva la ultimul nivel al casei părinţilor, este un mic rai pentru tânăra artistă. Pe pereţii albi răsare într-un colţ un soare roşu pictat chiar de Cristiana, iar printre razele-i roşietice pe care le trimite camerei se răsfiră câteva tablouri semnate, cum altfel, decât Cristiana Negoiţă. Pictează oameni, plante, animale. Unele tablouri au nume, de exemplu: *Omul orchestră*, altele nu au, rămâne la libera alegere a privitorului să găsească un nume lucrării. În picturi dominant este griul. „Fiindcă odihneşte ochiul şi reprezintă o pauză în culori“, ne explică pictoriţa. „Lucrez mult cu culori de pământ, culori arse: verde, ocru – culori profunde, nu îmi place albastrul. Am o relaţie specială cu anumite culori. În general, tablourile mele nu au culori ţipătoare, consider că ele trebuie să atragă prin armonie şi tocmai acest lucru mă străduiesc să-l redau prin culorile folosite de mine.“

Cristiana a expus în 2005 la Casa de Cultură *Friedrich Schiller*, în 2006 a avut o expoziţie la Universitatea Populară *Ioan Dalles*, în 2007 la Palatul Parlamentului cu prilejul *Zilei Diplomaţilor*, iar în 2008 a expus în foaierul TNB, cu ocazia Galei *Premiilor Flacăra*. În casa din Pajura sunt peste 40 de tablouri ale Cristianei la care ţine foarte mult. „Am trimis două tablouri şi în străinătate. Nu am primit nici un răspuns, dar nici nu mi-au dat înapoi tablourile. Vreau acum să expun la Bruxelles, unde am fost invitată să expun de către cei de la Ministerul Culturii. Mai am câteva tablouri expuse şi la Sala *Nicolae Grigorescu* de la Izvor.“

text **Alice-Claudia Gherman**

foto **Octavian Tibăr**

Fii creativ, trăieşte alternativ

De la Barack Obama la Comisia Europeană, toată planeta vede în aşa-numita soluţie „verde" ieşirea din criza capitalismului globalizat. O soluţie care nu mai ţine cont de clasica diviziune stânga-dreapta şi în locul vechilor ideologii pune pragmatismul, implicarea personală, creativitatea şi fantezia fiecăruia dintre noi. În puţine cuvinte, soluţiile alternative la consumismul extrem al lumii globalizate după reguli tot mai contestate ne-ar putea salva de la planetara „criză". Acesta este şi crezul organizatorilor expoziţiei de stiluri de viaţă alternative, „Fà la cosa giusta" (sună ca un îndemn, „Do the right thing", „Fă ceea ce trebuie"). O expoziţie itinerantă, care atinge an de an toate marile oraşe din Italia, dedicată consumului critic şi economiei sustenabile, două concepte care în lexicul românesc abia încep să îşi facă loc, timid-timid.

Ecologic înseamnă şi mai ieftin

La intrare, „La casa giusta", noutatea ediţiei, un exemplu de ceea ce înseamnă construcţii cu impact ambiental şi financiar scăzut. *Eco-friendly*, *future-friendly*, şi, mai nou, *finance-friendly*.

„Casa corectă", într-o traducere deficitară stilistic, în puţine cuvinte casa viitorului, e casa în care bătrânele calorifere sunt înlocuite cu tuburile radiante de sub parchet, care încălzesc sau răcesc, după anotimp, folosind apa şi energia solară şi centrale termice care funcţionează la temperaturi mai joase şi care, esenţial, înseamnă o economie termică de 40%. Apoi, 60 de euro pe metru pătrat, nici nu costă mult, şi pot fi repede amortizate având în vedere economia ulterioară pe care o presupun. E doar un exemplu, iar toate calculele şi argumentele demonstrează negru pe alb că doar aparent costurile de construcţie sunt mai ridicate.

Şi amenajările interioare se regăsesc în casa viitorului: mobilă din lemn reciclat în urma demolărilor, ţesături din fibre exclusiv naturale, de la binecunoscutele lână, in, cânepă, bumbac, mătase naturală, până la fibre de urzică sau grâu, un fel de noutate a mileniului, însă cu o istorie, pare-se, veche în spate. Toate schimbate la faţă cu coloranţi evident naturali. Sau, o piesă de design

esenţială în fiecare casă: un mare „ou" compartimentat destinat gunoiului diferenţiat, din plastic reciclat. La fel, banala gresie sau faianţă din baie pot fi înlocuite cu succes cu un mozaic din sticlă reciclată sau un mozaic din însăşi gresia rezultată din demolări. În grădină, cărări făcute din cărămizi produse jumătate din plastic, jumătate din lemn, ambele reutilizate. Ştiu, o să spuneţi, şi Ceauşescu ne îndemna să refolosim, „recuperare, recondiţionare, refolosire", pentru cei născuţi ceva mai demult sună familiar. Diferenţa e că el vroia să salveze un regim, în vreme ce azi oameni cu credibilitatea intactă încearcă să salveze o planetă.

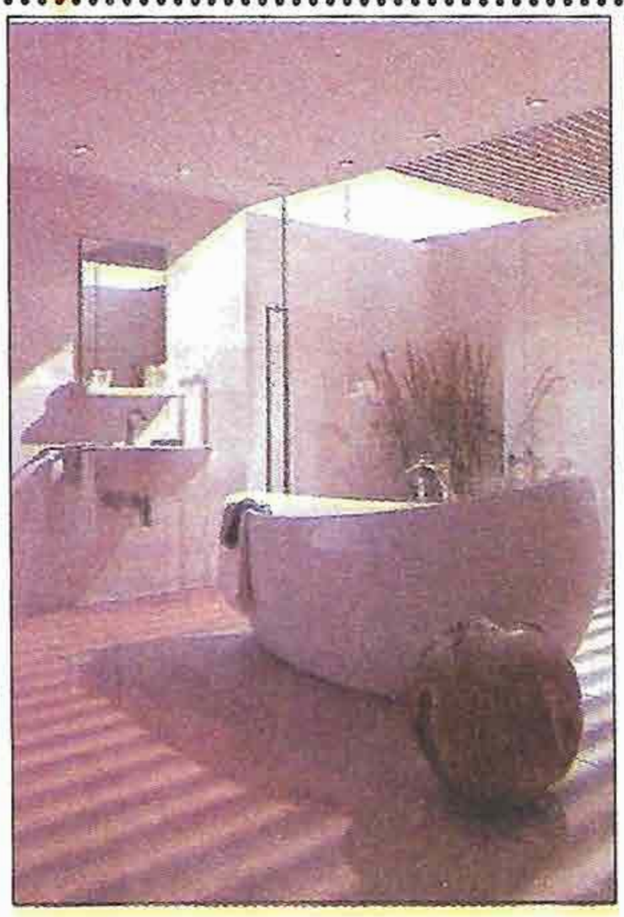

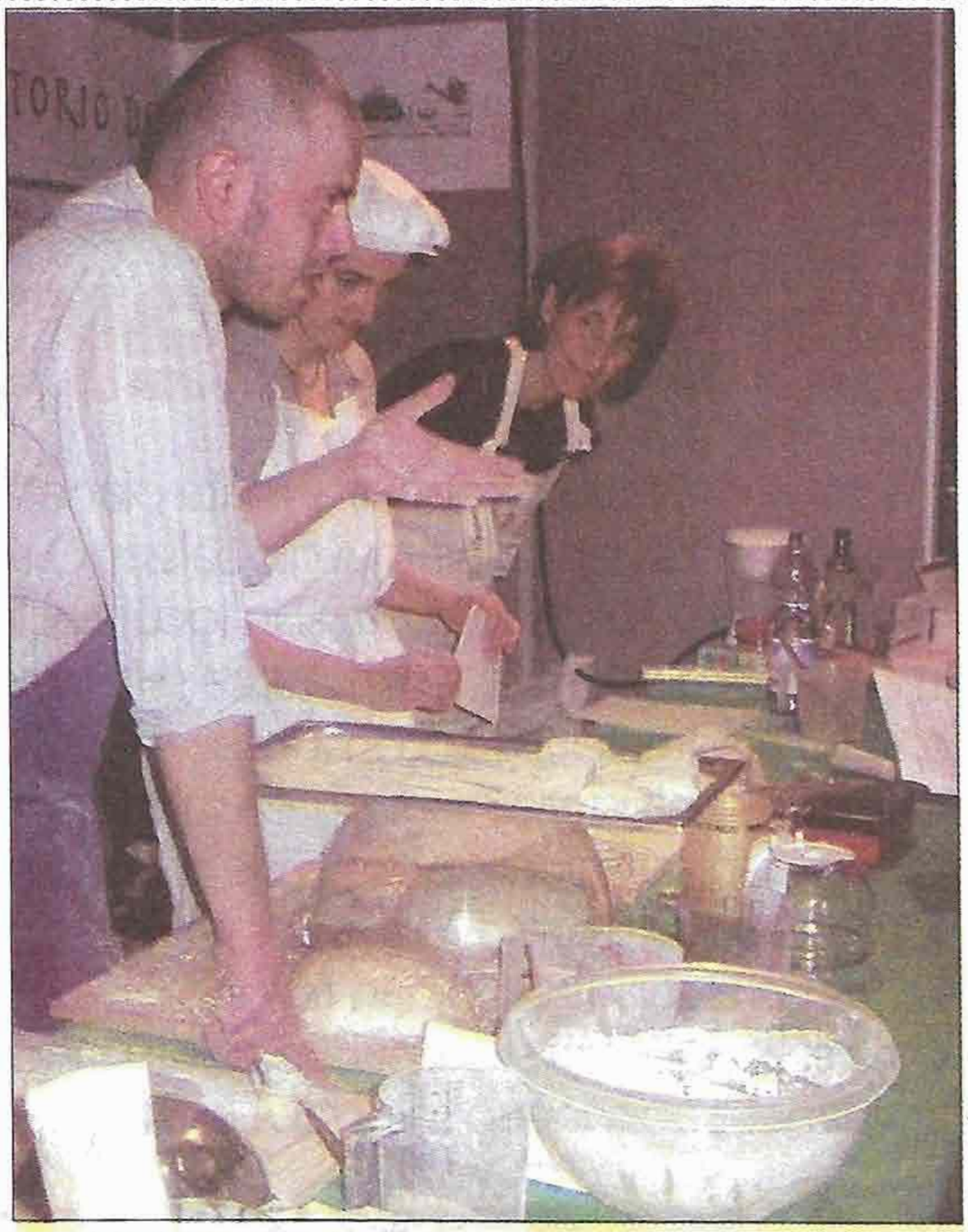

Mai departe, este promovat *co-housing*-ul, un stil de viaţă în care mai multe familii sau cupluri împart un imobil şi sarcinile aferente pentru întreţinerea lui şi a membrilor lui cu diverse nevoi, precum copiii sau vârstnicii. Sistemul a fost abordat în premieră în ţările nordice şi este foarte prietenos atât cu bugetul propriu, cât şi cu mediul înconjurător, pentru că presupune un consum mai mic pentru încălzire decât, în cazul clasic, o casă, o familie, la fel cum gestionarea în comun a resurselor presupune un consum mai mic. Dispar, totodată, spectrul singurătăţii şi sindromul abandonului.

Înapoi la pâinea de casă

În paralel, expozanţii propun şi promovează la tot pasul gesturi, obiceiuri şi produse cotidiene alternative: **agricultura biologică şi grădinile urbane de legume** – vedetele începutului de mileniu, promovate inclusiv de familia prezidenţială americană, care cultivă la Casa Albă aproape toate legumele de care e nevoie în bucătăria de la palat.

În premieră în 2009 au fost prezentate produsele realizate în închisori, un sistem care-i ajută atât pe cei dinăuntru, pentru că se autogestionează, îşi umplu timpul şi învaţă o meserie, cât şi pe cei dinafară, pentru că recurg mai puţin la bugetul comunităţii. Nu în ultimul rând, o atenţie deloc neglijabilă este acordată producţiei editoriale de sector, exclusiv pe hârtie reciclată, care promovează de la turismul cultural şi gastronomic, la autoproducţia de diverse bunuri şi reciclarea a tot ceea ce poate fi refolosit. Şi pentru că practica e de multe ori duşmanul teoriei, alături de informaţii, nelipsitele *workshopuri*: laboratorul în care copii, tineri şi nu numai împărtăşesc tainele pâinii, laboratorul cosmetic în care se arată cum fiecare, la el acasă, poate crea un deodorant, o pastă de dinţi, o cremă sau un săpun, ca o distracţie de duminică. Un grup de tineri a jucat rolul eliberatorilor de morcovi din închisorile lor de plastic dreptunghiulare, câţiva mecanici au amenajat ad hoc un atelier de reparaţii pentru iubitorii de biciclete, unde aceştia au putut afla, întreba, învăţa, experimenta, astfel încât să se poată descurca singuri, la nevoie, iar mai mulţi brutari cu şorţurile în brâu au arătat tuturor multe din secretele pâinii de casă. Există deja statistici care indică o creştere semnificativă la nivel european a numărului persoanelor care aleg să consume pâine de casă.

Second life al obiectelor

Una peste alta, „conversia ecologică“ a societăţii pare a se constitui în unicul model social, ambiental şi economic sustenabil în viitor. Şi dacă România nu e încă o ţară „bogată“, aşa cum sunt cele în care tematica ambientalistă a intrat în preocupările cotidiene, ei bine, faptul nu prea ar trebui să conteaze. A fi „eco“ nu e pentru „bogaţi“, ci pentru oameni inteligenţi. Pentru că atitudinea ecologică nu înseamnă a renunţa, frustraţi, la ceva, ci înseamnă a folosi în mod inteligent şi creativ resursele la dispoziţie pentru a reduce costurile necesare satisfacerii aceluiaşi tip de nevoi.

Cât despre resurse, ei bine, aici se deschide o altă lume. Resurse sunt soarele cu lumina lui, vântul şi apa cu a lor energie vie, ghivecele cu pământ de pe balcon, care pot oferi domiciliu inclusiv roşiilor sau castraveţilor,sau resturile alimentare care le pot ajuta creşterea. La fel de bine, resurse pot deveni toată hârtia sau plasticul ambalajelor, la fel ca şi o mobilă căreia în loc să o aruncăm, îi putem schimba forma sau culoarea, făcând-o în final să renască. Un fel de *second life* al obiectelor, în care limita e doar propria noastră imaginaţie.

text **Mihaela Găneţ**

Adrian Ciodaru, între *baroc* şi criza economică

Primiţi cu *hairstilistul*?

Mă plimbam, aşa, ca printr-un oraş ciudat, prin Sala Palatului, din Bucureşti, la Estetika&Wellness *2009, cel mai important eveniment de gen din România, aflat, deja, la ediţia a VI-a. Din una-n alta, m-am trezit direct în vremurile* baroc. *Domniţe în rochii de bal, machiaje dramatice, coafuri extravagante. Pe scena festivalului tocmai se derula o demonstraţie de* hairstyling. *Spectacol, aproape magie, cu siguranţă artă. În prima linie, ca să zic aşa, un tip îmbrăcat în alb, cu o frizură* cool, *încins cu un brâu de foarfeci, trudea de zor la o claie de păr blond. Adus, deja, spre faza de coc extravagant. Cu extensii, linii şi rotunjimi halucinante. L-am privit, curioasă, minute în şir. Avea în el, cumva, un fel de febră. Creatoare, desigur. Mâinile îi tremurau, uşor, printre şuviţele aurii. Dar nu de emoţie şi nici a nesiguranţă. Era doar tremurul acela, frumos, care caută perfecţiunea în lucrul făcut. Da, m-a fascinat omul ăsta! Cin' să fie, cin' să fie? Păi spuneţi aşa, fraţilor! Adrian Ciodaru, unul dintre cei mai renumiţi hairstilişti din România!*

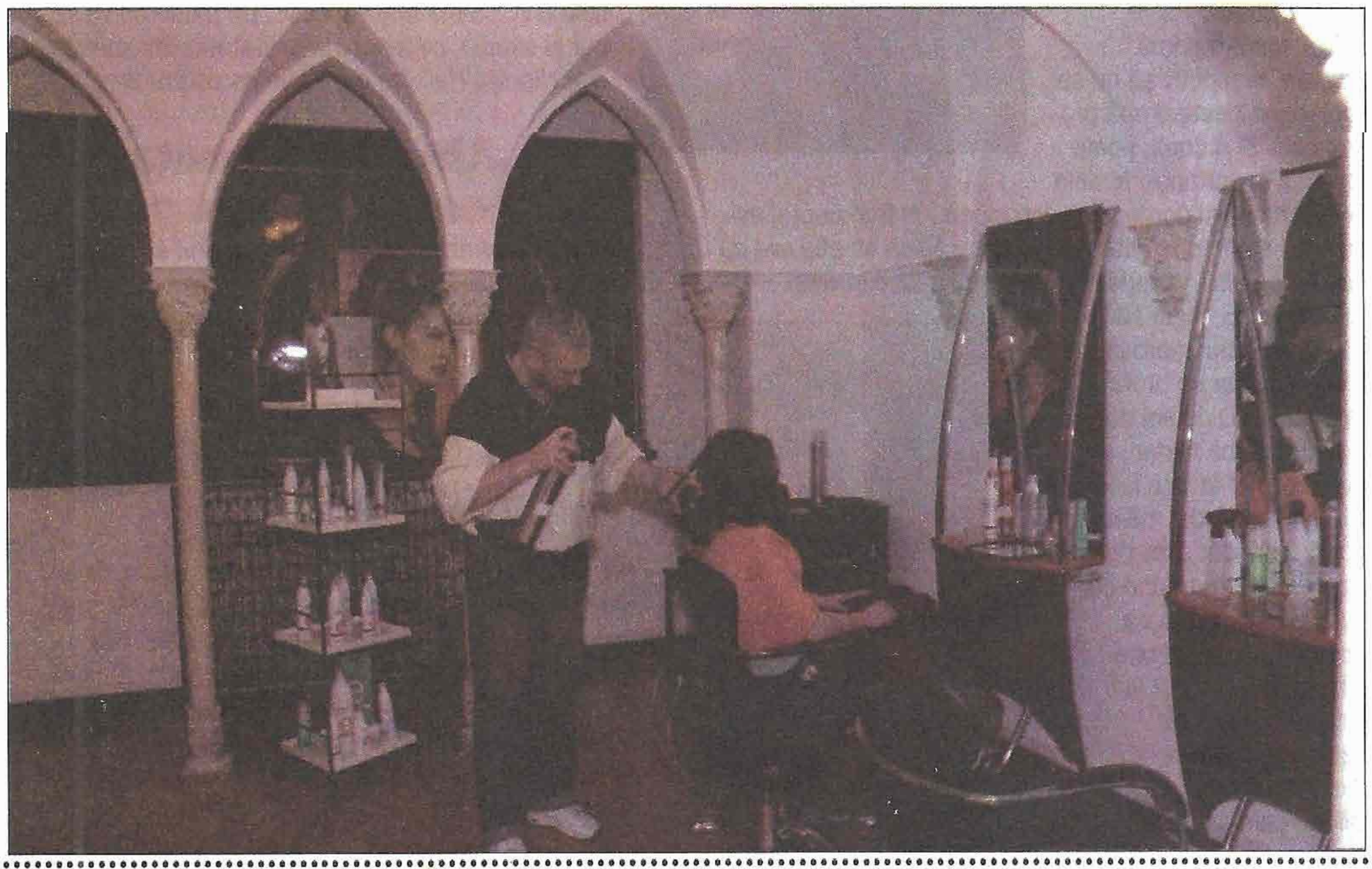

„Fiecare cuvânt al ei este o tăietură de foarfecă la mine"

Şi ce mai face Adrian Ciodaru? *Bine, mersi*, zice el, se adaptează vremurilor de criză. Adică îşi ia geamantanul, *briefcase*, între specialişti, cu produse profesionale cât trei sferturi dintr-un salon cosmetic, şi merge frumuşel pe la domiciliul clientului. Că el n-are fiţe, orgolii nejustificate şi alte vedetisme ieftine. Dacă piaţa cere asta, asta îi dăm! Există multe doamne, de obicei din zona business, care n-au timp de saloane. Plus că unele n-au nici chef, preferă să fie în casa lor, să stea în fotoliul personal, să bea cafeaua de atmosferă din ceaşca lor. Şi-atunci, foarte simplu, îşi fac o programare la Adrian. El nu le are pe astea cu program de lucru, week-end sau concediu, merge şi la opt seara, la două noaptea, duminica, de Crăciun sau Paşte. Există, însă, o primă condiţie, respectiv să nu se suprapună peste o altă programare. Şi a doua, poate cea mai importantă: femeia cu pricina să-şi dorească o schimbare, în frumuseţe, evident. Şi să fie pregătită pentru asta. Adică să ştie ce-i cu Adrian, să aibă încredere în el şi să se lase în voia inspiraţiei lui. Sigur că lucrurile nu stau întotdeauna chiar aşa, dar un profesionist cu 20 de ani de experienţă, ca Adrian, le mai drege şi la faţa locului. Din vorbe, din mâini şi din foarfecă: „Îmi place să încep treaba cu o mică *şedinţă*, ca să zic aşa, o discuţie prietenească, eventual la o cafea, din care să înţeleg temperamentul clientei, profesia, mediile în care se mişcă, stilul vestimentar... Sunt foarte atent la detalii, fiecare cuvânt al ei este o tăietură de foarfecă la mine. Unele doamne îmi spun ce vor, dacă li se potriveşte e ok. Dacă am cel mai mic dubiu, încerc să le explic, atenţie, nu să le conving. De obicei mai lasă ele, mai las şi eu, ajungem undeva pe la mijloc. Altele sunt nehotărâte, ne gândim împreună, eu le fac o propunere şi ne învârtim în jurul ei. Cel mai mult, însă, îmi plac femeile spontane. Când aud *fă-mi orice*, mi se deschid toate uşile, toate geamurile, vine inspiraţia. Uneori, însă, când e vorba de creaţie, am şi eu chichiţele mele. Le zic să mă mai lase o zi, să mă mai gândesc. De multe ori visez, pur şi simplu, ce s-ar potrivi. şi-atunci îmi sun imediat clienta: *Hai, am ceva frumos pentru tine*!"

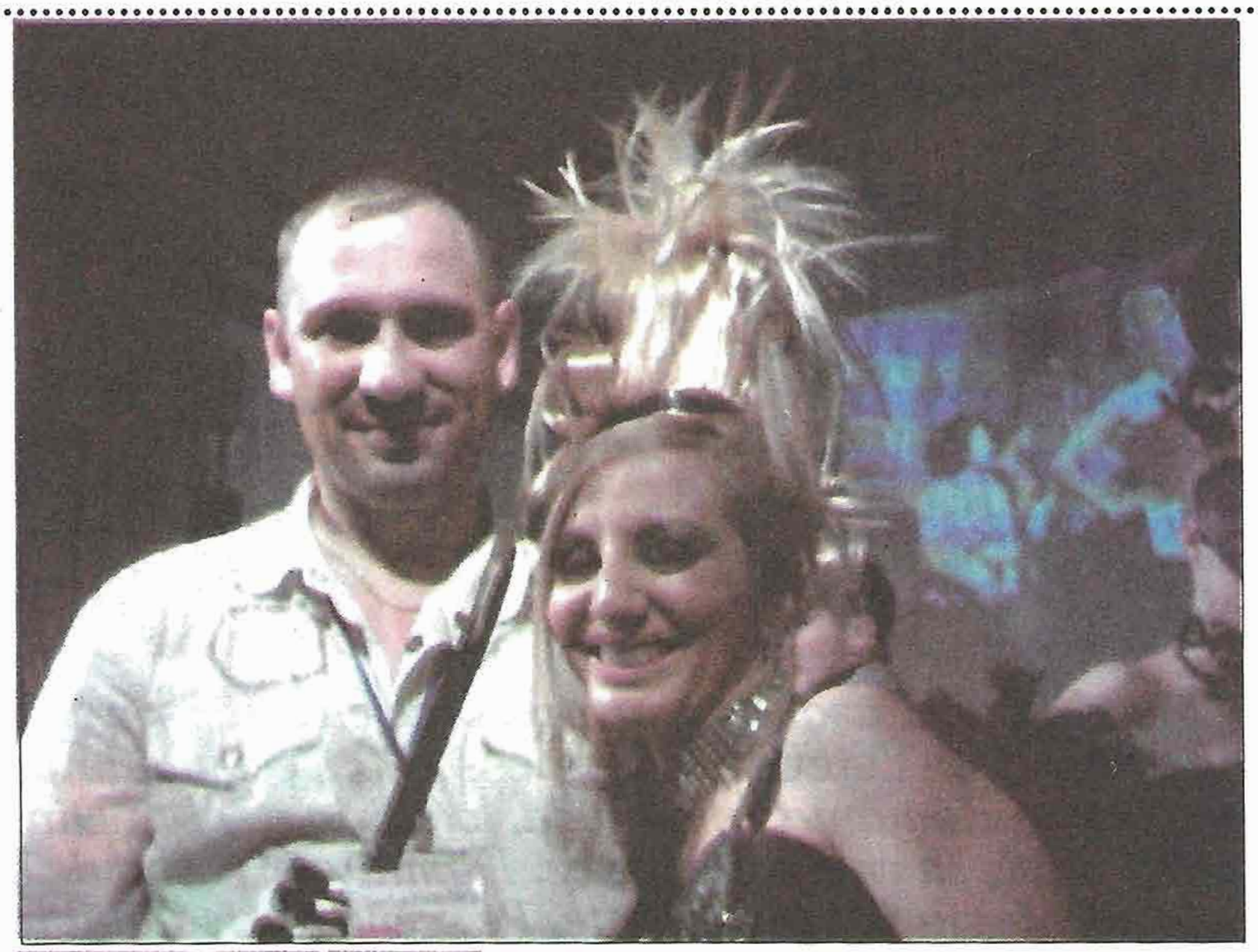

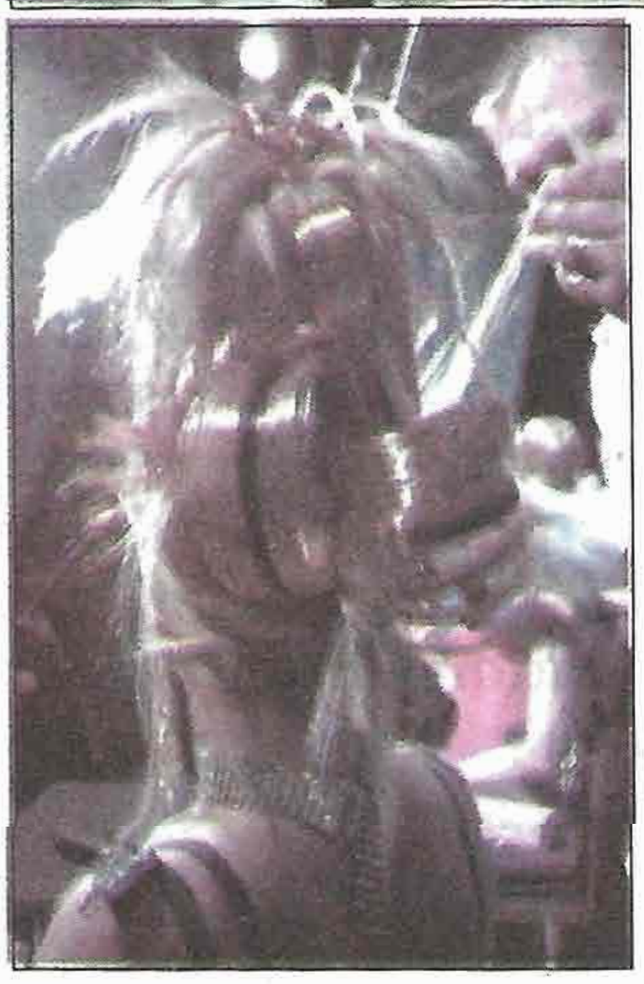

„Un an am învăţat doar ce-i cu firul de păr"

Ca să parafrazăm o reclamă, cu părul ăsta nu-i aşa simplu cum crede lumea! Cel puţin la nivel de *hairstyling*. Domeniu pe care Adrian şi l-a ales încă de la vârsta de un an. Când i s-a tăiat moţul, de pe

Asimetrii şi culori stridente

Pentru vara 2009, Adrian Ciodaru *(adryany.weblog.ro)* ne recomandă să ne amintim de anii '40-'50. Se poartă buclele pe păr lung, geometriile şi bretoanele asimetrice, culorile vii, nonconformiste, chiar stridente. Albastru-marin, pe un blond-argintiu, de pildă, sau galben-pai, pe un castaniu. Cât mai multe culori, cât mai multe şuviţe amestecate. Toate acestea, însă, sfatul stilistului, trebuie adaptate la fizionomia, personalitatea şi mediul clientului. ■

Masaj la domiciliu

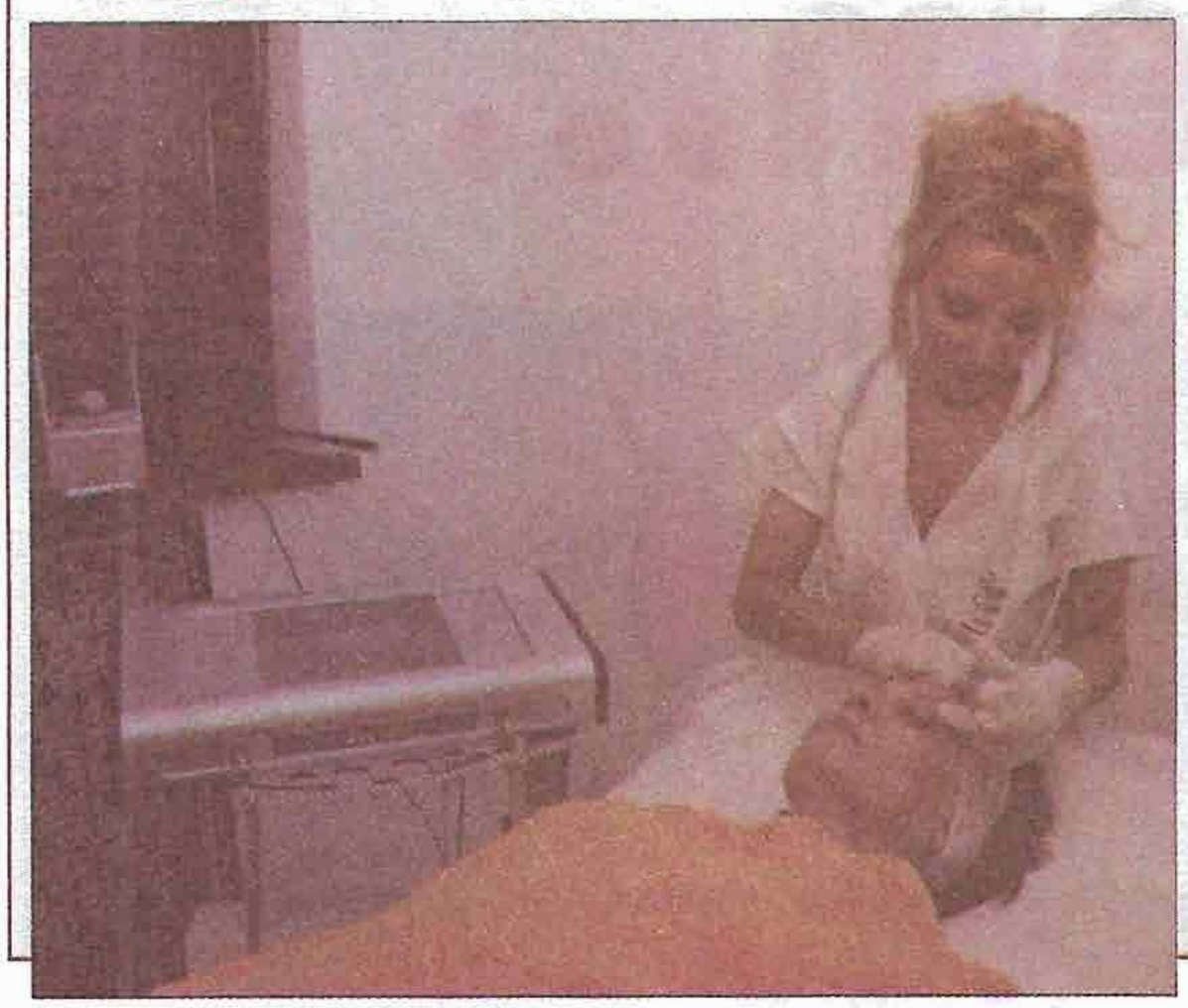

La cerere, Adrian vine la domiciliul clientului *la pachet* cu soţia lui, Meryam, medic, de profesie, specializată în machiaj şi tehnici de masaj. Dacă le faci ca la carte, nici aceste servicii nu sunt tocmai simple. Iar e vorba de o groază de produse profesionale şi de particularităţile clientului. Pentru masaj anticelulitic, de pildă, se începe cu diagnosticul făcut cu *salmeter*, un fel de tomograf al celulitei. După ce vedem cât de gravă e problema, se face un tratament personalizat, dublat de o dietă corespunzătoare. O şedinţă de masaj durează 50 de minute. La asta adăugaţi gomajul, aplicarea cremelor reductoare, a uleiurilor profesionale şi împachetarea în folie, unde trebuie să staţi cuminţi, *la rece*, 45 de minute. Pentru rezultate spectaculoase, ar fi nevoie de cel puţin zece şedinţe, în ritm de două pe săptămână. O şedinţă costă între 45 şi 70 de lei, funcţie de tipul de tratament stabilit.

tradiţionala tavă cu obiecte a înşfăcat foarfeca şi bănuţul. Primul obiect îl are, deja, cu vârf şi îndesat. Al doilea speră că e *pe vine*. De prin clasa a V-a, în absenţa părinţilor, îşi tundea toţi prietenii de joacă din jurul blocului. Mai târziu părinţii, vecinii, rudele. Când a văzut că băiatul ăsta chiar are mână, tatăl l-a dat pe mâna unui prieten, Gicu Frizeru', angajat la Ministerul Apărării Naţionale. Să facă om din el, nu de alta. Şi a tuns Adrian al nostru la recruţi, în 1987, de i s-a urât cu viaţa. Apoi s-a angajat într-o frizerie, da' se cam plictisea şi pe-acolo, prea făcea acelaşi lucru. Cam trăgea cu ochiul spre coafor, tunsori mai sofisticate, culori atrăgătoare, başca femei frumoase. şi, din 1992, al nostru a rămas, al femeilor. A fost remarcat aproape din prima, au început să curgă fel şi fel de colaborări cu televiziuni, evenimente mondene, concursuri de frumuseţe. El se consideră *copt*, însă, de-abia după specializarea *Wella*, din Germania, care a durat trei ani şi a fost plătită din buzunarul lui: „Acolo e meserie, nu glumă! Aproape un an de zile am învăţat doar ce-i cu firul de păr, care e rostul şi structura lui. De-abia apoi am trecut la întreţinere, tehnici de tuns, aranjamente şi alte detalii."

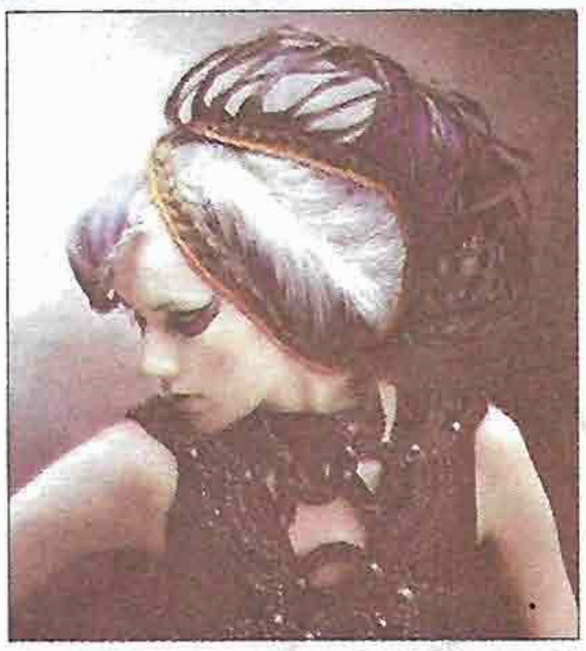

Foarfecă încrustată cu cristale *Swarovski*

Ca stilist, Adrian se consideră nonconformist, simplu, dar complex, în acelaşi timp. Nu-i place să repete tunsorile sau culorile, e musai să pună un strop de creaţie, de fiecare dată: „Eu cred că orice schimbare de look trebuie să fie un unicat, astfel încât nici măcar eu să n-o mai pot repeta."

Cât despre instrumentele lui de lucru, e suficient să vă spun că unele sunt adevărate bijuterii. Mi-a arătat o foarfecă de 22 de milioane, de pildă, încrustată cu cristale *Swarovski* şi cu o lamă foarte sofisticată, care face minuni în multe tehnici îndrăzneţe de tuns. Sigur că am făcut ochii cât cepele, dar mi-a tăiat-o scurt: „Asta nu înseamnă decât că îmi respect clienta!"

În acest context, mi-e şi groază să-l întreb ce preţuri au vizitele lui la domiciliu: „Nu sunt nici ieftin, dar nici al dracului de scump!" Pentru exemplificare, un tuns costă între 50 şi 150 de lei, funcţie de complexitate, vopsitul între 150 şi 400 de lei, iar coafatul poate ajunge la multe sute, dacă e de gală sau de scenă. Ceea ce, după cum am văzut în demonstraţia *baroc*, deja este artă. Exersată, în timp, pe multe vedete autohtone. Unele îi sunt cliente, pe altele le pregăteşte pentru diverse show-uri. Când îi cer nişte nume, îmi tai craca de sub picioare. Adică n-oi fi înţeles chiar nimic? „Nu sunt genul care se fotografiază cu vedete. Pentru mine, fiecare client este un vip!"

text **Liliana Petruş**

foto **arhiva Adrian Ciodaru**

Să râdem...

Următoarele întrebări despre Australia provin (sau ar putea proveni) de la potenţiali vizitatori. Răspunsurile sunt cele oferite în realitate de către oficialii site-ului care au, în mod evident, simţul umorului...

I: Bate vreodată vântul în Australia? Nu am văzut niciodată la televizor că ar ploua, deci cum cresc plantele? (întrebare venită de la cineva din Marea Britanie).

R: Importăm toate plantele gata crescute iar după aceea doar stăm prin preajmă privindu-le cum mor.

I: Voi putea vedea canguri pe stradă? (întrebare venită din SUA).

R: Depinde cât de mult alcool veţi bea.

I: Aş vrea să merg pe jos de la Perth la Sydney – pot urma şinele de cale ferată? (întrebare venită din Suedia).

R: Sigur, sunt numai trei mii de mile, luaţi multă apă cu dvs.

I: Este periculos să umbli prin tufişuri în Australia? (Suedia)

R: Deci este adevărat ce se spune despre suedezi.

I: Există *ATM*-uri în Australia? Îmi puteţi trimite o listă a locurilor unde se află acestea în Brisbane, Cairns, Townsville şi Hervey Bay? (Marea Britanie)

R: Cumva ultimul dv. sclav a murit?

I: Îmi puteţi da câteva informaţii despre cursele de hipopotami în Australia? (SUA)

R: A-fri-ca este continentul acela în formă de triunghi la sud de Europa. AUSTRALIA este insula aceea mare din mijlocul Pacificului care nu are... sau mai bine nu. Sigur, hipopotamii se întrec în fiecare marţi noapte în Kings Cross. Veniţi dezbrăcat.

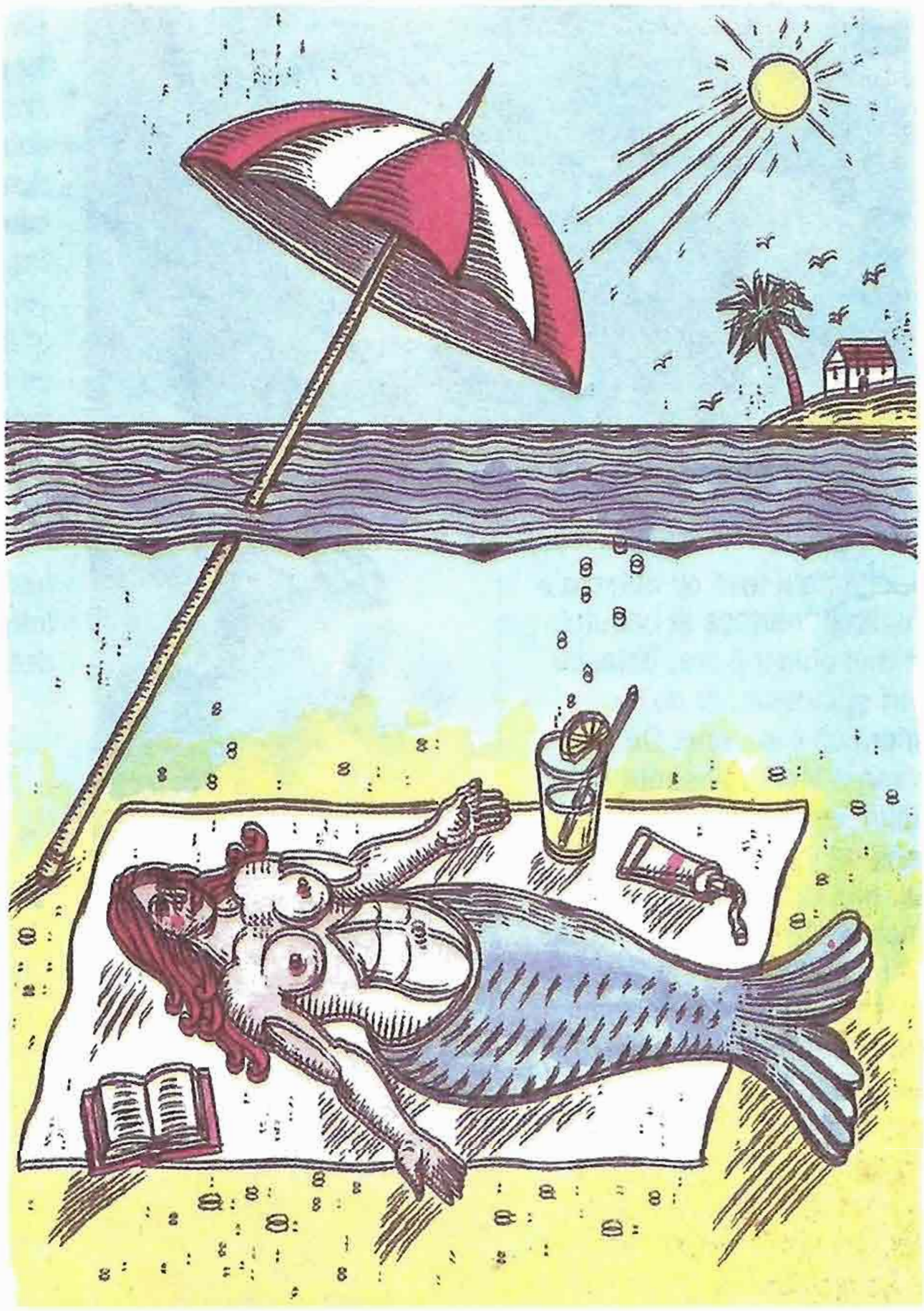

I: În care direcţie este nordul în Australia? (SUA)

R: Staţi cu faţa la Sud apoi răsuciţi-vă cu 180 de grade. Contactaţi-ne când sosiţi şi vă vom da şi restul detaliilor.

I: Pot aduce cu mine tacâmuri în Astralia? (Marea Britanie)

R: De ce? Folosiţi-vă degetele, cum facem şi noi.

I: Îmi puteţi trimite programul *Corului de băieţi din Viena* (*Vienna Boys' Choir*)? (SUA)

R: Austria este ţara aceea micuţă învecinată cu Germania, a cărei... sau mai bine nu. Sigur, *Vienna Boys Choir* cântă în fiecare marţi noaptea în Kings Cross, imediat după cursa de hipopotami. Veniţi dezbrăcat.

I: Pot purta tocuri înalte în Australia? (Marea Britanie)

R: Sunteţi politician britanic, nu-i aşa?

I: Există supermarket în Sydney şi laptele se găseşte pe tot parcursul anului? (Germania)

R: Nu, noi suntem o civilizaţie paşnică de vânători/tăietori de lemne. Laptele este ilegal.

I: Vă rog, trimiteţi o listă a tuturor medicilor din Australia care pot distribui ser împotriva veninului de şarpe cu clopoţei. (SUA)

R: Şerpii cu clopoţei trăiesc în America, adică locul de unde veniţi dv. Toţi şerpii australieni sunt perfect inofensivi, pot fi prinşi în siguranţă şi transformaţi în animale de casă.

I: Am o întrebare despre un animal faimos în Australia, dar i-am uitat numele. Este un fel de urs şi trăieşte în copaci. (SUA)

R: Se numeşte urs căzător (*Drop Bear*). Se numeşte astfel pentru că pică din arborii de cauciuc şi mănâncă întotdeauna creierul oricui trece pe sub aceştia. Îi puteţi speria stropindu-vă cu urină umană înainte de a ieşi la plimbare.

Dicţionar de vinuri moldave

De departe, fără să cunoşti piaţa vinurilor autohtone, e îndeajuns să priveşti doar harta – şi îţi dai imediat seama că, dintre toate provinciile româneşti, Moldova este prima la suprafaţa cultivată cu viţă-de-vie. În consecinţă, este şi prima la producţia de vin. Un fenomen similar se petrece şi de cealaltă parte a Prutului, unde tot Moldova iaşte, cea pe care obicinuim să o numim Basarabia – şi ale cărei vinuri s-au vârât până în rezerva valutară naţională a basarabenilor.

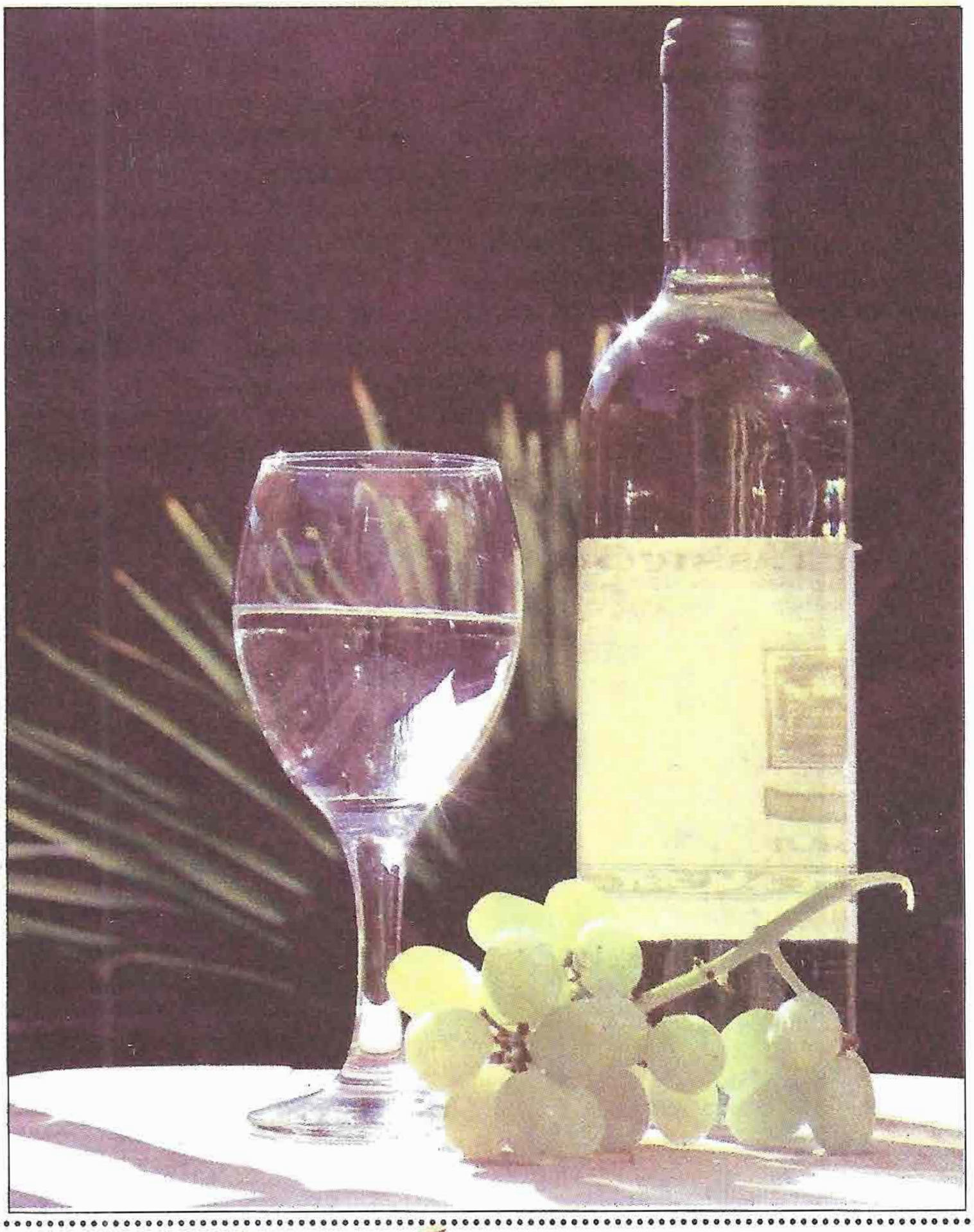

Regiunea Huşilor: Bohotin

Busuioaca de Bohotin este, fără îndoială, unul dintre vinurile-vedetă ale României. Are o aventură destul de lungă. Viticultorii din partea locului pretind că acel soi ar fi venit din nordul extrem al ţării, de undeva din Bucovina de nord, din preajma graniţei actuale. Unii spun, chiar, că ar fi existat o altă localitate Bohotin. Şi că soiul, aflat la limita extremă a hărţii vinurilor albe (deşi el nu este un soi de vin alb!), s-ar fi fost strămutat aici. Soiul *Busuioacă* s-a mai strămutat o dată, în vremuri contemporane nouă, la Pietroasele. Dar un soi de poamă are nevoie de vreo sută de ani, spun cunoscătorii, ca să poată să îşi dea măsura în vin. Până una-alta, să vedem ce e, acum, cu soiul de vin *Busuioacă de Bohotin*, care dă şi unul dintre cele mai falsificate vinuri, din cauza celebrităţii de care se bucură şi care îi determină pe negustorii şi făcătorii de vin să-l măsluiască. Boabele de struguri din care se face vinul de *Busuioacă* sunt de o culoare violetă înspre roşiatic. Gustul vinului trimite la piersici coapte, dar şi la caprifoi. Se poate să capete şi o notă de migdale. Culoarea este

galben închis spre arămiu, iar vinul este considerat a fi un roze de referinţă pentru România. Singura problemă este că e, într-adevăr, greu să explici cum din puţinele hectare rămase cu soiul de *Busuioacă de Bohotin* se află atât de multă producţie pe piaţă. În fond, *Busuioaca* nu e decât paşaportul pentru Moldova al *Tămâioasei*. *Tămâioasă* fiind, să nu uităm, şi unul dintre cele mai bune vinuri ale Cotnarilor.

Zghihară de Huşi

Un vin alb, dintr-un soi de poamă prefiloxeric. Are o imagine comparabilă cu cea a *Galbinei de Odobeşti*, cu deosebirea că *Galbina* este, totuşi, mai căutată. *Zghihara* este un fel de verişoară a *Galbinei*, ceva-ceva mai discretă. La Huşi, suprafaţa cultivată cu poamă de zghihară se ridică la aproximativ douăsprezece spre cincisprezece hectare. Dacă vreţi să luaţi un vin bun, rar, prefiloxeric şi, MAI ALES, nefalsificat, zghihara sigur e o alegere specială: oricum, nu e pe toate drumurile. Este vorba de un vin acid, săltăreţ. Are accente sprinţare şi, ca un vin alb care se respectă, este o combinaţie ideală pentru peştele pe care tocmai l-aţi vârât în farfurie. Nu se dă în lături nici de la o masă simandicoasă cu niscai scoici sau cu fructe de mare, stridii, melci.

Odobeşti: Galbină

Este, de departe, de foarte departe, preferata mea dintre vinurile moldovineşti, după ce dăm la o parte *Grasa* şi *Busuioaca*. Toamna târziu ori chiar la început de iarnă, noiembrie-decembrie, merge să faci o „expediţie" prin Vrancea, în căutarea *Galbinei* pierdute. Că tot am pomenit, iarăşi, denumirea, *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române, ediţia 1998*, pomeneşte soiul respectiv cu denumirea de *Galbină*. Lucru oarecum firesc, deoarece este un soi prefiloxeric, originar din Moldova, unde „galbin" este pronunţia cea mai frecventă. Acelaşi dicţionar trece, în dreptul, *Galbinei*, următoarea explicaţie: *specie de viţă-de-vie cu boabele strugurilor galben-verzui*. Ea este răspândită şi în împrejurimi, de pildă, se găseşte îndeajuns şi în spaţiul unei podgorii vecine, pe care am bătut-o adesea cu pasul, la Nicoreşti. Dar faima şi-a căpătat-o la Odobeşti. De aici, pesemne, şi renumele vinului de Odobeşti, care a străbătut şi în romanţe străvechi. Iată, una, de pildă: „Dragoste, bătu-te-ar vina,/Cum nu vii tu, ca-n poveşti,/ Cu miresme parfumată/ Şi cu vin de Odobeşti!"

PANCIU

La Panciu poţi să dai peste: *Fetească Albă, Fetească Regală, Riesling*, dacă ar fi să începem cu vinurile albe. Ar trebui să continuăm cu *Pinot Gris, Sauvignon Blanc, Traminer*, tămâioasă românească, *Muscat Ottonel*. La vinuri roşii, lista ar trebui să cuprindă *Merlot, Pinot Noir, Fetească Neagră*. Există şi roze redutabil.

Şi nu ar trebui să neglijăm deloc vinurile spumoase, cum zice, deja, clişeul, „după metoda Champenoise". Alb şi roşu. Câteva cuvinte despre Panciu ca podgorie: avantajul e cel al unei poziţionări excelente. La patruzeci de kilometri de capitala judeţului Vrancea, Focşani – şi la douăzeci de kilometri de Mărăşeşti. Ca buh, licoarea de Panciu rivalizează cu Cotnariul, ca vin al domnitorilor. Dar nu mai puţin şi cu acela de Nicoreşti. Podgoria Panciului este formată, în mod tradiţional, din trei centre de bază: Panciu, Păuneşti şi Trifeşti. Trifeşti mi se pare mai cunoscut decât Păuneşti. Suprafaţa viticolă totală nu s-ar putea spune că nu este generoasă, se apropie de 10.000 de hectare. Relicve ale cultivării viţei-de-vie pe acele locuri de hălăduire ale Vrancei se găsesc încă din neolitic. Un loc aparte îl ocupă producţia de spumante. Dar, despre asta, vom scrie (şi) separat.

NICOREŞTI

În nici o altă podgorie nu am fost atât de mult, atâtea zile pe an, am bătut-o cu pasul, aşa că o cunosc măcar la nivelul „cât de cât". Îi ştiu până şi situaţia juridică. A fost împărţită în mai multe bucăţi, fiind cam lăsată în paragină o anume perioadă după Revoluţie. În 2001-2002, *Nicorvin* nu o ducea tocmai strălucit. Recunosc că am lucrat la planuri de cuţite şi pahară (mai ales pahară!) la privatizarea şi vânzarea de către Fondul Proprietăţii de Stat (FPS, la acea vreme!) a unor parcele către Lili Dediu. Am fost de faţă şi pe vremea când, prin 2003-2004, Dediu a luat în primire „patrimoniul" societăţii pe care tocmai o achiziţionase. Pun între ghilimele „patrimoniul" fiindcă era într-o stare jălanică. Avea nevoie, urgent, de retehnologizare, ceea ce familia Dediu, Ion plus Lili, au şi încercat să facă. Cum intrai, în partea dreaptă a teritoriului, se afla un cămin de nefamilişti. Crama, deşi era, la vremea respectivă, cam impropriu acest nume, era şi ea într-o stare de pauperitate declarată. Misiunea noilor proprietari era să ridice pe

culmi vinurile locului. Şi chiar aveau ce. Stindard era *Băbeasca de Nicoreşti*, dar nu erau de lepădat nici *Fetească* (*Albă*), nici *Ceaslaua* (sau *Cesla*, cum i se mai spune). Personal, eu prefer, firește, *Băbeasca*, una exemplară pentru zonă (şi, chiar aş putea spune, pentru o zonă ceva mai restrânsă decât s-ar crede). Dar agreez şi *Fetească*, vin serios şi hotărât. Un strop de febleţe aparte îi port *Ceaslalei*, care e un bob de rouă ce umblă prin lume îmbrăcat în strugur şi în vin. Despre Nicoreşti, însă, vom reveni în mai multe cărţi ale noastre despre vinuri.

Iveşti Subîntinde mai multe „jurisdicţii" viticole: zona Iveşti (cu Lieşti şi Buceşti), zona Corod şi zona Tecuci. Soiurile, enumerate aşa, de-a valma, de data asta: *Aligote, Băbească neagră, Cabernet Sauvignon, Fetească Regală, Fetească neagră, Merlot, Riesling italian*.

Iaşi La Iaşi, oricât de miop ai fi, nu poţi uita Uricaniul, adevărată patrie a vinurilor roşii, aşa precum Cotnarul se împărtăşeşte cu acelea albe. Iată soiurile de la Uricani: *Fetească neagră, Pinot Noir, Băbească neagră, Cabernet Sauvignon, Oporto*. Sigur, într-o carte viitoare, zona trebuie luată mai zdravăn la puricat. Şi aici e de călcat cu piciorul prin Comarna, Plugari, Probota, Hilipicani, toate subzone viticole cu importanţa lor. Tot aşa, vom trebui să ne înturnăm la Zeletin.

Zeletin Culege aproape toate vinurile dinspre partea Bacăului, de la Dealul Morii, Parâncea, Tănăsoaia – şi chiar Gohor.

Nămăloasa Localitatea se găseşte în judeţul Galaţi. Vestită pentru vinul de soiurile *Aligote, Băbească Neagră*, dintre cele roşii. Dintre cele albe, *Fetească*.

Colinele Tutovei Are în componenţă subzonele: Tutova (de unde era familia bunicului tatălui meu, el, străbunicul, de acolo venise, adică tatăl tatălui lui tata, chemându-se, pe nume de familie, Maxim – sau Macsîn), Bălăbăneşti, Iana.

Coteşti Cu patru ramuri mari: Tâmboieşti, Coteşti, Cârligele şi Vârteşcoiu.

Covurului Aici, oho, ar fi de spus multe. Ar fi de spus despre Băleni, Scânteieşti, Smârdan, Răcăciuni, Pechea.

Pechea Vinuri, şi albe, şi roşii, ambele am avut ocazia să le degust îndelung. Fac parte din „aria naşterii mele".

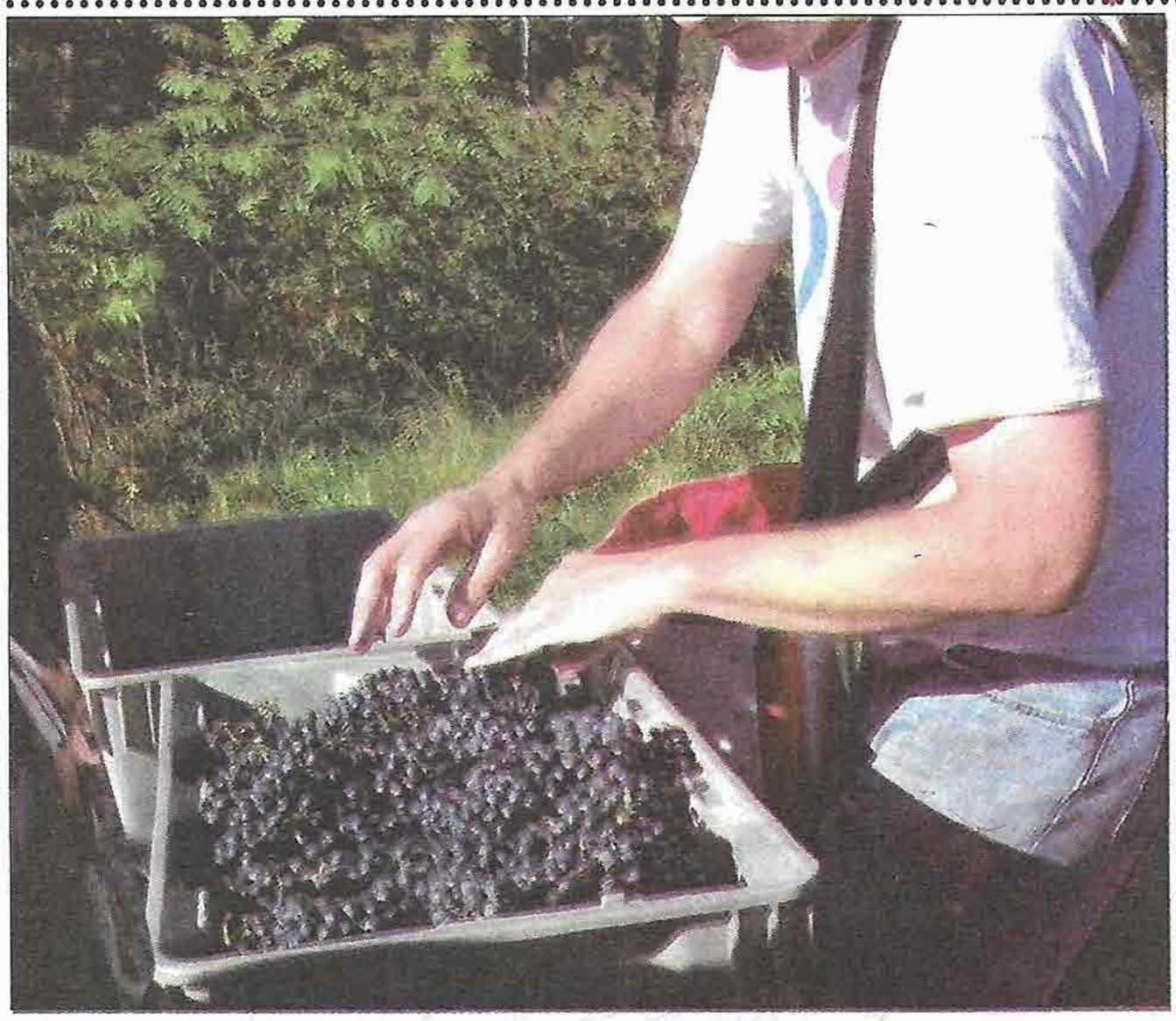

Fac o paranteză, poate mai mare, ca să facem un popas la:

Oancea/Vlădeşti

Care tot de Dealurile Târgului cu Bujor ţine. De ce ne oprim tocmai aici? Pentru că, în mai mulţi ani din copilărie (adică, aproximativ, între 1970 şi 1977, ba chiar şi mai târziu, până în 1984-1989, în adolescenţă şi prima tinereţe), l-am urmat pe tatăl meu în via dintre Vlădeşti şi Oancea, chiar pe malul Prutului – sau pe Dealul Ariei, după care încep chiar... Dealurile Bujorului. Iată cum spune, cu cuvintele lui, tatăl meu, cum descrie el poama aflată în vie: „Erau acolo, la VIA-PE-SUPT-MAL, cum îi spuneam noi, familia, fetească albă, coarbă (neagră, aşa ca şi cabernetul, cu struguri bătuţi), căldăruşă, sălbatică, zaibăr, crăcană, tirează albă şi tirează neagră, cudric negru şi alb, nohan, coarnă neagră şi albă, gordină, adică aia care îmi plăcea mie cel mai mult, cea cu boabă albă, rotundă, mare, dulce".

Dealurile Bujorului: *Băbeasca neagră*

Greu de uitat vremurile în care, oho, supt Ceauşescu, beam *Băbească Neagră* (chiar neagră!) de Dealurile Bujorului, cumpărată de la (F)Alimentara, „cel mai sărac turc din lume" (adică „Ali Men Tharah"!). Până la vârsta de 26 sau, chiar, 27 de ani, a fost „vinul meu de suflet" şi al găştii nebune din Galaţi în care activam. Vindeam sticle goale, spălate în grabă, sete & foame – şi cumpăram câte o provizie de 4, 5 sau chiar zece bucăţi (cantitate pe care nu era „îngăduit" să o iei de unul singur, aşa că stăteam la rând câte doi, trei sau chiar patru prieteni). Nu e singurul vin de la Târgul Bujorului. Aici se află şi o varietate rară de Burgund Mare. Dar, iată, să le enumerăm. La soiuri recomandate: *Cabernet Sauvignon, Fetească Albă, Fetească Regală, Fetească Neagră, Merlot, Riesling Italian, Sauvignon*. La soiuri autorizate: *Aligote, Băbească neagră, Muscat Ottonel, Şarbă*.

text **Mihail Gălăţanu**

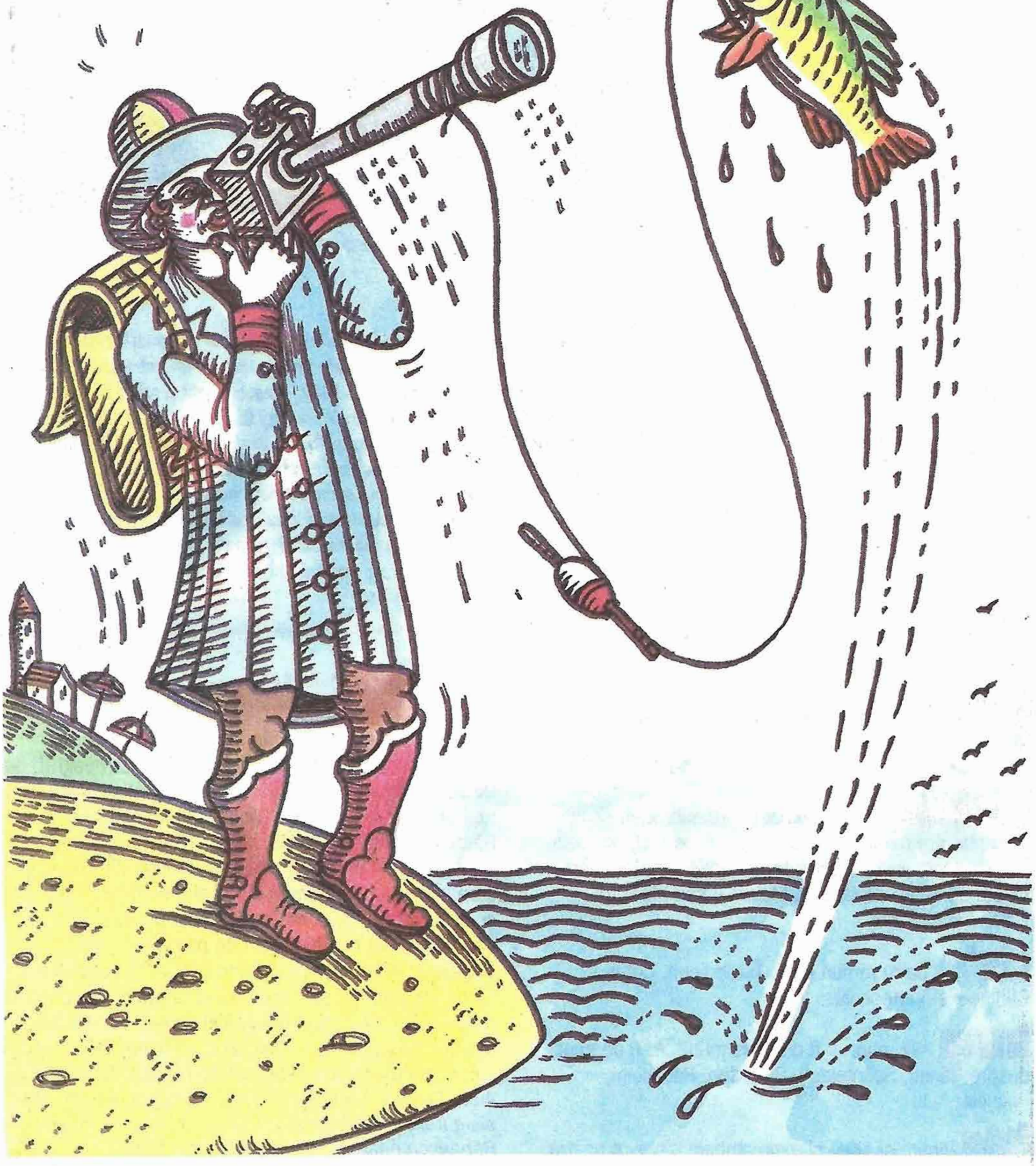

desen de **Mihăiță Porumbiță**

Gala „omuleţului lui Gopo“

„Omuleţul lui GOPO“ a ajuns anul acesta în posesia celor mai buni regizori, actori şi scenarişti români, confirmând şi acasă, nu doar în afară, valoarea industriei cinematografice autohtone. Statueta este realizată de sculptorul Adrian Ilfoveanu şi-l reprezintă pe personajul realizat de cineastul Ion Popescu- Gopo, devenit celebru în urma peliculelor *Scurtă istorie, Homo sapiens, Alo! Halo!* Îl ştim cu toţii pe humanoidul nud cu linii simple, care a adus în atenţia publicului problemele lumii contemporane.

Prima ediţie a Galei Premiilor Gopo a avut loc în anul 2007, un eveniment inedit, care putea fi înghiţit de alte evenimente sau festivaluri de gen. Festivalul a fost denumit după cineastul Ion Popescu- Gopo, în semn de omagiu a 50 de ani trecuţi de la câştigarea Palme d'Or-ului pentru „Cel mai bun scurt metraj de animaţie“ de către acesta. Una dintre mizele pentru care s-a organizat un astfel de festival a fost aceea de a recunoaşte şi a sărbători salturile şi succesele pe care filmele româneşti le-au realizat în ultimii ani.

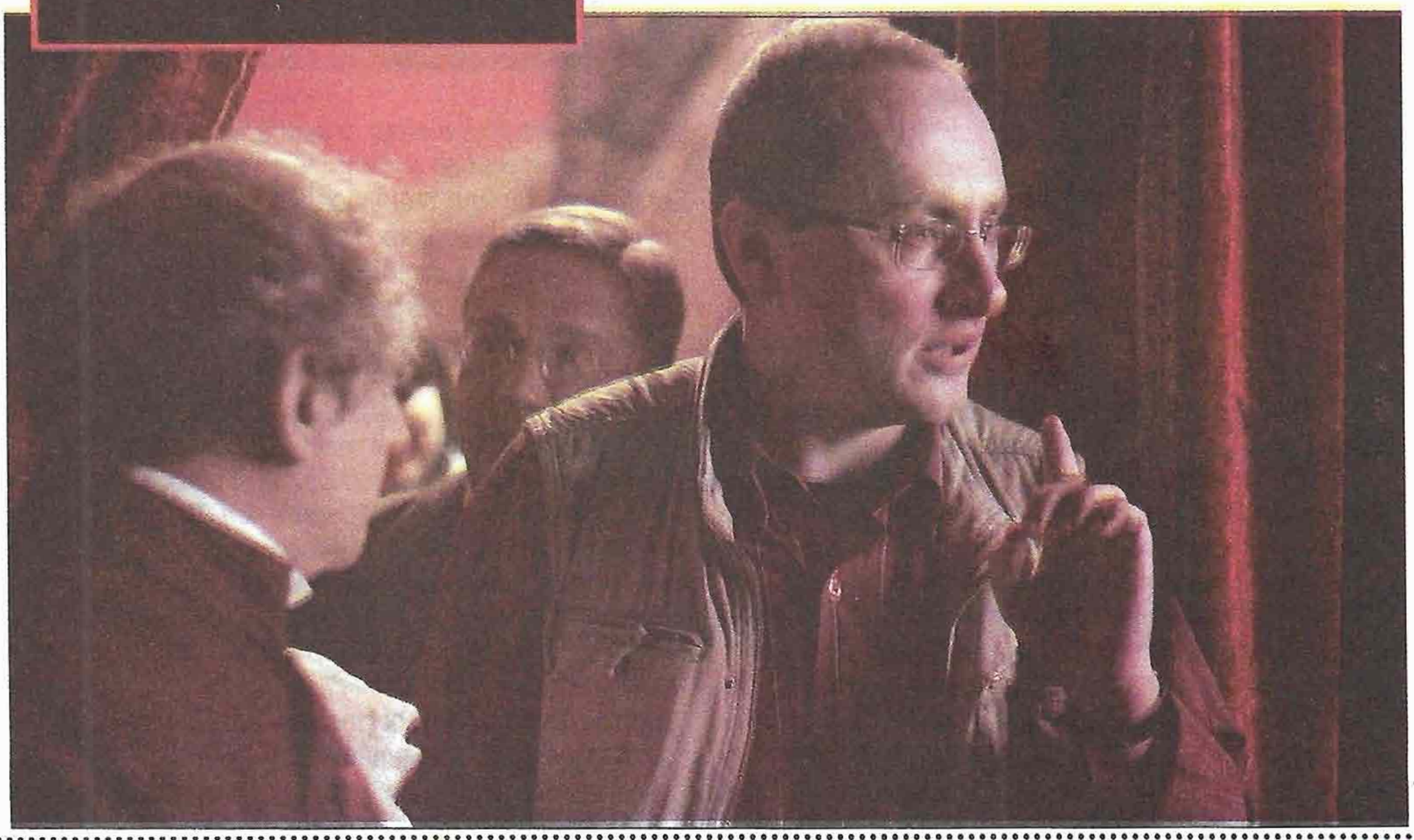

Dacă atenţia spectatorilor a fost o vreme îndreptată înspre filmele produse în străinătate, această gală GOPO îndreaptă atenţia cinefililor spre filmul românesc. Iar odată cu anul 2009, când a avut loc cea de-a treia ediţie, care tocmai s-a încheiat, viitorul pare de bun augur atât pentru organizatori, cât şi pentru industria filmului din România. Cei care au pariat pe succesul unui astfel de eveniment cinematografic românesc au fost Asociaţia pentru Promovarea Filmului Românesc / Romanian Film Promotion, împreună cu Centrul Naţional al Cinematografiei.

Cel mai bun...

La prima ediţie unii dintre cei care au fost desemnaţi câştigători au fost scenaristul şi regizorul Corneliu Porumboiu, actorii Ion Sapdaru sau Dorotheea Petre, iar premiul publicului s-a îndreptat înspre filmul lui Tudor Giurgiu, *Legături bolnăvicioase*. La o distanţă de doar doi ani, anul 2009 nu a adus numai un nou val de filme bune, ci şi un nou partener care s-a alăturat celor deja existenţi, *Babel Communications*. Astfel, gala de decernare a premiilor Gopo de anul acesta a fost una cu fast, cu o prezentatoare pe măsură, actriţa Maria Dinulescu, şi o nouă locaţie de desfăşurare a evenimentului, *Fratelli Studios*. Premiile au fost decernate de unele dintre personalităţile vieţii culturale româneşti. La secţiunea *cel mai bun film*, trofeul l-a înmânat ministrul Culturii, Theodor Paleologu, producătorului filmului *Restul e tăcere*, Cristian Comeagă. Nae Caranfil şi filmul regizat de el, *Restul e tăcere*, a primit nu mai puţin de nouă statuete Gopo, inclusiv pentru „cel mai bun scenariu", aflându-se de la început pe lista favoriţilor, alături de pelicula *Boogie* a regizorului Radu Muntean, recompensată şi ea cu patru statuete, printre care şi pentru *cel mai bun regizor*. Actriţele care surprindeau la festivalurile internaţionale din 2008 au urcat pe podium. Anamaria Marinca a obţinut statueta pentru „cea mai bună actriţă într-un rol principal", iar Mimi Brănescu pentru „cel mai bun actor într-un rol secundar". Atât pelicula lui Caranfil cât şi cea a regizorului Radu Muntean au făcut vâlvă în anul 2008, umplând sălile de cinematograf şi s-au situat pe locuri fruntaşe în *box-office*.

Premii speciale

Pe lângă premiile secţiunilor competiţionale s-au acordat şi distincţii speciale. Regizoarea şi scenarista Elisabeta Bostan a primit o statuetă Gopo pentru întreaga activitate, fiind invitată pe scenă de mai tinerii Medeea Marinescu şi Dan Bordeianu, iar actorul Marin Moraru a fost distins cu premiul pentru întreaga carieră. Cea care l-a prezentat pe Marin Moraru a fost actriţa Oana Pellea – care l-a evocat şi pe tatăl său, Amza Pellea, coleg de generaţie şi bun prieten cu Marin Moraru. Premiul special al acestei ediţii i-a revenit inginerului de sunet Andrei Pap, aclamat şi prezentat într-un scurt montaj de actorul Mircea Diaconu şi regizorii Titus Muntean şi Nicolae Mărgineanu. El a colaborat de-a lungul timpului cu regizori precum Dinu Cocea, Lucian Pintilie, Dan Piţa, Manole Marcus, Geo Saizescu, Nicolae Mărgineanu, Cristian Mungiu sau Titus Muntean.

Cinema 2009

La încheierea galelor, s-a deconspirat un pic din ceea ce ne va aştepta pe noi, spectatorii, să vedem în anul 2009, în cinematografe. Au fost prezentate câteva secvenţe din filmele unor regizori care au confirmat deja de-a lungul anilor, precum Răzvan Rădulescu (cu filmul *Felicia înainte de toate*), Radu Jude (cu filmul *Cea mai fericită fată din lume*), Peter Strickland (cu filmul *Katalin Varga*), Stere Gulea (cu filmul *Weekend cu mama*), Dan Chişu (cu filmul *Pac, eşti mort!*) sau Lucian Georgescu (cu filmul *Tatăl fantomă*).

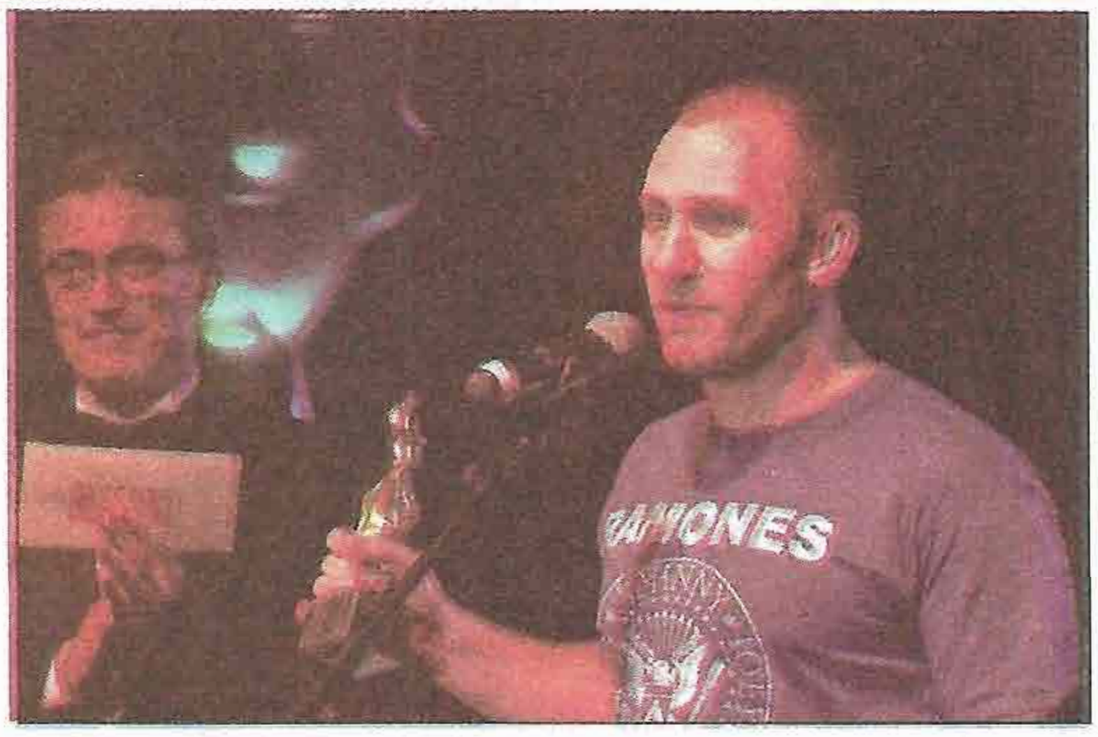

Momentul de tristeţe al serii a fost cel în care actori şi regizori, scenarişti şi tehnicieni i-au adus un omagiu marelui actor dispărut Ştefan Iordache. S-a mai acordat premiul publicului – care i-a revenit regizorului Sergiu Nicolaescu pentru filmul *Supravieţuitorul*, cel care a stat cel mai mult în *box-office*-ul românesc în anul 2008. Regizorul, din motive de sănătate, a plecat de la gală înainte de a-şi primi statueta umanoidă. Pentru a doua oară în istoria acestor gale, Radu Jude şi-a adjudecat şi anul acesta un trofeu, pentru „cel mai bun scurt metraj", cu pelicula *Alexandra*, care a convins juriul şi publicul să-l voteze. Regizorul multipremiat cu *Podul de flori*, Thomas Ciulei, nu a fost prezent la gală, dar şi-a adjudecat trofeul Gopo la secţiunea „cel mai bun documentar românesc".

Pelicula *În slujba regelui Angliei/I Served the King of England* (Cehia-Slovacia, 2006) a fost în anul 2008 distribuită în România de *MediaPro Studios*, iar Jiri Menzel a obţinut premiul pentru „cel mai bun film european distribuit pe marile ecrane din România în 2008".

text **Andra Rotaru**

Acasă la o familie troglodită berberă

Odată sosit în Tunisia, te gândeşti că trebuie să ajungi în deşert. Fie că stai la Sousse, Hammamet sau Port El Kantaoui trebuie să te bucuri şi de mare, de specialităţile culinare pe bază de peşte şi fructe de mare, din lenevitul la piscină sub un palmier, de o cafea băută într-o cafenea maură. După ce ai apucat să guşti din fiecare câte un pic, te alături grupului pentru marea aventură: călătoria spre Sahara. Sigur, poţi merge acolo şi pe cont propriu, însă cel mai sigur este să te înscrii într-o excursie organizată, altfel există riscul de a fi răpit.

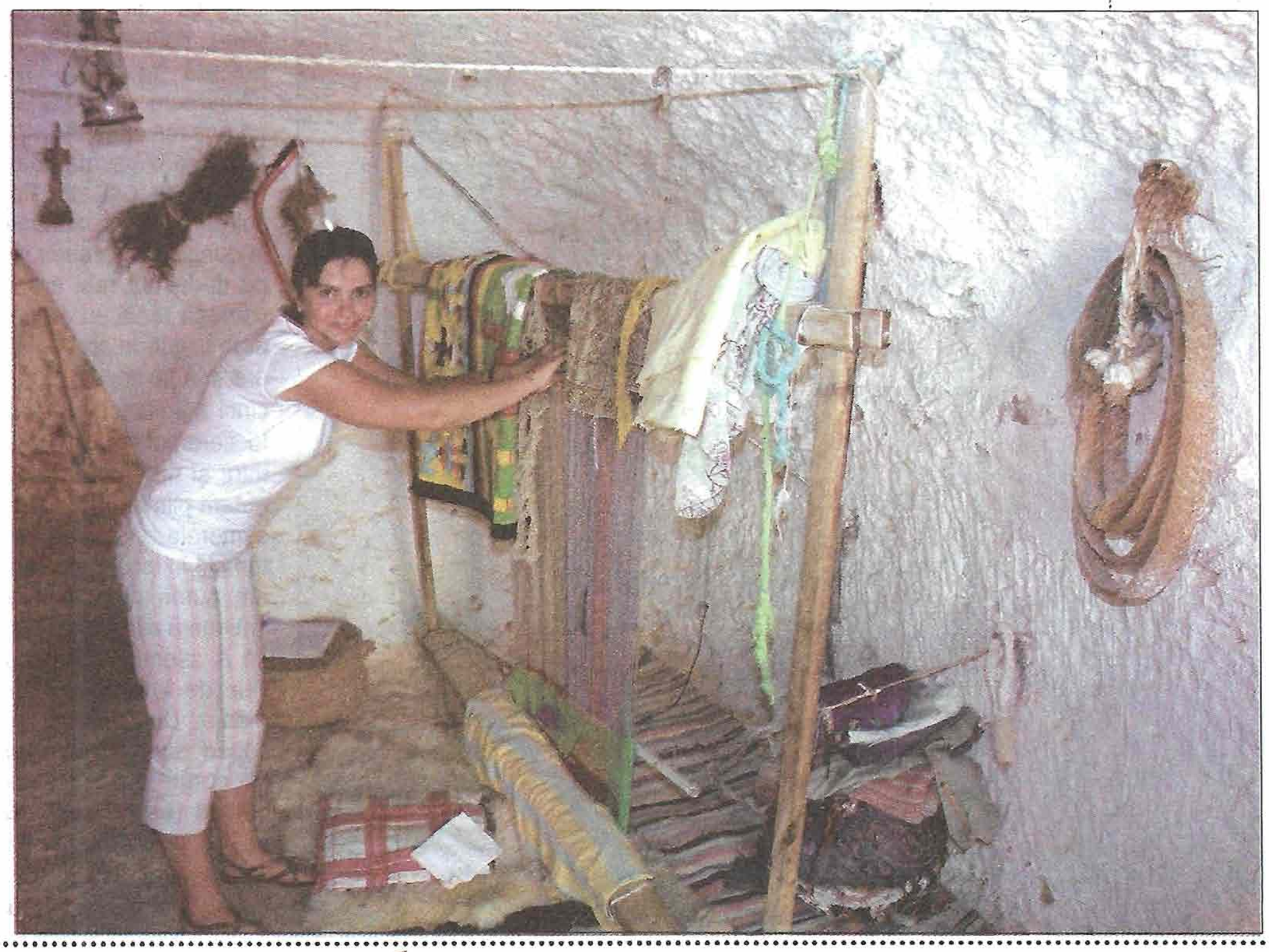

Te îmbarci dis-de-dimineaţă în autocar că, deh, cine pleacă de dimineaţă departe ajunge, iar în cazul ăsta, chiar ai în faţă cale lungă. Prima bucată de drum este pe malul mării, aşa că dacă te uiţi în stânga vezi plaja, iar în dreapta ai plantaţiile de măslini. Chiar dacă eşti tentat să îţi continui somnul, mai bine te bucuri de şansa de a vedea aceste imagini, căci după vreo patru ore, marea va rămâne undeva în stânga iar peisajul va deveni din ce în ce mai arid. În dreptul oraşului Djerba este cam ultima dată când poţi vedea apa. Mulţi turişti pornesc de aici spre deşert. Din acest loc, drumul devine mai prăfos, iar, de-o parte şi de alta, sunt plantaţii cu măslini până în locurile unde nu poate creşte nimic. Cât vezi cu ochii e doar teren liber, căci din cauza temperaturilor înalte şi a lipsei ploilor, nu prea există vegetaţie. E dezolant, dar interesant, mai ales după ce ai străbătut Bărăganul nostru verde de atâtea ori. Cu cât te apropii de zonele de deşert, observi că măslinii sunt plantaţi la distanţe mai mari unul faţă de celălalt, tocmai pentru a avea unde să îşi întindă rădăcinile şi să găsească apă.

La două ore distanţă de Djerba, încep să apară şi locuinţele troglodite ale berberilor. Acestea sunt săpate în dealurile de pământ galben, asemănător loess-ului din Dobrogea. Ne oprim la Matmata, un sat din sudul Tunisiei, la circa 450 de kilometri distanţă de capitala Tunis. Majoritatea grupurilor se opresc aici să vadă „curiozitatea“. Excursionistul care are apă şi curent electric la el acasă are prilejul de a intra într-o casă troglodită şi de a experimenta stilul tradiţional de viaţă berber.

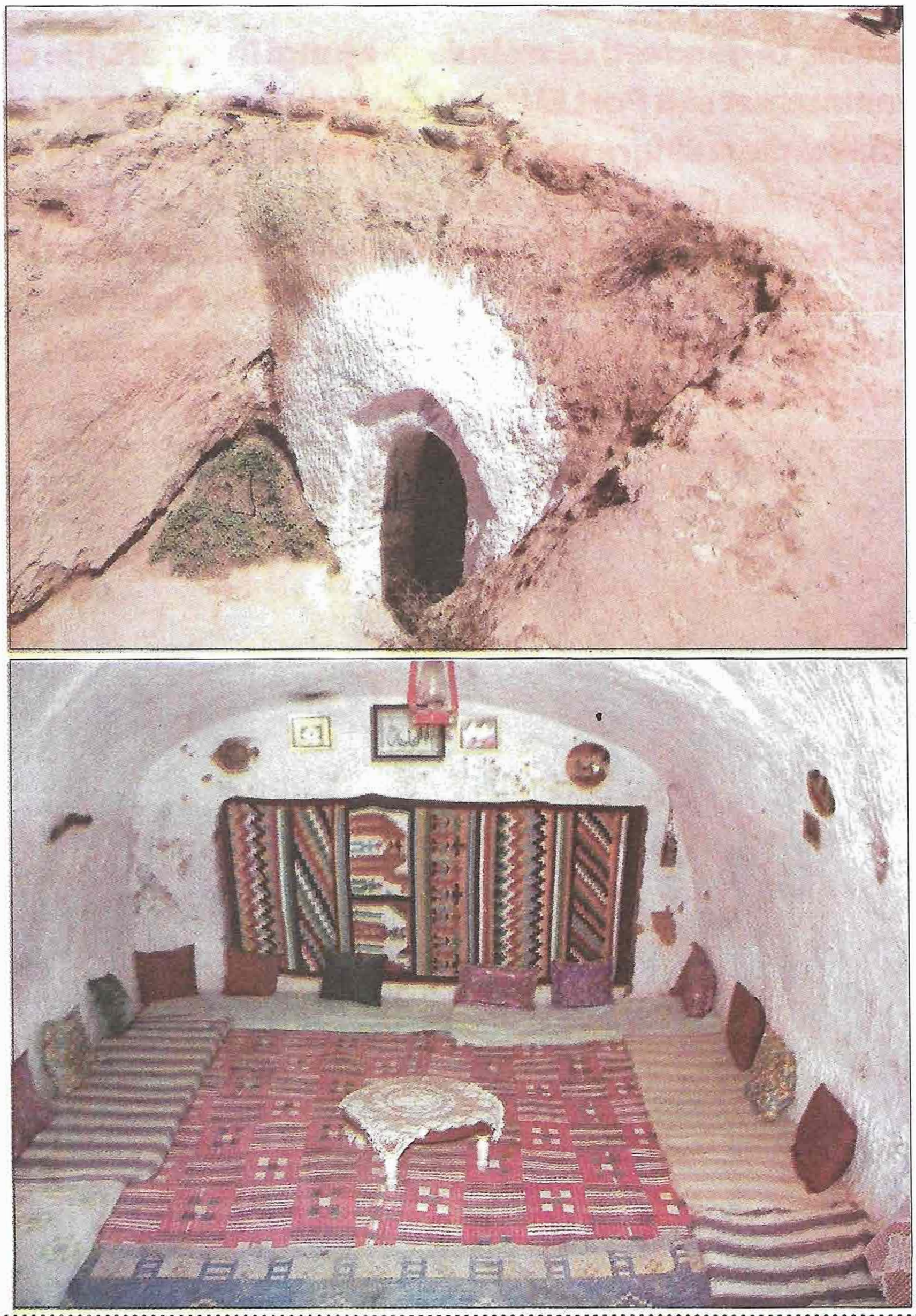

Vizită cu aromă de miere şi mentă

Coborâm uşoara pantă ce duce spre uşa de la intrare care are deasupra desenate un simbol creştin, peştele, şi unul musulman, mâna Fatimei. Ghidul, care face şi oficiile de traducător, păşeşte primul în interior şi, de îndată ce gazda îl vede, începe să chiuie în timp ce un copil bate la tobă. Stăpâna, Fatima, este îmbrăcată în haine de sărbătoare, pregătită să primească musafiri. Pe cap, are o basma colorată în roşu şi alb. Rochia este ca un sarafan în dungi mov cu auriu iar pe dedesubt mai are o cămaşă roşie cu model arab la gât. În arabă, ni-l prezintă pe nepotul ei de cinci ani care a ajutat-o la ceremonialul de primire şi ne spune că ne putem plimba prin toate camerele. Asta se întâmplă în locul pe care l-am putea numi curtea interioară a locuinţei. Casa e asemănătoare cu cele de la ţară din România. Două dintre încăperi sunt dormitoare cu paturi acoperite cu pleduri ţesute chiar de ea iar pe peretele din „sufragerie“ este o carpetă ieşită tot din

mâinile ei. Pe jos sunt piei de oaie sau covoare făcute de femeie la războiul pe care îl vedem spre ieşire. Am recunoscut bucătăria după amforele unde probabil păstra uleiul de măsline, un ingredient care nu lipseşte din casa oricărui tunisian, fie el bogat sau sărac. Am aflat că fiecare familie îşi face provizii de ulei în fiecare toamnă. Iar atunci când vor să folosească la mâncare pe cel mai bun, cel presat la rece, şi-l face fiecare acasă, presând măslinele cu o sticlă.

Fatima ne serveşte cu ceai de mentă şi ne invită să gustăm pâine coaptă pe vatră pe care să o înmuiem într-un amestec de ulei de măsline şi miere. Este un ritual tradiţional berber care arată preţuirea pentru oaspeţi. E foarte bună combinaţia şi toată lumea ia mai mult de o bucată. Când vede că ni s-au golit paharele, femeia ne mai toarnă câte un pic de licoare cu aromă de mentă dintr-un ceainic de argint. La plecare, avem parte de acelaşi ritual pus în scenă şi interpretat de Fatima şi nepotul ei îmbrăcat în pantaloni trei sferturi şi tricou roz care „parcă e tuns cu ciobul“. În exterior, ghidul ne arată coteţul găinilor şi cuptorul unde a fost făcută pâinea. Pe acesta din urmă, noi l-am asemuit, după formă, cu wc-ul din curtea casei ţărăneşti de la noi.

Războiul stelelor în case troglodite

După ce părăsim această locuinţă, aflată la intrarea în Matmata, vedem că aici majoritatea oamenilor au un astfel de cămin. Unii, însă, au reuşit să le modernizeze. Au antenă satelit, lumină şi chiar apă dacă au avut destui bani ca să sape adânc. „Oare casa Fatimei este chiar atât de rustică pe cât părea sau este o casă inteligentă şi după ce pleacă turiştii ies plasmele din pereţi“, ne-am întrebat noi în autocar. Nu contează, a fost frumos, ne-am simţit bine, am făcut poze cu ea şi la sfârşit am lăsat bacşiş, că aşa e frumos.

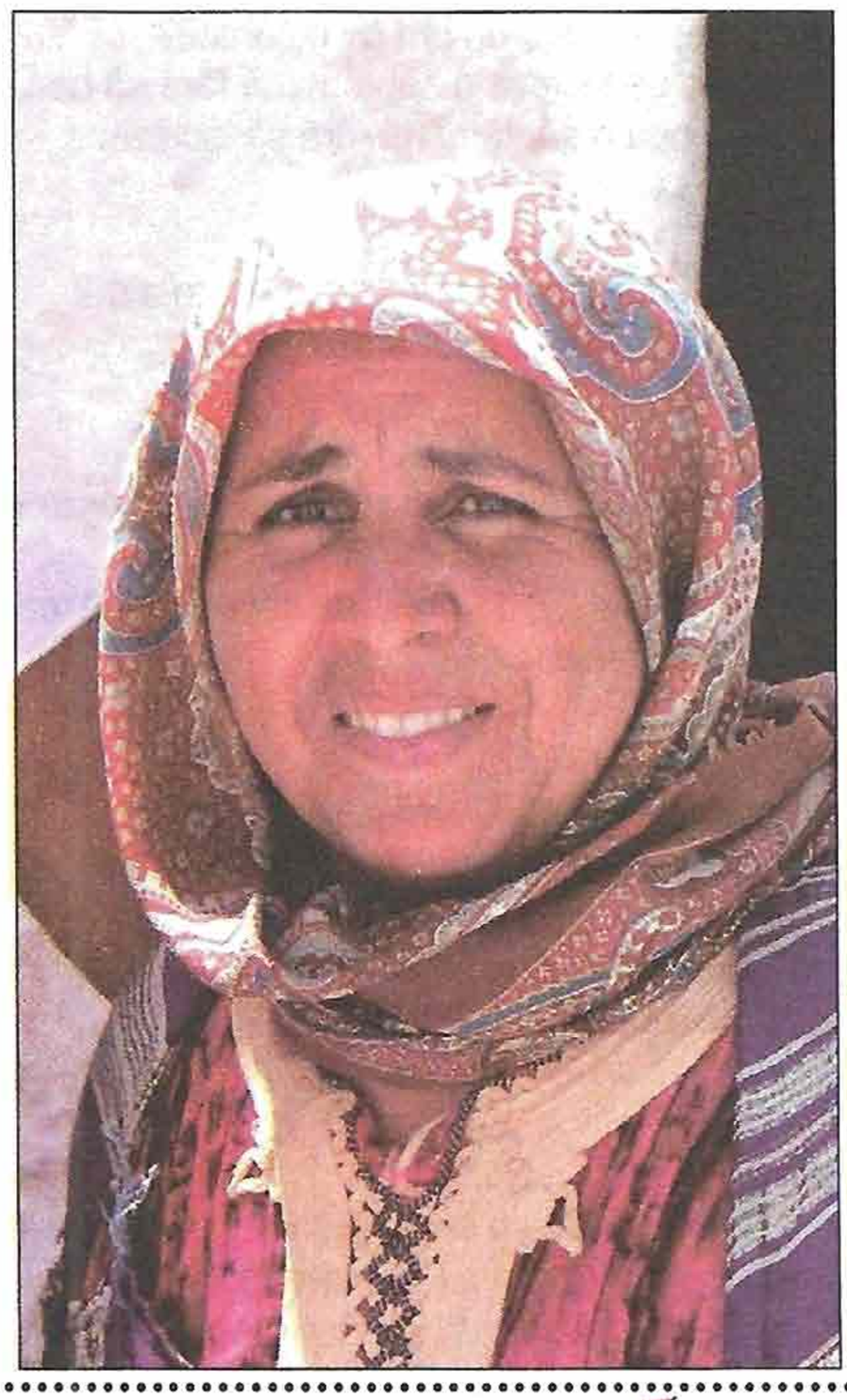

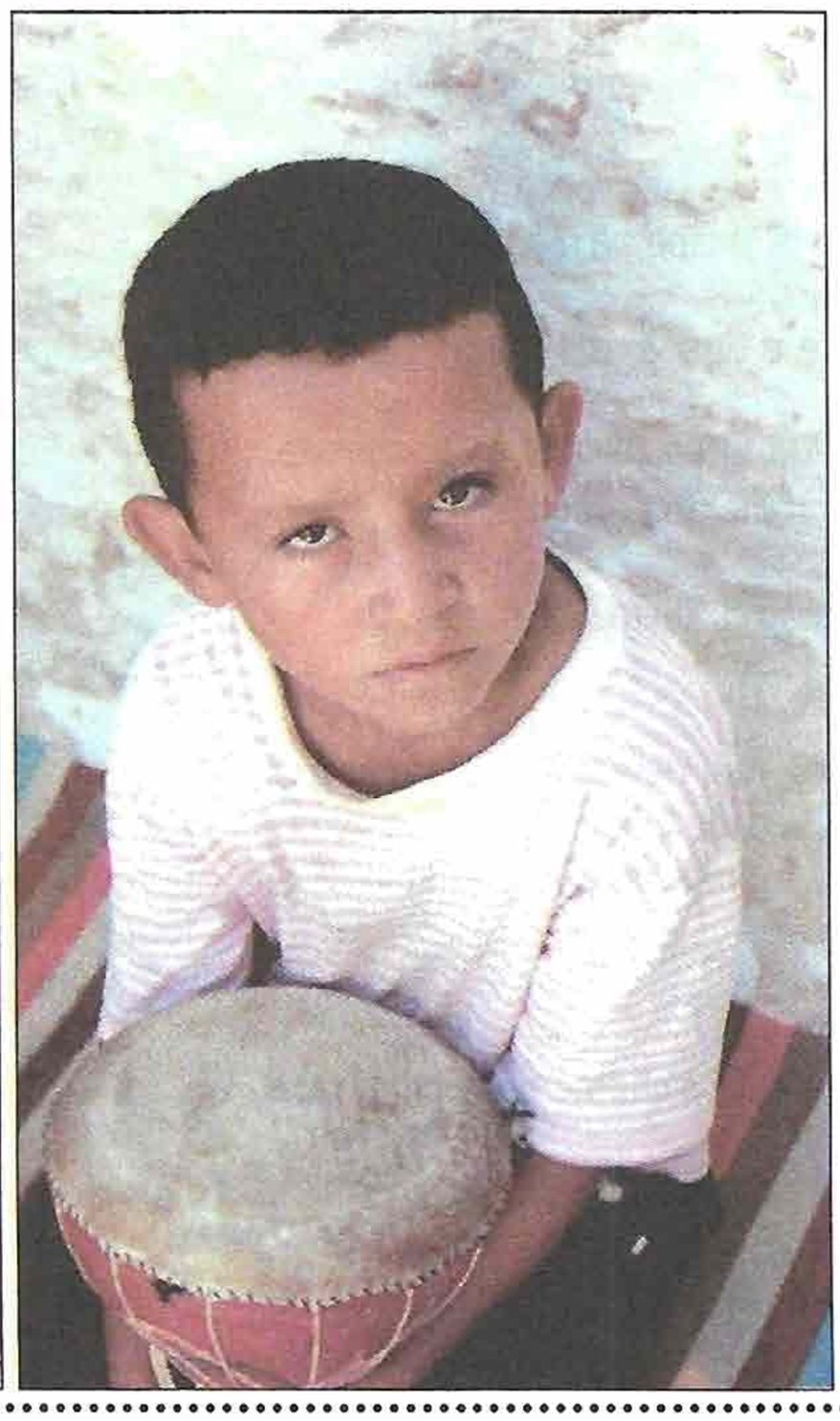

În 1977, filmările pentru pelicula *Războiul stelelor* au avut loc cu precădere la Matmata. Astfel, locuinţele troglodiţilor au devenit peste noapte o mare atracţie turistică. Fanii acestei serii au aici ocazia de a se fotografia chiar în casele ce au servit drept decor pentru trilogie, mai ales că, din câte spun localnicii, au fost păstrate casele originale.

text şi foto
Raluca Spătăreanu

Să râdem...

Ardeleanul se duce la doctor deoarece tuşea foarte tare. Doctorul îl consultă şi îl intreabă cu o voce gravă:

– Fumaţi?

La care ardeleanul, după câteva momente de ezitare, răspunde:

– Mai bine aş bea ceva.

Un ardelean coboară pe Feleac spre Cluj, în căruţă cu nevasta şi copilul.

Ajungând în dreptul Teatrului, copilul întreabă:

– Tată, da' casa aiasta mare cu doi căţei pe ea ce-a fi?

– Nu ştiu, dragu' tatii.

Apoi, în Piaţa Unirii:

– Tată, da' omu aiesta de hier pe cal, cine-o fi?

– Nu ştiu, dragu' tatii.

În fine, lângă Parcul Mare:

– Tată, da' la balta aiasta mică, oare cum i-a zice?

– Nu ştiu, dragu' tatii."

Femeia, agasată de insistenţele copilului, intervine:

– Da' mai lasă-l în pace pe tată-to, mă copile, nu vezi că-i trudit?!

La care ţăranul răspunde cu bonomie ardelenească:

– Lasă-l, femeie, pe copil să întrebe, că numa' aşe învaţă!

Într-un compartiment de tren, un oltean şi un ardelean.

La un moment dat, ardeleanul scoate o litră de palincă, slănină, pită, o ceapă şi începe să mănânce, trăgând din când în când şi din palincă...

Olteanului i se face de o duşcă, dar cum să intre în vorbă?

La un moment dat, văzând că ţuica e pe terminate, îşi ia inima în dinţi şi se apropie de ardelean:

– Mă cheamă Radu!

– Apăi, no, dacă te cheamă, du-te...

Un ardelean vine acasă mai devreme de la câmp şi aude zgomote în dormitor. Se duce în fugă şi-şi găseşte nevasta dezbrăcată complet, întinsă pe pat, transpirată şi gâfâind...

– Ce-i mă, nevastă, ce ai?

– Am infarct... zice ea.

Ardeleanul dă să fugă afară să cheme pe doctor, când copilul lui de patru ani zice:

– Tata, tata, unchiu' Gheorghe este sub pat în pielea goală....

Ardeleanul fuge înapoi, ridică pătura şi-l vede pe Gheorghe sub pat dezbrăcat şi zice:

– Păi bine, mă, nenorocitule, nevastă-mea moare de inimă şi tu umbli ca un bezmetic prin casă în pielea goală de-mi sperii copilul....

Doi ardeleni se întâlnesc pe stradă:

– De ce eşti amărât, Ioane?

– Cum să nu fiu amărât dacă mi-o murit un bou.

– Eh, ce să-i faci, aşe ne-om duce tăţi, unu' după altu'!

Zicala 1: Dacă într-o zi te simţi inutil şi deprimat, consolează-te cu gândul că odată ai fost spermatozoidul cel mai rapid dintre toţi.

Zicala 2: Dacă femeia ar fi bună, şi Dumnezeu ar avea una.

– Serviţi mormoloci în acest restaurant?

– Servim pe oricine! Luaţi loc!

– Care este deosebirea dintre un elveţian bogat şi unul sărac?

– Cel sărac îşi conduce singur *Mercedes*-ul.

– Prin ce se deosebeşte un om de o cămilă?

– Cămila poate să lucreze o săptămână fără să bea, iar omul poate să bea o săptămână fără să lucreze...

– Care este asemănarea dintre chelie si prostie ?

– Dacă sunt prea mari, nu pot fi acoperite.

– Care este diferenţa dintre un psihopat şi un nevropat?

– Psihopatul crede că 1+1=3; nevropatul ştie ca 1+1=2, dar asta îl enervează.

Un tip la tutungerie cere un pachet de ţigări, şi primeşte unul pe care scrie: „Tutunul cauzează impotenţa".

Când vede textul, îi cere vânzătorului:

– Daţi-mi-l mai bine pe cel cu cancer.

Motto-ul zilei:

Dacă cineva râde? Râzi cu el împreună!

Dacă cineva cânta? Cântă cu el împreună!

Dacă cineva lucrează – Lasă-l să lucreze!

Zece minute de ştiinţă

Ascunşi de ochii curioşilor, zeci de cercetători, fizicieni, chimişti, biologi, geologi şi informaticieni muncesc, prin zeci de laboratoare, ca să lămurească ceea ce încă nu a fost lămurit, să răspundă la întrebări puse sau nepuse încă de omenire. Se spune că marile descoperiri sunt întâmplătoare, iar pe de altă parte, că descoperirile mărunte ascund în ele răspunsuri mari, la întrebări nepuse încă. Dacă ar fi să respectăm această axiomă, atunci cele de mai jos sunt în egală măsură şi răspunsuri şi întrebări.

Lacuri calde sub calota polară

Antarctica ascunde sub calota sa de gheaţă peste 150 de lacuri. În ciuda acoperirii cu kilometri de gheaţă, apa lacurilor are o temperatură de 1 grad Celsius, ca urmare a căldurii interne emanate de Pământ, căldură care nu se poate disipa din cauza calotei de gheaţă. Oamenii de ştiinţă au primit acordul de a fora către unul dintre lacuri, Lacul Ellsworth, aflat în vestul Antarcticii, în căutarea unor vieţuitoare, despre care se crede că au trăit în urmă cu peste 400.000 de ani. Dacă au supravieţuit, oamenii de ştiinţă sunt convinşi că aceste vieţuitoare au evoluat în mod diferit faţă de celelalte vietăţi de pe Pământ, datorită izolării totale. Dovada în acest sens este aşteptată la finele anului viitor, când vor fi terminate studiile pe marginea acestui subiect.

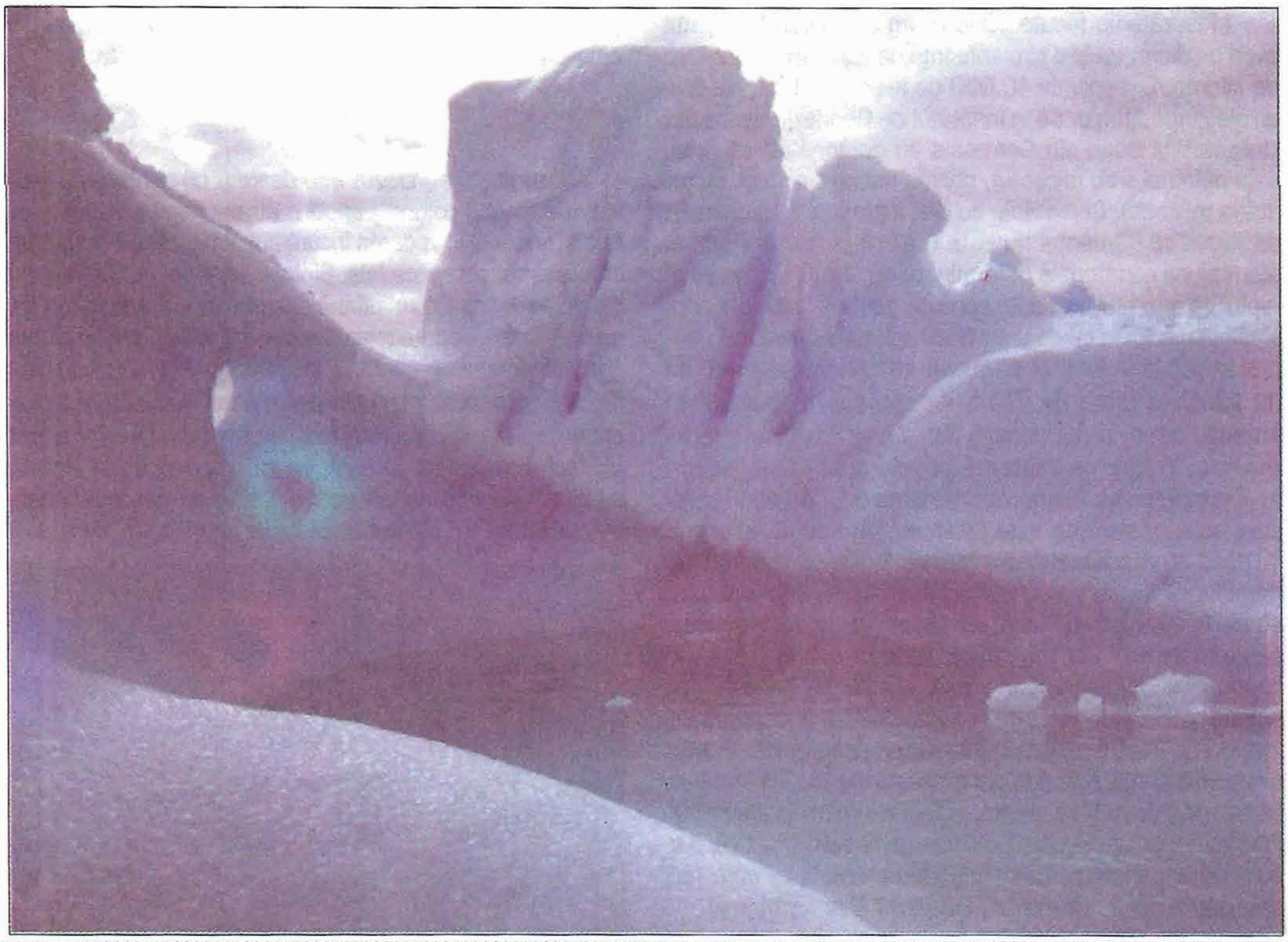

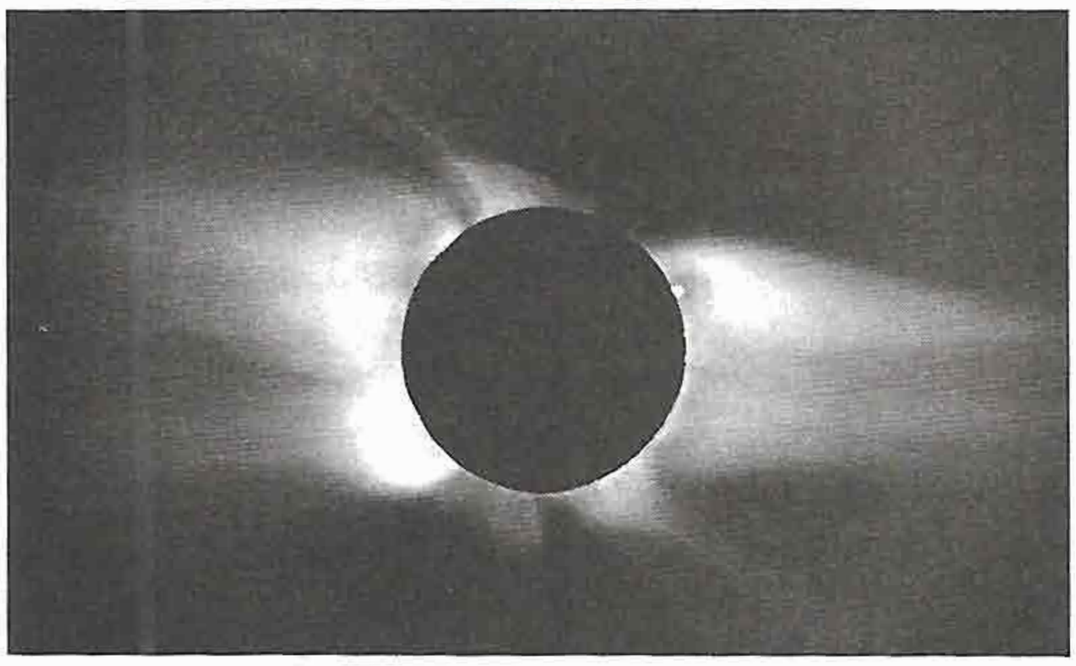

Pământul îşi reduce diametrul cu un milimetru pe an

Măsurătorile făcute până acum arătau că Pământul avea un diametru şi o circumferinţă de aproximativ 12.700 de kilometri, respectiv 40.000 de kilometri. Ultimele studii ale cercetătorilor de la Institutul de Geodezie din cadrul Universităţii Bonn din Germania au demonstrat că mărimile planetei s-au micşorat, doar în ultimii cinci ani, cu tot atâţia milimetri. Cercetările au fost îngreunate până acum de faptul că Pământul nu este o sferă perfectă. Bombarea regiunii ecuatoriale determinate de rotaţiile planetei şi faptul că suprafaţa sa este plină de denivelări au fost principalele piedici în calea unor studii adecvate. Inventivi, germanii au pus în funcţiune un nou sistem de măsurare. Ei au folosit o reţea de 70 de telescoape răspândite în întreaga lume, reţea numită *Very Long Baseline Interferonmetry* (VLBI), ce captează undele radio transmise în spaţiu la intervale foarte mici de timp unul de altul. „Precizia acestor sisteme este uimitoare. Am putut aproxima cu până la doi milimetri pe o rază de 1.000 de kilometri dimensiunile Terrei", spune Axel Nothnagel, conducătorul studiului. Cu ajutorul aceluiaşi sistem de unde radio, cercetătorii au mai descoperit că distanţa dintre Europa şi continentul nord-american creşte cu 18 milimetri pe an. Aceste modificări, oricât de nesemnificative ar părea, sunt foarte importante pentru comunitatea academică. Oamenii de ştiinţă speră ca prin ele să poată explica schimbările climaterice din ultima vreme. „Cinci milimetri în diametrul Pământului ar putea părea o diferenţă nesemnificativă, dar ea este esenţială pentru poziţionarea sateliţilor care pot aproxima nivelul oceanelor", detaliază Alex Nothnagel.

22 iulie 2009 – eclipsă totală de Soare!

Eclipsa de Soare este fenomenul astronomic care se produce atunci când Luna trece între Pământ şi Soare, prin faţa Soarelui. Văzut de pe Pământ, discul Lunii este mai mare decât cel al Soarelui şi, dacă se interpune între privitor şi Soare, îi „blochează" lumina, aruncând o umbră circulară pe Pământ. Când discul Lunii acoperă în întregime discul Soarelui, pentru un anumit loc de observaţie, lumina este blocată complet şi eclipsa este totală. O eclipsă de Soare se poate vedea doar dacă te afli în locul potrivit de pe glob. Eclipsa de miercuri 22 iulie 2009 este vizibilă de pe un coridor îngust ce străbate jumătate din planeta Pământ. Umbra Lunii este vizibilă în India, apoi din Nepal, Bangladesh, Bhutan, Myanmar şi China. Durata maximă a eclipsei este de 6 minute şi 39 de secunde. Eclipsa va fi vizibilă ca eclipsă parţială şi din alte state din Asia de Est, Indonezia şi Oceanul Pacific.

Primul robot european cu faţă umană

Dacă tentativele de acest gen ale japonezilor sunt deja de domeniul trecutului, iată că şi europenii încearcă să îi ajungă din urmă. Astfel, oamenii de ştiinţă de la Laboratorul de robotică din Bristol, sub coordonarea Universităţii de Vest şi a Universităţii Bristol, din Marea Britanie, au reuşit realizarea primului robot european umanoid. Acesta este capabil să reproducă în timp real diverse expresii faciale complexe, cu o viteză de 25 de comenzi pe secundă. Robotul, numit *Jules*, are mimica gestionată cu ajutorul unui software care converteşte imaginile video surprinse de o cameră, în comenzi digitale ce pun în mişcare cele 34 de motoraşe incluse în capul robotului.

Flori roşii – flori toxice

Naturaliştii au crezut întotdeauna că florile şi-au dezvoltat aspectul colorat pentru a atrage insectele, mamiferele şi păsările în vederea încurajării polenizării, dar se pare că acest concept este fals. Biologii de la trei universităţi au publicat o lucrare care infirmă această teorie, susţinând că, de exemplu, culoarea roşie avertizează ierbivorele că planta respectivă conţine cantităţi însemnate de cianuri. Echipa de cercetători a studiat plante din vestul Australiei şi a descoperit că nevoia de protejare împotriva prădătorilor a fost un factor important în evoluţia lor. Experţii de la Universităţile Plymouth, Portsmouth şi Curtin au descoperit cantităţi ridicate de cianuri în plantele mari, roşii, cum ar fi

trandafirii şi macii, substanţe folosite de plante pentru a descuraja ierbivorele. Practic, acest fapt dovedeşte că polenizarea realizată de păsări şi insecte s-a dezvoltat ca un răspuns la atacul ierbivorelor. Dr. Mick Hanley, conducătorul studiului, a spus că ierbivorele învaţă să asocieze culoarea cu gustul amar sau chiar toxic produs de cianuri. „Se pare că plantele din vestul Australiei nu numai că au dezvoltat o apărare extraordinară împotriva prădătorilor, dar mai mult, lasă să se vadă clar această armă", a mai declarat Mick Hanley. Una peste alta, ierbivorele nu consumă flori roşii, iar faptul – chiar dacă era cunoscut crescătorilor de animale – a fost explicat ştiinţific abia acum!

Sarea, un antidepresiv natural

Sarea în bucate nu este numai o chestiune de gust, ci, se pare, este o dependenţă asemănătoare celei create de droguri. Astfel se explică de ce multe persoane adaugă sare alimentelor, chiar dacă ştiu că le poate dăuna sănătăţii, susţin oamenii de ştiinţă. Un studiu realizat la Universitatea din Iowa arată că sarea îmbunătăţeşte starea de spirit. În urma unor experimente realizate pe şobolani s-a observat că privarea lor de sare i-a făcut apatici şi le-a indus o stare asemănătoare celei specifice renunţării la droguri. Corpul uman are nevoie de sodiu, conţinut de sare, pentru a funcţiona, însă excesul de sodiu poate cauza hipertensiune. Este recomandat ca adulţii să nu consume mai mult de şase grame de sare pe zi, iar copiii, nu mai mult de 2 grame. Însă această cantitate este de multe ori depăşită de consumatori, spun cercetătorii, citaţi de *telegraph.co.uk*. „Cred totuşi că ar fi mai deprimant să am un atac de cord sau infarct, ce ar putea fi evitat prin reducerea cantităţii de sare pe care o consum", spune purtătorul de cuvânt al asociaţiei americane *Consensus Action on Salt and Health*, care promovează o dietă sănătoasă.

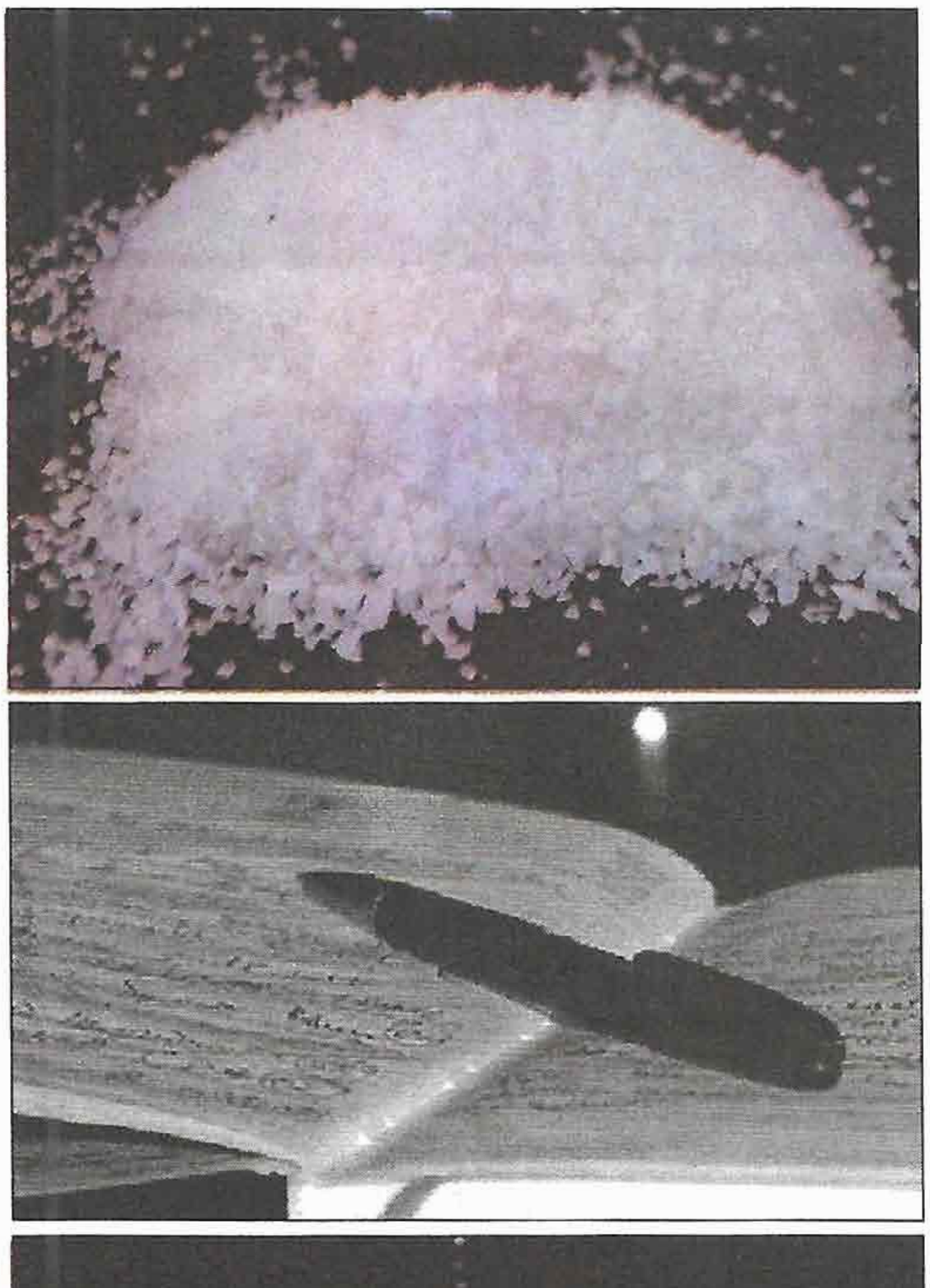

Dacă mâzgăleşti, te concentrezi mai bine

Mâzgăliturile stimulează concentrarea şi memorarea mai facilă a unor texte sau discursuri mari, potrivit unui studiu al cercetătorilor britanici de la Universitatea Plymouth.

Cercetătorii au cerut voluntarilor să mâzgălească ceva în timp ce ascultau un mesaj telefonic monocord. Cei care au mâzgălit şi-au amintit în medie cu 29% mai multe detalii decât cei care nu au făcut acest lucru. Responsabilul studiului a cerut celor 40 de voluntari să asculte un mesaj de două minute şi jumătate care cuprindea multe nume de persoane, iar jumătate dintre aceştia trebuiau să mâzgălească ceva. La final, cei care au mâzgălit şi-au amintit în medie 7,5 nume, în timp ce ceilalţi doar 5,8. „Dacă cineva face ceva fără a avea chef, precum ascultarea unei conversaţii telefonice fără interes, poate începe să viseze cu ochii deschişi, ceea ce îi afectează activitatea, diminuându-i nivelul de performanţă", a explicat prof. Jackie Andrade, care a coordonat studiul. O simplă ocupaţie, precum mâzgălitul, poate fi suficientă pentru a te face atent, fără a afecta performanţa în activitatea principală.

O meduză a fost recunoscută ca unica fiinţă nemuritoare

Meduza *turritopsis nutricula* ar putea fi singura fiinţă „nemuritoare" din lume, potrivit cercetătorilor. Meduzele mor, de obicei, după ce se înmulţesc. *Turritopsis*, însă, după ce ajunge la maturitate, revine la o stare de imaturitate sexuală şi este capabilă să întinerească. Pentru ele, sexul este cheia imortalităţii. Animalul de 4-5 milimetri, cunoscut drept un hidrozoar, este singura fiinţă cunoscută care este capabilă să redevină tânără. Teoretic, acest ciclu poate fi repetat la infinit, făcând această meduză... nemuritoare. *Turritopsis* trăieşte în apele calde tropicale şi se crede că este împrăştiată prin lume când apa de balast a navelor este aruncată în porturi. Meduzele şi procesul lor de inversare a îmbătrânirii sunt acum în atenţia biologilor marini şi a geneticienilor. Această specie reuşeşte să trăiască pururea tânără datorită unui proces de dezvoltare a celulelor, denumit *transdiferenţiere*, în care celulele se transformă dintr-un tip în altul. Schimbarea rolului celulelor este văzută de obicei doar ca parte a regenerării organelor. Se pare însă că este un proces normal în ciclul de viaţă al lui *turritopsis*.

text **Silvana Pătrăşcanu**

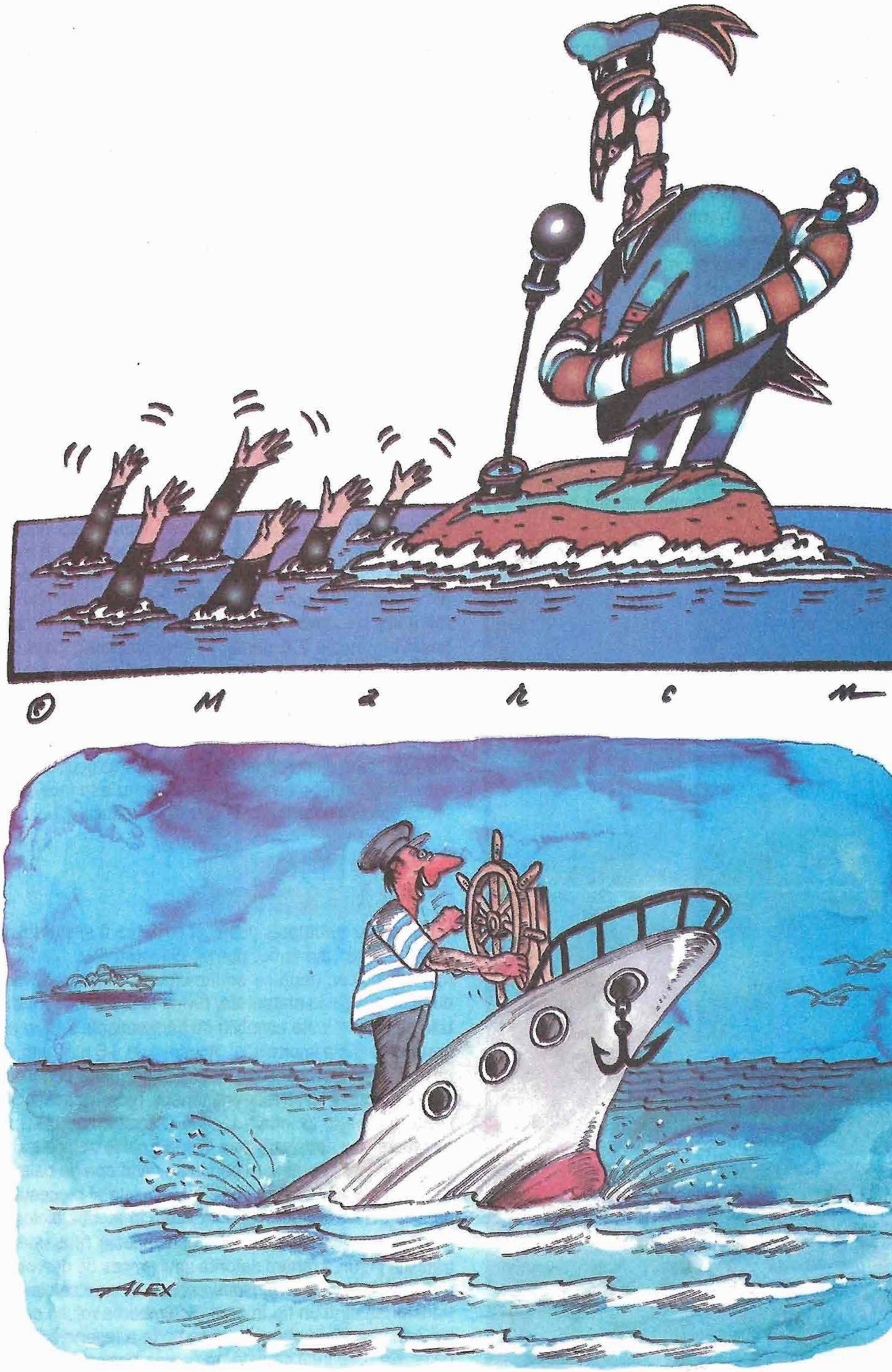

desene de **Cristian Marcu** și **Aurel Ștefan Alexandrescu**

Cât este de greu BASTONUL DE MAREŞAL

Aşa cum legenda mareşalului Ion Antonescu a beneficiat de aura de imaculat martir anticomunist al neamului, devenind icoană laică pentru mulţi militari români postdecembrişti, tot aşa, în perioada interbelică, mareşalul Alexandru Averescu a fost cel care declanşa adevărate crize de misticism popular, fiind perceput drept „omul providenţial". Deşi peste câteva generaţii de generali români au trecut două războaie mondiale şi unul rece, plus un amalgam confuz de dictaturi şi democraţii, s-au păstrat câteva elocvente similitudini, dar şi deosebiri, între cariera, profilul moral şi profesional al lui „taica Averescu" şi cele ale contemporanilor săi urmaşi.

La fel ca şi Averescu care, după Şcoala Divizionară pentru subofiţeri de la Mănăstirea Dealu, a fost trimis, prin concurs, la Şcoala Superioară de Război de la Torino (1884–1886), tot aşa majoritatea actualilor generali şi colonei ai armatei române s-au format la diferite cursuri NATO sau la academiile militare ale marilor puteri occidentale. Diferenţa este însă că, dacă Averescu cunoştea cinci limbi străine (franceză, engleză, italiană, rusă şi germană), cea mai mare parte dintre generalii actuali abia dacă molfolesc cu greu o engleză rudimentară, de tip iliesciano-băsescian. Pe de altă parte, dacă nimeni nu a îndrăznit, încă, să conteste din punct de vedere al originalităţii şi paternităţii imensa cantitate de maculatură produsă de generalii postdecembrişti sub orgoliosul generic de carte de teorie şi artă militară, în schimb au fost militari români interbelici care l-au acuzat pe Averescu de plagiatură privind volumele sale de tactică şi strategie.

Steaua lui Averescu, la fel ca şi cea a majorităţii urmaşilor săi din zilele noastre, a început să răsară în momente tulburi, de cumpănă ale statului şi societăţii româneşti: Averescu, în calitate de ministru de Război în proaspăt numitul guvern liberal al lui D.A. Sturza, a condus cu energie, fermitate şi clarviziune reprimarea răscoalelor ţărăneşti din primăvara anului 1907; cei mai mulţi dintre generalii mioritici ai anului 2009, cu funcţii mari şi stele multe, erau în decembrie 1989 locotenenţi, căpitani sau maiori surprinşi în diferite funcţii şi locuri fierbinţi ale acelor zile şi care, după deznodământul nejustificat de sângeros, dar fericit, au beneficiat de o fulgerătoare şi nu totdeauna justificată avansare în grad. Deosebirea constă

în faptul că, dacă generalul Averescu a fost unanim considerat în 1907 „salvatorul patriei şi al dinastiei", adevăratul rol şi atitudine dinainte şi după 22 decembrie 1989 a multor viitori generali rămâne un subiect de controversă şi de dosar penal neelucidat.

Comun lui Averescu şi clasei generalilor contemporani pare să fie egocentrismul. Averescu suporta cu greu succesul altora şi chiar a încercat să diminueze importanţa bătăliei de la Mărăşeşti pentru a mai umbri puţin steaua generalului Eremia Grigorescu. Tot aşa şi astăzi, coloneii ce se văd cu steaua de general pe umeri şi vipuşca lată la picior, îndată îşi închipuie competenţele, capacităţile şi personalitatea crescute exponenţial, iar dacă funcţia de comandă în care a fost numit este semnificativă, i se revelează brusc faptul că respectivul univers (adică sfera sa de responsabilitate) se naşte odată cu el şi tot ceea ce a fost înainte trebuie complet refăcut.

Urmaşii lui Averescu

Gloria şi imensa popularitate şi credibilitate a viitorului mareşal (în 1930) Alexandru Averescu s-a născut din modul în care a comandat în vara anului 1917 operaţiunile Armatei a II-a la *Mărăşti şi Oituz şi din felul* cu totul special în care a ştiut să se apropie de ţăranii-soldaţi din tranşeele Primului Război Mondial. Uriaşa sa autoritate în rândul subordonaţilor avea ceva mistic, „aşa ne-a cerut generalul Averescu" devenind încă din 1907 argumentul suprem pentru executarea întocmai a ordinelor sale. Din păcate, foarte puţini dintre actualii generali români (precum Ioan Sorin sau Dumitru Scarlat) au comandat în tinereţile lor, la gradul de locotenent-colonel sau colonel, trupe prin teatrele de operaţii multinaţionale în care a fost angajată armata română în ultimele două decenii în Somalia, Angola, Albania, Bosnia, Kosovo, Afganistan şi Irak; majoritatea, datorită necunoaşterii limbilor străine şi a procedurilor NATO şi ONU, s-au mulţumit cu cât mai frecvente vizite cu un pronunţat caracter protocolar prin teatrele de operaţii, vizite aducătoare de diurne în valută şi chefuri scăldate în whisky pe banii *peace-keeper*-ilor români, cu ochii umectaţi de şansa de a ciocni un pahar cu „dom' general".

Veleităţile politice par să facă parte din profilul standard al generalului român din toate timpurile, poate şi pentru faptul că accederea la acest grad depinde în mare măsură cel puţin de bunăvoinţa civililor aflaţi la putere. Generalul Alexandru Averescu a avut încă din tinereţe ambiţii şi proiecte politice, cărora le-a dat curs imediat după ce şi-a încheiat destinul de profesionist al armelor, devenind în perioada interbelică şef de partid, de trei ori prim-ministru şi apoi consilier al Coroanei. Asemenea, toţi foştii şefi ai Statului Major General Român (generalii Dumitru Cioflină, Constantin Degeratu, Mircea Chelaru, Mihail Popescu, Eugen Bădălan, probabil şi Gheorghe Marin) au fost atraşi spre o carieră politică după trecerea lor în rezervă, dar traseului lor i-a lipsit complet strălucirea ilustrului lor predecesor.

În fine, dacă generalul Averescu a cunoscut gloria şi cele mai înalte recunoaşteri oficiale ale meritelor sale în ciuda repetatelor sale atitudini şi decizii rebele sau nonconformiste, actualii lideri militari ai armatei române se disting *printr-un exacerbat spirit* conformist, din care nu lipsesc accentele slugarnice şi linguşitoare faţă de mai marii aflaţi la putere. Sunt notorii manifestările de animozitate şi chiar de respingere din anii 1916–1917 ale generalului Averescu faţă de misiunea militară franceză în general şi faţă de generalul Berthelot – favoritul Curţii regale în special, sau chiar relaţiile glaciale dintre cel mai popular general şi regele Ferdinand în persoană, la care s-a adăugat rivalitatea deschisă faţă de generalul – viitor mareşal – Constantin Prezan, care-i era superior direct în anii marelui război, ca şef al Marelui Cartier General. Nu avem cunoştinţă de astfel de poziţii rebele la nici unul dintre generalii români ai anului de graţie 2009, faţă de oamenii politici aflaţi la putere şi cu atât mai puţin faţă de vreun lider militar din NATO, ci dimpotrivă.

text **Călin Hentea**

Dan Cumpătă:

„Nevoia, în special sufletească, de a reveni pe plaiurile natale, a fost şi va rămâne în sufletul meu totdeauna.“

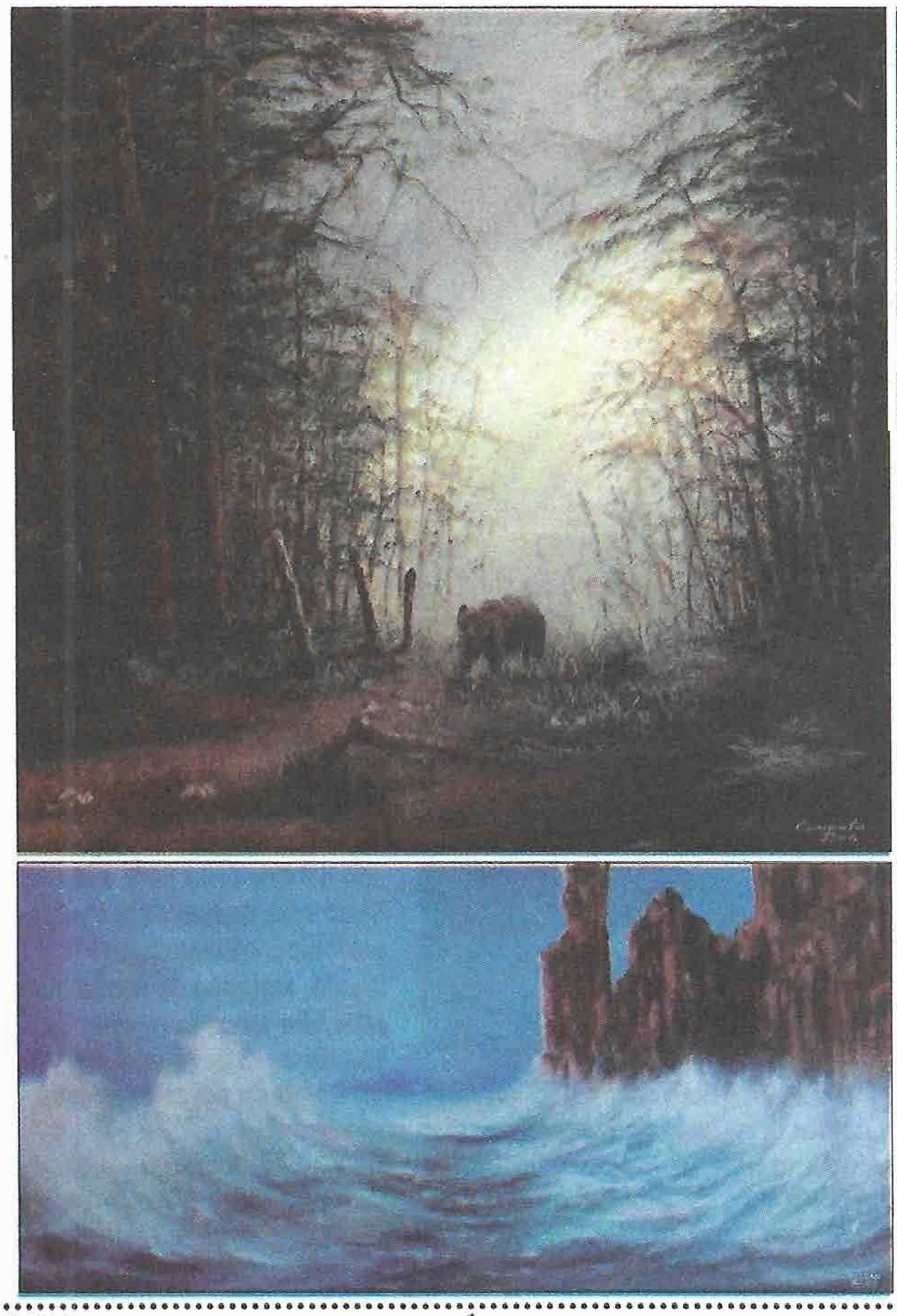

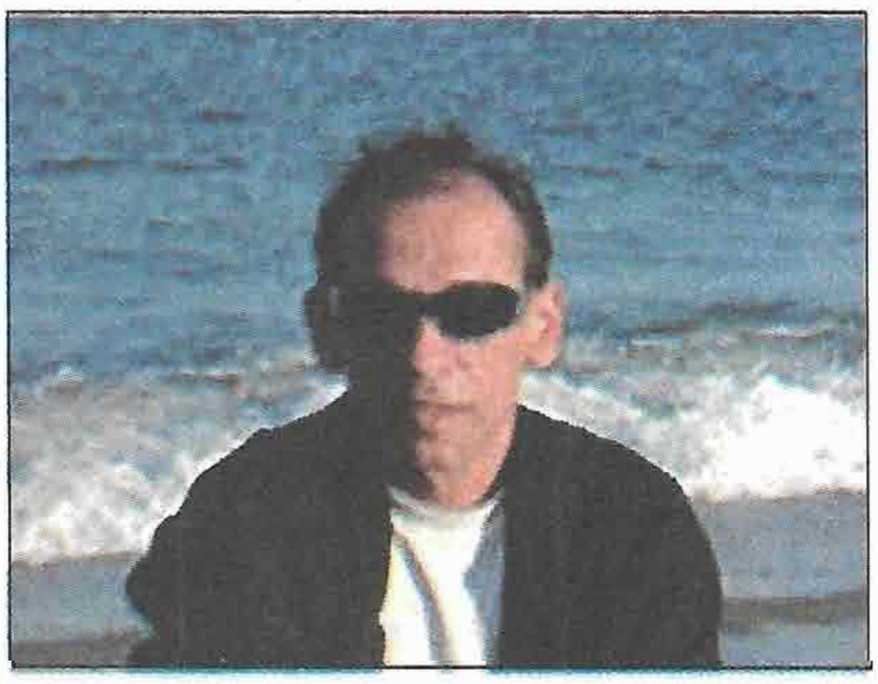

Dragă Dan, nu demult ţi-am descoperit cu uimire arta, atât de diferită de trendul dominant din Occident, arta conceptuală. Te-ai încăpăţânat să rămâi ataşat unor vechi valori şi se pare că nu eşti departe să câştigi pariul cu timpul. Puţini mari artişti contemporani din Occident au avut curajul ăsta şi au şi reuşit să se impună. Nu ai avut uneori tentaţia să fii la modă?

– În scurta noastră „călătorie“ prin viaţă, noi ca oameni, sau artişti, vedem şi interpretăm mediul înconjurător în moduri diferite, încercăm să lăsăm o amprentă pe pânză sau pe hârtie a lucrurilor şi evenimentelor care ne înconjoară, ne bucură, ne întristează sau ne schimbă cursul vieţii. Atât „tentaţiile“ cât şi „dorinţele“ sunt parte din natura noastră umană, sunt lupte pe care le ducem zi de zi cu noi şi în noi. Puterea de a ignora, inhiba şi chiar de a învinge aceste tentaţii, care sunt mult amplificate la nivelul „sufletului de

artist", cred că fac diferenţa dintre o viaţă obişnuită şi triumf, atât în ochii celor de azi care ne admiră, evaluează sau chiar ne critică performanţele artistice, cât şi în ochii posterităţii. Consider că am făcut faţă destul de decent la „tentaţiile" şi „valurile artistice contemporane" ale timpului meu încercând conform abilităţilor personale să menţin, slujesc şi transmit credinţele proprii din punct de vedere artistic, în modalitatea pe care o vedem în operele mele. Modalitate care este o oglindă a sufletului şi a personalităţii mele. Încercând să prezinţi sau să interpretezi realitatea în orice altă formă, ar însemna să-ţi alterezi modul de gândire sau percepţie a realităţii. Ar însemna o modificare internă care ar rezulta într-un conflict permanent între ceea ce eşti şi ceea ce vrei să fii. Nu consider că este un mod bun sau un mod rău de a vedea şi interpreta realitatea, ci numai o preferinţă a fiecărui artist, în speranţa că societatea de acum şi de mai târziu va înţelege şi aprecia munca, talentul şi frământările interioare de o viaţă pentru o cauză frumoasă. La urma urmei motto-ul meu este *What you are is what you leave behind*.

– În peisajele tale care au ca motive pădurea şi marea am impresia că personajul principal e lumina. La ce vârstă s-a petrecut întâlnirea ta cu Lumina?

– Arta mea a fost de nenumărate ori comparată cu arta marilor maeştri ai umbrelor, luminii şi misterului şi întotdeauna am privit această comparaţie ca un compliment deosebit. Măiestria de a crea misterul la acest nivel este probabil visul fiecărui maestru. Din păcate, majoritatea pierdem „pariul cu timpul", cum atât de poetic ai spus, mult înainte de a dezlega misterele creaţiei noastre. În ceea ce priveşte „lumina" din creaţiile mele, nu o consider o obsesie chiar dacă este una dintre principalele legături dintre sufletul nostru şi realitatea înconjurătoare. Ea este cea care creează misterul când este puţină, bucuria şi speranţa când este din belşug, sau frica şi disperarea când dispare. Cât ar suna de paradoxal, cred că „lumina transfigurată" este şi mai puternică, deoarece este lumina sufletului nostru, este lumina furată de ochii noştri din realitate, dar care în acelaşi timp încearcă să evadeze din amalgamul de emoţii, dorinţe, nevoi, plăceri, pasiuni şi idei, pe care noi îl numim simplu „suflet". Lumina transfigurată îmbracă hainele personalităţii noastre încercând să redevină „lumina de pe pânză" în ochii iubitorilor de artă. În acest proces de transformare se încarcă spiritual transformându-se permanent într-un simbol, într-o unealtă a creaţiei, într-un mesager al spiritualităţii umane. Probabil, ca orice muritor, am văzut „lumina" înainte de a vedea chipul mamei. Când am început să interpretez „lumina" este aproape imposibil de spus, este un proces foarte timpuriu şi aproape instinctiv. Dorinţa de a interpreta „lumina", în schimb, este un proces voluntar pe care alegem să-l dezvoltăm sau să-l ignorăm în funcţie de personalitatea fiecăruia. Mai mult, curajul de a interpreta „lumina", nevoia de a lăsa „lumina transfigurată" să devină amprenta permanentă a sufletului pe o pânză sau pe o coală de hârtie este diferenţa dintre cel ce creează şi cel ce priveşte, şi care în cazul meu a început foarte timpuriu, nici mai mult nici mai puţin decât cu primul desen, care era doar o rază de lumină care se odihnea liniştită pe petalele unui trandafir.

– Calea inconfundabilă a creaţiei tale duce de la această firavă rază de lumină la lumina polifonică, complexă şi vibrantă, amintind de muzica sferelor, din lucrarea recent achiziţionată de Muzeul de Artă din Vatican, *A Sign from God*. Care este povestea acestei incredibile reuşite pe plan profesional?

– „Poveştile" din spatele fiecărei lucrări de artă sunt multe, interesante şi de multe ori foarte complexe. Consider că, din momentul în care ai semnat o lucrare, din punctul tău de vedere ca artist, ca

mesager tăcut al spiritualităţii umane, un capitol s-a încheiat. Curând vei deschide un alt capitol, încercând să exprimi şi să transmiţi un nou mesaj, atât celor ce vor să vadă cât şi celor ce pot să înţeleagă. De aici mai departe, în ceea ce priveşte simbolul fiecărei opere de artă ceea ce contează este plăcerea, nevoia şi dorinţa celor ce o văd, de la omul simplu până la criticii de artă, de a analiza şi interpreta acel simbol prin prisma simţămintelor personale. Cu toate acestea, fără să încerc să fac o analiză profundă a subiectului sau a mesajului, cred că tabloul, meu care este doar o picătură de apă în vastul ocean al creaţiei umane, reprezintă probabil dorinţa, nevoia de sprijin, de ajutor, de suport moral, trăsături generale ale umanităţii, când viaţa ne închide toate porţile speranţei, când ne simţim învinşi de evenimentele înconjurătoare, când orgoliul nostru este zdrobit, când timpul parcă s-a oprit în loc şi clipa următoare a vieţii care ar trebui să vină se depărtează de noi. Ca om, sunt mulţumit pentru recunoaşterea muncii de o viaţă întreagă. Ca artist mă consider binecuvântat de soartă şi mulţumit pentru recunoaşterea unei capodopere care „va servi patrimoniului umanităţii“ şi „le va încânta ochii“, cum s-au exprimat cei de la Muzeul de Artă din Vatican.

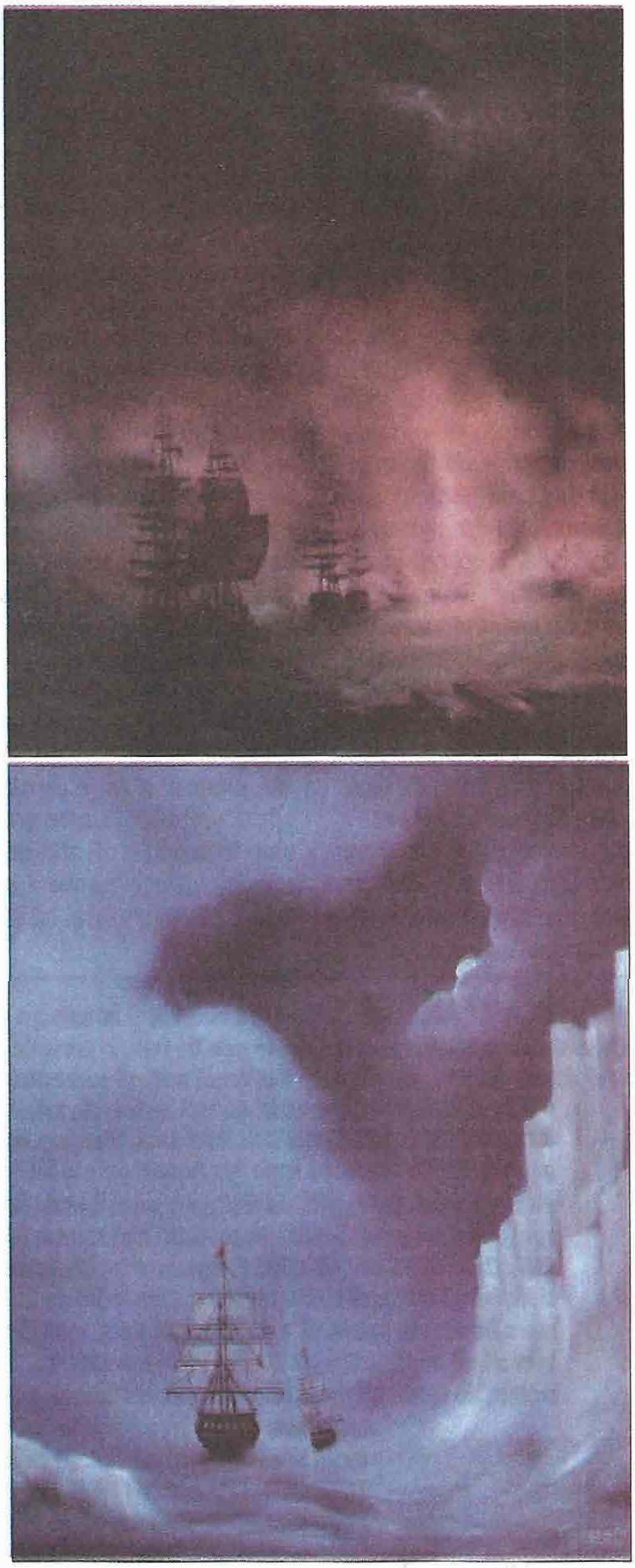

– Nu ai cumva senzaţia că deschiderea către universal este uneori mai înlesnită în cazul unor creatori ca tine, care lucrează şi gândesc în două culturi diferite? Ţi-a fost greu să te impui în noua ta patrie, SUA, care are cea mai mare piaţă de artă din lume dar în acelaşi timp cei mai numeroşi artişti?

– Probabil deschiderea către universal este uneori mai înlesnită datorită faptului că eşti expus la o varietate de evenimente politice, culturale şi sociale care îţi îmbunătăţesc capacitatea de percepţie, înţelegere şi analiză a mediului înconjurător şi al psihologiei umane, aducându-te la un nivel de creaţie care depăşeşte graniţele simple ale imaginaţiei şi talentului. Este blestemul şi binecuvântarea care ne depăşesc ca fiinţe umane dar pe care le putem înţelege, interpreta, transmite şi imortaliza ca artişti în simplele noastre revelaţii artistice. Drumul spre afirmare în lumea artistică este un drum foarte anevoios pentru orice artist, drum presărat de obicei cu multe dezamăgiri, atât datorită singurătăţii procesului de creaţie, luptelor interne sau neînţelegerii creativităţii, cât şi, din păcate, datorită „micilor răutăţi“ din lumea creatorilor de frumos. Dar munca, pasiunea şi devotamentul îşi spun de obicei într-un târziu cuvântul, oferindu-ţi în schimb universalitatea, libertatea totală de creaţie şi recunoaştere eliminând simplele delimitări geografice, făcând mai important ce creezi decât unde creezi.

– Nu simţi nevoia să revii în prim-plan ca artist şi în România, unde nu eşti prea cunoscut? Te-a afectat faptul că presa românească, în special cea de cultură, dar şi autorităţile noastre, nu au acordat importanţa necesară succeselor tale de pe alte meridiane?

– Bineînţeles că aş vrea... Nevoia, în special sufletească, de a reveni pe plaiurile natale a fost şi va rămâne în sufletul meu totdeauna. Din păcate, revenirea mea „acasă“ ca artist nu depinde numai de mine. Dorinţa mea de a reveni şi a crea şi dorinţa presei de a publica şi recunoaşte sunt lucruri total diferite. Indiferent de ce ne va aduce viitorul apropiat cât şi cel mai îndepărtat, nu am să uit niciodată că prima linie pe o foaie de hârtie am desenat-o „acasă“ şi îmi doresc ca ultima linie pe o coală de hârtie să o desenez tot „acasă“.

text **Constantin Severin**

Ce citim...

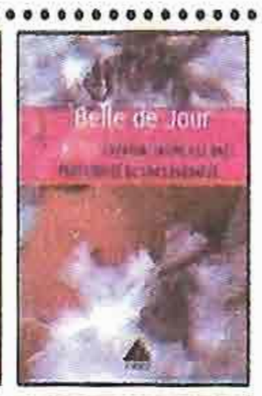

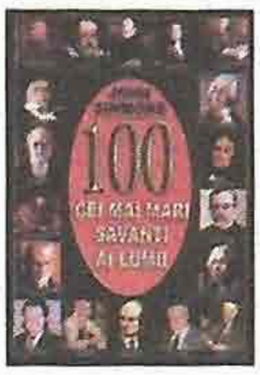

Şi totuşi, rodim *(Ed. VREMEA).* Traian Călin Uba practică o poezie impregnată de umor şi nostalgie, alteori sarcastică, alteori cinică. Autoreflexivă. A fost o surpriză plăcută să primesc şi să îi citesc cărţile... *ANTARES:* **Gelu Bogdan Marin, *Mamiferul minoritar.*** Un titlu excelent, pentru care, îi spun sincer, îl invidiez din toată inima mea, personală, de poet. *NEMIRA:* **Stephen King, *Duma Key.*** King e secretul oricăror vânzări. Ar putea să scoată şi să vândă cărţi de zece ori mai groase decât Biblia. Ar putea să facă orice în piaţa de carte. Un magician. Un scriitor unic. *TREI:* **Casanova, *Povestea vieţii mele.*** Poţi să reziştI? Cred că nu. Un chip de femeie frumoasă e o capodoperă. **Nancy Friday, *Fantasmele erotice ale femeilor.*** E un fel de a fi spion în sufletul (şi de ce nu?) trupul femeilor. **Pascal Bruckner, *Hoţii de frumuseţe.*** Un roman mai vechi, dar de o valoare indiscutabilă. Bruckner ştie să scrie cu toate mâinile şi merită toţi banii. **Belle de Jour, *Noile aventuri ale unei prostituate de lux londoneze.*** Belle de Jour loveşte din nou. Şi doar (cred) v-am spus că e un bărbat... Sau nu e? Oricum, cartea merită citită – şi încă nu repede. Ci cu plăcere. *LIDER:* **Martin Seymour Smith, *Cele mai importante (100) cărţi din istoria omenirii.*** Vă aşteptaţi să regăsiţi vreun român? Sunt, de fapt, trei: Eliade, Ionescu, Cantemir. **John Simmons, *100 cei mai mari savanţi ai lumii.*** Desigur, savanţii nebuni nu se regăsesc. Ei sunt, deja, altă castă. Dar, yes, yes, este şi George Palade! **Daniel S. Burt. 100 cei mai mari scriitori ai lumii.** Nu, Gălăţanu încă nu este. Dar va fi. Deocamdată

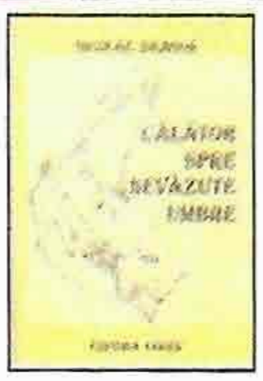

sunt doar Eminescu, Baudelaire, Dostoievski, Dante, Ovidiu... Nişte necunoscuţi, acolo, şi ei, ce nu ştiu nici măcar ce-i mia de lei. **Harold C. Schonberg, *Vieţile marilor compozitori.*** Fireşte, Şostakovici, Prokofiev, Monteverdi, Debussy. Toate numele mari pe care vi le imaginaţi. Lucrare monografică. Din serie. **Irving Stone, *Agonie şi extaz. Viaţa lui Michelangelo.*** O viaţă care merita scrisă şi trăită, deopotrivă, viaţa unui mare artist, scrisă de un altul. Asta-i soarta noastră, a artiştilor. *CERES:* **Nicolae Dragoş, *Călătorie spre nevăzute umbre.*** O antologare de trei volume poetice. *EIS ART (ACADEMIA DE POEZIE), IAŞI:* ***Prima petrecere cu poezie, prieteni şi trufe de ciocolată.*** O carte de zile mari, sărbătorească. Şi care arată pe măsura lucrurilor pe care le cuprinde. E atât de frumoasă încât îţi vine să o mănânci. Dacă frumosul se poate întotdeauna mânca. Cert e că, totuşi, vrei să te faci consubstanţial cu el...

(Mihail Gălăţanu)

***MEDALION:* GABRIEL GARCIA MARQUEZ. Cum am obişnuit şi în numere anterioare, optăm, acum, pentru un medalion al unui mare scriitor, Marquez, cu volume apărute, toate cele de faţă, în serie de autor, la Editura *RAO. OCHI DE CÂINE ALBASTRU.* O carte, alcătuită din alte „cărţi", care ilustrează perfect conceptul de „realism magic", trezind impresia că şi celelalte povestiri au fost scrise, ele însele, în stare de transă. *DOUĂSPREZECE POVESTIRI CĂLĂTOARE.* Marquez ne mărturiseşte că acea sforţare în urma căreia apare, pe lume, un roman, este la fel de mare ca şi acela de a începe un nou roman. Cele „12" de faţă sunt povestiri mai noi, stârnind curiozitatea faţă de cum a evoluat pana & mâna la povestiri mai scurte. *AVENTURILE LUI MIGUEL LITTIN, CLANDESTIN ÎN CHILE.* Povestea lui Marquez începe cu (chiar) personalitatea centrală a lui Miguel Littin, regizor chilian, aflat pe lista exilaţilor cărora li se interzicea să revină în patrie. El a riscat foarte mult, reintrând clandestin în Chile şi filmând ţara aflată după dictatură. De aici începe aventura... *VIJELIA.* Într-un fel, „vijelia" e o stare de spirit. Un mare romancier care etalează o (aproape) impecabilă artă a descrierii. Scrisă la persoana întâi, naraţiunea capătă o nebănuită forţă, aceea de stihie (a naturii stilistice). *GENERALUL ÎN LABIRINTUL SĂU.* Pornind de la relatarea ultimei călătorii a lui Simon Bolivar pe fluviul Magdalena, se înşiruie, în acelaşi timp, o reconstituire, adică o imbatabilă reţetă de cuplaj: naraţiune+ficţiune. *ŞTIRI DESPRE O RĂPIRE.* În *BIBLIOTECA GABRIEL GARCIA MARQUEZ*, o nouă piesă cu valenţe „istorice": e vorba despre istoria recentă a Columbiei, care dezvoltă trama sechestrării a 10 jurnalişti, din ordinul magnatului de la Medellin, Pablo Escobar. Artă narativă pe pâine. ■**

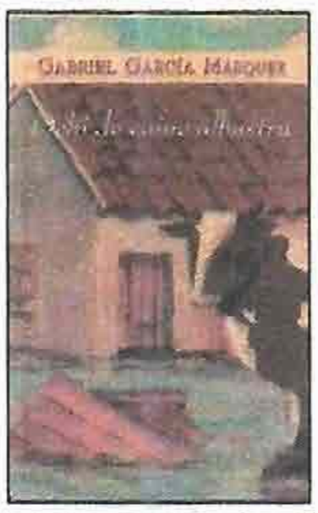

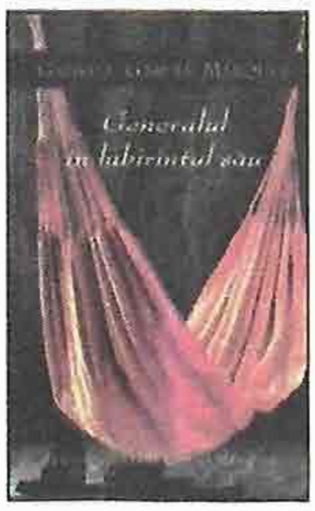

Bisericile fortificate, redute săsești

Întotdeauna când traversez Ardealul mă opresc pe la unele dintre bisericile fortificate, săseşti. Perle ale măreţiei şi ruinei, capodopere ale trăiniciei şi abandonării, cetăţile din jurul micilor sau marilor catedrale din sudul Transilvaniei mă inspiră şi mă exaltă în chip cu totul extraordinar. Iubesc aceste falnice zidării, iar noaptea, în somnul meu, fantomele lor se transformă în tărâmuri sau locaţii fantaste, dăruindu-mi alte peregrinări fabuloase.

Aşadar, redutele satelor blazate şi sărace ale Ardealului îmi dau fiori şi îmi hrănesc sufletul pentru multă vreme.

De regulă, când vorbeşti despre locuri, regiuni şi locaţii sau monumente lumea te întreabă: „pe care-o preferi?" O întrebare pe care eu fie o refuz, fie – dacă este timp şi receptivitate, ori de e oportun – trebuie să explic (iar şi iar): pretutindeni e de găsit ceva aparte, special, unic. Pretutindeni poţi avea surprize, te poţi îndrăgosti oriunde. Iată de ce mi-e greu să pronunţ un singur nume, să indic un singur loc, să recomand (ceva mai degrabă decât altceva).

Personal, spunând aşa ceva rostesc un mare adevăr. Căci propria experienţă mi-a dovedit: peste tot, chiar în locurile cu apariţia cea mai modestă, chiar acolo unde nici un ghid turistic şi nicio hartă nu îţi recomandă, dacă eşti atent, dornic sau adevărat căutător, poţi da peste detalii însemnate. Detalii emoţionante sau îmbucurătoare. Cotloane mărunte şi intimiste sau obiecte la care nu te-ai fi aşteptat, observarea lor îţi dă multă bucurie.

Personal, când mă opresc aici îmi place să văd interiorul monumentelor centrale. Bisericile: cu orgi majestuoase sau mici, cât un harmoniu „ornamentat" cu tuburi. Cu altare din pictură şi sculpturi de o fineţe artistică extraordinară, perfect compatibile estetic şi valoric cu acelea din muzeele şi catedralele occidentale. Cu lespezi de mormânt – opere de sculptură – care spun multe inclusiv prin patina, efasarea sau ştergerea cu care le-a „gratulat" timpul. Şi cu zidurile lor, interioare sau exterioare, mai ales pe acelea cărora înrudirea cu un gotic apus le mai permite

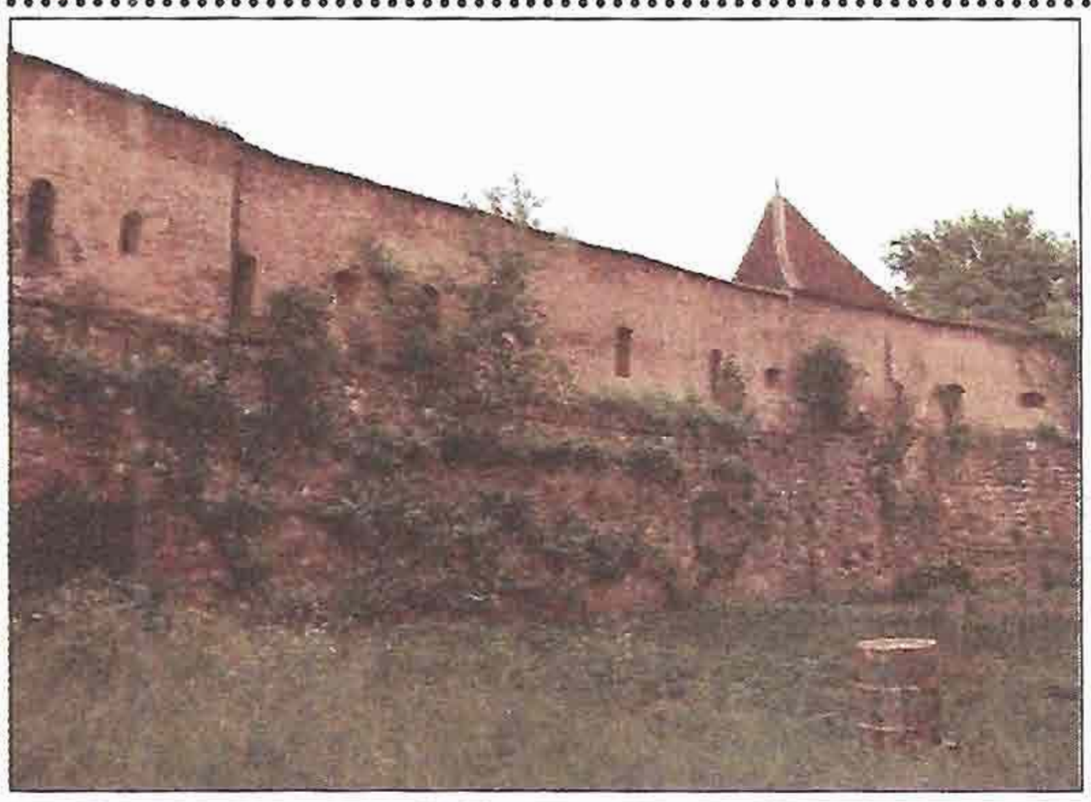

câte o figură grotescă ori câte un relief hilar, să contrasteze cu sobrietatea, rigoarea matematică şi impunătorul inhibant al edificiului.

Ador să sui coridoarele, treptele şi casa scărilor din turlele lor – cotloane delapidate, pline de găinaţul păsărilor, în care grinda multicentenară scârţâie sub picior. Căci lăcaşul ceasului – adesea adormit sub rugină, adesea, chiar unde n-ai crede, perfect funcţional – la fel ca şi camera vechilor clopote, ambele lovite de raze de lumină prin firide de ferestre sau crăpături neintenţionate arhitectural, ei bine, asemenea locuri îţi dau sentimentul rar al explorării şi al expediţiei, al descoperirii de spaţii şi privelişti virgine.

Desigur, pot fi, înainte de orice, marile cătune din interiorul unei cetăţi de var sau spumă de mare, cum e formidabila fortăreaţă din jurul bisericii vechi din Prejmer. Sonoră e şi cetatea ţărănească, veritabil orăşel fortificat, şi el locuit acum doar de-o capelă şi depozite-turnuri, de la Câlnic.

Acum toţi au auzit de Viscri, dar puţini străbat şi drumul prost, însă prin peisaj superb, până acolo. Acolo, ca şi, parcă, la Kriţ, cămările zidului mai au ceva din lădoaiele mari în care saşii îşi păstrau bucatele şi rezervele cu siguranţă. Iar turnul şi balconul din creştetul său sunt o splendoare.

La Feldioara, mult în spatele bisericii-catedrală, sunt romanticele ruine ale castelului medieval. Ca şi castelul de pe monticulul de la Rupea, ruinele sunt bătute de vânturi şi stimulează mult orice imaginar şi imaginaţie.

Majoritatea bisericilor fortificate săseşti sunt îngrijite de inşi simpli, cărora casa parohială sau anexele ale proprietăţilor ecleziastice de odinioară le-au fost date spre utilizare, pază şi menţinere minimală. Aceştia par să aibă prin contract obligaţia de a deschide monumentele înspre vizitare. De cele mai multe ori ei sunt nişte mostre rare ale ospitalităţii şi omeniei, plimbându-te răbdător prin incinte, explicându-ţi sau răspunzându-ţi întrebărilor, ori chiar lăsându-te-n pace, să cutreieri pe îndelete locul. La Miercurea Sibiului, bărbatul poate merge cu încrederea şi prietenia până la a-ţi porni mecanismele orgii pentru a te bucura de sonorităţile magicului şi magnificului instrument.

Un bilet relativ scump nu există decât la Rupea, unde refacerea zidurilor şi încăperilor din cetate a fost concesionată unei firme italiene. Fapt pentru care, acolo, vizita ta se efectuează adeseori pe melodiile canzzonetelor mediteraneene sau ale ariilor lui Verdi şi Rossini.

La Deva biletul merită din plin, fiindcă numai vagonul-cabină care te suie pe monticul e o experienţă turistică în sine, spectaculoasă. Iar sus de tot, privelişte, peisajul, ruinele sunt... de milioane.

La Axente Sever, omul locului te însoţeşte peste tot, îţi acceptă donaţia cu amicalitate şi te invită să tragi la hanul pe care un investitor româno-olandez îl va deschide în curând chiar acolo. Adică în incintele formate din restaurarea celulelor de depozit care placau zidul de apărare al curţii interioare. Turnul lui aduce cu acela faimos din medievala Sighişoară căci clopotele au terasă amplă, ultimul coif de acoperiş având balcon pe toate cele patru laturi.

Doar în Hărman trebuie să insişti puţin, fiindcă îngrijitorul locului e bătrân şi nu locuieşte foarte aproape de monument. Dacă eşti doar din Bucureşti îi vine mai greu să se deranjeze pentru a te servi cărând cheile şi având grijă să nu fii uitat înăuntru. Dar dacă ai norocul să apară în acelaşi timp şi vreun autocar cu străini, urcarea în turnul foarte voluminos (câteva fresce foarte vechi trebuie negreşit observate la parter), ca şi contemplarea veselelor culori din biserică – sunt premiul tău.

Unele cetăţi şi biserici-fortăreaţă au intrat în circuit turistic şi nu rareori se întâmplă ca tocmai acestea, cu bilet şi taxă de intrare, să fie mai puţin ospitaliere. Precum la Biertan, îngrijitori sau ghizi ori custozi, egal plictisiţi şi stresaţi, ţin închise majoritatea edificiilor sau ţi le deschid cu o zgârcenie sau pripă dubioasă.

Oricum ar fi, însă, în centrul şi sud-estul Ardealului abaterea de pe drumurile naţionale şi întârzierea prin cetăţile – restaurate sau ruinate – săseşti şi ungureşti e un turneu de mare exaltare turistică. Un relaş cultural preameritoriu, absolut admirabil.

text **Marin Marian-Bălaşa**

Tendinţele modei ţin cont de criza economică

„Cât mai puţină sexualitate! Suntem în recesiune! Nu avem timp să ne satisfacem poftele trupeşti. Trebuie să muncim mai mult!“, a afirmat la conferinţa de presă cu-noscutul creator de modă Cavalli, după prezentarea colecţiei sale la Săptămâna Modei de la Milano.

De aceeaşi părere a fost şi Stefano Gabbana: „Avem nevoie de haine cât mai confortabile şi de cât mai puţină sexualitate. O sexualitate excesivă ne tulbură şi nu avem timp, pentru că avem alte priorităţi. Suntem în criză!“

Giorgio Armani, Anna Molinari, Gianfranco Ferre, Tom-maso Aquilano sau Roberto Rimondi sunt doar o parte din-tre creatorii de modă care au înfruntat criza şi au participat la Săptămâna Modei de la Milano şi şi-au prezentat colecţiile pentru toamnă/iarnă 2009/2010. Cuvântul de ordine a fost revenirea la stilul anilor ’80 şi hainele „de criză“, care nu lasă să se vadă prea mult din trup.

Toţi cei prezenţi la Săptămâna Modei de la Milano au spus la unison că situaţia financiară prin care trecem acum, criza financiară şi economică, şi-a făcut simţită pre-zenţa şi în domeniul vestimentar. Toate piesele prezentate de creatori foarte scumpi în alte vremuri, au fost construite în aşa fel încât publicul să-şi poată permite să le cumpere. „Trebuie să atacăm ca să învingem. Am declarat război cri-zei financiare“, a spus Roberto Cavalli.

Umeri voluminoşi la *Armani*

Armani, unul dintre cei mai apreciaţi designeri italieni, a ales să readucă în actualitate moda anilor '80, apelând la pălării, mănuşi, toate create dintr-un material lucios. Vestita rochie neagră (*little black dress*) a fost accesorizată de Armani cu diamante foarte mici, în partea din faţă sau la spate. Pe rochiile de seară a aplicat şiraguri de mărgele, iar pe încălţăminte a pus broderii, unele lucrate manual.

Bunăoară, dacă alegem o bluză cu umeri mari, voluminoşi, una cu gulerul ridicat sau o fustă ori pantalon „călcaţi la dungă", nu o să dăm greş. „Umerii puternici, bine evidenţiaţi, sunt absolut necesari în garderoba unei femei, în vara aceasta, în toamnă, şi chiar până la primăvara următoare", a spus Ken Downing. „Mi-am dorit să îmbrac o femeie puternică, sigură pe ea. M-am jucat cu proporţiile, cu tendinţele anilor '80 ca să definesc un nou stil", a declarat Armani.

Haine strălucitoare la *Gucci*

Mergând pe aceeaşi linie, Gucci a realizat o revenire spre anii '80, cu haine inspirate de „strălucirea acelor ani în care ieşitul în societate, în lume, reprezenta, în sine, un mod de viaţă". Privind per ansamblu, în toamna/iarna 2009/2010 se poartă rochiile de seară create din materiale strălucitoare accesorizate cu cristale de mici dimensiuni. Acelaşi mod de accesorizare s-a folosit şi la costume. În plus, se continuă trendul în care *animal print* – imprimeurile cu modelele pieilor de animale, este foarte la modă. În talie se poartă în continuare centurile. Chiar dacă nu toată lumea le consideră potrivite, jambierele peste genunchi fac legea în această vară, iar cizmele cu tocuri sunt un *must-have.* Nu poţi fi pe val, fără ele.

Revine stilul *disco*

Ca şi culori, creatorii au mers pe culori închise, foarte mult negru, dar şi albastru, fucsia, roz. Surprinzător sau nu, dacă este să ne gândim la perioada din care s-au inspirat creatorii, stilul *disco* revine: haine strălucitoare, scânteietoare. Pata de culoare a evenimentului a fost colecţia Annei Molinari care a adoptat culori deschise pentru piesele pe care le-a creat. Rochiile, jachetele şi bluzele ei sunt roz, galbene sau albastre. Designerii

casei de modă *Gianfranco Ferre*, Tommaso Aquilano şi Roberto Rimondi, au lucrat tot la umeri, alegând, de această dată, o formă pătrată.

Parisul a bătut Milano (cel puţin la strălucire)

Opacitate şi transparenţă din partea Stellei McCartney, elemente din moda grecească în cazul cuplului danez Viktor&Rolf sau mătasea şi imprimeurile florale din partea brandului francez Leonard sunt doar câteva dintre propunerile făcute de creatorii de modă şi prezentate în cadrul Săptămânii Modei de la Paris, care a urmat celei de la Milano, şi care amândouă dau tonul pe tot anul. Dacă la Milano, Cavalli propunea cât mai puţină sexualitate, designerii prezenţi la Paris au mers pe feminitate şi eleganţă excesivă.

Fără pantaloni, dar cu pene şi blană în exces

Spre exemplu, Lanvin a interzis pantalonii, propunându-le doamnelor să se îmbrace în rochii şi fuste create după modelul clasic. Mergând pe stilul anilor '40, colecţia a fost monopolizată de mătase şi catifea, iar ca accesorii creatorul a folosit în exces capele din blană, mănuşile lungi şi curelele din piele.

Giambattista Valli, fost designer pentru *Ungaro*, a mers pe piesele vestimentare create din piele, cu mânecile bufante. O altă găselniţă a creatorului italian au fost penele pe care le-a folosit în exces, exemplul cel mai elocvent fiind fusta realizată în totalitate din pene.

Designerul a declarat că s-a inspirat pentru această colecţie din creaţiile lui Yves Saint Laurent: „Am fost atras de perioada de vârf a acestui designer, fără reguli şi fără limite în creaţie", a declarat Valli. Manish Arora, creator indian, i-a invitat pe cei prezenţi într-o călătorie în... *Cartea Junglei*. „Am vrut să-i invit în lumea mea", a declarat designerul. Ca material, excentricul designer a folosit foarte multă mătase imprimată cu diverse modele: de la girafe, la delfini şi insecte exotice. Colecţia prezentată de el şi-a câştigat renumele de cea mai... bizară apariţie. Arora a demonstrat că este cu adevărat excentric şi atunci când a ales culorile pentru această colecţie. Nu s-a rezumat la tonuri mate, lipsite de viaţă, ci a mers până la extrema cealaltă, „atacând" audienţa cu tot felul de culori tari.

De la obiect sexual la femeie de afaceri

Pe acelaşi stil androgin a mers şi Stefano Pilati, designer la casa *Yves Saint Laurent*, care le propune femeilor ţinuta business. Femeia creată de Pilati pare că nu are timp de petreceri, pentru că stă tot timpul la birou unde, probabil, vrea să rezolve criza economică! Iar ca şi culori, designerul alege negrul sau griul termal. O femeie sobră, preocupată excesiv de mult de afacerile pe care le are. Având o privire de ansamblu a ceea ce s-a întâmplat la Săptămâna Modei de la Paris, se poate spune cu certitudine că, pentru sezonul toamnă/iarnă 2009/2010, nu există o linie clară. Creatorii sunt împărţiţi în două categorii: o parte dintre ei merg pe trendul futurist, plin de curaj, pe când ceilalţi aleg să fie conservatori şi să respecte liniile corecte trasate de sezoanele trecute. Din tot acest amalgam s-au desprins câteva linii pe care, dacă le urmezi, nu o să dai greş: imprimeurile africane sau etno; franjurile de cowboy sau denimul, specifice Vestului Sălbatic; aplicaţii din plasă, pantofii transparenţi sau jupele subţiri; umerii drepţi sau bufanţi, umeraşe, epoleţi sau bluze cu o singură bretea; stilul androgin inspirat din vestimentaţia reprezentanţilor sexului tare: salopete, veste, pulovere masculine sau jachete militare. La capitolul accesorii se merge în continuare pe genţile supradimensionate, dar şi spre cele tip tolbă; centuri mari care să evidenţieze talia; pălării şi berete; mărgele şi cercei supradimensionaţi care să atragă atenţia asupra chipului; materialele metalice: cupru, argint sau aur. În general, ceea ce vă place şi ceea ce vă stă bine, în combinaţii cu gust, adaptate condiţiilor draconice impuse de criză!

text **Silvana Pătrăşcanu**

De la târlă la preşedinte

Articolul care urmează este un articol de opinie, semnat de un talentat scriitor tânăr. L-am introdus în economia almanahului pentru a avea un cât mai divers „bufet suedez" oferit cititorilor noştri.

Incursiunile mele autobiografice mă obligă uneori – încă o dovadă că sunt român – să recurg la o terminologie atât de profund naţională încât o presupun perfect transparentă oricărui cititor. Cuvîntul „târlă", de pildă, numai dintr-o regretabilă şi temporară omisiune n-a fost încă înnobilat de vreun poet de manual într-o rimă epocală.

În anul 1985 al veacului trecut (secolul XX, mileniul II al erei creştine, pentru a evita eventuale probleme mult ulterioare de datare a acţiunii – dacă s-ar fi gândit şi Homer la chestia asta, ar fi evitat scrierea câtorva sute de cărţi şi defrişarea unui mare număr de hectare de pădure), bunicii lăsaseră nişte ciobani să facă târlă pe unul dintre pământurile lor mai de la munte. Prilej nemaipomenit pentru adolescentul care eram de trăiri anamnetice precum mulsul mioarelor la strungă, bucătăritul la ceaun în aer liber şi multe alte mioritisme. Dar memoria e un vehicul cu totul incontrolabil: un singur personaj a rezistat neştirbit. Nu trebuie să fac nici un efort să mi-l amintesc pe Trifan – era unul dintre ciobanii tineri, un fel de *middle-executive* cu certe posibilităţi de avansare în ierarhia stânei. Un bărbat atât de ciolănos încât ţi se părea că n-au avut la îndemână destulă piele de om când l-au

închegat şi-au întins peste oase cât mai rămăsese de la alţii. Trifan era orgoliosul posesor al unei biciclete *Tohan*, legătura între cei doi fiind de pomină prin satele de la poalele munţilor. Trifan nu mergea nicăieri fără bicicleta lui, iar ciobanii umblă prin locuri pe unde, uneori, e greu să şi păşeşti, darămite să mai târăşti o fierătanie pe două roţi. L-am admirat în vreo două rânduri executându-şi exerciţiile de adoraţie: după ce oile erau în ţarc şi lumea la culcare, omu' mai stătea o juma' de ceas cu bicicleta. O ştergea, o ungea, îi împodobea spiţele cu izolaţie multicoloră de conductori. Apoi îi potrivea dinamul pe roată şi dădea o tură în jurul târlei, fasciculul de la far descriind o traiectorie sinuoasă pe sub stelele verii, după cum ocolea pilotul obstacolele inerente de pe câmp, mai ales muşuroaiele întărite.

Într-o dimineaţă, Trifan şi-a făcut o intrare triumfală de la prima oră: trăgea după bicicletă, legaţi de cadru, doi şerpi cu capetele zdrobite. A dat vreo două ture de târlă târând prin ierburi şi praf şerpii muribunzi, cu solemnitatea unui ritual în premieră, urmărit placid de oi şi în atmosferă de galerie sportivă de restul privitorilor. Ciobanul Trifan radia, în clipele acelea, energia epopeică a lui Sindbad la cârma corăbiei. A Sfântului Gheorghe călare pe cal. A lui Ion Iliescu în fruntea revoluţiei anticomuniste. Aşa mi-a rămas atunci în memorie ciobanul Trifan şi bicicleta cu care rimează.

La vreo cinci ani după povestea asta, domnii Hăngănuţ şi Galben, cărora le mulţumesc pe această cale, m-au luat cu ei să mă iniţieze în pescuitul păstrăvului şi lipanului pe râul Parva. Ăsta e un râu care izvorăşte undeva aproape de capătul lumii, la vreo doi munţi de locul târlei din copilărie. Într-una din serile petrecute în sălbăticie, aşezarăm tabăra lângă un observator de urs, făcurăm un foc vesel, fripserăm de-ale gurii, uşurarăm de conţinut nişte sticle. Evident, discutarăm multă politică, cu multă pasiune. România trecuse de curând printr-o chestie de-i zic unii revoluţie, Hăngănuţ era fesenist de stânga, Galben era ţărănist de dreapta, eu eram proaspăt student şi mândru colaborator la o gazetă liberă şi independentă, aşadar un cunoscător al domeniului.

În liniştea serii, se auzeau dezbaterile noastre aprinse pe fundal de lemne trosnind în foc şi păstrăvi antrenându-se pentru luptele corp la corp de-a doua zi în apele uruitoare. Acest concert armonic şi terapeutic a fost întrerupt, întâi firav apoi tot mai apăsat, de un scârţîit mecanic greu de înţeles în decorul descris. Am devenit atenţi şi-am privit cu încordare în direcţia din care venea zgomotul; nu s-ar fi aşteptat vreodată vreunul dintre noi să zărim întrupându-se din întuneric un cioban ciolănos călare pe o bicicletă! *Tohanul* se învechise dar l-am recunoscut dintr-o privire. Ciobanul Trifan a dat seara bună, l-am chemat să stea cu noi lângă foc, la o ţuică, la o parolă autentică. A închinat cu noi. Am povestit. Şi dă-i cu Iliescu, dă-i cu Raţiu, dă-i cu Câmpeanu, dă-i cu Roman, dă-i cu democraţia, dă-i cu pluripartidismul! Am cam remarcat că ciobanul se uită la noi cu privirea cu care te uiţi la nişte chinezi care te întreabă, pe limba lor, dacă mai întâi a fost oul sau găina. Am presupus că omul e sfios şi l-am îndemnat să-şi spună părerea. A sorbit încurcat din sticlă şi s-a pronunţat cu toată uimirea lui de cioban

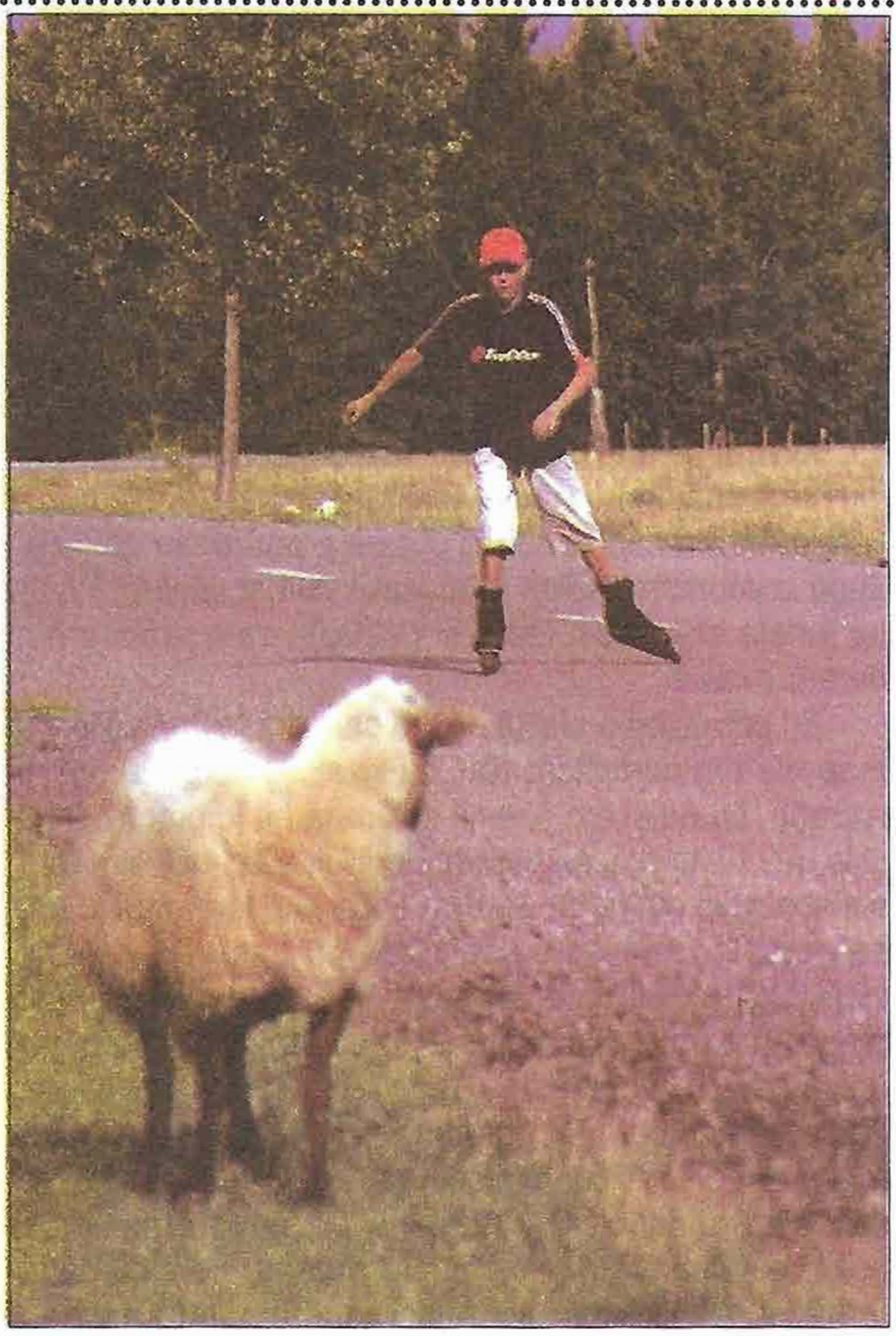

biciclist:

– Io n-am înţăles nemnică! Apăi nu mai îi Ceauşăscu preşedinte? No, mare mninune ş-asta!

Îl durea pe Trifan fix în ghidon cine e preşedinte la Românica! Tot din neamul lui trebuie să fie şi ăla care a descoperit că schimbarea stăpânilor e bucuria nebunilor...

... Ajuns în acest punct al poveştii îmi dau seama că unii cititori ar putea fi agasaţi de exhibarea repetată a biografiei autorului şi nu pot decât să le dau dreptate. În anumite cercuri, aş putea chiar să fiu acuzat de deviaţionism literar; potrivit unor curente de gândire la modă, scriitorul nici măcar nu există. Textul se autogenerează, se înmulţeşte ca euglena verde, prin diviziune. O carte o naşte pe alta şi, odată ce toate cărţile lumii s-au scris, nu ne-a rămas decât să ne citărn unii pe alţii, cu mai multă sau mai puţină inspiraţie, să mai adăugăm un strop la oceanul de hârtie înnegrită. Pentru oamenii subţiri, însăşi ambiţia auctorială este o formă de bovarism indecentă, care trebuie să ducă la plasarea imediată în carantină a bolnavului. Mai nou, e la modă să citeşti cărţi „generate" de computere, ceea ce ar trebui să îi îngrijoreze pe mulţi, având în vedere diferenţa între costurile de întreţinere ale unui PC şi ale unui individ. Cum nu sunt un om subţire – tocmai s-a aflat că am crescut la coada oii – şi nici nu ţin deloc să fiu la modă, voi continua să cred că orice poveste e trăită de oameni şi că, în spatele oricărei cărţi, stau tot nişte oameni. Pe mine atâta m-a dus mintea să pricep: până şi abstracţiile generatoare de texte au în spate o biografie. Dându-mi seama cât de profund am fost, cu voia cititorului, trec mai departe.

Un pic de politică

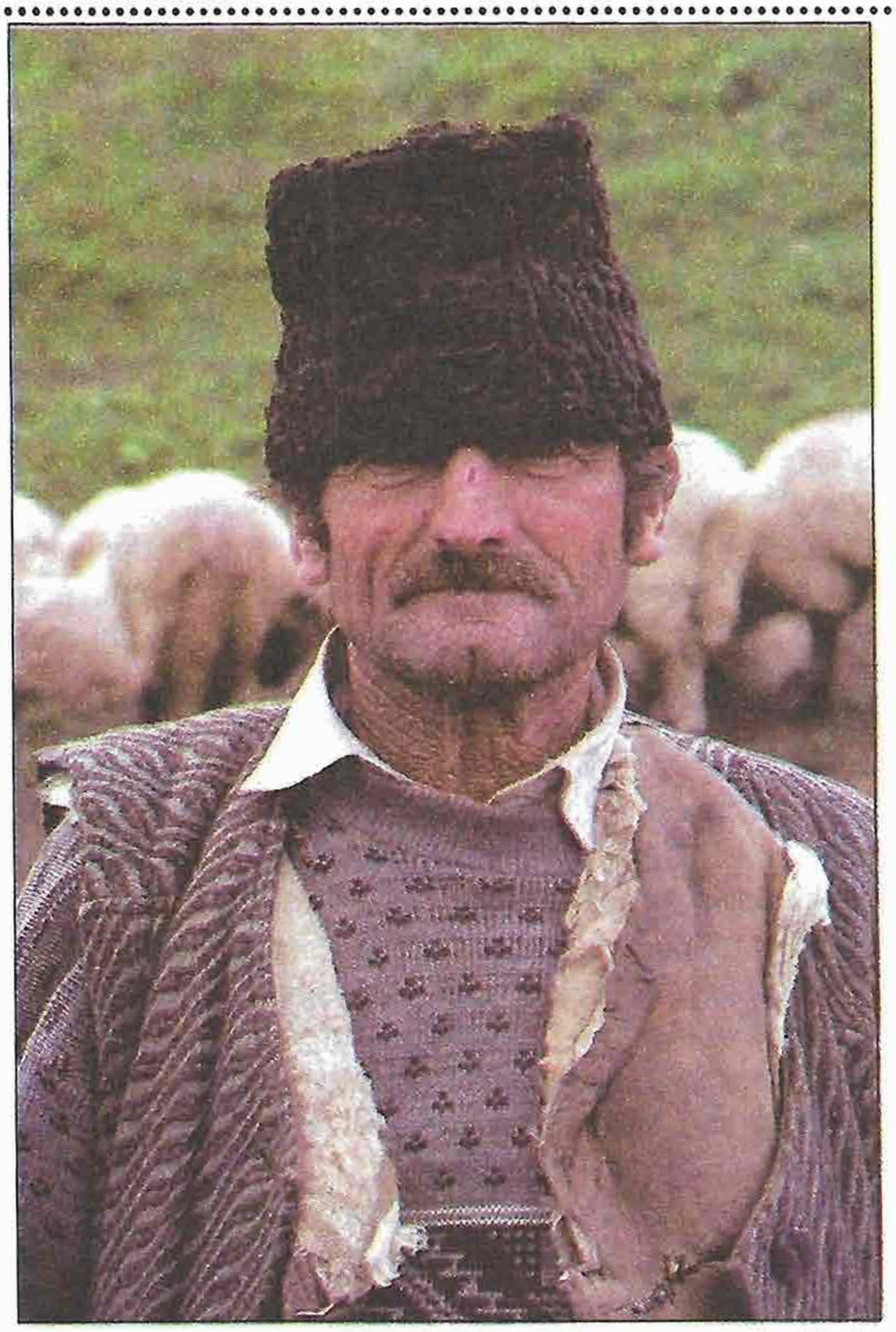

În decembrie 1996, mă aflam la Paris, la *Radio France Internationale*. Eram bursier al Guvernului francez şi băgam şi eu în seamă câte ceva prin redacţia română. Iar poetul Dinu Flămând a făcut de vreo două ori cinste cu prânzul la cantina instituţiei, lucru pentru care îi sunt şi în ziua de azi recunoscător că eu n-aş fi ştiut să cer conopidă cu maioneză pe limba lui Voltaire şi mi-ar fi picat obrazul să arăt cu degetul în faţa domniţelor care roiau prin zonă. În România, tocmai asistaserăm la prima „alternanţă democratică la putere a partidelor politice" după comunism. Adică plecaseră unii şi veniseră alţii. Iar junele studinte-n litere şi publicist care eram crăpa de entuziasm.

Eu primisem o ofertă de job onorabil la Paris. Pe vremea aia era complicat rău, cu vize, cu aprobări, cu birocraţie. Eu nu şi nu. A venit schimbarea la putere, e nevoie de noi, tinerii, să punem umărul, să construim ţara, s-o scoatem din rahat. Iată ce scria subsemnatul în presa vremii – citatul este parţial, că mă jenez: „În locul declaraţiilor sforăitoare, consider că i-am făcut noului preşedinte un cadou mult mai important: votul meu. Din declaraţiile dlui preşedinte precum şi din discuţii cu persoane din cercul său apropiat, ştiu că acesta a declarat un război total corupţiei din ţară. În clipa aceasta, mafia politico-financiară autohtonă îşi simte ameninţate poziţiile. Mafia românească are puterea de a bloca reformele promise de noul regim. Aflată pentru moment în derută, ea va reveni pe poziţii de forţă. Emil Constantinescu este un luptător intransigent, în tradiţia lui Corneliu Coposu. Sunt convins că va sta ca un spin în coasta tuturor jefuitorilor prezenţi ai acestei ţări. Şi sunt convins că aceştia nu vor aştepta cu mâinile în sân ca imperiile lor financiare să se dărâme sub loviturile noului preşedinte. Eu consider că viaţa acestuia se va afla în permanentă primejdie în cursul celor patru ani de mandat. Oricare dintre oraşele României poate deveni un Dallas autohton. Cred că se cuvine să fim atenţi la preşedintele pe care l-am ales. Ca să nu rămână singur în cruciadă".

...

Dacă aţi terminat de râs, aş vrea să spun, în apărarea mea, doar că eram aşa de mulţi dobitoci comici pe vremea aia încât măcar nu sufăr de singurătate. Şi mare înţelept ciobanul Trifan: prea ne batem capetele cine e preşedinte, care e prim-ministru. Că e Gigel, că e Costel, tot aia e. De-aia nu-mi place să discut politică: am pus odată botu', acu' mi se fâlfâie. Nu mi se fâlfâie deloc, în schimb, de soarta copiilor mei. Dacă mai trec anii şi constat că o să ajungă şi ei să-şi trăiască tinereţile în sărăcie ca să le meargă bine coropişniţelor care tot pescuiesc de douăzeci de ani pe scena politică românească, o să am un moment în care voi exploda precum mămăliga. Şi-atunci, în loc să mâzgălesc hârtia, voi face lucruri socialmente mult mai utile. Anunţ de pe-acuma SPP-ul, SRI-ul şi alte servicii discrete că, dacă şi peste zece ani tot dobitocii ăştia ne vor conduce, şi tot la fel de prost, mă apuc de pus bombe. Spre deosebire de amărâţii de-i arestaraţi până acuma pentru terorism, eu ştiu exact unde trebuie plasate bombele pentru efect maxim, de unde să le procur şi ce nu ştiu mai învăţ până atunci, că doar de-aia am cap. De vedeţi că neamul ăsta de mămăligari e condus tot de ciobanii de-acuma pe noua târlă europeană, să fiţi cu ochii pe mine ca pe butelie! Şi să nu se supere grupul de cititori anonimi că i-am făcut „mămăligari", dar chiar sunt mămăligari. Că le au de la mama lor, că le au lipite ori cusute, alte neamuri au chestiile alea ca nişte bile dintre picioare. Îi văd şi-i ascult pe români la televizor ori la terasă combătând şi făcând politică. Ameţeşti de-atâta revoluţie!. N-am văzut, însă, nici un român trăgând o flegmă între ochi unui politician care-l muşcă de obraz. Am văzut flegme, roşii stricate şi ouă clocite civice prin tot felul de ţări, românul tace şi înghite. Diverşi pulifrici (ardelenism, n-are nici o conotaţie sexuală sau vulgară, doar sună bine – cu sensul aproximativ de „om de nimic") fac vizite electorale prin tot felul de locuri şi se dau la televizor. Pe unu' nu l-am văzut mototolit de vreo muiere căreia i-au emigrat copiii de bine ce le-a fost, de vreun pensionar căruia i s-a acrit de indexare, de vreun tată de familie venit de la şedinţa cu părinţii unde i-a căzut în cap un sfert din tencuiala de pe tavanul clasei! Românii sunt tari la crâşmă şi în gură. Aşa că, stimaţi cititori, mă lăsaţi cu indignările d-voastră, nu dau doi bani pe ele. Vorbe. De-aia mă şi bate gândul să mă apuc de politică dacă n-am succes cu literatura. La câţi proşti sunt în ţara asta, e posibil să mă voteze pentru că le spun că sunt proşti!

text **Adrian Suciu**

DIVERTISMENT

SOLARĂ

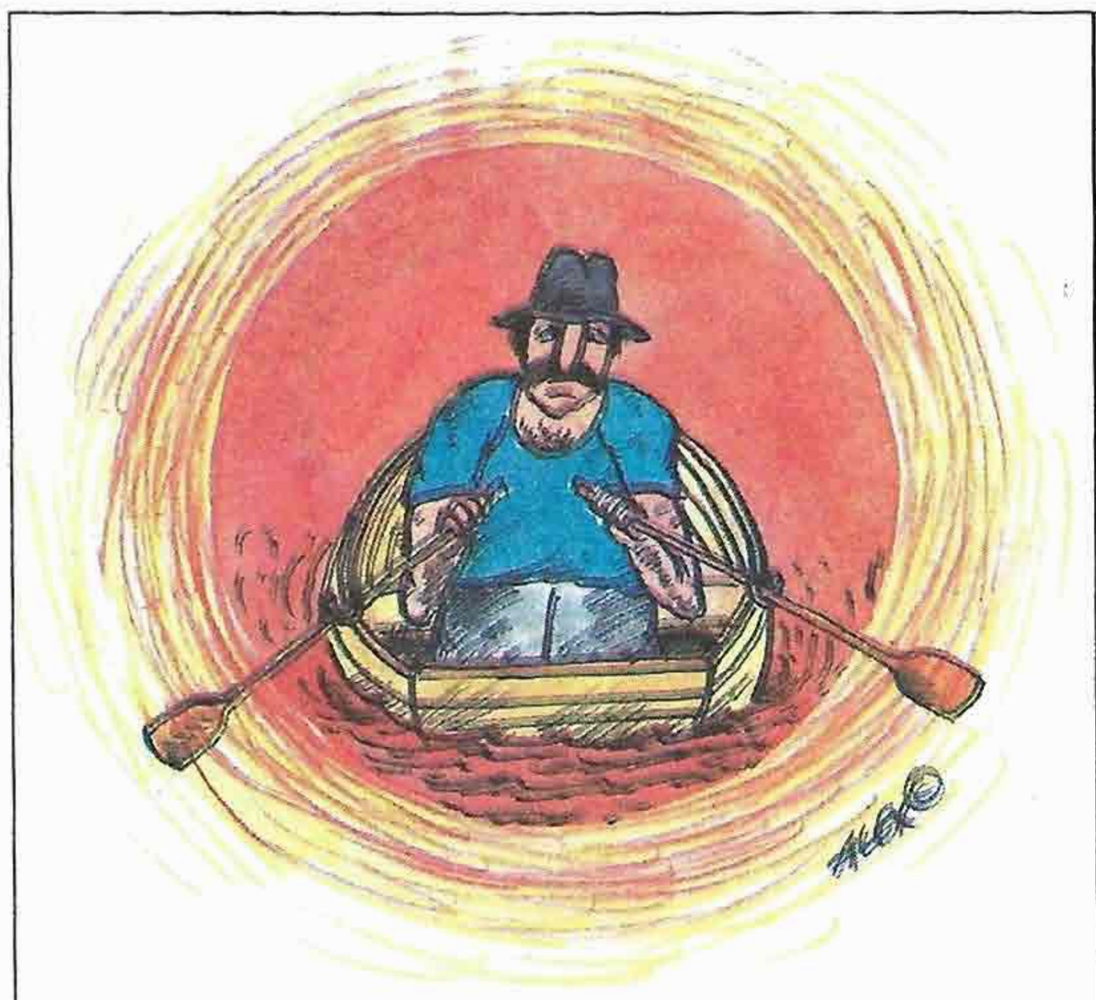

Acid sulfuric concentrat / Abitir

Gol în dinţi / Hoinar... după fete

Aţâţat

Mătură mare / Ceas de perete

Concepţii / Ape murdare

Lichele / Buimăcită

Zdrenţăroşi / Doici

Grabă mare / Prisăci

Care tulbură liniştea

A invita / Afişier

Argilă / Holbat

Cub la table / Lichid vital

Unele extrem de mari

A plăti pierderile / Dună!

Femelă de cal / Semnul adunării

În lume! / Suprafaţă

Trup gol! / Câini de la stână

Posesiuni otomane / Pănură

Tras de locomotivă / În inel!

Piatră preţioasă roşie / Spusă

Individ

Pasăre răpitoare

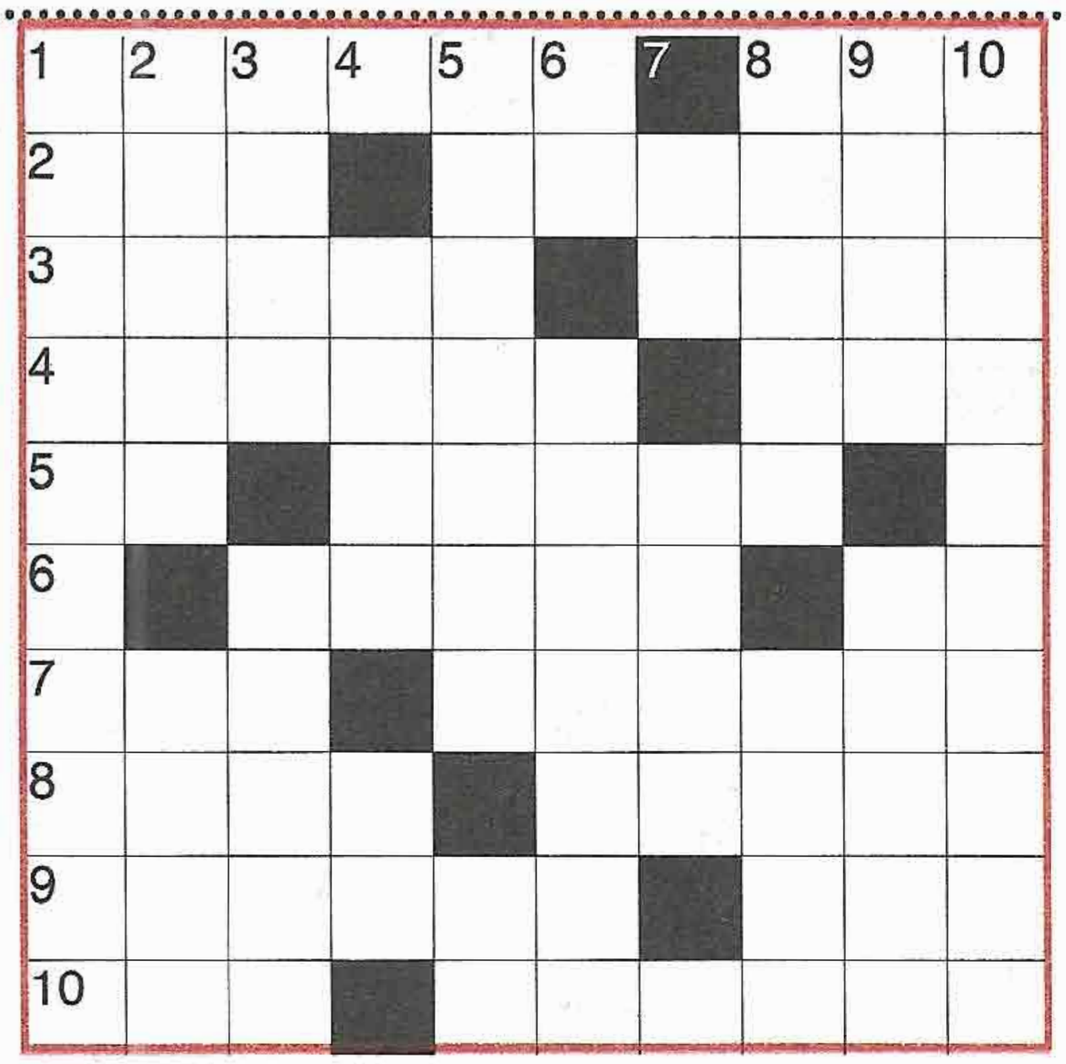

Reflecţii

ORIZONTAL: 1) A se răni la piele – Sportul minţii. **2)** Indicator de trecere în călătorie – Lipsită de mare greutate. **3)** Ion negativ – Maur. **4)** Trăsură de lux închisă (înv.) – În favoarea... **5)** Margini de covor! – A sta în calea cuiva. **6)** Şcolari – Filon gol! **7)** Cursă de păsări – Documente de plată la bancă. **8)** Zăvor la uşă – Poetic. **9)** A contesta ceva – În acest loc (pop.). **10)** Un om oarecare – Puncte de oprire pe traseu ale unor vehicule publice.

VERTICAL: 1) Mişcări spasmodice. **2)** Unitate monetară în Algeria – Prăpastie circulară (var.). **3)** Incursiune armată rapidă – Închis ermetic. **4)** Eliptic – A doua notă muzicală. **5)** Somnambul (var.) – Gros la capete! **6)** Coadă de caniş! – Adus la orizontală. **7)** În voal! – Cuvânt de negaţie. **8)** Reptilă târâtoare – Slut. **9)** Din când în când – Spaime. **10)** Forme exagerate ale credinţei.

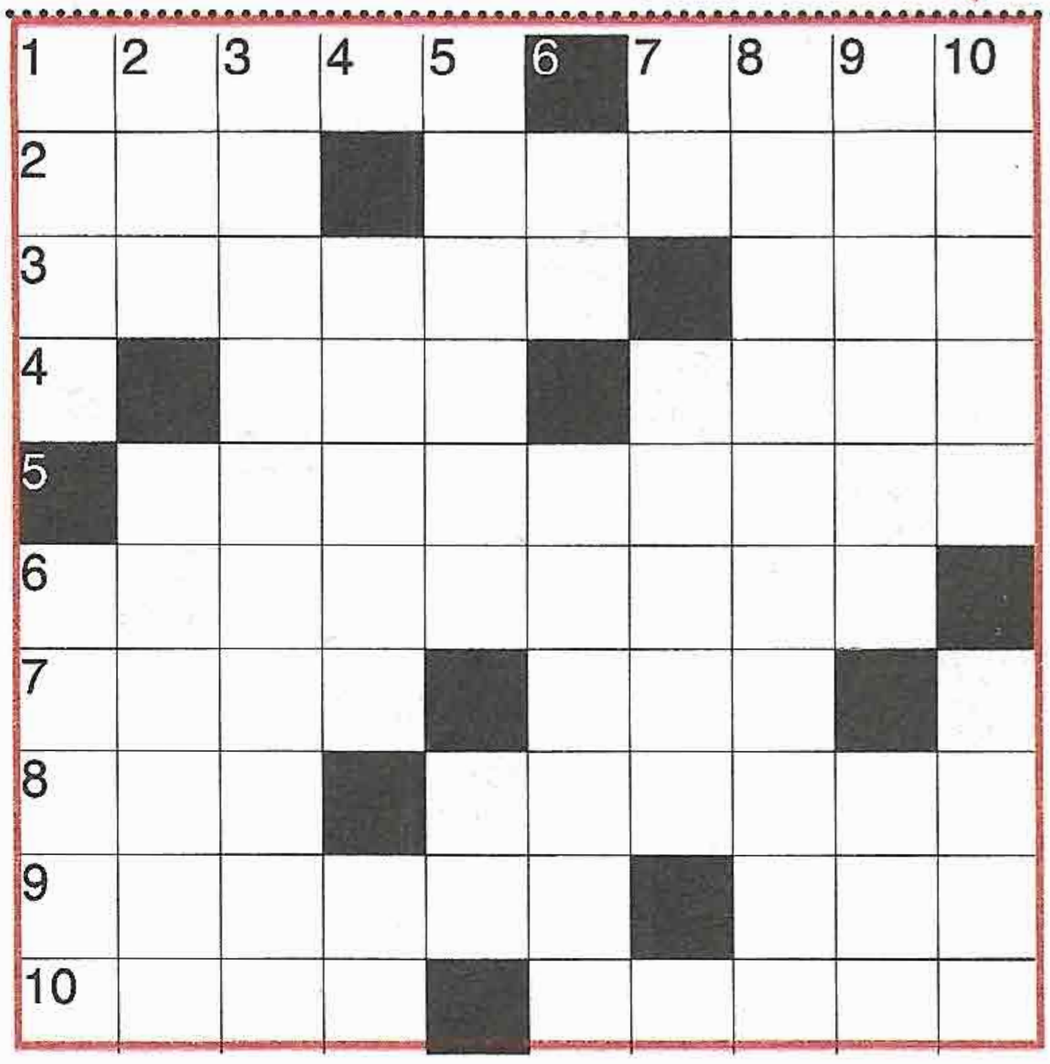

Ataşament

ORIZONTAL: 1) Care ţine de sunete – A se ofili. **2)** Epocă geologică – Îngrijitor al cailor de poştă. **3)** Care constă din elemente diferite – Perioade de 60 de minute. **4)** Fire de urzeală – Mercenar din cavaleria uşoară a armatei române. **5)** Nivelare. **6)** Producere de scântei. **7)** Altitudini indicate pe hartă – Fire textile. **8)** Vorbă la telefon – A aştepta (pop.). **9)** Afânaţi prin prelucrare – Sportul armelor. **10)** Sprinten – A face o comunicare oficială.

VERTICAL: 1) A calma cu medicamente – A se salva. **2)** Semnul înmulţirii – Specialist al mediului curat. **3)** Călători pe mare. **4)** Părţi din campionat – Vas de lut. **5)** A face să fie în legătură reciprocă – În casă! **6)** Cules! – A emite raze. **7)** Luat la mijloc! – Roasă. **8)** Caracteristici elevilor. **9)** Drum prin pădure – Omonim. **10)** Scene de circ – A duce în braţe.

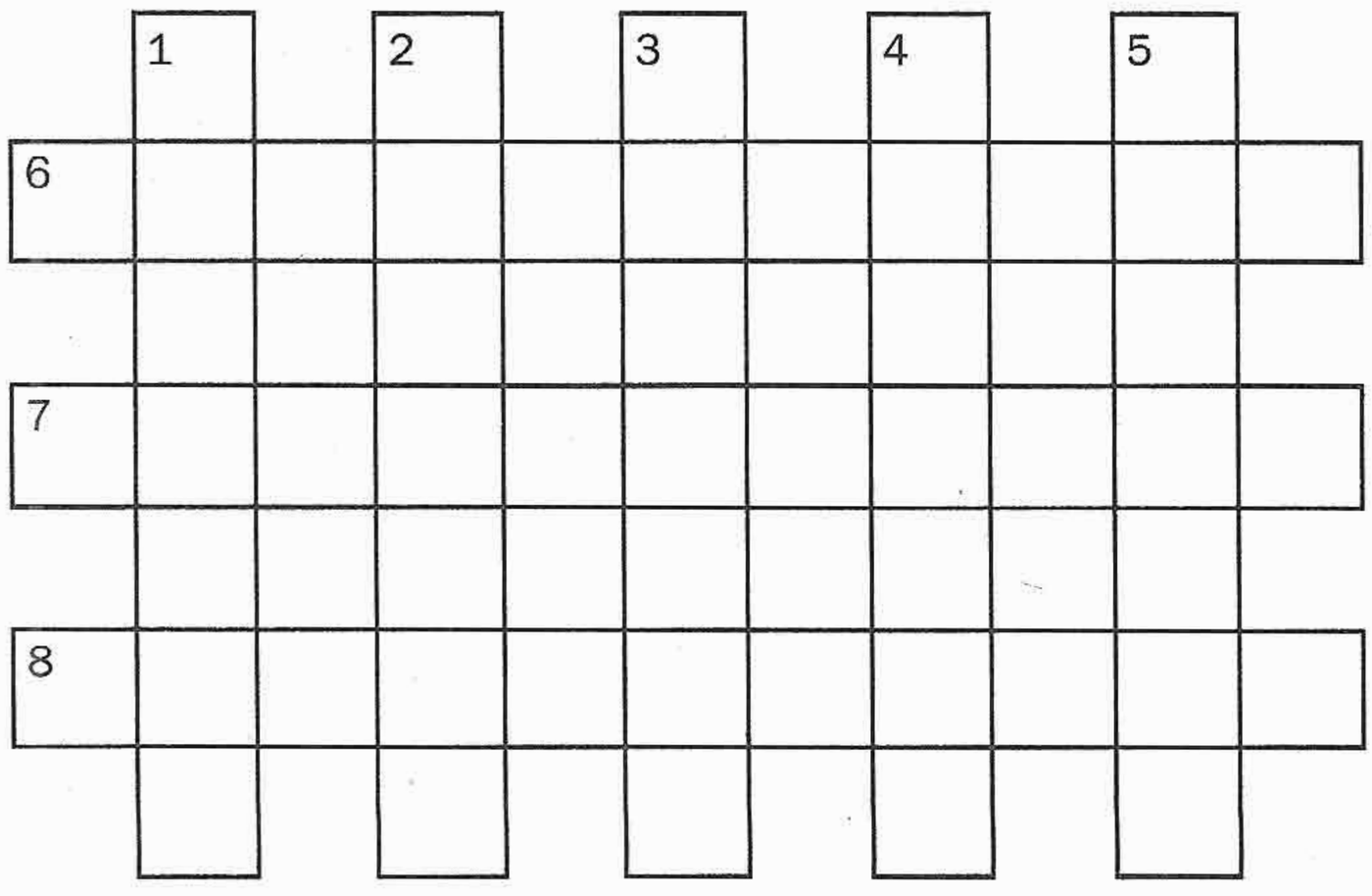

Puncte

1) Care face rău sau încurajează răul. **2)** Care duce în afară. **3)** Specialist în agricultură. **4)** A umbla pipăind şi rătăcind prin întuneric. **5)** Dregător care purta grija mesei domneşti. **6)** Sluţită. **7)** Mişcare bruscă şi convulsivă. **8)** Megalomanie.

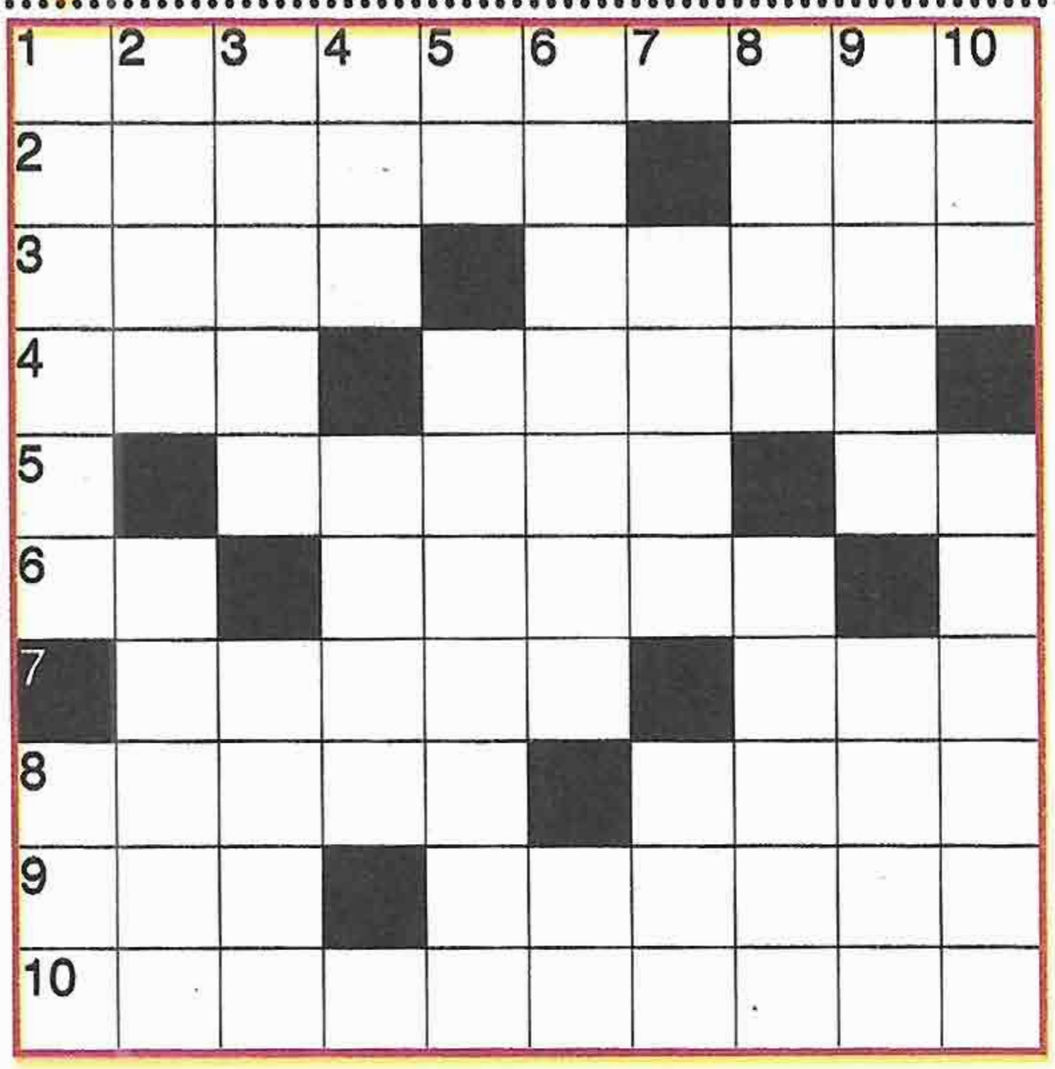

Corespondenţă

ORIZONTAL: 1) Care se ocupă numai de teorie fără legătură cu practica şi experienţa. **2)** Colegi în mină – Perioade de 12 luni. **3)** Monedă în Iran – Aflate într-o stare de tulburare temporară. **4)** Cântec naţional – Isteţe. **5)** Colofoniu – Extreme de tiraj! **6)** Scrise în ziar! – Peşte marin de talie mică. **7)** Jumătăţi dintr-o notă întreagă – Paradis. **8)** Îndrăzneală peste limita cuvenită – Lipsită de claritate. **9)** Orient – Balansoar pentru copii. **10)** Aflată în dezordine.

VERTICAL: 1) Piele de porc – Pielea obrazului. **2)** Cel dintâi – Aplecate de spate. **3)** Perfect închis – A face o alegere. **4)** Armăsar – Organ de ordine din Moldova şi Ţara Românească. **5)** Miez de nucă! – A aduna. **6)** Mofturoşi la mâncare – În orice sens! **7)** Poeţi elini – Zgomot de vânt. **8)** Încornoratul din arenă la coridă – Vas care sapă fundul unei ape. **9)** Cu mişcări domoale – Piatră semipreţioasă. **10)** Plantaţie de struguri – Nume de vacă.

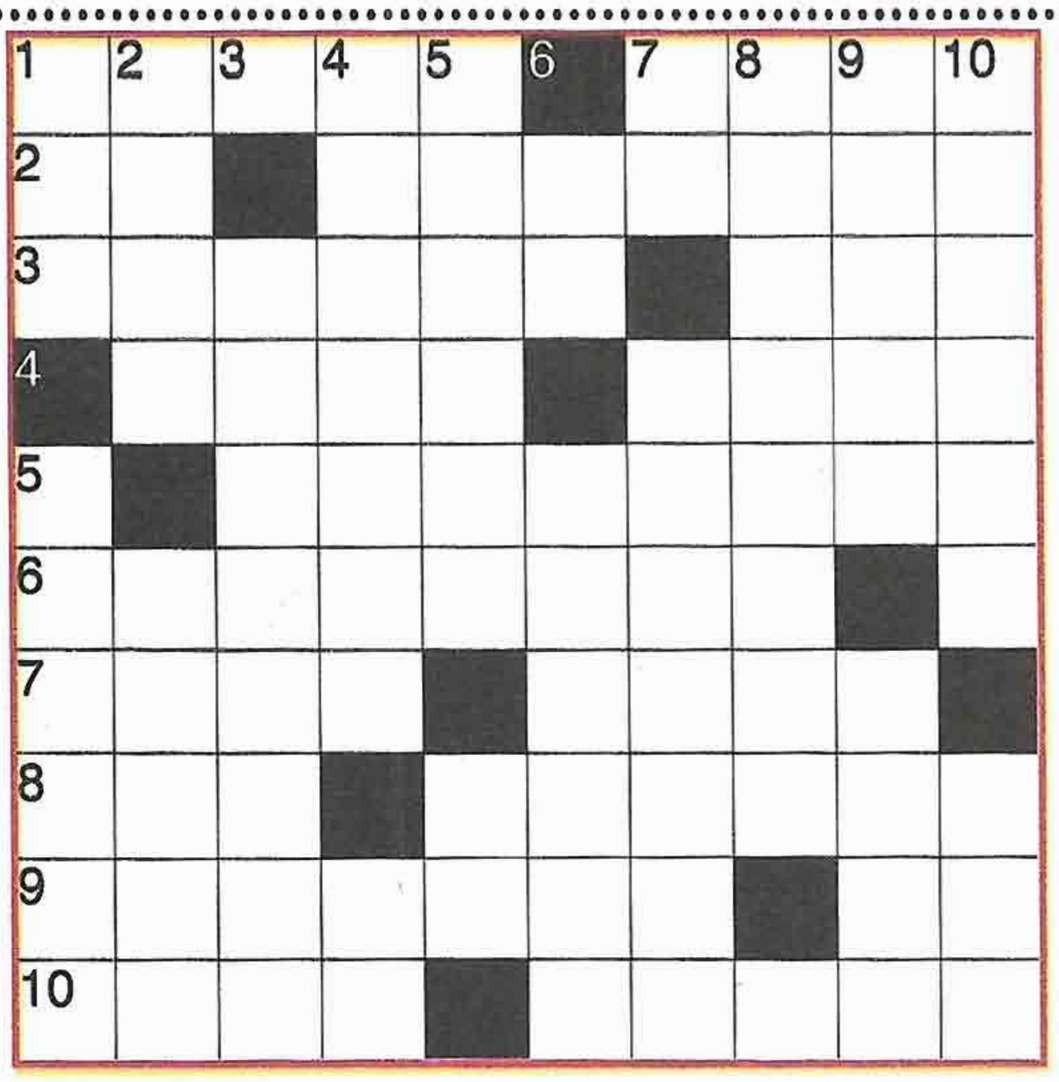

Ambivalenţe

ORIZONTAL: 1) Organele de percepere a gustului – Vorbă nepotrivită care aduce cuiva o jignire neintenţionată. **2)** Dânsa – Cuvânt care, în raport cu altul, are sens contrar. **3)** Foarte murdară – Epocă geologică. **4)** Albastru-deschis – Îndurare cerută la turci. **5)** Costelivă. **6)** Farmacie (pop.). **7)** Pâini (reg.) – A nu mai merge. **8)** Vorbă la telefon – Mijlocul zilei (pl.). **9)** Legat de coşul pieptului – Aflate în zbor! **10)** Arbore pe malul râului (var.) – Suprafaţă delimitată de pământ.

VERTICAL: 1) Banii din ţara noastră – A da de mâncare. **2)** Picior de vers compus din două silabe – Stâlp puternic de susţinere. **3)** Uimitori. **4)** Care ţine de bani – Perioadă de 12 luni. **5)** A îndemna pe cineva să facă un lucru – Unealta croitorului. **6)** Cută! – Înmiresmat. **7)** Joc oriental – Neobişnuite. **8)** Pierderea forţelor. **9)** Lipsit de vigoare – Căsuţe ruseşti de lemn. **10)** Tergiversat – Atom cu sarcină electrică.

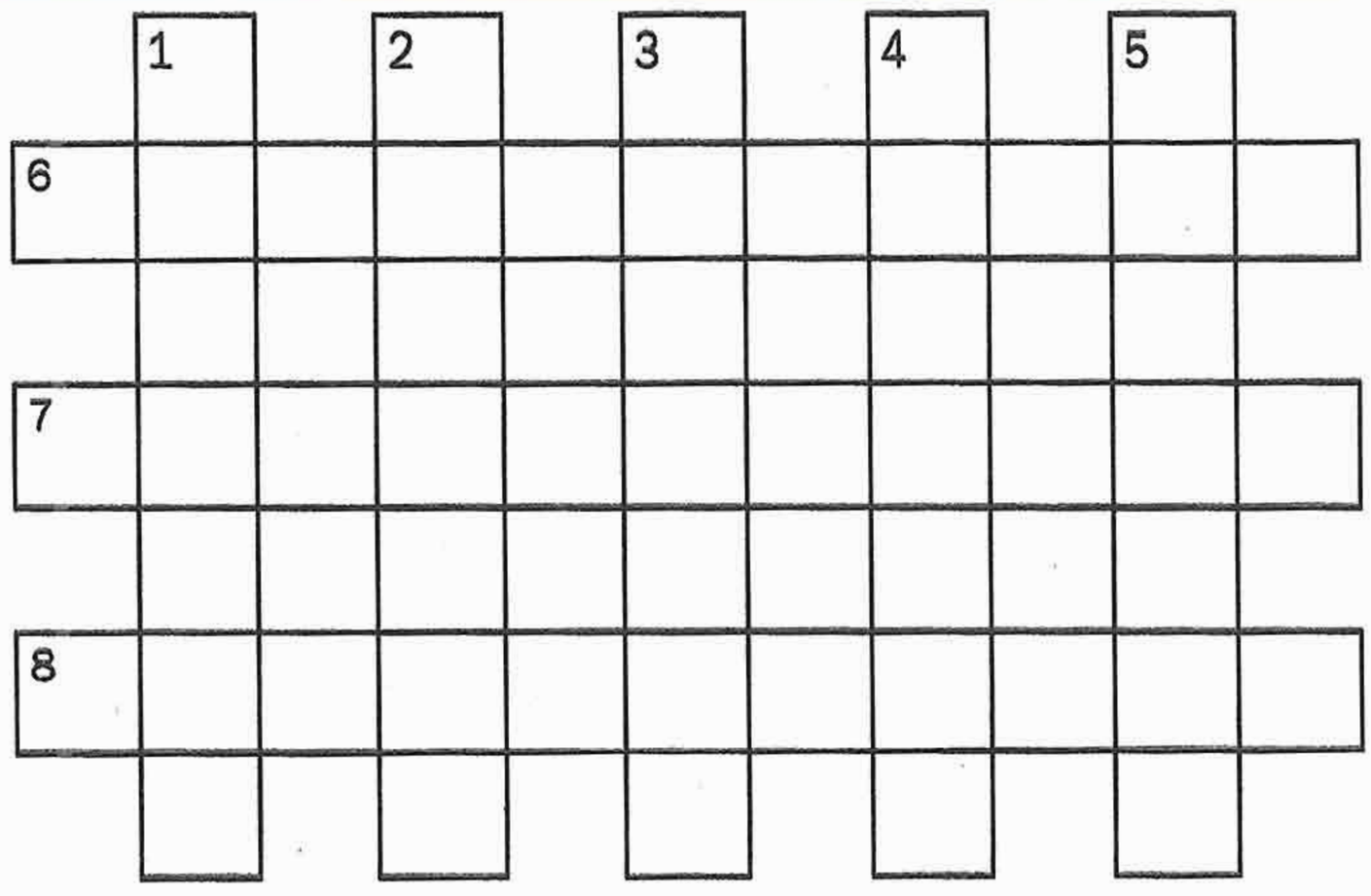

Puncte

1) Militari plătiţi în serviciul unui stat străin. **2)** A deplasa prin apăsare. **3)** A varia ca mărime. **4)** Sens. **5)** A trece un lichid în stare de vapori prin fierbere şi a condensa vaporii astfel obţinuţi. **6)** Sălbatic. **7)** Săvârşire de delicte. **8)** Dezmierdare din dragoste.

ZBOR

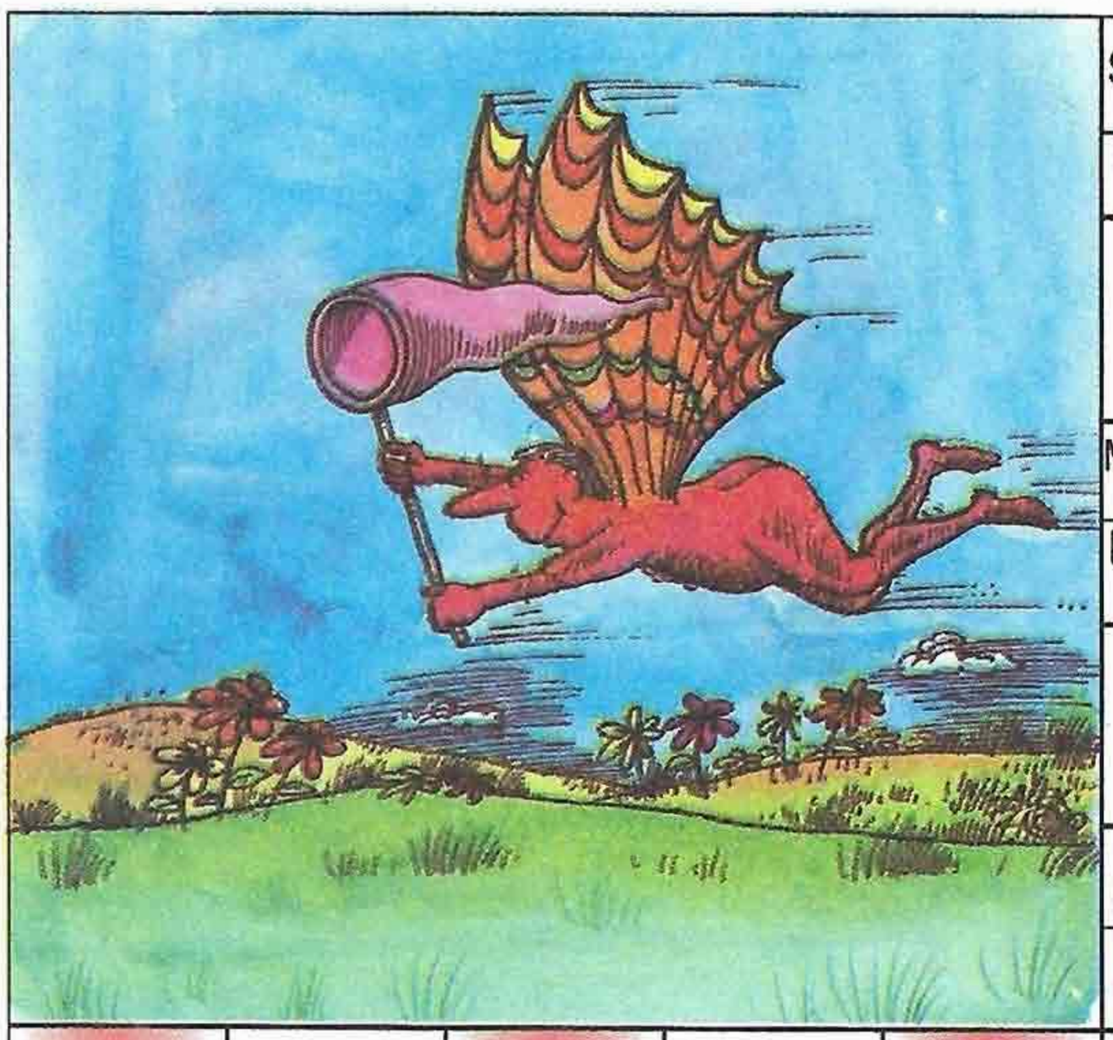

Strângere cu dinţii / Căciulă

Arbust de pădure / Funie de spânzurat

Totalitatea mijloacelor de luptă

Metru cub de lemne / Rămas după ardere

A vântura / Nehotărâtă

Ziarişti / Lipsă de soliditate

A machia / Sistare a relaţiilor ca represalii

Epocă / Listă cu greşeli tipografice

Plecat pe uşă afară

Mutări din stup / Desenele copiilor

Fel / Personaj din cărţi

Set! / Tentaţie

Cu calităţi deosebite / Vorbă la telefon

Narative

Plictisitoare / Din când în când

Fir de urzeală / Podoabă din ţesătură

Exclamaţie la o săritură / Feciori

Sport cu arma

A se ivi / În neon!

Existenţă / Muritoare

Moral

DE SEZON

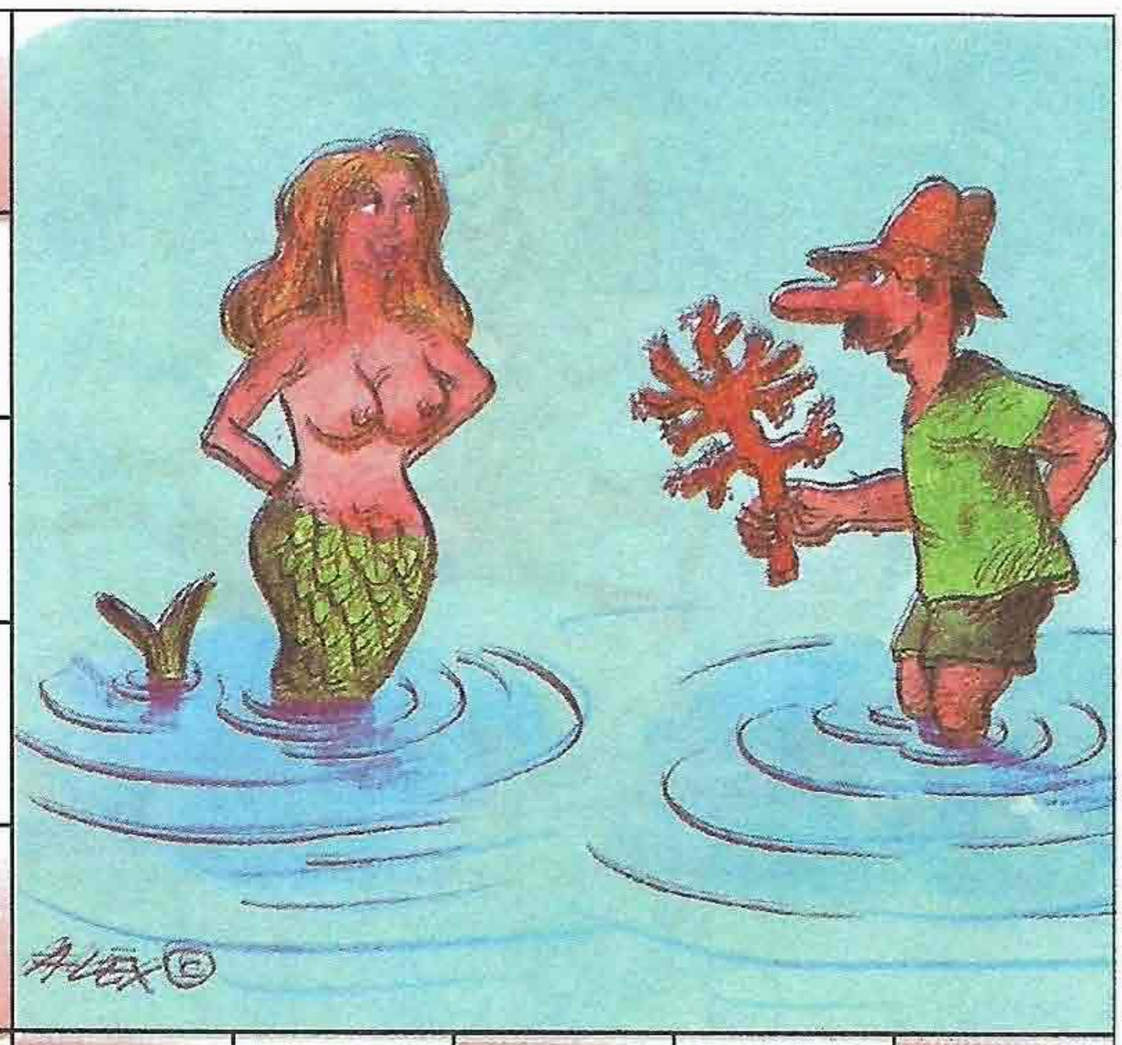

Însuşiri frauduloase / A separa complet

Corb (înv.) / Ciolan

Pătrate agricole

Lin / Pere!

Nichel (simb.) / Emoţie puternică

Cap întors! / A răsufla greu

Nebăgare în seamă

Spuşi / Exclamaţie la săritură

Întreiţi / Uşiţe!

Legat de tranzacţiile cu case

Farse / Auzit la ceas

Amuzant / Arbuşti de pădure

Figuri de stil / Îngrijorat

În spot! / Corp de balet!

Duşmănie / Narative

Imaculat / Roşu-închis

Precum / A tăgădui

Pământuri străbune / Par în vie

Grădina cu animale

Eliminarea aerului din plămâni / Doi roman

Epoci / Predat la centru!

Are 24 de ore / Set!

Peşte mic folosit ca aperitiv

Glas / Ademenitor

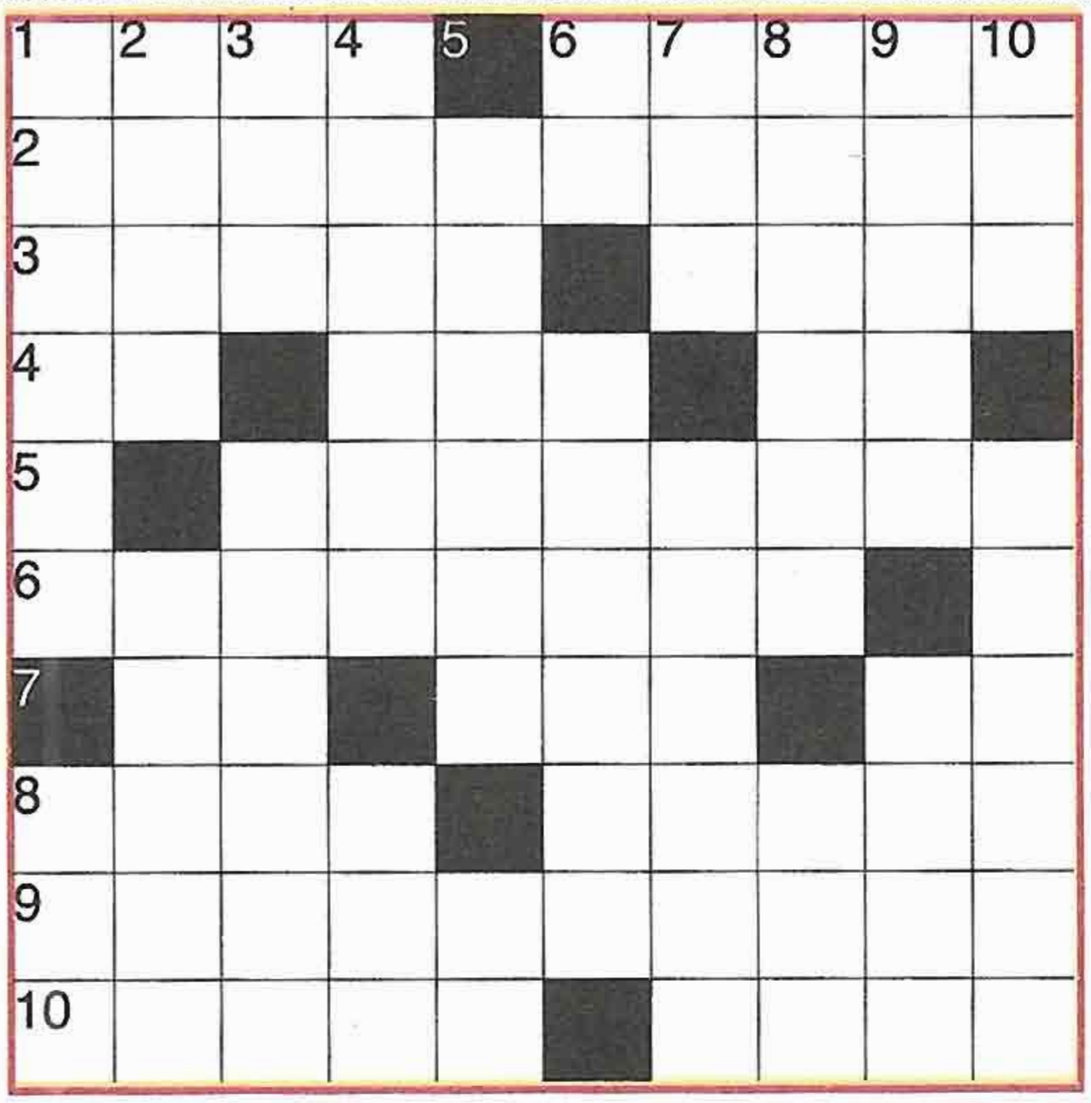

Frecvenţe

ORIZONTAL: 1) Colecţie de acte – Legată de barcă. **2)** Risipitor cu banii. **3)** Sclipire de lumină – Creaţie de maestru. **4)** Aşezat la coadă! – Obicei religios – Pătrat agricol. **5)** În spaţiul din preajma cuiva sau a ceva. **6)** Îngereşti. **7)** Trecute prin ciur! – Nu mai e alta ca ea – Margini de dig! **8)** Zăpadă – Stil rapid de înot. **9)** Arhivă de filme. **10)** Într-o parte (arg.) – Paradis.

VERTICAL: 1) A ovaţiona – Măsura lui Cuza. **2)** Pastă folosită la fixarea geamurilor în cercevele – Nici un lucru. **3)** Arbore exotic al cărui lemn se foloseşte în construcţiile navale – Şopârlă mare din America de Sud. **4)** Alerte – Pielea feţei. **5)** Întreit – Început de masaj! **6)** În avut! – Pânză pătrată a unei nave. **7)** Aceea (pop.) – Joc de cărţi la care participă două persoane. **8)** Paznici – Poet elin. **9)** Tâlhar (înv.) – A pleca undeva. **10)** A brăzda cu plugul – Palton cu croială specială.

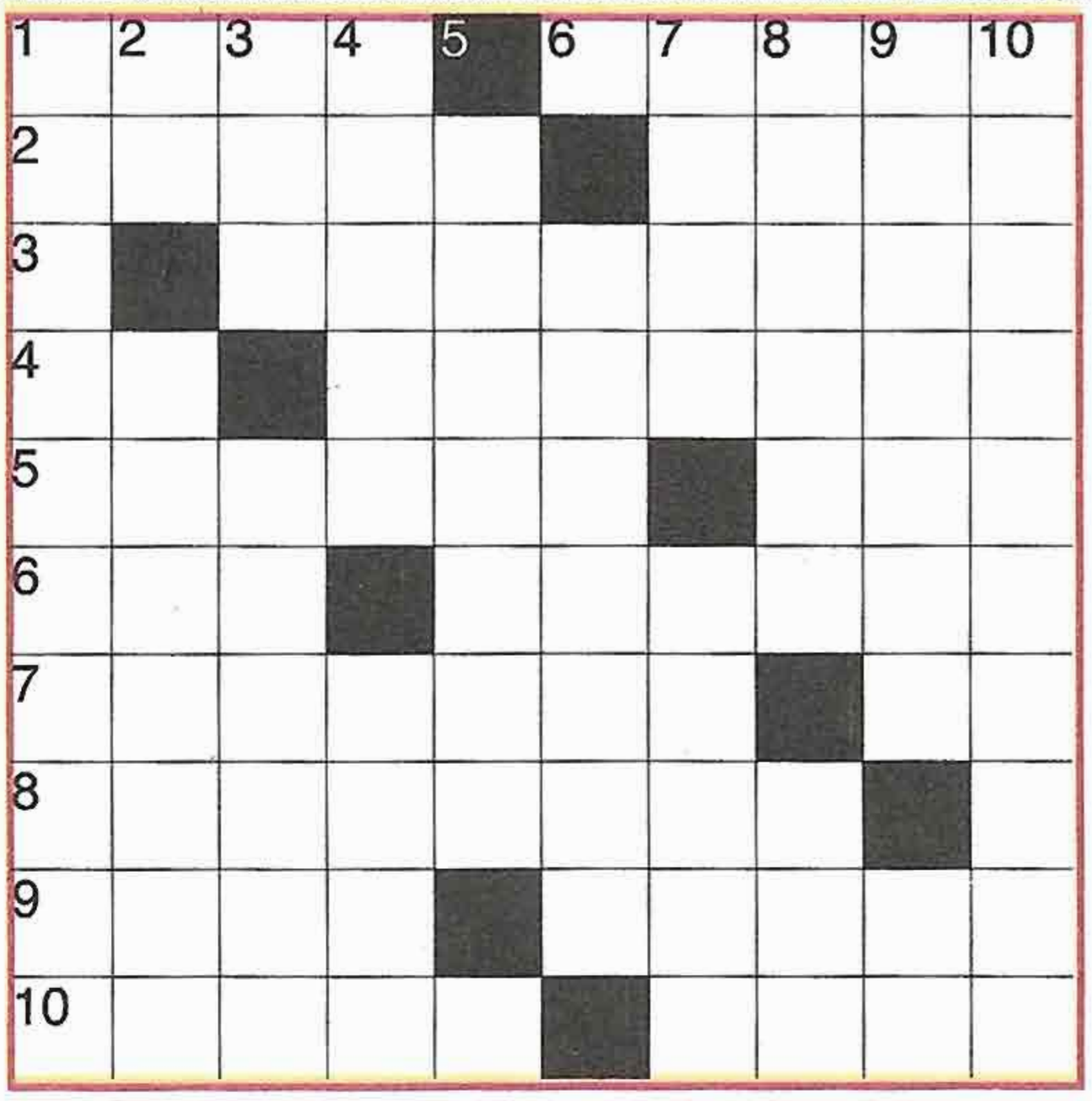

Adrese

ORIZONTAL: 1) Deplasare la suprafaţa apei – Rău pentru sănătate. **2)** Obicei prost – Domoli. **3)** Pustnic. **4)** Teşite! – Lipsite de raţiune. **5)** Petrecere a anotimpului hibernal – Tânăr nobil care se afla în serviciul unui senior. **6)** Acela... din Calafat! – Subînţelese. **7)** Locuri unde se păstrează obiectele de preţ – Scrise în ziar! **8)** Jigniţi (fam.). **9)** Mutatul albinelor din stup – Părinte alintat. **10)** Loc de frunte – Grămadă mare de paie.

VERTICAL: 1) Persoane care încep o acţiune. **2)** Simbolul sodiului – Mijloc de telecomunicaţie care asigură convorbiri la distanţă. **3)** Perioadă de 60 de minute – Cu un strat subţire îndepărtat de pe suprafaţă. **4)** Acid tanic – Acesta (pop.). **5)** Sul făcut dintr-un material flexibil. **6)** Decis. **7)** Căruia îi lipseşte un picior sau amândouă – Căpitan de haiduci. **8)** A trilui – A scoate capul. **9)** Asfixiaţi în apă – Perie! **10)** Eroică.

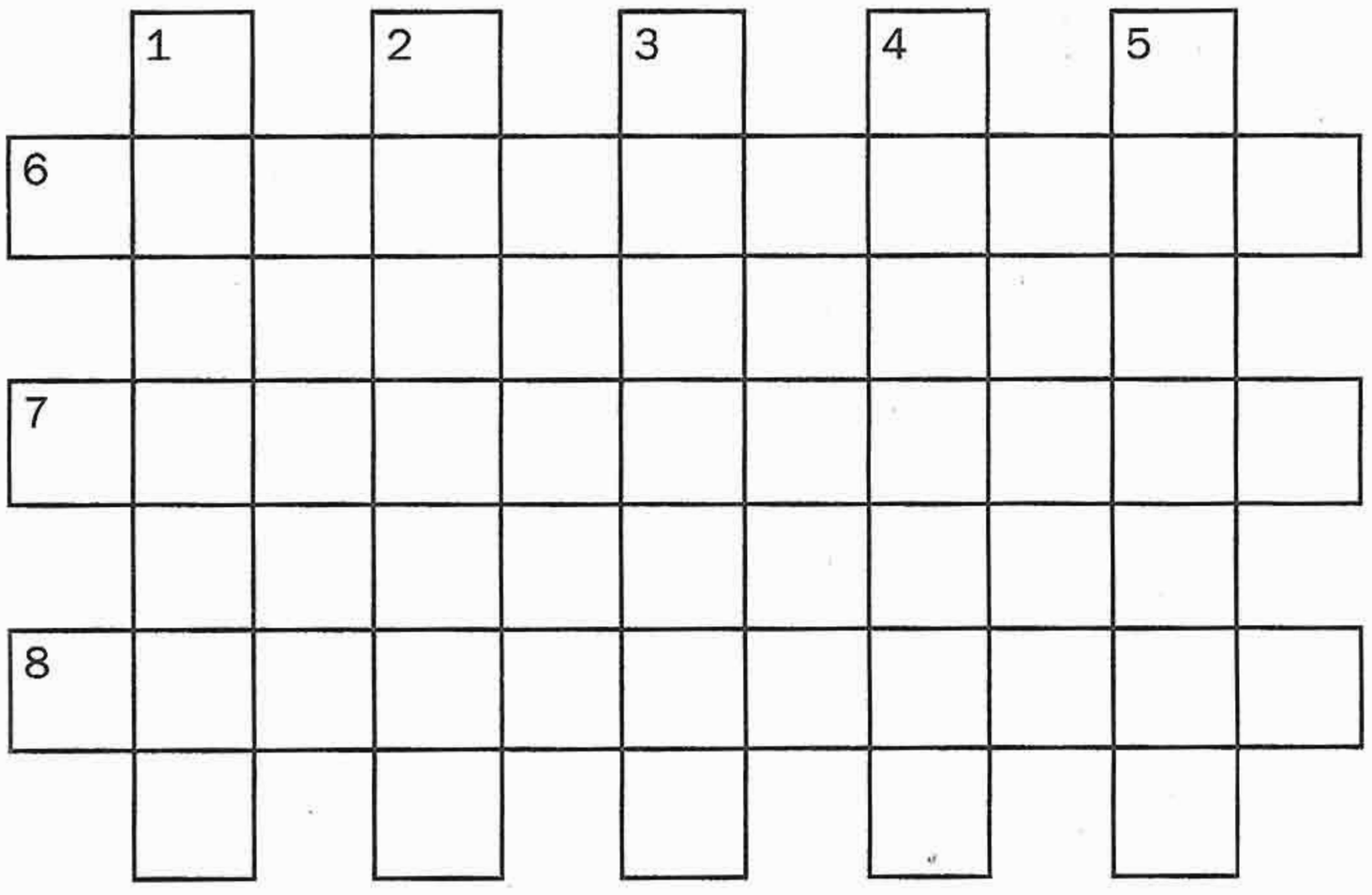

Puncte

1) Plante erbacee cu flori violete. **2)** A ruga în mod stăruitor şi cu umilinţă. **3)** Podoabă în formă de cunună. **4)** Cană de pământ. **5)** A arunca un obiect. **6)** Asimilaţie clorofiliană. **7)** Căruia i s-a făcut o pagubă. **8)** Rămâneri în stare de nemişcare.

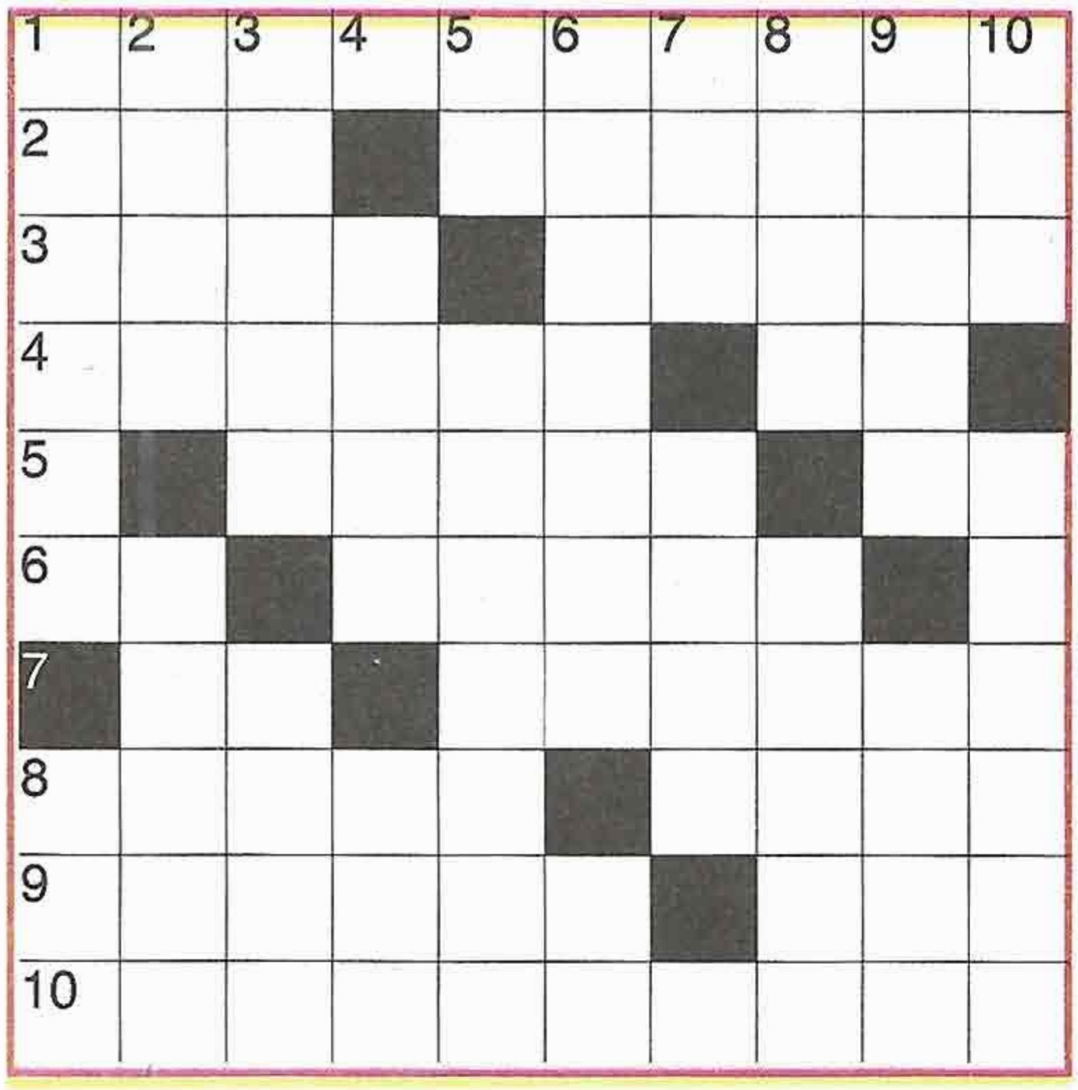

Nominalizări

ORIZONTAL: 1) Scurte cuvântări ocazionale. **2)** Registrul cel mai jos al vocii bărbăteşti – Tainã. **3)** Căi prestabilite de parcurs – Bară lungă de care se înjugă boii. **4)** Diac – Prinse în cioc! **5)** Pardesiu – Aflate în atac! **6)** Miez de oţel! – Mirat. **7)** Extreme de tarif! – Sigiliu. **8)** Prefix referitor la căldură – Metal sau aliaj care nu rugineşte. **9)** Imensă – Măsura lui Cuza. **10)** Cuprins de nelinişte.

VERTICAL: 1) Cu pantă repede, greu accesibil – Steag otoman. **2)** Dafin – Veşnic. **3)** Duşmănos – Temperatură scăzută a mediului ambiant. **4)** Răsunet – Fructul biblic. **5)** În husă! – Care conţin grăsime. **6)** Afirmaţii al căror adevăr se stabileşte prin demonstraţie – Final de viraj! **7)** În acest loc (pop.) – Cuvânt de negaţie. **8)** Animal numit familiar Moş Martin (pl.) – Voce bărbătească având cel mai înalt registru. **9)** Cu puţină minte – A mărunţi. **10)** Fire de urzeală – Ataşat.

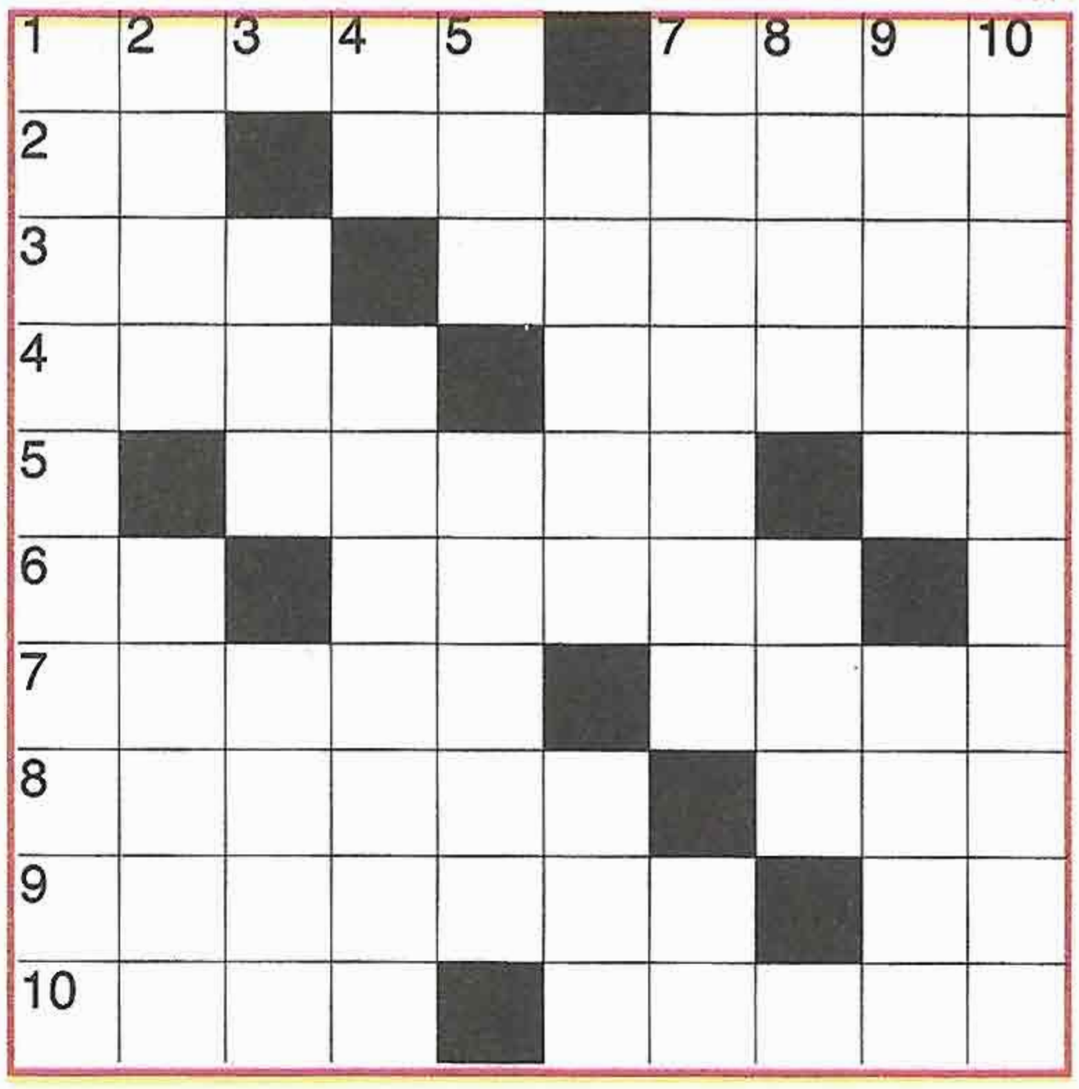

Capitole

ORIZONTAL: 1) Aliaj de fier-carbon produs în furnale înalte – Persoană care se străduieşte să egaleze pe cineva. **2)** Capete de rotor! – Bomboană cu miez de migdală sau de nucă şi înveliş de ciocolată. **3)** Ofiţer otoman – Un om oarecare. **4)** Ban fals (înv.) – Surse de lapte natural. **5)** Taur (pop.) – Plantă textilă. **6)** În lume! – Lipsit de multă minte (pop.). **7)** Îmbujorat – Rezultatul adunării. **8)** Adăugare (chim.) – Obicei religios. **9)** Vizitatoare de plăcere – Perioadă de lumină. **10)** Şcolar – Obiect de podoabă din piatră fină.

VERTICAL: 1) Rupte la os. **2)** Instrument muzical din biserică – Valoare absolută (mat.). **3)** Imaculat – Căi de paie. **4)** Trup gol! – Care pedepseşte. **5)** A brăzda cu plugul – Desiş. **6)** Cartea anului – Şi aşa mai departe (presc.). **7)** Vorbit de laudă – Dânsa. **8)** Exploatări subterane – Foarte rezistent. **9)** Alianţe – Sume de bani la jocurile de noroc. **10)** Văitare.

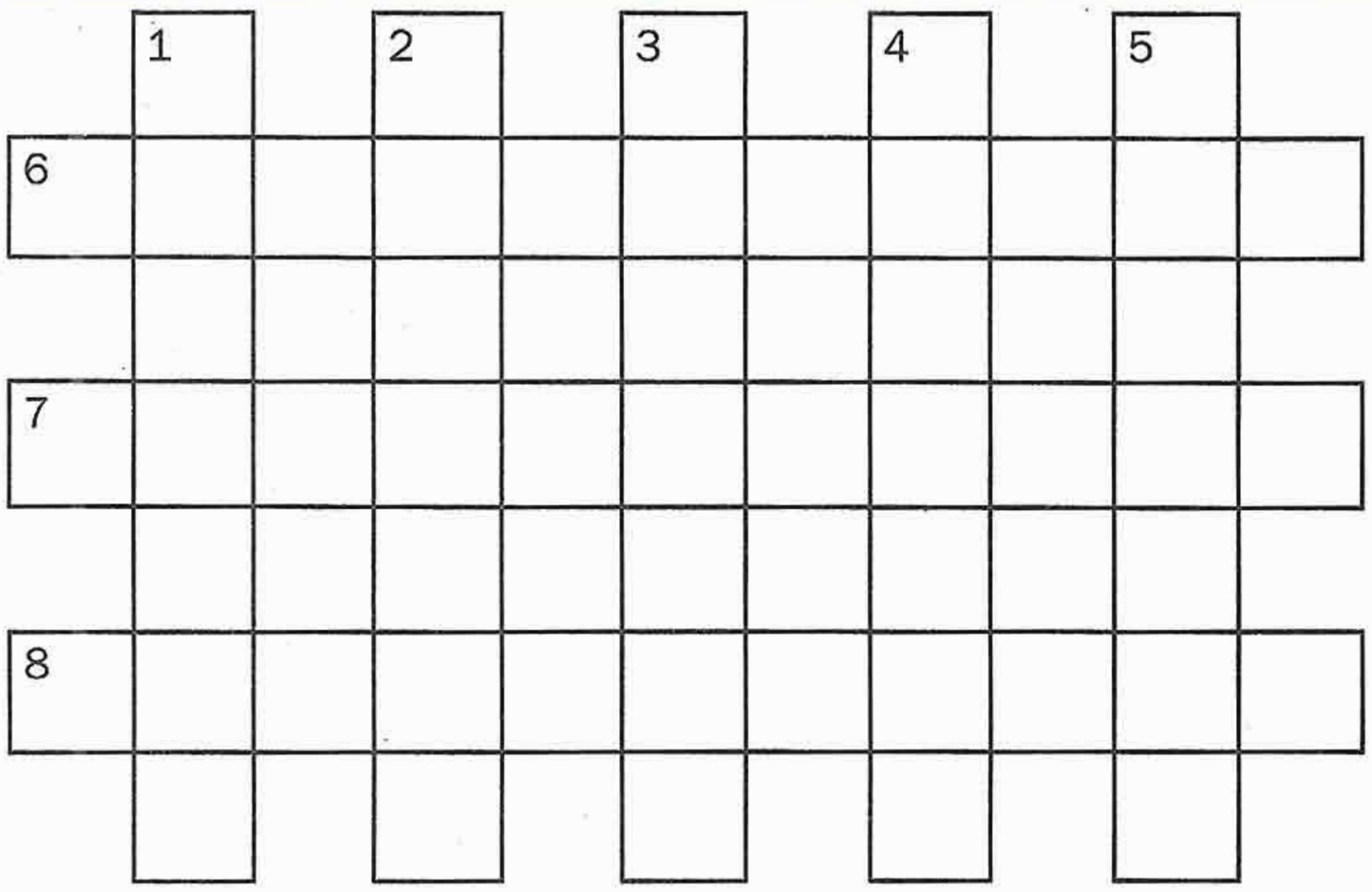

Puncte

1) Act oficial de certificare profesională. **2)** Lucrător din serviciul de ecarisaj. **3)** A deveni mai voluminos. **4)** A mişca prin apăsare. **5)** Registre de evidenţă. **6)** Legate de expresia feţei. **7)** Atitudine de servilism. **8)** Care au din abundenţă cele trebuincioase.

CURCUBEU

Nedependenţi de nimeni / Bucată de stofă

Sclav / Pierderi materiale

Legaţi de numere

Interdicţie rituală / Câine cu bot turtit

Unul care vorbeşte puţin

Chemare / Toc de revolver

Pastă din roşii / Cosiţe

Bio! / Parte a urechii

Neîmblânzită (var.)

Pedant / Notă muzicală

În acel loc / Puse sub lacăt

Devenit mai frecvent

De necitit / Nu prea grei

În cioc! / Banul nostru

Margini de nimb! / Masă prietenească

Satelit / Mănunchi de fire

Momeală / Program

În neon! / Petrol lampant

Dac / Ciolan

Spirit / Foarte stricte

Gelatină alimentară

Curea de câine / Lac de munte

Fir textil

PESCARI

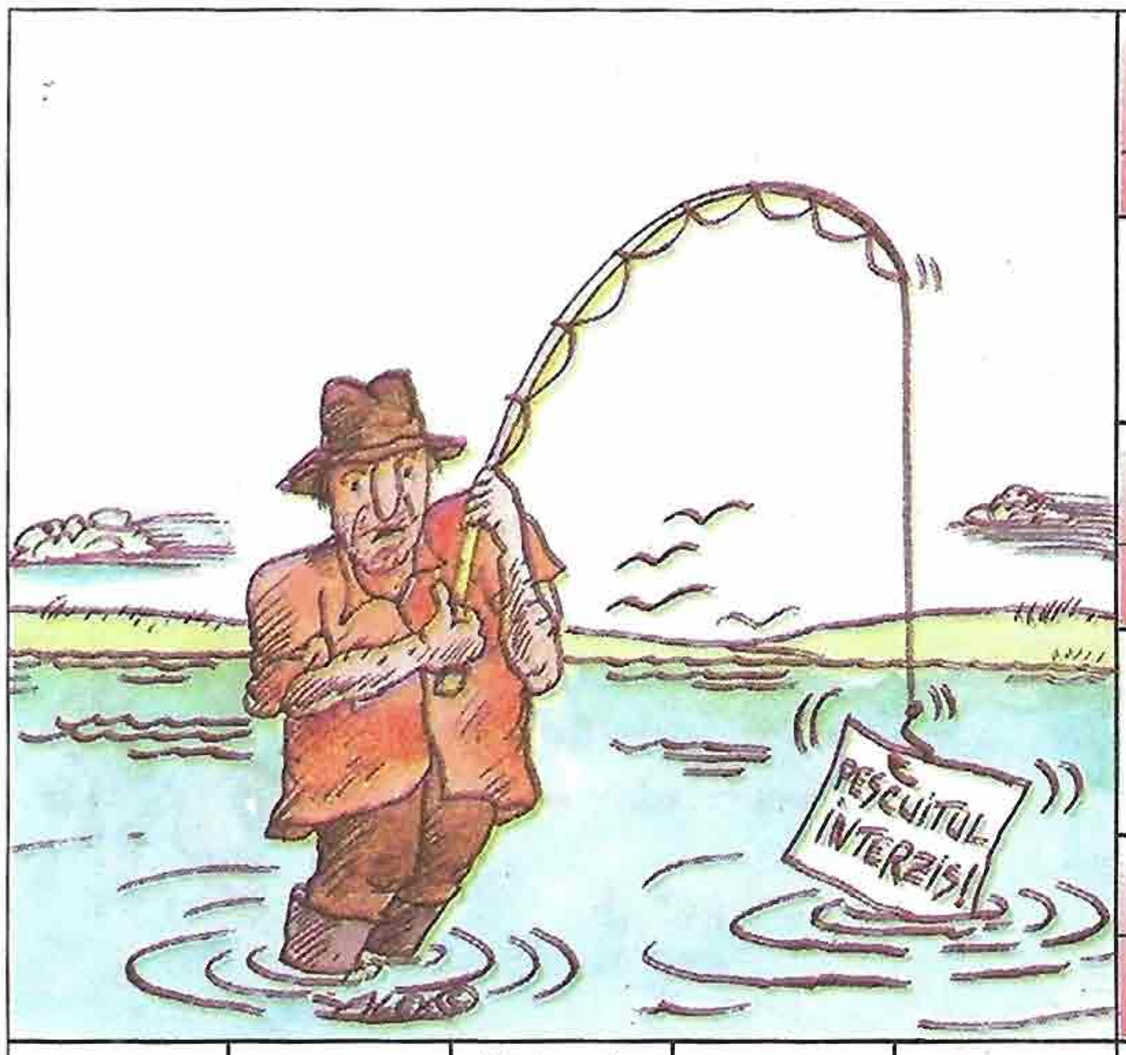

Pantof al indienilor americani / Trist

Dat... fără plată / Scaun pe cal

Reparație prin aplicarea de petice

Cui la potcoavă / Dună!

Bere! / Ață chirurgicală

Țel / Ori

Pieire / Actor fără replică

Lipitor de fiare / A face semne

Dâre de vapoare / Irosiri

Care sunt cu adevărat

Reședință / Material liant

Cosmetic de păr / Mișcare de rostogolire

Arbust cu ramuri la rădăcină / În zbor!

Însușiri / Sau

Nici într-un fel

Copac cu fructe / Monedă în Iran

Compact-disc (presc.) / Maur

Ouă de pește / Portochelari

A lovi repetat / Omonim

Taxă oficială / În frig!

Comici / Care se poate face

Salut roman

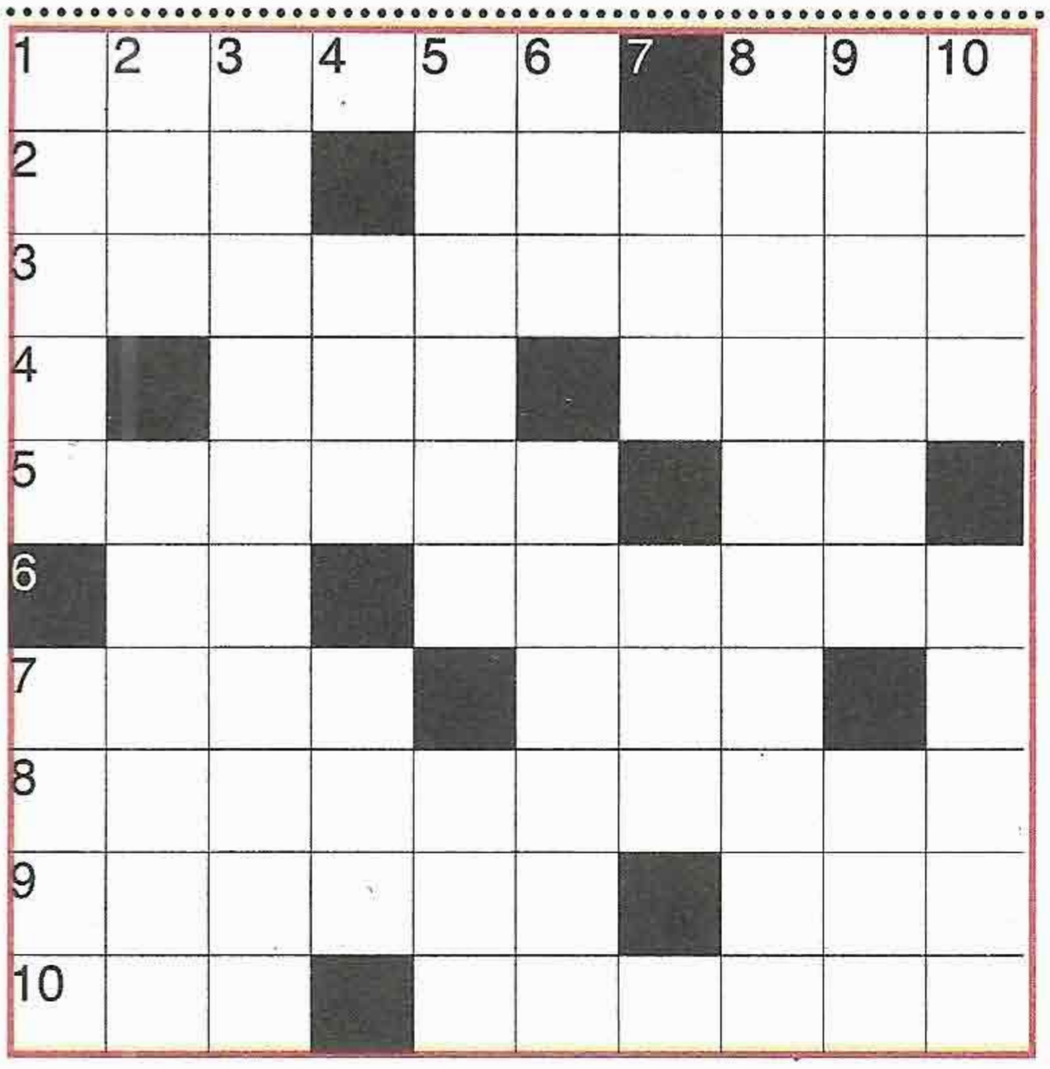

Desprinderi

ORIZONTAL: 1) Preparat culinar asemănător cu o budincă, foarte pufos – Orificiu în piele. **2)** Epocă geologică – Istorioare hazlii. **3)** De proporţii foarte mici. **4)** Monarh slav – Documente oficiale. **5)** Lipsite de orice formă – Ţinute în cuib! **6)** Date în temă! – Foarte mare, exagerat. **7)** Anexă la motocicletă – Cal negru sau roşcat, cu pete mari albe. **8)** Scrieri vechi cu caracter istoric. **9)** Cazan de încălzire a apei – Interpretat de actori. **10)** Resort – Strigăte de leu.

VERTICAL: 1) A iscăli – De culoarea zăpezii (fem.). **2)** A duşmăni – Stea căzătoare. **3)** Spectral. **4)** Din nou – Emisar. **5)** Fâşii de ţesătură folosite ca podoabe – Pe bucată. **6)** Produs lactat – A da afară aerul din plămâni. **7)** Produse avicole – Disc de balanţă. **8)** Străbatere de la un loc la altul. **9)** Aclamaţie – Întreg. **10)** Haine la suflet – Oi tinere.

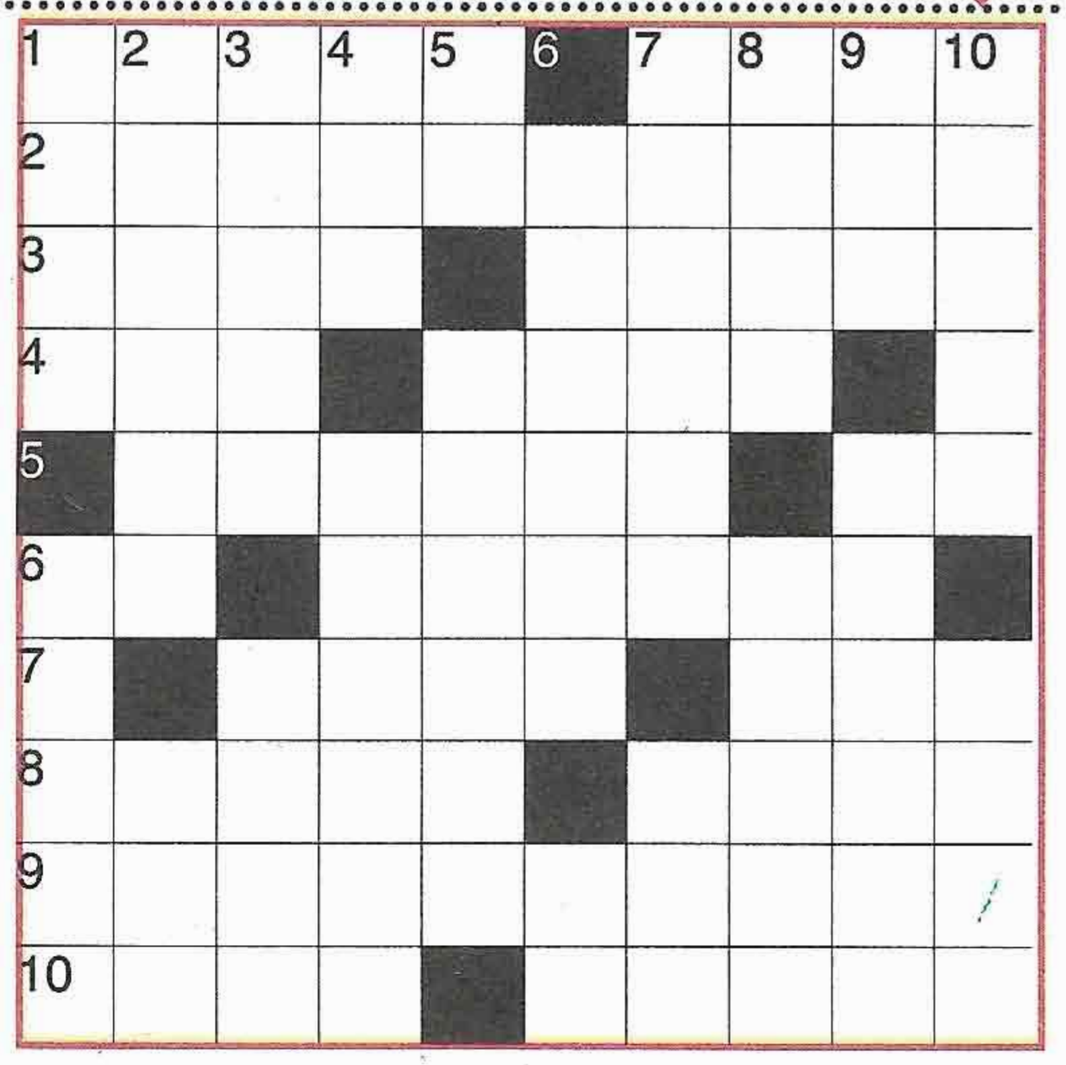

Invenţii

ORIZONTAL: 1) Dată fixată pentru efectuarea unui lucru – Povaţă. **2)** A vătăma fizic. **3)** Mioriţă – Grăbit. **4)** Banii care circulă în ţara noastră – Masculii caprelor. **5)** Dispozitive care servesc la determinarea liniei orizontale – Bice! **6)** Pătat pe margini! – A face exerciţii. **7)** Nu aceste – Armă cu săgeţi. **8)** A se ruina – Imaculaţi la culoare. **9)** Dans de salon, de origine americană, executat în tempo rapid. **10)** Instrument muzical de percuţie – Instrumente muzicale cu clape şi corzi.

VERTICAL: 1) Grup de păsări – Semn grafic la sfârşit de propoziţie. **2)** Est – Chemare la pluguşor. **3)** Porţii de mâncare – Maur. **4)** Produse avicole – Catifea. **5)** Crem pe margini! – Legat de ţesături. **6)** Arbust ornamental exotic – Început de epopee! **7)** Fundaş central la fotbal – Cărţi de valoare. **8)** Naturi umane – A se ridica de la pământ. **9)** Ziua curentă – Notat cu C la chimie. **10)** Părinte alintat – Mese de seară.

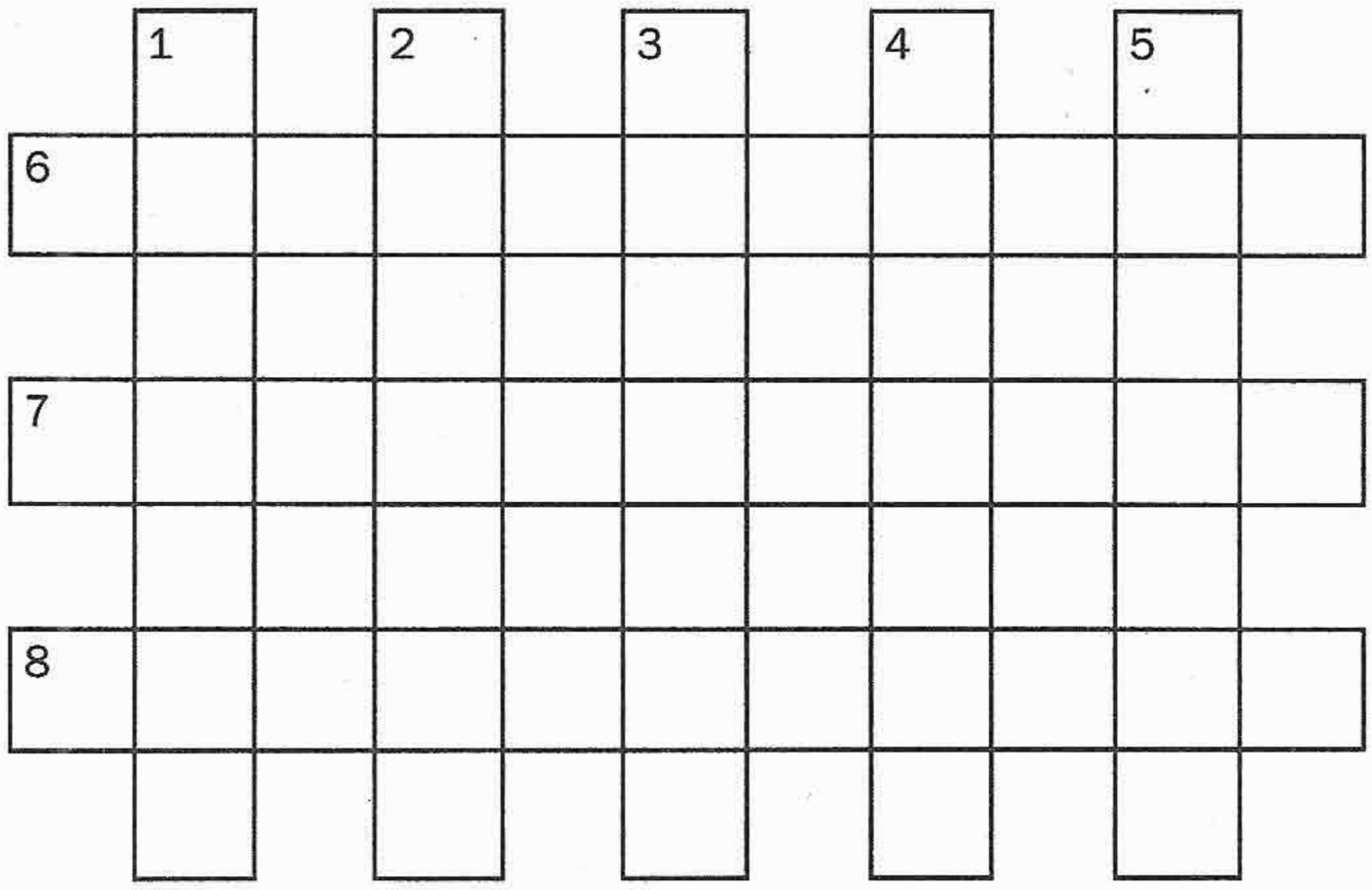

Puncte

1) În acest moment. **2)** Răzvrătit. **3)** Acţiuni finalizate fără rezultat. **4)** A fi aproape de sfârşit. **5)** Perdele mobile la ferestre. **6)** Abundenţi. **7)** Scuturare din toate încheieturile. **8)** Acţiune de igienizare.

Să râdem...

Doi prieteni, Mihai şi Cristi, se întâlnesc pe stradă. Mihai îl vede pe Cristi că e cam abătut şi-l întreabă:

M: De ce eşti aşa supărat?

C: Uite, mă, eu brunet, nevastă-mea brunetă, copilul roşcat.

M: Păi de câte ori faceţi dragoste pe săptămână?

C: Niciodată.

M: Pe lună?

C: *(dă din cap negativ).*

M: Pe an?

C: *(iar dă din cap negativ).*

M: Păi vezi, rugina.

Fraza zilei: „Este mai bine să taci şi să dai impresia că eşti prost, decât să vorbeşti şi să înlături orice dubiu."

Bancul preferat de scoţieni are legătură cu moartea.

„Vreau să mor liniştit, în timp ce dorm, la fel ca bunicul meu. Nu ţipând de groază ca pasagerii lui".

Vine Bulă la şcoală cu o buză umflată...

Profesoara îl întreabă:

– Ce-ai păţit Bula?

– Am fost cu tata la pescuit şi o viespe s-a aşezat pe buză.

– Vai săracul de tine. Şi te-a înţepat?

– Nu, a omorât-o tata cu vâsla.

Un tip merge pe autostrada 57 cu maşina şi asculta radioul. La un moment dat, la radio, crainica anunţă:

– Pe autostrada 57, un nebun merge pe contrasens.

Tipul foarte enervat:

– Nu unul, sute, sute!

Un bătrânel se duce la bordel să-şi ofere şi el o bucurie. Patroana îl conduce la o tânără apetisantă şi gata de orice. Sigură pe ea, aceasta îi spune:

– Moşule, dezbrăcarea, să trecem la treburi serioase!

Moşul se dezbracă, şi tipa îi aruncă hainele pe geam.

– Ce faci, nenorocito?!, sare bătrânelul supărat.

– Lasă, moşule, nu-ţi face probleme, că până dimineaţă vom face dragoste de-or să-ţi rămână hainele mari!

Tipa se dezbracă la rândul ei, iar moşul îi ia hainele şi i le aruncă pe geam.

– Ce faci, tataie, te răzbuni ?!

– Nicidecum, dar până mi se scoală mie, se schimbă moda.

Începutul unei reţete dintr-o carte de bucate scoţiană: „Se împrumută, mai întâi, o cratiţă..."

Un tip merge la casa de bilete a aeroportului *JFK;* plin de amabilitate, îi zâmbeşte angajatei aeroportului şi îi cere un bilet până la Pentagon.

– Dar, domnule, avionul ăsta nu merge la Pentagon!

– Pe pariu?

Traversând o stradă, un scoţian este lovit destul de puternic de o maşină; din fericire, urmările nu au fost grave. Dar, ca despăgubire pentru neplăcerile create, şoferul a considerat că e bine să îi ofere câteva monede. Bucuros, scoţianul îl întrebă:

– Treceţi des pe aici, domnule?

Despre mama:

1. Mama m-a învăţat cum e **o treabă bine făcută**: „Dacă vreţi să vă omorâţi între voi, mergeţi afară! De-abia am terminat de făcut curat."

2. Mama m-a învăţat **ce este religia**: „Roagă-te să iasă pata aia de pe covor!"

3. Mama m-a învăţat **ce este logica**: „Pentru că aşa am zis eu, de-aia!"

4. Mama m-a învăţat **mai multă logică**: „Dacă o să cazi din leagăn şi îţi rupi gâtul, nu te mai iau cu mine în oraş!"

5. Mama m-a învăţat ce este **ironia**: „Plângi în continuare, şi o să-ţi dau eu motive pentru care să plângi!"

6. Mama m-a învăţat **ce este vremea**: „Camera ta arată de parcă a trecut o tornadă prin ea."

7. Mama m-a învăţat ce este **ipocrizia**: „Dacă ţi-am zis o dată, ţi-am zis de un milion de ori: Nu exagera!"

8. Mama m-a învăţat despre **ciclicitatea vieţii**: „Eu te-am făcut, eu te omor!"

9. Mama m-a învăţat despre **schimbarea comportamentului**: „Nu te mai comporta ca taică-tău!"

10. Mama m-a învăţat ce este **invidia**: „În lume sunt milioane de copii mai puţin norocoşi care nu au părinţi la fel de buni cum ai tu."

11. Mama m-a învăţat ce este **aşteptarea**: „Aşteaptă numai, până ajungem acasă!"

12. Mama m-a învăţat ce este **umorul**: „Când o să-ţi tai degetele de la picioare jucându-te cu maşina de tuns iarbă, să nu alergi plângând la mine!"

13. Mama m-a învăţat **cum să devin un adult**: „Dacă nu mănânci legume, nu o să creşti niciodată."

14. Mama m-a învăţat ce este **genetica**: „Eşti leit taică-tău."

15. Mama m-a învăţat ce este **înţelepciunea**: „Când o să fii de vârsta mea, o să înţelegi."

16. Mama m-a învăţat ce este **justiţia**: „Într-o bună zi, o să ai şi tu copii. Şi sper că vor fi exact ca tine!"

ANTALYA de 5*

Reduceri early booking: 4-18%

Hotel 5* All Inclusive
de la **510** euro/adult

Hotel 4* All Inclusive
de la **409** euro/adult

Hotel 3* All Inclusive
de la **367** euro/adult

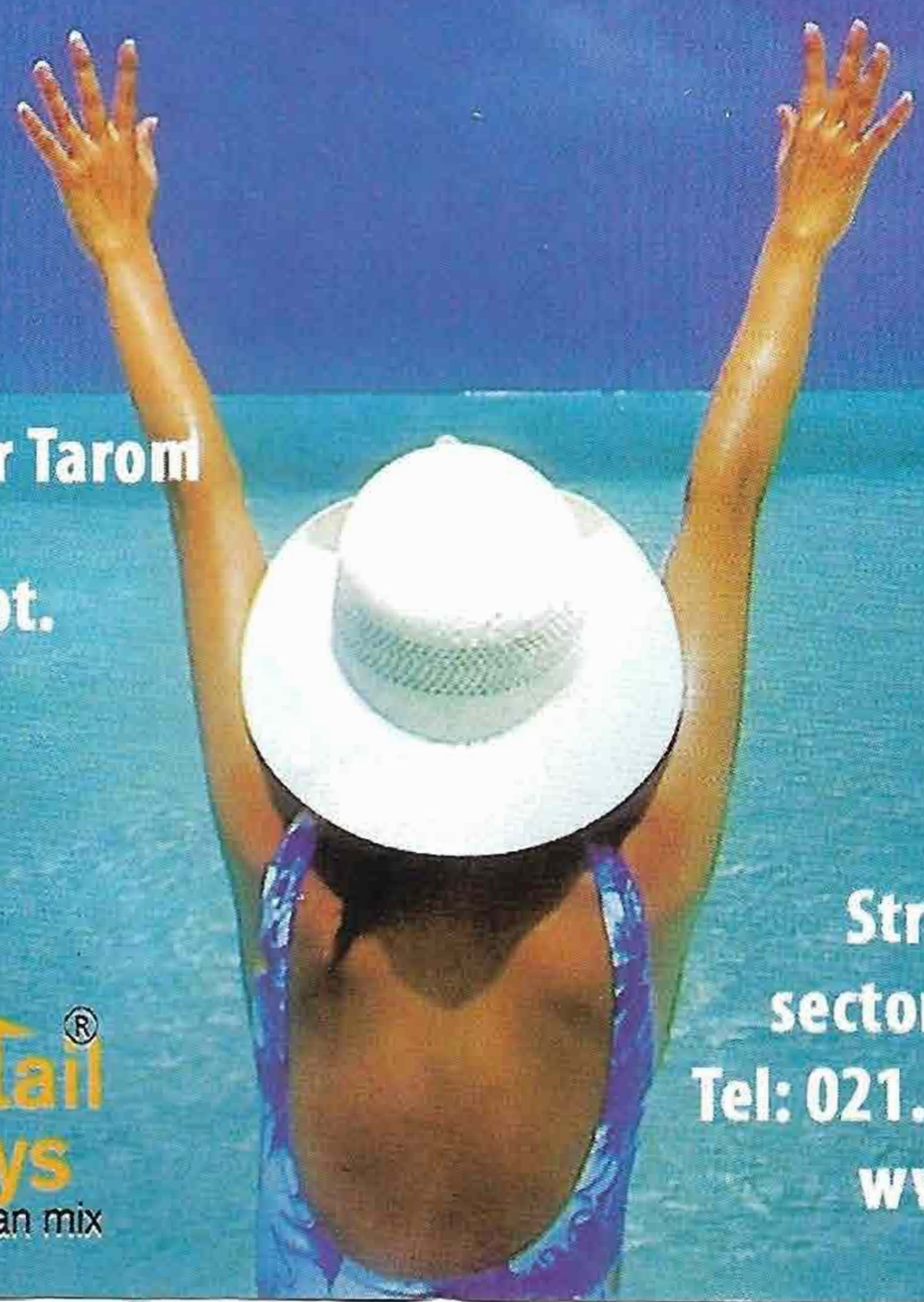

Servicii incluse:
- transport curse charter Tarom
- 7 nopti cazare + masa
- transfer apt./ hotel/ apt.
- asistenta turistica

Plecari din Bucuresti:
in fiecare luni (incepand cu 15.06.2009),
in fiecare joi (incepand cu 11.06.2009) si
in fiecare duminica (incepand cu 02.08.2009)

cocktail® holidays
mediteranean mix

Prompt Service Travel
Strada Piata Amzei nr. 7-9
sector 1, Bucuresti, Romania
Tel: 021.317.84.55/56/57/58/59
www.cocktailholidays.ro

Cărțile noastre sunt oferite gratuit tuturor cititorilor revistei *Flacăra*!

Suspans.

NUMAI 8,90 lei

Un roman gratuit cu fiecare revistă

În Flacăra

Pentru împătimiții de mister. Dar și pentru *connaisseur*-ii literaturii adevărate. Pentru ahtiații de *hard boiled* și de romane negre. Dar și pentru fanii *thriller*-elor de orice fel.

Tuturor, revista *Flacăra* vă oferă prilejul de a vă întâlni cu maeștrii literaturii polițiste, într-o selecție girată de George Arion, cel mai bun autor român al genului.

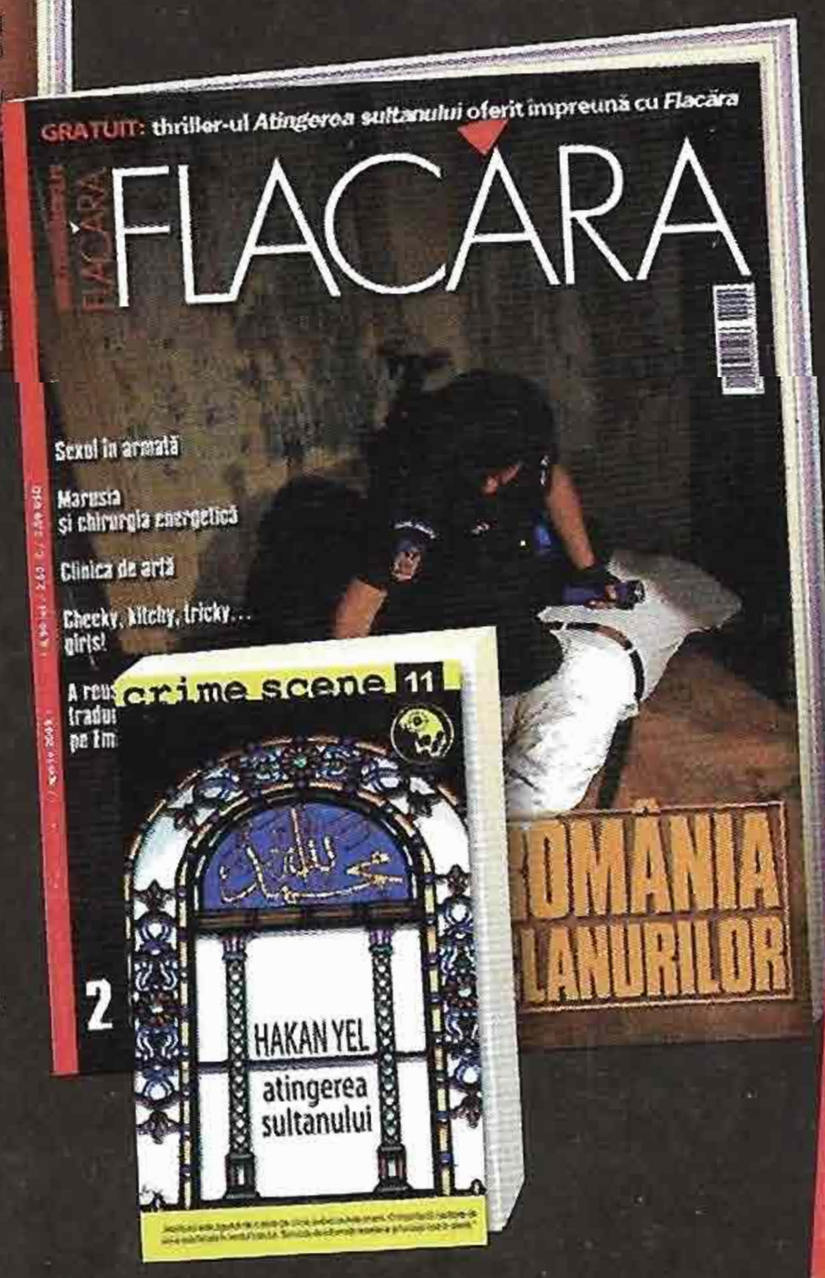

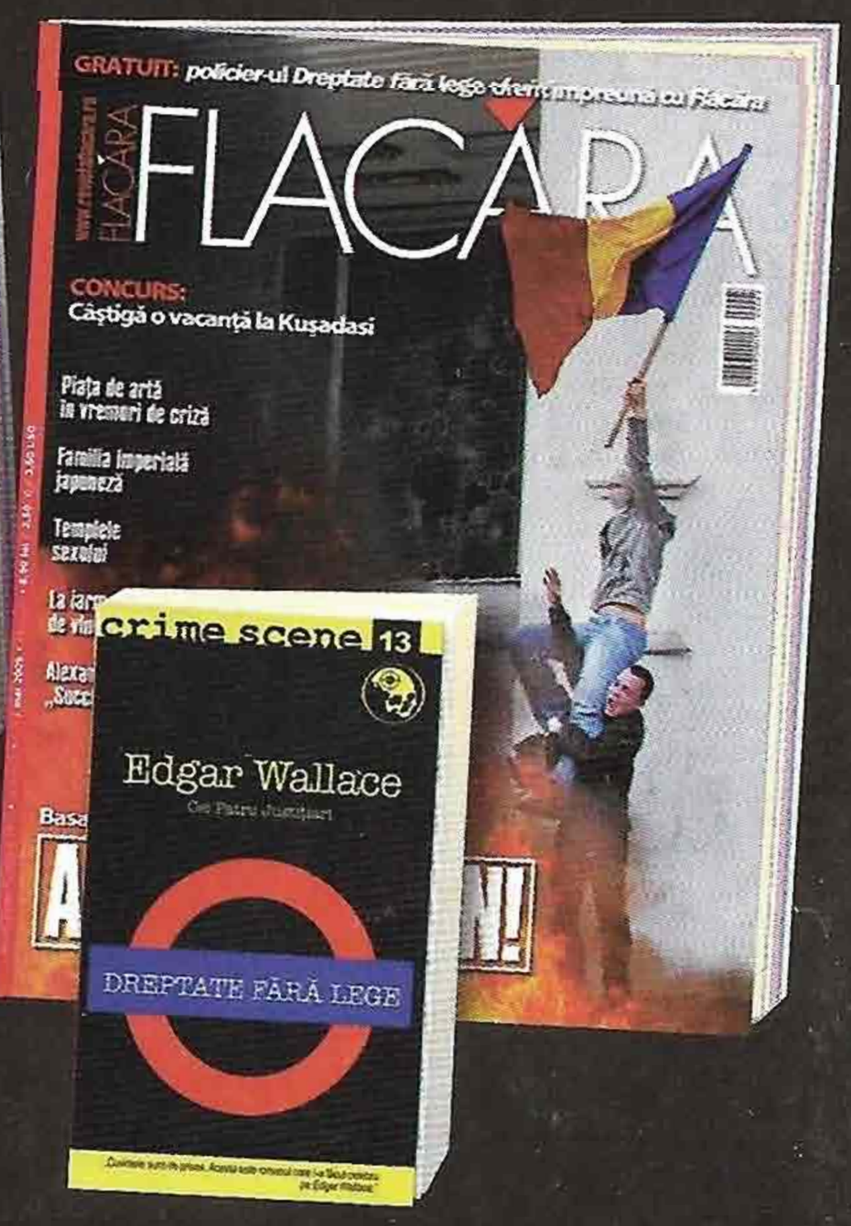

Eşti gata să intri în scena crimei?

crime scene

un imprint al grupurilor FLACĂRA și t... TRITONIC

calitate garantată de PUBLICAȚIILE FLACĂRA

... seria continuă